

De staat en genezing van een verlaten ziel

Door

JOSEPH SYMONDS

Predikant te Londen

Engelse uitgave:
The case and cure of a deserted soule
1639

Eerste Nederlandse uitgave vertaald door Jakobus Koelman:
Geestelijke verlatingen

Utrecht 1660

Diverse herdrukken, o.a. I. J. Malga,
Nijkerk, 1856

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

Voorrede

Inhoud

1. Van de verlating in het algemeen, en in het bijzonder van de *Staat der Verlatenheid in heiligmaking*.
 - I. **Hoedanig haar staat en gelegenheid is.**
 - II. **Welke tekenen, toevallen en gevolgen zijn van die staat.**
 - III. **Welke de oorzaken en redenen zijn, waarom deze verlatingen haar toekomen.**
 - IV. **Hoe deze ziekte en ellendige staat genezen, voorgekomen en geholpen kan worden.**

2. **I. Hoedanig haar staat en gelegenheid is.**
Men moet onderzoek doen of men van God verlaten is. Velen zijn verlaten en weten het niet; en waaruit dat voortkomt.

3. **II. Welke tekenen, toevallen en gevolgen zijn van die staat.**
Tekenen van Geestelijke verlating, uit aanmerking van de Genade.
En eerst, als haar werkzaamheid verminderd is.
4. Teken van verlating in opzicht van de genade, als het licht en gezicht des verstands minder is.
5. Het derde teken, van verlating in opzicht van de genade, wanneer de genegenheden en hartstochten, als liefde, begeerte, hoop, vermaak, haat, droefheid, afnemen en veranderd worden.
6. Het vierde teken van verlating, genomen van de aanwas der zonden.
7. Het zesde teken van Gods verlating, genomen uit aanmerking van het gebruik der middelen der genade.

8. **III. Welke de oorzaken en redenen zijn, waarom deze verlatingen haar toekomen.**
De oorzaken, redenen en einden van de verlating, als eerst om ons te beter te doen kennen onze natuur en de genade.
9. Nog twee andere oorzaken en redenen, waarom God de zijnen verlaat, namelijk, om in hen te dempen hoogmoed en zorgeloosheid.
10. De laatste en voornaamste oorzaak van de Geestelijke verlatingen is de bedroefing van de Geest, hetwelk eerst geschiedt door Hem te onteren.
11. Het andere middel om de Geest te bedroeven, namelijk de Geest ongehoorzaam te zijn en te weerstaan.

- IV. Hoe deze ziekte en ellendige staat genezen, voorgekomen en geholpen kan worden.**
12. **Preservatieven; tot voorkoming. Hoofdstuk 12-16**
6 beweegredenen om te trachten naar behoud van gemeenschap met God.
13. Middelen en besturingen, om de Goddelijke bijstand en tegenwoordigheid bij ons te bewaren; namelijk:
 1. Eerst dezelve te erkennen;
 2. Ten tweede dezelve te gebruiken. 3^e en 4^e hfdst. 15; 5^e – 7^e hfdst. 16.

14. Twee vragen beantwoord:
1. Hoe iemand zal weten of hem zijn gebrekkigheid tot zonde wordt gerekend.
 2. Hoe iemand kan weten of hij zijn plicht doet, als het hart nog gedurig aandrijft om meer en meer te doen, dan men gedaan heeft.
15. Het derde en vierde middel, om Gods tegenwoordigheid en hulp te behouden, namelijk het gebed, en de bewaring van Gods gunst.
16. Het vijfde, zesde en zevende middel, om de bijstand Gods te bewaren, namelijk: houdt u in Gods weg, wees werkzaam, en gebruik wijs en naarstig de middelen der genade.

17. *Restauratieven; tot genezing. hfdst. 17 - 21*

Drie raden voor degenen, die waarlijk van God verlaten zijn.

18. Beweegredenen tot overreding van de verlatenen, om de voorgestelde raden te gebruiken: 1ste reden, genomen van de mogelijkheid van hun herstel.
19. 2^e beweegreden om herstel te zoeken, genomen van de noodzakelijkheid ervan; in 3 punten. 3^e beweegreden.
20. Vier middelen om te komen tot herstel, namelijk:
- Eerst, verwakkert uw begeerten naar God.
 - Ten tweede, beklaag uzelf en uw staat.
21. Derde en vierde middel om hersteld te worden, namelijk:
- Ten derde, tot Christus te gaan
 - Ten vierde, de handen aan het werk te slaan.
22. Van *de verlatingen, welke alleen in schijn zijn*, alsook 5 oorzaken, waarom de gelovigen soms zo verkeerd oordelen.
23. Zes verkeerde regels, waarnaar de Godzaligen oordelende, missen in hun staat recht te verstaan. De eerste 2.
24. Nog 3 verkeerde regels, wanneer de Godzaligen soms oordelende, ten onrechte menen, dat ze van God verlaten zijn.

Van de verlating in troost

25. Van de natuur en oorzaken van de troost der ziel, alsmede van de verliesbaarheid van die troost.
26. Een opening van de natuur van *de verlating in troost*, en van de verscheidene trappen van dezelve.
27. Een aanwijzing van de effecten, vruchten en gevolgen van deze droevige staat van verlating in troost.
28. De redenen en oorzaken, waarom de ziel van een oprechte niet kan gerust wezen in die staat van het gemis van troost.
29. De oorzaken, waarom God alzo met Zijn volk handelt, hen onttrekkende de vertroosting. 8 oorzaken.
30. Bevattende de genezing van de staat der *verlating in vertroosting*.

Voorrede

Bijzonder nadrukkelijk, opmerkelijk en betamelijk is de gelovige uitroep van een, die al veel en zeer diep was ingeleid in des Heeren wegen en handelingen, die wij geboekt vinden Psalm 77: 14: *O God, Uw weg is in het heiligdom*. De aanspraak is tot God, en wel als Bondsgod gericht; en die wordt hier *een weg* toegekend: *Uw weg*, verstaat daardoor, niet zozeer, of voornamelijk:

1. De weg van zijn eeuwige besluiten en voornemen, gelijk het zo voorkomt, Jesaja 55: 8, 9, en *die onnaspeurlijke wegen* genoemd worden, Rom. 11: 33.
2. Ook niet zijn handelingen en daden met het geschapen heelal, in de natuur, in zijn onderhouding, besturing en regering, Deut. 32: 4, Psalm 145: 17.
3. Nog veel minder de weg van zijn geboden en inzettingen, die ook anders wel onder die benaming voorkomen, zoals Deut. 11: 12 en kap. 26: 17, en elders; maar

Zo het mij hier uit het gehele verband het meest overredend voorkomt, versta ik hier door deze Bondsgod Zijn weg, *die bijzondere Voorzienigheid, handelingen, daden, besturing en regering, omtrent Zijn kerk in het algemeen, of die weg die Hij houdt en inslaat met ieder waar gelovig kind Gods in het bijzonder, om hen voor nu en eeuwig gelukkig te maken*.

Want niettegenstaande dat de staat van Gods volk in het algemeen, als van ieder gelovige in het bijzonder vasten onwrikbaar zeker is, zodat diegenen, die van eeuwigheid van de Vader aan de Zoon gegeven zijn, Joh. 17: 16, en door Hem in de tijd met God verzoend, 2 Kor. 5: 19, door Zijn Woord en Geest krachtadig geroepen, Rom. 8: 30, en door het Geloof met Hem verenigd, 1 Kor. 6: 17. O, die blijven de Zijnen voor eeuwig en altoos. Gods voornemen omtrent hun eeuwige staat blijft pal en onwrikbaar vast, en is noch kan geen de minste verandering onderhevig zijn, omdat de vastheid van hun staat rust op onwrikbare gronden, zoals:

1. Gods eeuwige verkiezing en voornemen der genade in Christus omtrent hun, hetwelk pal en onwrikbaar vast is. Volgens hetgeen dat Paulus ons leert, Rom. 9:11.
2. Het eeuwige en onveranderlijke vredesverdrag tussen de Vader en de Zoon, waar ze als bij Testament aan de Zoon gegeven zijn, op conditie dat Hij het Rantsoengeld voor hun zou opbrengen en dus hen lossen, en zo in alles aan de gerechtigheid Gods voldoen, Jesaja 53: 10, en dat dan die gelosten Zijn volk en eigendom zijn zouden. Dat *verbond der verlossing* is vast en onveranderlijk, Zach. 6: 12, 13, Ef. 1: 5 en hfdst. 3: 9, 10, 2 Tim. 1: 9.
3. Op het onveranderlijke Zoutverbond der genade, dat de Vader in Zijn Zoon de Middelaar, door Zijn Geest, maakt met zijn uitverkoren erfvolk; en dat is onveranderlijk vast; *want bergen zullen wijken, en Heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het Verbond mijns Vredes zal niet wankelen, zegt de Heere uw Ontfermer*, Jesaja 54: 10.
4. Op, en uit de koping van de Heere Jezus. Nu is het immers zeker, dat hetgeen dat Hij gekocht heeft, het zijn moet zijn, en hetgeen dat Hij betaald heeft, het zijn moet blijven; daarom leest men met zo veel nadruk, Hand. 20: 28, *God heeft Zijn gemeente verkregen door zijn bloed*. 1 Kor. 6: 20, 1 Petrus 1: 18, 19. Hetgeen de gelovige Hem ook toekennen, Openb. 5: 9, *Want Gij zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslachten, talen, volken en naties*. Nu, gelijk

hij hun van de dood heeft verlost, en het leven heeft verworven, zo past Hij hun dat leven ook toe; daarom zegt hij zelfs, Joh. 10: 28, *Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid.*

5. Op de gedurige en onafslaanbare voorbedding van de Heere Jezus, (voor hen) steunende op zijn volmaakt opgebracht Rantsoen en offerande, Rom. 8: 34: en Hebr. 7: 25. *Hij kan volkomen zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden.*
6. Op God en Christus' krachtdadige bewaring. Daarom zegt de Heere Jezus, Joh. 17: 12, *Die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik bewaard, en niemand uit hen is verloren gegaan; en geen wonder, want niemand kan ze uit zijn hand rukken, Joh. 10: 28, en zo worden ze in de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid, 1 Petrus 1: 5.*
7. En ten laatste, zo steunt de vastheid van hun staat op de verzegeling van de heilige Geest, "en die is tot de dag der verlossing" Ef. 4: 30.

Dit zevenvoudige snoer is oneindig maal sterker, dan al de loosheid, macht en boosheid van de duivel en het gehele helse gespuis; de macht, list en vleierijen van de wereld, en het verdorven hart, en het zal, noch kan in eeuwigheid niet, verbroken worden. Maar God zal in Christus, door Zijn Geest, dat werk dat Hij in de Zijnen begonnen heeft, ook voleinden, Filip. 1: 6. En geen wonder; want Hij die hen geroepen heeft, die is getrouw, 1 Kor. 1: 9, en de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk, Rom. 11: 29. En om dit stuk te besluiten, *het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel, de Heere kent degenen, die de Zijnen zijn, 2 Tim. 2: 19.*

Maar niettegenstaande dit, zijn ze zo lang als zij nog uitwonen van de Heere, en in het lichaam inwonen, niet weinig toevallige verandering van gestalten onderhevig, en wel zondige. Want niettegenstaande, dat ze voor een gehele afval bewaard worden, zijn ze echter niet vrij van struikelingen, *want zij struikelen dagelijks in vele, Jak. 3: 2.* Zij zijn altijd niet even vast en sterk, zij staan altijd niet oven waakzaam op hun post. Zodat de zonde hun menigmaal komt te overrompelen, als de droevige ervarenheid meer als te veel leert, en zij dus met vallen en opstaan hun leven komen te eindigen; want toch *de Rechtvaardige zal zevenmaal vallen en opstaan, naar het zeggen van Salomo Spr. 24: 16.*

En gelijk Gods volk zondige toevallen en struikelingen onderhevig zijn, even zo ook nare en droevige; de ondervinding leert het, dat het Gods volk niet altoos even voorspoedig en voor de wind gaat, ja zelden en het minst. Gods Woord bevestigt het, sommigen leidt Hij zachter, anderen harder, zij drinken niet allen even diep uit deze beek, en zo bevinden dezelfde zielen zich niet altijd in dezelfde staat;

Is er eens een tijd van voorspoed, dat ze met David zeggen: *Ik zal niet wankelen in eeuwigheid, (want) Heere Gij had mijn berg door uw goedgunstigheid vastgezet;* maar o het keert ligt en haast om. De Heere verbergt Zijn aangezicht, en dan wordt men verschrikt, Psalm 30: 7, 8.

Zijn ze nu en dan eens vrolijk en zeer verkwikt, door vele, blijken van Gods gunst uit- en inwendig, zodat ze heden de Heere zingen een lof- en danklied of Psalm, uitgalmende: *Looft de Heere, mijn ziel en al wat binnen in mij is zijn heiligen Naam, Psalm 103: 1.* O, dan gebeurt het niet zelden dat ze weer een treurlied of Psalm zingen: *Uit de diepten roep ik tot U, o Heere! Psalm 130: 1.* Nu is de ziel als een Lusthof, en vermakelijk Paradijs, dan in een woestijn, vol stekende distels en doornen.

Hebben ze eens momenten dat hun ziel als in de hemel, boven het stof en zichtbare vervoerd en opgetrokken wordt, en op Thabor geleid wordt, en zo de hemel geopend ziet, en de voorsmaken van de hemel komt te genieten, 2 Kor. 12:2. Zodat ze zich in de Heere komen te verblijden, Psalm 33: 1, Filip. 4: 4, en in de hoop van een volle gelukzaligheid. Maar er komen weer andere tijden, dat ze raakt in de vallei, in dorheid en droogte, en zo haar dagen in zuchten en wenen moet doorbrengen, en uitroepen: *Mijn ziel is bezweken van verlangen naar uw Heil, mijn ogen zijn bezweken van verlangen naar uw toezeggingen, terwijl ik zeide, wanneer zult Gij mij vertroosten,* Psalm 119: 81, 82.

Gebeurt het eens dat God de ziel wonder goed en nabij is met zijn licht, leven, invloed, sterkte en vertroosting, en de ziel liefelijk omhelst, Jesaja 38, tot dezelve van Vrede spreekt, en zegt: *Ik ben uw heil,* Psalm 35: 3? Er komen weer andere tijden, dat de ziel dat alles moest missen, en uit een levendig gezicht van haar zonden en onreinheid, als uit de hemel naar de hel neerzinkt, en wordt met angst, vrees, smart en benauwdheid van rondom omzet, en weet nauwelijks waar zich te wenden of te keren, en komt haar merklijk te krenken en te verzwakken, zodat ze in bitterheid en naarheid van het hart uitroepen met David, Psalm 38: 3, *Uw pijlen zijn in mij gedaald, en uw hand is op mij neergedaald,* vers 4. *Er is niets geheels in mijn vlees vanwege Uw gramschap, er is geen vrede in mijn beenderen vanwege mijn zonden;* en vers 5 en 9.

Leven ze eens in een tedere gestalte, onder het oog van hun Vader, in een gelovig zien op, en af hangen van Hem, in veel geestelijke rust en stilte? Er komen integendeel wel dagen, weken, maanden, ja jaren, dat ze neergebukt en gebogen heengaan, onder menigvuldige, hevige en onophoudelijke temptaties, bestrijdingen en aanvechtingen, vergezeld met schrikkelijke boze inwerpingen van Atheïstische, Godslasterlijke en vuile gedachten, zodat de ziel daaronder gaat suffen, kwijnen en treuren, en weigert getroost te worden, Psalm 77: 19, Jesaja 38: 157; Psalm 73: 141; Psalm 88: 16.

Ja met één woord, dan zijn ze eens sterk..., dan weer zwak; dan eens gelovig, en dan weer ongelovig en twijfelmoedig; dan eens aanklevende, Psalm 63: 9, en dan het weer eens opgevende; dan eens gewond, en dan weer genezen.

En niet onaardig noemt Asaf deze gangen en handelingen Gods, die Hij houdt met Zijn kerk in het algemeen, als met ieder gelovige in het bijzonder, *Gods weg:* en wel,

1. Omdat hij ze van eeuwigheid zo omtrent hen heeft besloten, als Hij ze indertijd door *die weg* leidt, Job 23: 14.
2. Is het dat *een weg* een middel is, om zijn einde en oogmerk te bereiken, naar zo of zo een plaats, als men zichzelf dan voorstelt, zo zijn des Heeren handelingen en wegen met Zijn kerk in het algemeen, en ieder waar gelovige in het bijzonder, niet anders als zo veel middelen, om zijn wijs en heilig einde te bereiken, Zijn eer en hun zaligheid, Spr. 16: 4, Jesaja 43: 21.
3. Die handelingen Gods worden *een weg* genoemd, omdat gelijk een weg soms heeft zijn verborgen bijwegen, zodat een onkundig wandelaar zeer gemakkelijk daardoor kan verbijsterd raken; maar zo doen zich in de handelingen Gods met de ziel ook zonderlinge, ja onbegrijpelijke diepten op, die ze niet kan pijlen, wijdden die ze niet overzien, en steilten die ze niet beklimmen kan. En wat doen er zich niet al een bijwegen op in die handelingen Gods, daar de ziel, als ze maar recht gelovig handelt, en het alles de alleen wijze God weet toe te vertrouwen, wel licht nodig heeft; maar het ook niet zelden gebeurt, dat ze er een verkeerd begrip van maakt, en oordeel over komt te vellen, met Asaf, Psalm 73: 13.

4. Is het, dat *een weg* meest tot vermaak wordt bewandeld, zo zijn al die daden, gangen en handelingen, die God met Zijn kinderen houdt en inslaat, tot Zijn zonderling genoegen en vermaak, en zo heeft Hij welgevallen in die gestalte die de ziel dan vertoont, en daar ze in is.

En daarom zegt Asaf, *dat ze in het heiligdom is*; dat is:

1. In de heilige plaats of in de hemel, Gods hoge en heilige woning, daar Hij zijn Troon heeft, en daar hij ze wijselijk heeft besloten, en vanwaar Hij bevel ter uitvoer komt te geven, van alles dat Hij besloten en voorgenomen heeft.
2. In het heiligdom, dat is: al die handelingsgangen en daden Gods met Zijn kerk, als ook met ieder ware gelovige in het bijzonder, zijn verborgen, het menselijk vernuft en bereik oneindig te boven gaande, gelijk de heilige dingen oudtijds in het heiligdom verborgen waren, bijzonder de Ark en de Cherubims, daar God bijzonder tegenwoordig was. Zodat het het volk of de priesters niet geoorloofd was die te zien, Num. 4: 6, 7, 15, 20, Lev. 16: 2, zodat er niet minder als een verlicht verstand en een gelovige inleiding door des Heeren Geest toe nodig is, zo men ze recht zal kunnen verstaan, dat Asaf noemt *in het heiligdom in te gaan*, Psalm 73.
3. *Heilig*, en hoe kan dat, wat in het heiligdom besloten is, anders dan heilig en met zijn glansrijke deugden overeenkomende zijn, en dat erkent hier ook Asaf, dat Gods weg *heilig* is; en dat is ze:
 - (A) enkel heilig in opzicht van Gods oogmerk, bedoelende niet anders daardoor, dan heiligheid en gelijkvormigheid van Zijn volk met Hem.
 - (B) Heilig in opzicht van de manier en wijze van handeling, zijnde als heilig, billijk, betamelijk, en rechtmatig, Psalm 25, kunnende van geen onrecht of tirannie beschuldigd worden, al schijnt Hij soms wat streng en hard met Zijn kinderen te handelen, zodat ze schijnen het niet te kunnen dragen. O, al Gods doen is enkel Majesteit en Heerlijk; en men moet met die zalige Lodensteijn uitroepen: *wijsheid zonder eind of paal, zijn Gods wegen allemaal*.
 - (C) Heilig ten opzichte van Zijn zalige en aanbiddenswaardige uitwerking, die ze heeft, zodat Gods volk daardoor
 - meer tot een nauwkeuriger zelfonderzoek wordt gebracht, Klaagl. 3;
 - zij meer bekend gemaakt worden aan zichzelf, Job 13: 23;
 - voor trotsheid bewaard, en om hen nederig en klein te houden, 2 Kron. 32: 26;
 - om hen meer te doen sterven aan zichzelf, en zijn beeld meer in hen te herstellen, Hebr. 12;
 - om de oprechtheid van hun keur te beproeven;
 - om medelijden met anderen te hebben en te oefenen, Gal. 6;
 - om hen de bitterheid van de zonden te doen ondervinden;
 - om hun deugden te beproeven;
 - om hun God in Christus ernstiger te leren zoeken, Psalm 130:1;
 - om hen te spenen en los te maken van de wereld; om hen onderscheid te leren maken tussen de Aarde en de hemel, 2 Kor. 4: 7, enz.
 - (D) heilig ten opzichte van al die, verscheiden wisselvallige toevalligheden, daar Hij iedere ziel inleidt; gelijk dit Asaf alles komt te erkennen, als hij met zo veel ruimte van zijn hart uitgalmt: *o God! Uw weg is in het heiligdom*.

En die van deze wijze handeling van God met Zijn gunstgenoten, in opzicht bijzonder van de staat der verlating in heiligmaking of troost, en de genezing daarvan, een

nauwkeurig bericht gelieft te ontvangen, die leze door en herleze, in opzien naar, en afhanging van God in Christus, en de hulp zijns Geestes, dit *Gouden Kleinood van Sions Staat en Genezing van een verlaten ziel*, die in een levendige prent-afbeelding, deftig en uitnemend bevindelijk daarin vertoond wordt, wel waardig dat ieder kind van God het als een Zakboekje gedurig bij zich heeft, om in een korte schets te zien hoe het tussen de Heere en zijn ziel staat. En waarin Hij al en niet van God verlaten is. En ik twijfel niet, als het maar met rechte aandacht en opmerking gelezen wordt, of vele, die nu van zichzelf denken dat het al vrij goed met hun gesteld is, zo ze zichzelf niet willen vleien, zullen als in een spiegel kunnen zien, hoe zeer dat ze in heiligmaking en troost van God verlaten zijn.

De Heere kome een iegelijk oprecht Lezer met zijn licht en Geestes invloed voor en te hulp, opdat hun het licht in de duisternis mag opgaan, Psalm 112: 4, en hun zielen genezen worden.

Dit is de wens en bede van uw heilzoekende vriend en broeder in Christus Jezus,

A. D.

1. Van de verlating in het algemeen, en in het bijzonder van de Staat der verlatenheid in heiligmaking

Hoewel de meeste mensen leven zonder God in de wereld, Ef. 2: 12; 13, en zóver van Hem zijn, dat ze Hem noch genieten noch kennen, zo is er toch een geslacht van mensen, die God zo nabij gebracht heeft door Christus bloed, dat ze weer de oude vriendschap genieten, die zij met Hem hadden. Maar die zalige staat is onvolmaakt en meermaals afgebroken; weinigen zijn er, indien enige, welker blijdschap in een troostrijke gemeenschap met God, niet soms met droefheid bewolkt is, zodat, indien u luisterde aan hun binnenkamers, u hun met Sion zou horen klagen: *De Heere heeft mij verlaten, God heeft mij vergeten*, Jesaja 49: 14. Daarom zal ik van deze staat een weinig handelen.

Verlatingen zijn óf algemeen aan alle mensen van nature, óf meer bijzondere. En deze laatste zijn aan te merken, óf in opzicht van Huichelaars en in schijn wedergeborenen, aan welke God onttrekt die invloeden, waardoor zij een soort van geestelijk leven en troost hadden; óf in opzicht van vromen en ware wedergeborenen, van welke God Zich onttrekt, of in opzicht van levendmaking en opwekking, of van geruststelling en vertroosting der ziel; ik zal alleen spreken van de verlatingen, zoals zij de vromen raken; en daarvan eerst iets in het algemeen, en dan komen tot de bijzonderheden.

In het algemeen zal ik twee dingen tonen:

1. Dat er zulk een kwaad is, namelijk *geestelijke verlating*.
2. In welke zin zij gezegd worden *verlaten te zijn*.

Eerst: Dat er zulk een strijd van verlating is, zulks blijkt tweezins.

- (1) Door de ervaringen der heiligen, Jesaja 49: 14, Psalm 22: 1, Matth. 27: 46. Weinigen kunnen zeggen dat zij eens God gevonden hebben, of zij mogen ook zeggen. dat ze Hem dikwijls verloren hebben.
- (2) Blijkt uit Gods eigen getuigenis, Jesaja 54: 6. 7.

Ten tweede: De Godzaligen worden aldus en in de zin gezegd verlaten te zijn.

- (1) Soms alleen in schijn, niet in waarheid wanneer de mensen door dwaling uit onwetendheid, ongeloof, lijden en valse regelen oordelen dat ze verlaten zijn, daar ze het niet zijn. Daarvan zullen wij spreken in het 22^e Hoofdstuk
- (2) Soms zijn de verlatingen dadelijk, omdat God waarlijk zich van hun onttrekt, niet gevend die volheid van volle gemeenschap, welke de Zijnen plegen met Hem te houden; doch hoewel Hij hen dadelijk verlaat, zo verlaat Hij ze niet geheel, gelijk blijkt uit 1 Sam. 12: 22, Hebr. 13: 5, in welke laatste belofte vijf negatieve of benoemende woorden zijn.

Om het verder op te klaren, neemt deze drie bepalingen:

- God verlaat ze, maar voor een tijd, niet voor eeuwig, Jozua 4: 18, Jesaja 54: 78; Psalm 30: 6.
- Verlatingen zijn geen afbrekingen van Gods liefde, maar van de daden van zijn liefde. Gods liefde van goedwilligheid, beogende het goede voor Zijn kinderen, die kan geen verandering krijgen; maar de weldadigheid in de uitvoering van het goede kan voor een tijd opgehouden worden in enige trappen, Jesaja 59: 1, 2, Jer. 31: 3, Jesaja 64: 10, Psalm 89: 31-45.

- God Zijn volk verlatende, houdt maar die daden van liefde in, die dienen tot ons welwezen, zoetheit, vrede, sieraad, en troost, maar niet die, die zijn tot ons welwezen, Psalm 84: 12, Hebr. 12: 22; Filip. 1: 6.

Dit in het algemeen vooruit gesteld hebbende, kom ik tot de bijzonderheden; en zo merk ik aan, dat de verlatingen tweeërlei zijn.

1. Onttrekkingen van invloed van genade.
2. Onttrekkingen van troost, en die of inwendig of uitwendig; want alle de klachten over Gods onttrekkingen ontstaan uit een van deze drie gronden, of uit alle.
 - (1) Dat God hun geestelijk leven niet voortzet gelijk Hij placht.
 - (2) Dat hij niet geeft die vrede, blijdschap, troost en verzekerdheid, die Hij gewoon was te geven.
 - (3) Dat Hij hen in uitwendige benauwdheden brengt, en hen daar niet uit verlost.

Eer ik hiervan direct en in het bijzonder spreek, zal ik vier korte aanmerkingen hieromtrent voorstellen.

Eerst. Een mens kan veel van Gods uitwendige tegenwoordigheid missen, in opzicht van het verzorgen, en beschermen, en genoeg te geven, en nochtans genieten veel inwendige gemeenschap met Hem door de Geest: ja God pleegt meest van Hemzelf te geven, als Hij minst van de wereld geeft, gelijk te zien is, 2 Kor. 1: 4, Hand. 7: 55, Gen. 28: 12. En daarvan zijn twee oorzaken:

- eerst, Gods tedere liefde, die zodanig is, dat Hij tot Zijns volks droefheid geen verdrukking wil toedoen, zodat de gelovigen gewoonlijk hun slimste dagen bevinden hun beste dagen, de meeste vrede in het midden der kwellingen, zoals de Apostel getuigt.
- Ten andere, omdat de vatbaarheid van de ziel verwijd en uitgebreid is in de verdrukking; de ziel verlangt dan meest naar God en Zijn gemeenschap, opdat ze in Hem alles vervuld krijgt dat ze mist in de wereld, Psalm 63: 9: *Mijn ziel kleeft U achteraan.*

Ten tweede. Men kan inwendige troost missen, en nochtans niet verlaten zijn in opzicht van de invloed der genade; men kan het gevoelen der genade missen, en nochtans behouden de levendigheid daarvan; hoewel hij gelukkiger is die genade en vrede heeft, zo kan hij toch al zo heilig zijn, die genade heeft zonder vrede.

Ten derde. Die Gods opwekkende tegenwoordigheid verliest, verliest ook zijn vertroostende tegenwoordigheid; vrede en troost zijn vruchten van de heiligmakende Geest; die dan mist Gods levendmakende tegenwoordigheid, vervalt of in een geestelijke *Lethargie*, dat is slaapzucht, waardoor hij noch ziet, noch hoort, noch smaakt de dingen Gods of in *een geestelijke bezetenheid*, dat is razernij, vrezende dat hij is een huichelaar, een Apostaat, liggende onder Gods toorn, zonder hoop van herstel.

Ten vierde. Dit alles kan wel in een mens tegelijk opkomen. Hij kan tegelijk op een tijd wezen in uitwendige benauwdheden, en in inwendige ontsteltenis, zijnde in een grote mate verlaten, in opzicht van troost en levendmaking.

De eerste soort van verlating, in opzicht van het geestelijk leven en genade, is óf dadelijk of alleen in schijn.

Eerst, wat belangt de ware en dadelijke verlating, daarin zullen wij aanmerken en verhandelen vier dingen:

- V. Hoedanig haar staat en gelegenheid is.
- VI. Welke tekenen, toevallen en gevolgen zijn van die staat.
- VII. Welke de oorzaken en redenen zijn, waarom deze verlatingen haar toekomen.
- VIII. Hoe deze ziekte en ellendige staat genezen, voorgekomen en geholpen kan worden.

I. Hoedanig haar staat en gelegenheid is.

Eerst. De staat kan aldus beschreven worden: *Dan zijn we van God verlaten, als Hij intrekt en terug houdt de vrijwillige en gewoonlyke invloed van de Geest der genade.*

Merkt hier twee dingen: 1. de daad, 2. het object of voorwerp.

1. De daad is Gods onthouding: het is een benemende daad, een niet geven van hetgeen gewoonlijk daar was; het is geen wegneming van iets hetwelk in de mens was, maar een weigering van iets, hetwelk behulpzaam was, gelijk een kind, als het uit zijns Vaders armen is neergezet, zwakker is, niet door enig verlies van zijn eigen sterkte, maar door de onttrekking van zijns Vaders hulp. De Vader neemt geen macht van Zijn kind weg, maar weigert zijn eigen hulp; zo onttrekt God zichzelf en Zijn Geest, als Hij zijn knechten verlaat, niet door hun te beroven van hetgeen Hij in hun geplant had, maar door hun niet toe te brengen die helpende genade, welke hij gewoon was te geven.

2. Het voorwerp, of de zaak die van de mens in dit geval onthouden wordt, is de vrijwillige en gewoonlyke invloed van de Geest der genade; merkt hier drie dingen:

- (1) De invloed van de Geest der genade wordt weerhouden; de tegenwoordigheid van die Geest blijft altijd; haar werkingen nemen maar af; gelijk de ziel wel altijd evenzeer in het lichaam tegenwoordig is, hoewel zij niet altijd evenzeer werkt.
- (2) Het is de vrijwillige invloeiing van de Geest, die ophoudt.
Want er is tweeeërlei invloeiing:
 - a. Een noodzakelijke en volstandige;
 - b. Een vrijwillige en onvolstandige.

Eerst. Wat belangt de noodzakelijke invloed, die wordt nooit geweigerd, en die wordt gegeven,

- 1. om te leven,
- 2. om op te wassen.
- 1. God is altijd tegenwoordig om zijn heiligen in het leven te behouden; Hij laat hun voet niet geheel wankelen, Psalm 66: 9. Zijn Geest werkt gedurig in hen, om het nieuwe schepsel staande te houden. (Joh. 5: 17.) Dit bevond Asaf, Psalm 73: 23. *Ik zal gedurig bij U zijn, Gij hebt mijn rechterhand gevat.* Zie ook Psalm 17: 5.
- 2. Ook werkt de Geest altijd tot wasdom van genade. Een Christen groeit altijd, ook zelfs wanneer hij en anderen menen dat hij stilstaat, ja ook achterwaarts gaat, hij wast altijd waarlijk, hoewel niet blijkbaar noch gelijkelijk; gelijk er zijn seizoenen in de natuur, zo ook in de genade; de genade heeft haar lente en herfst, maar gelijk de natuur altijd tot volmaaktheid strekt, wordt de genade altijd rijper en wast aan, zelfs in verzoeking en verlating. Evenals in de besnoeiing van bomen; daar schijnt vermindering en verderving te zijn, maar het einde en de uitkomst daarvan is, beter wasdom; en zoals de verzwakking van het lichaam door de Medicamenten schijnt tot de dood te strekken, nochtans brengt ze meerder sterkte en beter

gezondheid voort; en gelijk de bal door neer te vallen opwaarts rijst; en het water in de pijpen nederdaalt om op te klimmen, zo wordt de nieuwe mens, als hij schijnt af te nemen, gedurig door de verborgen wegen Gods tot wasdom gebracht. Christus lichaam is een groeiend lichaam, Ef. 4: 16, Kol. 2: 19.

Ten andere. Er is een vrijwillige invloed, die God geeft en weerhoudt naar Zijn welbehagen. Dit is de helpende genade of Gods genadige medewerking met die hebbelijke genade, die Hij in de Zijnen gewrocht heeft; alle genade komt wel van Gods vrij welbehagen, maar hier handelt God de Heere vrijer en verscheidener. Hij helpt de een krachtiger en meer dan de ander, door Zijn Geest, ja dezelfde mens meer de ene tijd dan de andere tijd; soms is dezelfde Christen een brandend en schijnend licht, soms een rokende vlaswiek, de wind waait waarheen hij wil, Joh. 3: 8.

Deze helpende genade heeft vier werkingen:

1. Zij wekt op het verborgen vuur der genade in het hart; de genade is een werkzame zaak, nochtans heeft ze opwekking nodig ter oorzaak van de ongestalte van het onderwerp, waarin zij is; gelijk hoewel het vuur werkzaam is, zo het toch zij in wat hout, het heeft aanblazen nodig; zo ook in ons is een tegenstrijdigheid tussen vlees en geest, zodat wij zonder hulp het goede niet kunnen doen, dat wij wilden, Gal. 5: 17. En daar komt nog bij een uitwendige verhindering, de Satan, arbeidende met alle mogelijke middelen de ziel te verdoven, daarom moeten wij gedurig opgewekt worden door een gedurige invloed. Jeremia vond deze werking des Geestes in zich, zeggende: *Het werd in mijn hart als een brandend vuur, besloten in mijn beenderen; en ik bemoeide mij om te verdragen, maar kon niet*, Jer. 20: 9.
2. Zij sterkt tot het werken; het is niet genoeg dat God hebbelijke genade gegeven heeft of dat wij opgewekt zijn en komen tot de uitbotting en bloesem van heilige begeerten, heilige gestalten en heilige voornemens maar wij hebben nog gedurig zijn hulp van doen, opdat deze bloesem vrucht voortbrengt, God is het, die niet alleen het willen, maar ook het volbrengen geeft, Filip. 2: 13. Er is een kracht Gods, die werkt in degenen die geloven, Ef. 1: 19, Kol. 1: 18, en naar de werking van die kracht, is een Christen vruchtbaar; als God de hand uitsteekt en hen trekt en sterkt, dan loopt hij met vreugde en spoed in de wegen Gods; zijn genegenheden branden, zijn hart is bereid, en hij is bekwaam om goed te doen en te ontvangen, en wandelt met vermaak met God. Maar als God Zijn gewone genade inhoudt, dan wandelt hij met bezwaardheid, en zijn ziel is dan vol klachten: *ik wil maar kan niet*. Er zijn begeerten en goede neigingen, maar zij komen tot geen volmaaktheid; de ziel ontvangt en baart voornemens, zeggende: *ik zal op mijn wegen letten, dat ik niet aanstoot, ik zal meer bidden, meer wenen, meer doen*, maar zij mist sterkte om iets uit te werken. Daarom roepen de Godzaligen om hulp, hetwelk zij niet behoefden te doen zo zij een genoegzaamheid in zichzelf hadden.
3. Zij regeert en bestuurt de mens in het goede te doen, dezelve Geest geleidt ons tot hetgeen wij zullen doen, en zij leert, hoe en op wat wijze wij dat zullen doen; dikwijls weten de Godzaligen niet, hoe zij hun plichten op een geestelijke wijze zullen verrichten, daarom komt de Geest hun zwakheden te hulp, Rom. 8: 25. Gelijk een Meester de hand van een jongen stuurt, om naar het voorbeeld te schrijven. God de Heere trekt noch helpt niet alleen, Hoogl. 1: 4, Joh. 6: 44, Rom. 8: 26, maar Hij bestuurt en geleidt ook Zijn kinderen, Psalm 75: 23; Psalm 119: 133; 2 Thess. 3: 5. Een schip kan wel bekwaamheid hebben om te zeilen, en nochtans wind missen, die het beweegt, en een piloot, die het stuurt.

4. De helpende genade versterkt in sommige uitstekende zwaarigheden. Wanneer iemand hard besprongen wordt door een sterke lust, hebbende daartoe de gelegenheid en van de satan harde aandrijving, in zulk een geval is God gewoon de ziel te onderschragen met een sterke hulp. Een voorbeeld is in Paulus, de satan viel hem hard aan, God hield hem staande. *Zijn genade was hem genoeg*, 2 Kor. 12: 9. Op een andere tijd verlieten hem alle mensen, hij moest voor de Keizer staan, in gevaar van dood, doch God verliet hem niet. *De Heere heeft mij bijgestaan, en heeft mij bekrachtigd*, 2 Tim. 4: 17. In verdrukkingen en benauwdheid is God ook gewoon zulken bijstand te geven. Paulus verdroeg naaktheid, honger, dorst en gebrek, maar hij zegt. *Ik vermag alles door Christus die mij kracht geeft*, Filip. 4: 13.

(3) Het is die invloed des Geestes, welke wij gewoon waren te genieten. Want er is tweeërlei invloed, of buitengewone en ongewone, of ordinaire en gewone. De ongewone is, als God in een extra-ordinair geval overvloediger hulp geeft, doende de ziel triomferen; deze hulp houdt op met die ongewone gelegenheid. Maar deze onthouding is geen verlating. De gewone hulp is, die een mens gewoonlijk heeft in de koers van zijn leven. Als deze hulp vermindert en onttrokken wordt, is de mens verlaten. Als een mens niet is, dat hij gewoon was te zijn; niet zo blij, gereed, volstandig in goed te doen; hij mist nu de hemelse gemeenschap met God. Eerst kon hij bitterlijk wenen op de gedachtenis aan zijn zonden, maar nu is het hart bevroren en kan niet smelten, tot het bidden is hij koeler, zwakker, machtelozer en ongeschikter, enz. *Als het zo met iemand gesteld is, dan is hij verlaten.*

Maar om beter te verstaan hoe God zijn hulp onttrekt, let nog op deze vier aanmerkingen:

Eerst. God weigert zijn hulp nooit geheel en al aan een gelovige ziel, enige trappen van Goddelijke hulp mogen geweigerd worden, zodat de ziel enigszins flauw wordt en zinkt in een staat van dodigheid en ongevoeligheid; maar het leven, het hebbelijke en dadelijke leven blijft; nooit is er zulk een verval *deliquium gratiae*, dat al de daden van de nieuwe mens zouden ophouden. Hij mag van zijn eerste liefde vervallen, Openb. 2: 42 5, en maar weinig overig houden, hetwelk gereed is te sterven, Openb. 3: 17 2, maar God zal de wortel bewaren, het zaad Gods zal in hem blijven, 1 Joh. 3: 9. Ja altijd is die Leidsman bezig in de takken van de wijnstok te besnoeien, te bewateren, enz. Joh. 15: 2, Jesaja 27: 3. Zij mogen dan soms minder vruchten dragen, maar altijd dragen zij er enige, zij mogen hulp van God verliezen, maar niet alles. Kan hij niet geloven met die volheid der verzekering en blijdschap als tevoren; dan kan hij bidden; of kan hij niet bidden gelijk hij placht, hij kan zuchten, stenen en schreien; gelijk een fontein onder de aarde, indien ze gestopt wordt in een plaats, zij breekt op in een andere. Zo ook de Geest der genade, in enige delen gestopt zijnde, vertoont zich in andere. Ja God onttrekt dikwijls Zijn opwekkende kracht van de een genade, tot volmaking en opwekking van de andere. Hij laat soms het geloof in een armen staat, verduisterd en bewolkt met ongeloof en Atheïstische gedachten, om te verwekken vrees en wachthouding, om te verrijken met geestelijke armoede. Hij neemt soms Zijn hand af van een tegenwoordige begeerlijkheid, Hij laat ze zich tonen in een schrikkelijke gedaante en verwoedheid, om hoogmoed terneer te werpen en nederigheid te verhogen, en opdat de ziel temeer zoekt sterk te zijn in God.

Ten tweede. Niet iedere trap van inhouding van de helpende genade stelt de mens in zo een ellendige staat, dat hij van God verlaten is. Maar verlating is een merkbare afneming van die hulp. Zodat er een uitnemend verval van vurigheid en vruchtbaarheid is, en een grote wasdom van duisternis en zonde. Evenals een kind van zijn vader niet verlaten is, dat een weinig minder tot onderhoud gegeven wordt, maar als het van zijn Vader de nooddrift niet ontvangt, moet het op en neer gaan, lijdende honger en koude, met gescheurde klederen, enz. Al vraagt hij om gunst, hij wordt niet verkwikt. Zo is het hiermee; dan heeft God u verlaten, als Hij u laat onder de verdrukkingen van ongeloof en de macht der verdorvenheid, en al roept u en bidt u..., de hulp wordt ingehouden, God laat u wandelen in de valleien van de schaduw des doods.

Ten derde. Gij moet de verlating niet oordelen uit een ongestalte en dodigheid, die maar ten dele is, maar uit een algemene. Als een mens overgroeit is door dodigheid, zij spreidt zich over de gehele mens; zodat hij nu minder is in drift en genegenheid, minder in de daad en uitwerking; ja ongeschikt, onwillig, onbekwaam tot alle goed en tot de middelen van goed, hebbende afgenomen in al zijn vorig leven en luister; dan is hij verlaten; ongestalte kan er wezen tot enige plichten uit bijzondere oorzaken, maar als iemand minder is in alles, dan is hij in deze droevige staat.

Ten vierde. Niet iedere afbreking van gemeenschap met God, niet iedere tegenwoordige ongetemperdheid en ongeschiktheid is een bewijs, van dat God zich onttrokken heeft. Het kan ook wel eens kwaad weer zijn in de lente, ja ook in de zomertijd. Maar de dodigheid van een verlatene ziel is niet een voorbijgaande, maar een blijvende dodigheid, niet een sluimering, maar een slaap, niet een vlaag, maar een staat van geestelijke ongevoeligheid en onlust. Zoals een moeder niet gezegd wordt haar kind verlaten te hebben, als zij weggaat en haast wederkomt, zo is de verlating niet een tegenwoordige korte vermindering van Gods opwekkende tegenwoordigheid, maar een aflating die een goede tijd lang aan elkaar duurt.

Hoofdstuk 2.

Men moet onderzoek doen of men van God verlaten is. Velen zijn verlaten en weten het niet; en waaruit dat voortkomt.

II. Ik ga voort te tonen de tekenen, toevallen en gevolgen van zo een staat, hetwelk zal dienen om een mens te doen weten of hij in deze staat zij of niet. En het is nodig de tekenen voor te stellen; want dikwijls zijn de mensen in deze beklaglijke staat, en weten het niet. Gelijk Simson na het afsnijden van zijn haar niet wist dat de Heere van hem geweken was; zo is God van velen geweken, doch zij weten het niet, tot dat ze opwaken uit hun slaap; en dit kan uit deze oorzaken ontstaan:

Eerst. Omdat soms veel werkzaamheid voortkomt uit valse beginselen, zodat iemand mag schijnen dezelfde te zijn, en God te genieten als tevoren, daar hij nochtans, zo men er op let, veel verloren heeft, omdat het grote deel van zijn leven staat op andere pilaren, als sterkte der natuur, grootheid van gaven en talenten, aandrijving van de consciëntie, het aanzien der mensen, valse vreugden, dwaze dromen, bijgelovige

regels, enz. Deze winden vullen dikwijls de zeilen, dit gewicht beweegt de raderen, ook dan wanneer er weinig van God is.

Ten tweede. Omdat Gods weggaan bij trappen is; gelijk Hij niet dan bij trappen komt, zo gaat Hij ook niet haastig, maar bij trappen weg. Zoals de zon bij trappen opgaat en bij trappen allengs ondergaat, zodat de nacht dikwijls de mensen overvalt, eerzij het gewaar worden. Zo vervreemdt Zich God allengs, en laat de ziel verdorren bij trappen. Het leven gaat niet uit door één doodsteek, maar door een tering. Zoals iemands uiterlijke staat al bij weinig afneemt, dan is hij zo gevoelig niet van zijn verval, gelijk hij, die het alles kwijt raakt. Zo ook, indien iemand in haast van een hemelse wandel met God, en van een bloeiende geestelijke staat, verviel tot een levenloze en dorre staat, hij zou er meer mee aangedaan zijn; maar nu is zijn val met trappen en allengs, en daarom minder gezien. Een berg is dikwijls zo lang, dat men niet merkt dat men eraf gaat; zo kan men van Gods weg neergaan, en het nauwelijks zien. De ouderdom komt als steelsgewijs; zijn kracht verteert, en de mens merkt het niet. *De grauwheid wordt op hem verspreid, en hij merkt het niet*, Hoséa 7: 9. Zo is het met veler mensen zielen; *terwijl zij menen dat ze rijk zijn, worden ze arm*, Openb. 3: 17

Ten derde. De mensen verliezen veel van God en weten het niet, omdat zij rusten te veel op andere dingen die hun bedriegen; gelijk:

1. Hoogmoed en hooggevoelendheid, verwekt door zich te vergelijken met anderen, die erger zijn dan zij.
2. Het getuigen en toejuicing, van anderen inzonderheid als vele wijzen en Godzaligen die hen prijzen, dit houdt hen in een zoete droom van een ingedeelde uitstekendheid.
3. Voorbijgaande wind en vuur; doordien God nu en dan inbreekt met machtige werkingen, en dat meer tot oefening van de gaven, dienende tot opbouw van anderen, daar zij ondertussen verdorren.

Ten vierde. Omdat zij hun staat niet bemerken, noch die dikwijls onderzoeken. Zij laten die wacht na en zij zitten niet ten gericht over hun zelf, daarom komen hun veranderingen over, en zij weten het niet; als de mensen hun staat niet oprekenen, kunnen zij arm worden, zonder het te zien. De consciëntie is de Wachter van de ziel, ja ook haar Rechter; als de Rechter niet zit, kan iemand veel van zijn staat ontnomen worden zonder dat hem recht gedaan wordt. Zo wij ons niet dikwijls oordelen, wij kunnen ons niet ten volle kennen, maar wij kunnen verliezen en het niet weten.

Een ieder zij dan wakende, op dat hij mocht onderscheiden Gods komst tot hem, en zijn weggaan van Hem. Want:

- Eerst. Anders, al geniet hij God, hij kan niet dankbaar zijn, niet de tegenwoordigheid, maar de blijkbaarheid en het gevoelen van de genade verwekt dankbaarheid; hij die niet ontvangt, en hij die niet weet dat hij ontvangt, zijn even ondankbaar. God kan tegenwoordig zijn in vele genadige aanradingen, bestraffingen, opwekkingen, en nochtans weinig dank voor Zijn kostelijke genade hebben, tenzij dezelve opgemerkt worde. Als een prins tot u komt uit gunst, en staat kloppende, en u weet het niet, kunt u die hoge gunst met dankbaarheid niet erkennen. Al staat Christus aan uw deur en klopt, opdat u opent, *en Hij mocht inkomen en avondmaal met u houden, en gij met Hem*, als u deze dag der genade en tijd der zaligheid niet kent, het kan u niet helpen. Welke een zonde is dit! God is met u door verborgen werkingen van Zijn

Geest. Hij is met u op uw weg en in de middelen der genade, en u let er niet op. Zoals Jakob zei na zijn ontwaken uit de slaap: *De Heere is aan deze plaats, en ik heb het niet geweten*, Gen. 28: 16.

- Ten tweede. Tenzij u weet hoe het met u is, zo zult gij, als God weggaat, stil zitten, en niet naar Hem zoeken of vragen. Die ziek is en het niet weet zoekt geen genezing. *De gezonde*, dat is, die zich inbeelden zodanig te zijn, *hebben de Medicijnmeester niet nodig, maar die ziek zijn*; die hun ziekte en pijnen voelen, Matth. 9: 12. Die rijk zijn in hun gevoelens, zeggen, dat ze aan geen ding gebrek hebben, Openb. 3: 17. Die vol is, zal niet bedelen noch werken om brood. *Die meent dat hij wat is, daar hij niets is*, (Gal. 6: 3,) is gelijk een, die niets behoeft. Van de Farizeeën wordt gezegd, *dat ze de bekering niet nodig hadden*, Luk. 15: 7, dat is, zij wisten hun gebrek niet, omdat ze hun zonde niet zagen. Een mens kan gaan met een goed gevoel van zijn staat, en bedrogen zijn; let dan op uzelf. De Profeet zegt, Jesaja 29: 8, *Het zal also zijn, gelijk wanneer een hongerige droomt, en ziet hij eet, maar als hij ontwaakt, zo is zijn ziel leeg. Of wanneer een dorstige droomt, en ziet hij drinkt, maar als hij ontwaakt, ziet zo is hij nog mat*. Zo kunt u ook in een bedelachtige staat zijn, terwijl u meent dat u rijk bent.
- Ten derde. Het is een verachting van God, niet te letten wat recht u aan Hem hebt, en wat gemeenschap u met Hem hebt. Zo een vriend, en veel meer een koning in uw huis kwam, en u nam geen acht op zijn inkomen of weggaan, zou hij het niet kwalijk nemen en rekenen het voor een grote kleinering van hem? Het is geen teken dat diens gezelschap gewaardeerd wordt, wiens bijwezen niet waargenomen, noch afwezen opgemerkt wordt. Dingen, die men hoog acht, bewaart men met zorg, bezit men met blijdschap, en verliest men met droefheid. Een kleine zaak mag verloren zijn, zonder dat men ze miste, maar zo er een juweel verloren zij, men mist het haast. Merkt op, als een man moest voor een tijd vertrekken, en het vrouw scheidt niet ongaarne van hem, en zij bedroeft zich niet in hem te missen; zou niet een ieder zeggen, *zij bemint hem niet*? Als u een maaltijd maakt, zit u niet neer eer de voornaamste gast komt, en als hij komt, ontmoet u hem met alle behoorlijke eerbied en zoete onthaling. Als u dan neerzit om u met de schepsels vrolijk te maken, als God niet is gekomen om met u avondmaal te houden, (Openb. 3: 20,) of als u uw vermaak, profijt of ander werelds vergenoeging zoekt, en weinig let op God, zodat zijn bijwezen of afwezen niet veel voor u is, het is een teken dat Hij uw voornaamste Vriend niet is, maar u versmaadt Hem. Merkt zorgvuldig hoe God met u is, opdat u Hem niet verliest zonder het te zien; want dat is Hem verachten. Doet hier bij, dat als God Zich inhoudt, het is een teken van Zijn mishagen; en het is een grote zonde dat klein te achten.

Hoofdstuk 3.

Tekenen van Geestelijke verlating, uit aanmerking van de genade.

1. En eerst, *als haar werkzaamheid verminderd is*

Om nu te kunnen oordelen of men verlaten is, zo moet men letten op drie dingen:

1. De genade.
2. De verdorvenheden.
3. De middelen der genade.

Eerst, let op uw genaden, die u ontvangen hebt; zo die vervallen en afgenomen zijn, zo heeft God zich van u onttrokken; als God zijn invloeiing zo niet geeft als tevoren, zo komt er een verandering in de nieuwe mens. Dit verval der genade blijkt dierzins:

- (1) In opzicht van de werkzaamheid.
- (2) In opzicht van licht en gezicht.
- (3) In opzicht van genegenheid.

Eerst, de verlating in opzicht van de genade blijkt uit gebrek en verval van geestelijke werkzaamheid, deze vertoont zich in twee dingen:

1. In onvruchtbaarheid van het goede te doen.
2. In gestalte tot het goede.

Vooreerst zeg ik, daar zijn dan minder vruchten; minder goeds wordt er gedaan. U bent zo dikwijls noch overvloedig niet in het goede; de oefeningen worden verkort, God heeft Zijn dienst niet in dat getal en mate als tevoren. U doet nu zo veel goeds niet, door raadgevingen, vermaningen, bestraffingen en dergelijke andere plichten van Christelijke liefde; u bent onnutter en vruchtelozer geworden.

In dit verminderen van het doen zijn drie dingen aanmerkelijk.

1. Het is een vrijwillige vermindering, soms zou het kunnen uit nood en dwang wezen, als bij geval van lichamelijke zwakheden of andere onvermijdelijke gelegenheid, maar dit is niet zondig, als de begeerten tot de plichten in hen sterker blijven; maar als de mensen vrijwillig hun sterkte van heilige verzachtingen in de wegen Gods neerleggen, en slapper en onachtzamer voortgaan, de plichten der Godzaligheid veel nalatende of maar slecht verrichtende, het is een teken dat het met hem niet is gelijk het geweest is, Openb. 1: 4, 5.
2. Het is een vermindering en afnemen bijzonder van zulke dingen der genade, die inwendig en de Godzaligen het eigenst zijn; gelijk wenen over de zonde, verblijden in God, zich zelf oordelen, hemels gebruik van de beloften en de voorzienigheid Gods, verhangen naar Christus' verschijning, enz. Daar kan misschien een volharding in uiterlijke plichten wezen, van horen, van bidden, enz.; maar zo deze inwendige daden en bewegingen van de nieuwe mens ophouden, het is een vast bewijs dat die mens in het verlies is. Uiterlijke oefeningen kunnen aangehouden worden, uit kracht van de consciëntie en andere oorzaken; maar die inwendige daden kunnen niet voortspruiten als van een inwendige wortel, zo iemand minder heeft van deze, hij heeft ook minder van God.
3. Het is een vermindering van eigen en verborgen oefeningen, meer dan van publieke en openlijke oefeningen. Hoogmoed en andere burgerlijke inzichten kunnen een vals vuur in een bevroren hart aansteken; de wind van lof der mensen

kan zeilen vullen en het schip bewegen, hetwelk anders zal stil liggen of naar een andere weg zal heengaan; dit is de Farizeese geest, die niet van boven is. Oordeel uzelf dan uit uw verborgen daden; volgt uzelf tot in uw slaapkamer en vertrekplaats; let op u we naarstigheid betrachtting en Geest in uw verborgen wegen en oefeningen; want hetgeen u daarin bent, dat bent u in der daad, alsdan zult u best zien hoe groot en hoog u bent, als u nergens op staat; als alle uiterlijke aandrijvingen af zijn.

Ten andere, het verval van werkzaamheid der genade blijkt uit de ongeschiktheid en onbekwaamheid van het hart om het goede te doen, want alsdan heeft men:

1. Minder willigheid, u mag dan het goede doen, maar het is eer als een taak, dan tot vermaak; u wordt er niet toe gedreven uit een aangenaamheid, die u er in ziet, maar uit een persend en dwingend oordeel; u doet het als een schuldige plicht, die de Wet afeist op straf van in de gevangenis geworpen te worden, niet als een vrijwillige offerande. Wanneer het hart met God vervuld is, zo heeft het vermaak in God, en het gehoorzaamt in liefde, en het rekt zijn werk voor loon. Toen David daar was, had hij de Wet lief; zilver en goud was hem zo kostelijk niet; hij verkoos die en nam ze als zijn deel. *De Heere (zegt hij) is mijn deel; Ik heb gezegd dat ik uw woorden zal bewaren*, Psalm 119. Als iemand God geniet, zijn wandel met God is zijn leven. *Het is hem goed nabij God te wezen*, Psalm 73: 21. Ja de liefde gebiedt en neigt het hart tot de oefeningen; maar zo wanneer hij verder van God afraakt, zo worden hem de vermakelijke wegen der heiligheid als de weg van een woestijn, een weg van doornen en distelen, een vermoeiend en onvermakelijk pad.
2. De ijver en vurigheid, die u had, zal in de verlating veel verzwakt zijn. Maar als God de mens Zijn krachtige en overvloedige hulp des Geestes weer schenkt, dan wekt de mens al de krachten van zijn ziel op, hij roept het al samen om op God te wachten, zeggende: *Looft de Heere, mijn ziel! en al wat in mij is Zijn heilige Naam*, Psalm 103: 1. Let dan met wat ijver en sterkte u gewoon was het goede te doen; zo u nu dan heengaat in een geestelijke traagheid en slappigheid, het is zeker dat de hemelse invloed verminderd is. Dit schijnt te wezen het geval van de Kerk in haar grootste ongelegenheid, hetwelk de Profeet aldus deed klagen: *Er is niemand die uw Naam aanroept, of die zich opwekt om U aan te grijpen*, Jesaja 64: 7.

Hoofdstuk 4.

Teken van verlating in opzicht van de genade, als het licht en gezicht des verstands minder is

De tweede verandering, welke u op de verlating in opzicht van de genade kunt merken, *is in uw gezicht en licht des verstands*, dit oog der ziel wordt verzwakt, en dat is aan te merken in vier dingen; want als God zich verbergt zo wordt het verstand:

1. donkerder,
2. krachtelozer,
3. lediger en ijdeler,
4. ongeloviger.

Vooreerst, meer duisterheid komt er in het verstand; God schijnt niet in de ziel met zulk een overvloedig licht als tevoren, en dit veroorzaakt een verwelking en versterving in de gehele mens; want naar dat ons licht is, daarnaar is ons leven, Psalm 119: 144. Dit is de wortel van het voornamelijk onderscheid tussen ware en valse, sterke en zwakke Christenen, de een ziet hetgeen de andere niet ziet. Een goddeloze die geleerd is, al schijnt hij licht te hebben, nochtans is hij in duisternis; want zijn licht is hetzelfde niet met het licht der heiligen. Omdat in de heiligen, - al hebben ze een waar licht, - hetzelfde in de een zwakker als in de anderen is, daaruit ontstaat het onderscheid tussen hen; ja dezelfde mens verschilt van zichzelf, naar dat zijn licht verandert; het licht maakt dat de mensen zijn dat ze zijn.

Dit licht in de heiligen is tweërlei, zoals de maan een licht heeft in zichzelf, en een licht ontvangt van de zon, zo hebben de Godzaligen een vast licht, in hen gesteld door de Geest, en in hen wonende. En daarbij een licht, hetwelk van *de Geest des lichts* als van een uiterlijke oorzaak afvloeit, zo veel en wanneer het Hem behaagt. En zoals de maan zeer donker is als zij de stralen van de zon mist, zo is ook haarhebbelijk licht zeer klein, als van de hemel geen licht meegedeeld wordt. De Godzaligen ontvangen nog gedurig meer en meer verlichting en openbaring door de Geest van de verborgenheden der Godzaligheid.

In het voorbijgaan zal ik met weinig woorden dit *verlichtend werk des Geestes* eens verklaren, om te beter te verstaan, hoe de Geest des mensen verstand in duisternis laat komen door Zijn weggaan.

1. De Geest verlicht door de hinderpalen des gezicht weg te nemen. Zal men zien, men moet de luiken wegschuiven van de vensters, het oog moet gezuiverd worden van humeuren, vliezen, enz. Zo geeft niet alleen de Geest het verstand om God te kennen, 1 Joh. 5: 20, maar Hij neemt ook de humeuren en vliezen van zondige ongestalten genadiglijk weg door een kostelijke ogenzalf, Openb. 3: 18. Wanneer dan integendeel God toelaat dat de damp en mist der zondige lusten het verstand verduistert, bederft, bedriegt en afleidt van alle ernstige betrachtungen van geestelijke zaken, dan is er verlating; zie Matth. 5: 8, Psalm 25: 14, Spr. 3: 32; Psalm 111: 10.

2. De Geest openbaart het voorwerp of de zaak, die gezien moet worden. De Geest vertoont zichzelf, vertoont Christus en de zaken van Zijn Koninkrijk, enz. aan het verstand, en dat door drie wegen of middelen:

- (1) door de Schepselen,
- (2) door het Woord,
- (3) door de Sacramenten.

Dit bevinden de Godzaligen, zij zien daarin de een tijd meer van God dan de anderen tijd; dit komt, omdat God zich meer openbaart de een dan de anderen tijd. Dezelfde preek is voor de ene een klaar gezicht, en voor de anderen een raadsel; gelijk u ziet 2 Kor. 4: 32 42 6. En niet alleen openbaart Zich God door een hebbelijk ingestort licht, maar ook door een dadelijk licht; waardoor Gods Kinderen alles klaarder zien de een als de andere tijd, soms is het dag met hun, en soms nacht. Wanneer nu de Geest een mens verlaat, zo moet er noodzakelijk duisternis wezen; want niets kan God aan ons openbaren dan Hem zelf, gelijk de zon niet gezien wordt als door haar eigen licht; en wanneer God zich verbergt, zo is alles verborgen, hij ziet minder in de zonde, in de genade, in Christus, en het Evangelie, en in alles.

3. De geest verlicht door het oog des verstands dadelijk op het voorwerp toe te passen. God geeft de inwendige beginselen en gestalten, en Hij brengt ze zelf tot de uitwerking; het ziende oog en het gezicht van het oog is van Hem, het vermogen en de daad is van Hem, alle onze begrippen van geestelijke dingen zijn vormelijke daden van ons vernieuwd verstand, maar oorspronkelijk zijn zij van de Geest, die wekt op en sterkt het verstand om te werken. Wanneer dan integendeel de Geest een mens verlaat, zo is liet verstand niet werkzaam noch opgewekt om naar God te vragen en om Hem te zien; het verstand is dan als het oog van het lichaam tijdens slaap, hetwelk niet ziet totdat het wakker is.

4. De Geest houdt het oog des verstands op het voorwerp, opdat het daar niet vanaf dwaalt. Zoals onze gedachten van nature zeer ijdel en onvast zijn, en daartoe nooit ongestadiger dan wanneer zij gezet zijn op goede en geestelijke dingen. Nu, de Geest komt deze zwakheid te hulp, door het oog en de gedachten stilte houden, starogende op haar voorwerpen, opdat de ziel voller kennis mocht indrinken. Wanneer dan integendeel, God het verstand niet vasthoudt op Hemzelf en andere geestelijke zaken, zo loopt het af te dwalen; en al wie van de zon afgaat moet in de duisternis gaan. Wel ziet dan nu hoe het met u is; heeft uw gemeenschap met God afgenomen? Hebt u nu minder begrip van de zondigheid der zonde, van de schoonheid der heiligheid van de voortreffelijkheid van Christus van de kostelijkheid des Verbonds? Dan hebt u reden om neer te zitten en te wenen; want u hebt nu minder van God in u dan u tevoren had.

Ten tweede, krachteloosheid komt erin het verstand als de mens van God verlaten wordt. Het Verstand behoort door zijn licht te zijn voor een gelovige hetgeen het kompas, de zeilen en het anker zijn voor het schip. Maar als God de Mens aan zichzelf laat, hoe zwak is dan dit licht om hun ambt uit te voeren? Het heeft niet deze navolgende vier werkingen op de ziel, welke het moest hebben:

1. De mens wordt zo niet aangedaan door hetgeen hij weet, als wel in vorige dagen, daar was een tijd waarin het denken aan Gods liefde krachtig werkte tot smelten en berouw, opwekking in gehoorzaamheid, moedgeving tot vertrouwen, vervulling van het hart met blijdschap, en de mond met lof- en vreugdegezang; maar nu wekken de gedachten aan de Goddelijke liefde het hart zo niet op. Er was een tijd dat het gezicht der zonde de ziel wondt; nu kunt u uw zonden zien, doch u kunt niet zeggen, als in de dagen vanouds: *Mijn ogen doen mijn ziel moeite aan*, Klaagl. 3: 51.

2. Een mens wordt nu zo niet aangedreven tot de plichten. Als God met Zijn overvloedige hulp en invloeiing tegenwoordig is, zo zijn de onderdanen in nauwe gehoorzaamheid; de scepter is het Woord, hetwelk in het hart geschreven is, en nog sterk aangezet wordt door de onzichtbare hand van hem, die uitnemend krachtig werkt in degenen, die geloven, Ef. 1: 9. Maar als God deze werking terug houdt, zo liggen de geestelijke waarheden als aan handen en voeten gebonden en stellen haar kracht niet te werk; Gods Majesteit en genade dwingt het hart niet, gelijk zij doet in degenen, welke God genieten, 2 Kor. 5: 14. Maar het is alsof het hart niemand had te vrezen, nergens op te hopen, het hart is ongevoelig en zorgeloos; in vorige dagen gaf het verstand dikwijls goede raad en vermaningen, roepende gelijk die stem, Jesaja 30: 21. *Dit is de weg, wandelt daarin, als gij zoudt afwijken ter rechter of ter linkerhand*, maar nu zwijgt het verstand.

3. Een mens wordt nu zo niet ingebonden als tevoren; dit is een plicht van een verlicht verstand, een breidel en toom te zijn voor verdorvenheden en hevige lusten, zelfs is er grote kracht in een natuur lijk mens zijn consciëntie, als God die opgewerkt heeft, gelijk Bileam zelfs om een huis vol goud en zilver niet kon voor Balak volbrengen hetgeen hij wel wilde; als God dit natuur lijk licht verlaat, zo wordt men los tot alle boosheid, Rom. 1: 26. Zo ook in de Godzaligen, als God nalaat de vernieuwde consciëntie met gedurige kloppingen en bewegingen wakende te houden, dan is het hart gelijk een schip in een storm, wanneer zijn kabels breken. David wist wel dat overspel zonde was, maar als God geen invloed in dit licht gaf zo werd het te zwak om die verdorvenheid in te binden en te ketenen, 2 Sam. 11. Zo wist ook Asa dat hetgeen hij deed zonde was, 2 Kron. 16: 2. U ziet dan, indien uw kennis u minder van zonde terughoudt, het is een teken dat Gods kracht zo veel niet in u is als tevoren.

4. Een mens wordt door zijn kennis nu zozeer niet vernederd; als God met deze kennis werkt, worden alle daden onderzocht en vonnis geveld, en de ziel wordt dan gekweld en gekastijd over de zonde; zo staat er van David, *zijn hart sloeg hem* 2 Sam. 24: 67. Maar als de consciëntie zorgeloos wordt en de mensen oordelen noch veroordelen zich niet, zij kwellen zich niet over de zonde, maar het zwaard ligt stil in de schede, daar wordt geen executie gedaan; de misdaden worden oogluikend toegelaten, de misdadige gerechtvaardigd of gespaard; het is een teken van dat de slaap haar bevangen heeft, en dat God zich onttrokken heeft. Of bent u geoordeeld van het licht, maar niet verootmoedigd, kunt u de slagen der consciëntie zo ontvangen dat ze u niet wonden, dan is de kracht daarvan verzwakt en God is weggegaan. David was in zulk een geval, de consciëntie had geen kracht op Hem na het bedrijven van de zonde; maar als de Geest kwam in de bediening van Nathan, toen werd de consciëntie met sterke kracht gewapend, zij sloeg de handen aan hem, bond hem in ketenen en legde hem in de gevangenis. En toen vernederde zich David, beleed zijn zonde, weende, zuchtte, schreide nacht en dag, en kon geen rust hebben tot dat hij vergeving had, en met zijn God verzoend was, Psalm 32.

Ten derde: het verstand wordt ijdel en leger, als God zich onttrekt. Wanneer de wolk van Gods tegenwoordigheid 's mensen tent vervult, en die ziel ontvangt Godsspraken uit Zijn mond, dan heeft een mens een zoete omgang met God, en hij wandelt met Hem gelijk een man met zijn Vriend, als er staat van Noach, Gen. 6: 9, en Enoch, Gen. 5: 23. God is dan zijn middelpunt, hij zoekt Hem dan veel. *Mijn ziel dorst naar*

U, ik gedenk uwer op mijn legerstede, ik peins aan U in de nachtwaken; mijn ziel kleeft U achteraan, Psalm 63:9. Hij was veel in de gedachten met God, God was met hem, en hij was met God; als hij ging slapen, ja als hij ontwaakte, zijn hart was naar Hem gericht. Word ik wakker, zo ben ik nog bij U, Psalm 139: 18. Ja ik ben gedurig bij U; en wat was de reden? Gij hebt mijn rechterhand gevat, Psalm 73: 23. Een ontwaakt hart heeft God altijd in het gezicht. Ik stel de Heere gedurig voor mij, Psalm 16:8. Gelijk het water tracht zo hoog op te springen, als de hoofdfontein is waarvan het komt, zo is een hemels Christen zijn oorsprong van Boven, zijn weg is weer naar boven. Maar daar zijn tijden, wanneer het gemoed ijdel en leeg wordt van God, en vol van ijdelheden, en dat is bijzonder in tijd van verlatingen, dan verliest de ziel drieërlei heerlijkheid, die zij tevoren had, namelijk:

- (1) Welbehagen in heilige gedachten. Er was een tijd, waarin de gedachten aan Gods heerlijkheid en genade, aan zijn werken en woorden, aan Christus en andere geestelijke zaken, waren als honig, voedende en vermakende de ziel; de overdenkingen waren grote verkwikkingen, helpende het geestelijke leven in genade en vrede. *Hoe kostelijke zijn mij uw gedachten, Psalm 139: 17. En voorwaar wat is beter voor een welgesteld mens, dan van de berg Nebo van een geestelijke meditatie Kanaän te aanschouwen? En door een hemelse gezindheid, met Christus en de Engelen en heiligen in de hemel te wandelen, hebbende door deze verrekijker enigszins tegenwoordig, hetwelk nog zo ver af is? Ik zeg misschien was dit uw geluk, maar nu bent u veranderd, u bent van deze heerlijkheid vervallen, uw ziel kruipt op het stof, en smaakt niet de zoetigheid der dingen die boven zijn. Zij hongert niet zozeer naar dat brood des eeuwige levens, maar voedt zich met ijdelheden en wereldse dingen. U vermaakt uzelf zo niet in u van de wereld af te zonderen, om met God te zijn, ja het is u misschien tot een last geworden, uw gedachten te vestigen op hetgeen eerst uw voedsel en leven was. Uw gemoed is zwaar geworden, de aarde is in uw hart gekomen en heeft u neergebogen, zodat u het verdrietig en hard vindt die weer op te winden tot zulke geestelijke en gezette meditatiën, waarin u tevoren uw vermaak had. Is het zo met u, het is een teken dat God Zich veel aan u onttrokken heeft.*
- (2) U verliest het dikwijls aanwezig zijn van heilige gedachten. Misschien was het uw dagelijks werk de hemel te bezoeken, opvliegende met de vleugelen van een hemels gemoed naar God en Christus, gelijk de arenden vliegen naar de dode lichamen, Matth. 24: 28. U was gewoon in iedere plaats een voetstap van God te zien, en u gebruikte dikwijls de snelheid van uw gemoed, hetwelk machtig is uit de diepste kerker over te stappen tot in de hoogste hemelen, in één ogenblik; (zo snel is de ziel, in een ogenblik kan zij zich verder bewegen, als de zon in een dag) en u was gewoon deze gevleugelde bode af te zenden, en hij kwam weer tot u, gelijk Noachs duif met olijftakken van vrede en troost in zijn mond. Waarlijk een Christen heeft in de wereld tweeërlei handel, de een wordt gezien, de andere wordt niet gezien; in deze is hij bezig als hij schijnt leeg te zijn, en hij is minst alleen, als hij meest alleen is, want hij spreekt met God en hoort God tot hem spreken, woorden van wijsheid, makende hem wijzer dan de ouden, woorden van bestraffing, doorsnijdende als een zwaard, doch niet om te beschadigen, maar om te genezen; hij is boven de wolken; als hij schijnt met schrikken vervaard gemaakt te zijn, zo drinkt hij het water des levens. *Als mijn gedachten binnen in mij vermenigvuldigd werden, hebben uw vertroosting mijn ziel verkwikt, Psalm 94:19. Let hierop, bent u zó met God vervuld geweest, zo bezig met hemelse*

gedachten, dat u nooit lang van de hemel was, maar dikwijls opzag naar God uws levens? En hoe is het nu met u? Bent u vervreemd van die wegen, waarin God en uw ziel zo veel gezegende samenkomsten hadden? Vergeet u God veel? Misschien nadert u tot Hem 's morgens, en dan nog harteloos genoeg, voorts leeft u zonder Hem in de dag. Vele gasten komen, maar God wordt buitengesloten. Er is plaats voor profijt, voor plezier, ja voor zondige gedachten en kwade ingevingen, maar geen plaats voor God. Is het zo? Wel dan is uw staat ellendig, en u bent verlaten; want zo God met Zijn Geest bij u was, gelijk tevoren, *Hij zou u indachtig maken die vorige dingen*, Joh. 14: 26.

- (3) U verliest de vastheid van heilige gedachten. Er zal zulk een gezetheid van een hemels gemoed niet zijn als er geweest is; de goede gedachten zijn nu maar voorbijgaande, niet vast blijvende; hoewel de consciëntie het trage gemoed tot dit hemels werk aanprijkt, nochtans het blijft er niet lang bij, gelijk een onwillige dienstknecht, het is haast weer weg.

Ten vierde en ten laatste: het verstand wordt ongeloviger. Als God zich onttrekt, ontspruiten er beklaglijke vruchten van ongeloof, twijfelingen, disputen, tegenwerpingen, vreemde redekavelingen omtrent de geestelijke waarheden, zodat de ziel veel benard en verstrikt wordt. Hij trekt in twijfel de autoriteit van de Schrift, de Goddelijke voorzienigheid, ja zelf, of er een God is. Daarover komt ze in vloed van vrees, en in doolhoven van zware verbaasdheden; dit alles komt uit het ongeloof. Ja wat een dodigheid en dorheid breekt er op die ziel in! Hoe ligt zij dan open voor die hevige aanvallen van de satan, niet hebbende het gebruik van het schild des geloofs? Dit ongeloof en deze atheïsterij is een rots, waar de heiligen (het meeste deel van hun) zich de een of andere tijd aan stoten. Het is een wezenlijk kwaad; als een sterke vloed neemt het ten groten dele weg de steunsels en pilaren van Christelijke hoop, vreugde, lijdzaamheid en gehoorzaamheid. Ja het is van die verdervende natuur, waar het met sterkte komt, gelijk het doet in vele heiligen, dat het enigszins vernietigt alle geestelijke dingen in hun ogen, zodat ze noch God noch Christus, noch belofte, noch hemel, noch iets kunnen zien. Of als zij die zien, het is met zoveel duisterheid en onzekerheid, dat ze hun geen beweging geven. En zoals het ongeloof verderfelijk is, zo is het ook zwaar te genezen; zonder het geleide van Gods hand zou niemand hieruit geraken; het ongeloof heeft een grote sterkte in alle mensen, en werd het niet ingebonden het zou meer blijken.

De redenen en oorzaken, waarom het ongeloof zo haastig en sterk zich opdoet in de Godzaligen, zo ras als God zich onttrekt, zijn deze twee bijzonder:

Eerst, de onduidelijkheid van het voorwerp van het geloof, of van de geloofde zaken. Klarheid van een zaak vestigt het oordeel, donkerheid verhindert de volle toestemming. Het gemoed geeft haar geloof aan een zaak, naar de mate van de sterkte van de reden, die zij daarvoor ziet, sommige dingen omhelst zij ten volle en rust in haar toestemming, zijnde geheel voldaan in het stuk van de reden; sommige dingen neemt zij aan met een opinie of mening, hetwelk een onvolkomen toestemming is, gegrond op bewijsbare redenen. In sommige dingen staat zij twijfelende, hebbende aan beide kanten evenveel redenen, om te geloven en om niet te geloven, en zo is zij dan gelijk een rivier, die, - doordien twee tegenstrijdige stromen elkaar ontmoeten, - een stil water wordt; of gelijk de schalen van de waag, die hebbende even zwaar gewicht in zich, niet overwegen naar enige kant.

Nu de onduidelijkheid van het voorwerp van het geloof, is: óf in opzicht van het voorwerp zelf, óf in opzicht van het onderwerp van het geloof, dat is de gelovige mens.

1. De zaak is in zichzelf soms verborgen en vreemd voor de reden, en daarom zwaar te geloven, zoals die bovennatuurlijke waarheden, de Eenheid in Drieheid, en de Drieheid in Eenheid, de wederopstanding des lichaams, de menswording van de Zoon van God, de verlossing door de voldoening van Christus, de rechtvaardigmaking door het geloof, enz. Dit alles is boven de reden, daarom kan het gemoed van zich zelf die niet geloven; het getuigenis en autoriteit van het Woord is niet genoeg; als er de kracht van de Geest niet bijkomt, zal er geen geloof zijn.

2. De onduidelijkheid komt ook dikwijls uit den mens zelf, die door zijn zwakheid en duisterheid de zaak niet zien kan; gelijk hoewel de zon schijnt en allen in zich blijkbaar maakt nochtans het blinde oog ziet het niet. Er is dan geen deksel op de zaak, maar op het oog. God heeft zich door de schepping geopenbaard, Rom. 1: 19-20. Alle de schepselen zijn als zo veel getuigen voor de reden zelf, dat is een God, die alles gemaakt heeft. Maar de dove reden hoort het geluid niet hetwelk gaat over de gehele aarde. (Psalm 19: 5) of zij hoort het zo slap, dat ze zich niet kan tevreden stellen in die waarheid dat er een God is, en dat Hij de wereld gemaakt heeft. Zodat ons geloof ook in deze dingen is van het licht des Geestes afhingende, door de zwakheid en blindheid van het verstand, al is het vernieuwd, dan is het gemoed onmachtig deze verscheidene tegenwerpingen te beantwoorden, welke in deze vruchtbare buik des ongeloofs ontvangen worden. *De Heidenen werden verrijdeld in hun overleggingen*, Rom. 1: 21. Zo is het ook zelfs met de heiligen als God het licht zijns Geestes opsluit. De Psalmist ziende Gods handel omtrent de goddelozen en Godzaligen, dat die voorspoed hadden, en deze tegenspoed en kwelling, begon er zó vreemd uit te redeneren dat hij bijna geheel ten onder gebracht was, had God door Zijn raad hem niet geleid en ondersteund met Zijn rechterhand, Psalm 73. Van Mozes ongeloof leest gij, Num. 11: 21, 22.

De middelloorzaak van dit ongeloof is de Satan, wiens werk het is, de heiligen moeilijk te vallen. Hij is vol van alle kennis, hij weet de meest subtiele netten te weven, om de ziel daarin te vangen, en hij kan door de inbeelding tot de mens inkomen, en de gedachten werkende houden omtrent enige sterke inbeelding, en dan weer nieuwe inwerpen.

Aldus is dan 's mensen verstand ellendig gesteld, wanneer God hem heeft verlaten; onderzoekt uzelf hieraan!

Hoofdstuk 5.

Het derde teken, van verlaten in opzicht van de genade, wanneer de genegenheden en hartstochten, als liefde, begeerte, hoop, vermaak, haat, droefheid, afnemen en veranderd worden

De derde verandering, welke een verlatene in zich kan vinden in opzicht van zijn genaden, *is in de genegenheden, welke zijn als de pols van de ziel, daaruit men van de staat der ziel kan oordelen.*

Genegenheden zijn maar verscheidene daden en bewegingen van de wil, vervolgens de hoedanigheid, bij- of afwezen van de vertoonde voorwerpen. De wil is het voornaamste onderwerp der heiligheid, hierin zijn de genaden meest geplant; dit is de troon waarin zij heersen en regeren; zodat de genegenheden veel ontdekken de staat des menschen; de genade heeft haar geboorte in het verstand, maar haar zitplaats in opzicht van het grootste deel, in de wil.

Om deze genegenheden te beter in het bijzonder te beschouwen, zullen wij ze brengen tot twee hoofden:

- A. Enige die zien op God en geestelijke zaken, als liefde, hoop, enz.
- B. Enige die zien op de zonde en vleselijke zaken, als haat, droefheid.

A. Wat belangt de gelegenheden die opwaarts zien, die werden allen begrepen in de liefde, want begeerte, vermaak, blijdschap, hoop, enz., zijn kinderen der liefde, of verscheidene daden der liefde; evenals de haat voortbrengt droefheid, vrees, toorn, enz.

Nu de daden der liefde tot God, en tot de dingen die boven zijn, zijn voornamelijk drie 1. begeerte, 2. hoop, 3. vermaak.

Door *begeerte* en *hoop* strekt zich de liefde tot God als afwezig, door *vermaak* geniet zij hem als tegenwoordig. Begeerte is liefde in beweging; vermaak is liefde in rust; hoop is liefde, hebbende beweging in haar rust; en rust in haar bewegingen in verwachting, is noch volmaakte rust, noch volmaakte beweging.

Eerst. De begeerte zal zeer afgenomen en vervallen zijn, wanneer God Zijn gewone invloed weigert; want begeerte is niet anders als het volgen van de ziel achter God. Nu, wij volgen niet verder dan wij getrokken worden, Hoogl. 1: 6, Joh. 6: 44.

De afneming van de begeerte zal zich in twee dingen tonen:

1. Er zal minder bidden en betrachtning zijn om God te genieten. Bidden is zijn begeerte aan God vertonen; die dan vol begeerte is, is vol gebeden; de ziel die naar God verlangt, ademt vele zuchtingen, gebeden en tranen uit tot de troon der genade, en zij strekt zich altijd achter Hem uit, of zij Hem grijpen mocht, Filip. 3: 12. Als God tegenwoordig is, hij hangt Hem aan met ootmoedige gebeden, om van Hem niet te scheiden; zo Hij afwezig is, zij vliegt achter Hem met schreien en klaaglijk roepen, dat Hij tot haar wilde terugkeren; tenzij haar verlies hersteld worde, zij is niet te stillen. Maar als het hart stil zwijgt, in haar kwalen overvallen zijnde met duisternis, doodheid en aardsheid, en nochtans haar gebeden niet opzendt, of indien het bidt, nochtans niet roept (alzo of geen verzoeken, of ten minsten geen bedelaar) dan zijn haar begeerten naar God zeer klein. Hetzelve mag

men zeggen van alle betrachtungen, want de begeerte is werkende. Bent u slapper in het gebruik der ingestelde middelen, u bent van uw eerste liefde vervallen, met dat afkerige Efése Openb. 2: 4. En het is tijd te letten, waarvan u bent afgevallen, en u te bekeren, opdat de Heere tegen u niet komt met verschrikkingen, om u wakker te maken.

2. God zal minder beoogd worden in de betrachtungen, daar God toch 's mensen einde behoort te zijn in het horen, bidden, enz. Het is een teken dat hij Hem in waarheid begeert, en hoe Hij meer beoogd wordt, hoe Hij meer begeerd wordt. God kan het Voorwerp van iemands daad zijn, die Hem niet bemint, maar Hij is alleen het doeleinde van zulken, die Hem beminnen. Let hierop, een mens kan zo veel doen als hij gedaan heeft, en nochtans kan er een verval van zijn begeerte wezen; hierin blijkende, dat God zijn einde en oogmerk niet is.

Om te weten of God ons einde is, moet men het doeleinde aanmerken óf in haar plaats, óf in haar kracht.

- Eerst, de plaats van het einde is in de beoging en genegenheid, hier zit ze op haar troon, en gebruikt haar autoriteit en macht; de ziel beoogt en bedenkt hetgeen haar einde is, gelijk de schutter zijn merk in het oog heeft waarnaar hij schiet. Oordeelt nu van uzelf; wat beoogt gij? Is God in uw oog? Zover als u Hem beoogt, zóver begeert u Hem, en niet meer.
- Ten andere. Beschouwt het doeleinde in haar kracht; het laatste doel heeft in een mens de grootste kracht, en deze kracht is vierderlei:

1. Het einde trekt tot zich, hebbende de kracht zoals een zeilsteen (magneet), als het in het verstand komt; het zet de wil en hartstochten in alle de krachten der mensen aan het werk. Zo bewegen de rijkdommen sommige mensen, om alleen te doen en te lijden, met alle volständigkeit, want zij zijn haar doel. Vraag een gierigaard wat hij zoekt, waarom hij zo loopt en draaft, en zweet en peinst, en bezig is, het antwoord in alles is: *rijkdommen*. Vindt u dat God u zó trekt? Als u bidt, ontvangt, hoort, let, wat u beweegt, wat u aan het werk zet; want niet de beweging, maar de beweger; niet de betrachtung, maar de grondslag zelf ontdekt het doel. Twee mensen kunnen op een weg wandelen, nochtans hun doel kan verscheiden zijn; de een kan wandelen om zijn gezondheid, de ander om zijn profijt. Zo ook in de oefeningen der Godzaligheid, het doel van de een mag wezen hoogmoed, van de anderen vrede der consciëntie alleen, *maar het beste doel is God*.

Merkt hier, dat er drieërlei uitwerking van de plichten is:

- een geveinsde, als men werelds voordeel beoogt,
- een consciëntieuze als het goed geschiedt als een plicht en als een taak.
- Een geestelijke, als het goed geschiedt te dit doel, dat wij God mogen behagen en genieten.

2. Het einde regeert de daden, want het doet de mens naarstig beraad nemen, en onderzoek doen van de bekwaamste middelen; en dan doet het hem die behoorlijk gebruiken. Ik zeg,

- (1) Het doet de mens naar bekwame middelen omzien; hieruit komen die vele gebeden tot God, welke David deed, om geleid, onderwezen, gericht te worden in de weg, die hij te wandelen had, Psalm 119, hieruit kwam zijn naarstigheid, in de Wet te overwegen, het licht voor zijn voeten en de lantaarn op zijn pad; hierom kwam het volk tot Johannes, raad vragende, wat zullen wij doen, namelijk om het

eeuwige leven te bekomen, Luk. 3: 10, 15. Hieruit kwam dat roepen van de Joden en van de cipier, *Mannen broeders, wat zullen wij doen?* Hand. 2: 37; 16: 30.

(2) Het doel doet een mens de gevondene middelen wel gebruiken; hier zijn wederom twee werkingen van het einde omtrent de middelen:

- het zet de mens aan het gebruik der middelen, zodat, indien God iemands einde is, dit te bedenken zal hem aanzetten tot gebruik van zulke middelen, die God geordineerd en geopenbaard heeft, ja tot alle die middelen, de een zowel als de andere.
- Het einde zet een mens aan het behoorlijk gebruik der middelen, dat is, zo te gebruiken die instellingen, dat men daardoor tot God kom. Want de belofte van Gods nadering tot de mens is niet gedaan aan de daden der Godzaligheid, maar aan de rechte uitvoering ervan; gelijk niet hij die bidt, maar met vurigheid gelooft en in oprechtheid bidt, zal ontvangen. Niet de hoorder, maar de wijze, hongerige, nederige gehoorzame hoorder zal het woord in zich krachtig bevinden; die dan in de middelen te kort komt, of in het rechte gebruik ervan, komt te kort in het doeleinde, want het einde is in de middelen.

3. Het doeleinde houdt het hart bij zich, en dat zo vast, dat het niet dat kan wegtrekken. Het laatste doel is iemands hoogste goed, zo kan het dan van de mens niet gescheiden worden, zo lang het als zodanig wordt begrepen, want zo het iets doen zou, dat zou of goed of kwaad zijn. Goed kan het niet doen; want de ziel zal een groter goed voor een kleiner niet verlaten. En geen kwaad is er zo groot, als het verlies van het hoogste Goed. Derhalve indien u van God afgegaan bent, het is een teken, dat u God niet tot uw einde maakt, zoals weleer.

4. Het einde stelt het hart gerust, zo ver als het verkregen is. Een mens, die God zijn doeleinde maakt, kan in zijn afwezen niet gerust wezen, maar altijd rusteloos in zijn beweging naar Hem, totdat hij Hem vindt, niets kan hem tevreden stellen, al geeft God rijkdommen gezondheid en vrienden, enz., nochtans gelijk een kind dat de borst van de voedster mist, niet tevreden is met armbanden van parels, noch ketenen van goud, maar het moet de borst hebben. Zó zoekt hij naar God, en is niet vergenoegd, totdat hij zijn hard hart verzacht gekregen heeft, zijn traag hart opgewekt, zijn duisternis verlicht, en God terugkerende tot de tent van zijn ziel, om die met heerlijkheid en kracht van Zijn tegenwoordigheid te vervullen. En voor zover hij dit verkrijgt, is hij in vrede. Als God de put des levens opent, en de stromen daarvan doet op hem vloeien, zo Hij met kracht inkomt, om zijn verborgenheden te doden, en om zijn ziel te verwakkeren en te bevestigen, hij rekent dat groter geluk, dan een kroon te bezitten, of een hoop parels of goudmijnen.

Ten tweede.

De tweede daad der liefde is hoop; deze is het anker der ziel. Alle Christenen hebben wel een zaligmakende hoop, maar weinige hebben een levende hoop, dat is, die in hen leeft, en aan hen leven geeft. De meesten rusten in een arme, slappe en zwakke hoop, zelden die genade gebruikende, tenzij, ten dag der vrees, der droefheid, der moeiten en des doods. Maar gewis, indien de hoop afgenomen is, zo is de mens afgenomen in zijn gemeenschap met de God der hoop.

Het verval van de hoop is in een van deze drie dingen, of in alle:

(1) In haar zekerheid; een hoop van iets dat wel mogelijk is, is een zeer zwakke hoop, een hoop van dat iets wel misschien of bewijsbaar geschieden zal, is een

twijfelende en geschudde hoop. De hoop van dat iets zeker en onfeilbaar wezen zal, is een vastgezette hoop, die de Apostel noemt *een volle verzekerdheid der hoop*, Hebr. 6: 11. Hierin zijn de heiligen de afnemings onderworpen; maar Er het zo gaat, dat een mens zijn hoop zo bewolkt en verzwakt is, dat hij van een triomferende en blijde verwachting van de hemelse heerlijkheid is vervallen in een hebbelijke benauwdheid en twijfelachtigheid des gemoeds, het is een bewijs, van dat hij God niet geniet, gelijk hij gedaan heeft.

(2) *Het verval van de hoop is in haar daden, welke twee zijn, begeerte en verwachting.*

- De een is een uitstrekking van de wil tot de beloofde zaak,
- de andere bevat in zich de twee dingen, een bevestiging van de ziel op de begeerde zaak, en een rusting van de ziel op de toekomstigheid van de zaak.

Hierover zal ik u drie dingen tot beproeving voorstellen:

1. De daden van de hoop zijn vervallen, als er die volkomenheid niet is die erin geweest is, gelijk begeerte naar de hemel, zonder daaraan te peinzen, of enige lichte begeerte en verstrooide gedachten daaraan, zonder een lijdzame en blijde verwachting deszelfs.
2. Als die daden zo dikwijls en menigvuldig niet zijn, zodat u zo dikwijls niet meer verlangt en uitziet naar de hemel, noch zo dikwijls daaraan denkt en uw hart niet voedt in de verwachting van dezelve.
3. Als er de volheid in die daden niet is, zodat uw hart het zo hevig niet meer begeert; wanneer u het vorig dorsten en verlangen hebt verloren, wanneer u er zo niet naar verwacht en haast, 2 Petrus 3: 12. En als het hart de hemelse woningen verlaten heeft, en heeft tenten voor zich opgericht in de wereld, en zich niet troost in de gedachten aan de beloften en aan de toekomstige gelukzaligheid..., het is gewis, hier is een verval in de daden der hoop.

(3) *Het verval van de hoop is in haar kracht van werken.* Elke levendige hoop is krachtig, en heeft onder anderen deze kostelijke werkingen:

1. De hoogachting van de belofte: het geloof prijst de belofte aan voor de hoop, en dan neemt de hoop dezelve aan, en rekent ze haar schat, en leeft er van als van haar Manna, hetwelk God gegeven heeft om de ziel in deze woestijn te verkwikken. Als u dan uw troost vergeet, en als u de beloften de hoogste plaats in uw hart niet geeft, als u uw hoop op deze pilaar niet bouwt, en uw vreugde niet zuigt uit deze borsten..., gewis uw hoop is verminderd.
2. De hoop brengt voort matiging van de genegenheid tot de wereld; de hoop heft het hart omhoog. *Waar iemands schat is, daar zal ook zijn hart zijn*, Matth. 6: 21. Bent u hovaardiger geworden in overvloed, begeriger naar hetgeen u niet hebt, te ontevredener met hetgeen u hebt..., dan zijn uw harten weer in de liefde van de wereld verstrikt, en vervallen van de hoogte van hemelse hoop.
3. De hoop verwakkert de betrachtting; zij maakt de mens willig, volständig, blij, naarstig en overvloedig in betrachttingen. Strijdt en arbeid u dan minder..., uw hoop is minder.
4. De hoop maakt machtig om te lijden; dit maakte de heiligen moedig en lijdzaam in vervolgingen, ja het deed hun verblijd zijn, ja roemen in de verdrukkingen om Christus wil, Rom. 5: 3. Zodat de aanwas van vrees voor het kruis en van ongeduldigheid in het lijden een bewijs is dat de kracht der hoop vervallen is.

Ten derde.

De derde daad der liefde is vermaak. Deze is een zoete tevredenheid van het hart in God, en in de dingen Gods. Naar de trap der liefde, is ons vermaak in God. Dezelfde liefde, welke de begeerte en hoop verwekt naar God als afwezig, toont zichzelf in vermaak te scheppen in Hem als aanwezig. God is wel enigszins afwezig van ons, terwijl wij hier zijn, 2 Kor. 5: 6, dat is, wij hebben niet ten volle verkregen, Filip. 3: 12, maar Hij is ook tegenwoordig voor het profetische oog van het geloof, hetwelk als tegenwoordig ziet, hetgeen niet tegenwoordig is. Het trekt alles tot zich, hetwelk veraf ligt voor het gevoelen. Wij smaken en gevoelen Zijn kracht en goedheid; en zover de liefhebbende ziel Hem gevoelt, zover vermaakt hij zich in Hem. Is dan uw vermaak minder..., uw liefde is minder.

Of uw vermaak minder in God is, kunt u hieruit weten:

- Eerst, als u God meer vergeet; want hetgeen wij achten moeten wij bedenken.
- Ten tweede, indien uw vermaak meer is in de wereldse ijdelheden. De Erfgenamen van de hemel mogen wel een wettig vermaak in de wereld hebben; ja zij alleen mogen zich vermaken. Die in zijn zonden is, die voelt grote pijniging en vrees, wegens zijn schuld en kwaad geweten; wat waar vermaak kan die in de wereld hebben? Wat zoetheid, wat vrede, wat troost kan iemand hebben in de lekkernij, in rijkdommen, in schone woningen, die geen deel heeft aan het hemels Brood, maar verwacht eeuwige pijnen in de diepste hel? Nee, nee, alleen hij heeft waar plezier, die God tot zijn God heeft. Nochtans ook zij kunnen vervallen tot een vleselijk gebruik der wettige verkwikkingen, namelijk als zij dat vermaak onmatig nemen, niet op die rechte wijze, noch tot dat doel, opdat wij bekwaamer zouden wezen om met God te wandelen. Zijn uw vermaken zodanig, hoe zij meer zijn, hoe uw vermaak minder in God is.
- Ten derde, als u onwillig bent om met God te wandelen, hetwelk zich vertoont in vijf dingen:
 1. Dat u bezwaarlijk daartoe getrokken wordt; een steen gaat van zelf neerwaarts, een arend naar zijn dood aas, een hongerige naar zijn eten. Indien ge u niet vermaakt in God als tevoren, wat beduidt dan deze eersteling van God? Waarom vermogen op u niet meer, - om u vaardiger te maken om met God te wandelen, - de gedachten uws harten, de vermaningen van het Woord, de sterke bewegingen van de Geest, de schijnende voorbeelden van Godzaligen, de kostelijke beloften, de vreselijke dreigementen, ja de zoete genade van een teer Vader, ja de bloedende wonden van een gekruiste Verlosser? Deze ongenegenheid is hatelijk.
 2. Dat u onlustig en droevig bent in zijn tegenwoordigheid; die iemand met geen vermaak dient, die dient hem onwillig. David, als hij vermaak in God had, zo had hij ook vermaak in alle de wegen Gods, Psalm 119: 16, 24, 35, 47, 70, 77, 174. Misschien is het in verleden tijden beter geweest met God te zijn, dan uw bescheiden deel. Maar nu komt u tot de oefeningen, als tot eten, wanneer u geen honger hebt; ... uw vermaak is minder in God.
 3. Dat u oneffen en ongestadig bent in Gods wegen; als iemand zo veranderlijk is, nergens in gestadig dan in ongestadigheid, het is een teken dat hem zijn gelegenheid niet wel behaagt, de ziel rust in hetgeen haar ten volle behaagt. Alle verandering komt uit mishagen; want in hetgeen men alles vindt, zal men niet begeren te verlaten. Alle ongelijkheid dan in onze wandel met God, is een bewijs van onsmakelijkheid in de wegen Gods, en in God Zélf; ja een bewijs van grote zwakheid!

4. Dat u ligt van God kunt afgetrokken worden, door iets dat ons wel behaagt, huis of paard, of iets anders, is voor een kleintje uit onze handen niet te krijgen. Oordeelt uzelf hieraan; de Satan biedt u zulk een prijs, zulk een vermaak, enz., en om u af te trekken van hetgeen misschien de gehele wereld u in 't eerst niet had van kunnen aftrekken. U wordt nu licht en ordinair daarmee vervoerd van uw heilige loop; ... het is een teken dat uw hart zich zo niet vermaakt in God als tevoren.
5. Dat u onlustig bent om te rijzen tot de hoogste top van een heilige wandel; u hebt enige hoop, enige dood, een en levendmakende genade enige gemeenschap met God, en u zoekt noch strijdt niet daarin aan te wassen. Een weinigje is u genoeg, ... het is een kwaad teken. Nooit heeft iemand genoeg van hetgeen hem zeer vermaakt.

B. Ten andere: nu staat aan te merken, *die genegenheden en hartstochten, welke zien op de zonde en vleselijke dingen.*

Waarvan wij er, om kortheds wil, maar twee zullen aanraken, namelijk:

1. haat en
2. droefheid.

Deze twee gaan samen, en gaan even hoog; de haat ziet op de natuur van de zonde; de droefheid op de nabijheid van de zonde. Al hadden wij geen zonde, wij zouden de zonde haten; maar was zij niet nabij ons, of in ons, wij konden geen droefheid daarover hebben.

1. Ten eerste. *Wat betreft de haat, die is een mishagen in de zonde, en in de natuur ervan.*

Deze haat is gegrond op liefde. Gelijk de liefde gaat of tot God of tot de mens; zo is dan ook de haat van de zonde soms uit liefde tot de mens, omdat de zonde door haar werkingen haar natuur schadelijk is. Zo haten de zachtmoedigen de twist, tot vermindering van de zonde, omdat ze weten dat de zonde brengt schande, droefheid, vrees, pijnen, dood en hel. Maar die zó alleen de zonde haten, beminnen ze; zij haten en hebben onlust in de vrucht en werking van de zonde, maar zij beminnen de boom, de zonde zelf.

Maar de ware haat is een mishagen in de zonde zélf, en omdat deze haat van God komt. Hoe meer wij van die haat hebben, hoe meer wij van God hebben. Merkt dan, of hierin geen verval is. Is uw hart niet gegaan in enig verbond en vriendschap met uw vorige lusten en zonden? Dit zult u uit deze drie dingen weten:

- (1) Indien u de gelegenheden tot zonde minder vreest: want die zijn als de gezanten van de zonde. De Prinsen tonen hun liefde tot elkaar door aangename onthaling van hun Gezanten. Oordeelt uzelf; bent u nu moediger en dapperder zonder opwaken en jaloezie naar de zonde? Ja, vermaakt ge u nu meer in de gelegenheden tot zonde? Het is een gewis teken dat u erger geworden bent.
- (2) Indien u de Wet Gods minder bemint. Zie, zo wonderlijk kunnen de herborenen ontaarden, dat het hun soms mishaagt dat er zulk een Wet is, die hun begeerten bestrijdt en tegen is. Ja zij worden wel toornig als iemand hun die Wet voorhoudt. Zo werd die goede Asa overvallen, 2 Kron. 16: 10. De Ziener sloeg op zijn zonde met dit zwaard des Geestes, en Asa staat op, tot bescherming van zijn zonde en slaat de Ziener. Och! hoe ver kan het hart uitgaan van God! Een vernieuwd mens kan komen te beminnen, hetgeen God haat, en zodat te beminnen, dat hij God verwerpt, en zegt in zijn hart: *och, dat er geen bepalingen waren! Dat ik vrij mocht zijn. Och! dat ik mijn wil had, ik zou die Wet wegdoen, en terugkeren tot de*

zonde. Dit wordt soms in de heiligen gevonden, maar het is een teken van een grote vervreemdheid van het leven Gods.

- (3) Indien u minder bidt tegen uw zonde. Hetgeen wij haten is ons een last, en voor zover wensen wij er van ontslagen te zijn. Hoort de Apostel roepen, als een die afgemat is door de ketenen van een zware gevangenis: *Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?* Rom. 7: 24. En als hij zijn zonde voelde opkomen, bidt hij menigmaal naar de hemel om hulp, 2 Kor. 12: 8. Men kan soms bidden tegen de zonde, en nochtans het hart daartoe hebben, maar het is een vreselijke bespotting van die Majesteit, welke wij bidden. Het kan wezen dat de kracht der consciëntie een mens aandrijft tot bidden om de zonde onder te brengen, en nochtans de kracht der zonde kan zodanig zijn, dat ze het hart houdt in de liefde tot de zonde. Maar als u verachtert in de oprechtheid en vurigheid uwer gebeden, om genade ter doding van uw zonden..., dan bent u in de haat der zonden afgenomen.

2. Ten andere. *Let op de droefheid over de zonde.*

Indien zij spruit uit de ingewanden der liefde tot God, zij is dan een bijzondere genade, die van God komt, en zij wordt geëerd met de belofte van Gods tegenwoordigheid. *Aldus zegt de Hoge, de Verheven, die in de eeuwigheid woont, wiens Naam heilig is: Ik woon in de hoogte, en in het heilige, en bij dien, die eens verbrijzelden en nederigen geestes is, opdat Ik levendig maak de geest der nederigen, en opdat Ik levendig maak het hart der verbrijzelden,* Jesaja 57: 15. Hebt u dan minder Goddelijke droefheid, u hebt minder van God. Als iemand zijn ziel zo dikwijls niet vernedert noch bedroeft over de wonden, zo heeft hij reden om neer te zitten klagen; want God is in grote mate van hem geweken.

Hoofdstuk 6.

Het vierde teken van verlaten, genomen van de aanwas der zonden

Merkt nu ten vierde op uw zonden, en ziet of die aangewassen zijn; het zal een bewijs zijn van dat God u wel verlaten heeft. Als de *Geest der heiligheid* tegenwoordig is in haar krachtige werking, dat is de kracht der zonde verzwakt; maar als Hij Zijn invloed onttrekt, dan breekt de zonde uit. Het is evenals wanneer de zon ondergaat, dan komen de dieren voort uit hun hollen, brullende en huilende naar hun prooi. En wanneer de Koning uit zijn Rijk is gegaan, zo staan de verraders en oproermakers op in de wapenen om hun wil te doen. En het kan niet anders wezen, of wanneer God vertrekt met zijn werkingen in de ziel, de zonde moet weer keren en levendig worden met een vernieuwde sterkte en veel vermogen. Want,

1. De Satan waakt en neemt de gelegenheid waar; als God de mens verlaat, dan komt hij er in, gelijk de dieven de huizen opbreken en beroven in het afwezen van de meester. En waarlijk God verlaat zo de ziel, dat Hij ze enigszins overgeeft in handen van de Satan, en laat hen die bijna handelen, gelijk hij Jobs lichaam handelde. Al kan hij die niet aan het leven raken, zo kan hij ze wel kwetsen en beschadigen, gelijk die man, welke de moordenaars zeer geslagen hebbende, half dood lieten liggen.

3. De zonde is sterk; zij heeft niemand boven zich als God, als Hij dan aflaat het te bewaken, en in zijn wegen te bewaren, zal dit monster opstaan. De kracht der zonde zult u zien, als u let:
4. (1) dat ze vergeleken wordt bij een man, bij een Heer, een Overwinnaar, een Tiran, een Koning.
5. Dat ze is in de mens die een werkzaam schepsel is, ja in de gehele mens; denkt hoe verschrikkelijk zal dit vuur branden, Jak. 3: 5; als het water des Geestes daarop niet gegoten wordt, Joh. 3: 4, Ezech. 36: 25.
6. Zo u let dat de zonde heeft zulke kastelen en sterkten, de vleselijke gedachten en overleggingen, 2 Kor. 10: 3. 4. Dat ze heeft zo veel wapenen tegen ieder vermogen en bekwaamheid van de ziel; rijkdom, wijsheid, sterkte, ere, vrienden en de leden des lichaams, die wapenen der ongerechtigheid zijn, Rom. 6: 13. Zo veel bondgenoten en helpers van buiten, de Satan door aanrading, ingevingen, afleidingen en andere sterke werkingen, en alle de voorwerpen der zonde, ja ieder schepsel, en de voorbeelden en raad der mensen; ja ook de daden der zonde zelf, deze alle maken de kracht der zonde groter. Wie kan, dit aanmerkende, verwonderd zijn, dat er een vernieuwde kracht en werking der zonde is, als God Zijn genadige tegenwoordigheid in de ziel weigert?

Maar over deze vernieuwde kracht der zonde, merkt aan:

- Enige zonden zijn er, die rechtuit tegen alle heiligheid strijden, als gehele afval, stellige haat van God, enz. Die in Christus zijn, worden van deze zonden bewaard. Maar in andere bijzondere zonden, die ook zeer zwaar zijn, kunnen de gelovigen vallen; maar het gebeurt zelden. Men heeft zich voor grove zonden te wachten als de dood en als verwoesters van de consciëntie, en aanstekers van Gods zware toorn.
- De macht der zonde is niet volstrekt, maar van Christus bepaald. Hij laat de zijnen gekweld, maar niet geheel overwonnen worden, Christus blijft gedurig op de troon, met de scepter in zijn hand; al laat hij de zonde enigermate los, Zo behoudt Hij nochtans altijd de macht, om haar naar zijn welbehagen in te binden, Gal. 5: 17, *De Geest strijdt tegen het vlees*. Die zich met een vol voornemen aan Christus heeft overgegeven als aan een Koning, mag vanwege zijn schuldigen plicht geen anderen Soeverein toelaten, en hij kan ook niet, vanwege zijn natuur. De zalving van die Koninklijke Geest maakt hen Koningen, en stelt hen boven wereld, Satan en hen zelf, en onder niemand als onder Christus. Hun genereusheid en Adel doet hen afkerig zijn van slavernij aan de lusten, en hun victorieuze kracht doet hen alles overwinnen. Ja onze sterkte is het bloed, de genade, de kracht en waarheid van Christus; Die ondernomen heeft *Zijn volk te regeren door de scepter Zijner sterkte*, Psalm 110: 2, *en Zijn vijanden neer te werpen met een ijzeren scepter*, Psalm 2: 9. Hij heeft gezegd: *de zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de Wet maar onder de genade*, Rom. 6: 14. God zal de zonde uitwerpen, door over Zijn knechten uit te storten een Geest der bekering, van het geloof, van het gebed en der kracht. Ja de zonde verliest door het winnen; haar tegenwoordige vernieuwde sterkte wordt een gelegenheid voor haar toekomstige grotere zwakheid. Want als het hart ontwaakt is, en ziet wat verwoesting de zonde gemaakt heeft, zo wekt het zich op, en gordt haar zwaard aan, en neemt al haar wapenrusting, en de Geest komt daarop in, om hun vijanden te onder te brengen en uit te drijven. Daarop volgt een voornemen van gedurige vijandschap en oorlog tegen de zonden, van nooit enig verbond met haar aan te

gaan, of enige gunst te betonen, maar van zich te willen wreken; niet één zal het ontvlieden.

Dit vooruit gesteld zijnde, zeg ik, dat de aanwas van verdorvenheid is een teken van verlatenheid. Maar wees gewaarschuwd:

- (1) Dat niet alle vernieuwde bewegingen en opkomsten van een zonde is de vernieuwde grotere kracht ervan; want de zonde wil hard aankomen, daar ze nochtans zeer zwak is, gelijk een zieke, die heel zwak is, soms grote kracht schijnt te hebben. Zo wil God soms ons beproeven en oefenen, en sterke verzoeken toelaten. Maar hiervan zullen wij nog handelen, als wij spreken van *de verlatenheid in schijn*.
- (2) Waar berouw en gebeden en voornemens vermenigvuldigd worden, naarmate van de vermeerdering van de verzoeken, bewegingen en ingevingen der zonde, daar wast de zonde niet, al schijnt het zo, God toont Zijn tegenwoordigheid door werking van de genade.

Maar hier is nu de vraag, *hoe men weten zal of de zonde alzo is aangewassen en sterker geworden?*

Ik antwoord, aan deze vier dingen zullen wij het weten:

1. Aan de wortel der zonde.
2. De takken der zonde.
3. De vrucht der zonde.
4. De grond der zonde.

Eerst. Uit de wortel der zonde kan men weten of de zonde gewassen is; het leven is in de wortel. Nu de wortel der zonde in de ziel is:

1. De genegenheid en liefde.
2. Het bedorven verstand.

Ik zeg eerst, de genegenheid en de liefde tot de zonde is de wortel der zonde; de zonde sterft, als wij ze haten; zij leeft, wanneer wij ze beminnen. Liefde baart vereniging. Oordeelt dan de wasdom van de kracht der zonde, uit de wasdom van de liefde tot de zonde. Nu vier trappen zijn er van liefde tot de zonde:

1. Als men geen voornemen, of immers maar een zeer slap voornemen heeft tegen de zonde, al heeft men dan geen opzet om de zondigen lust te volbrengen; ... het is een bewijs, de haat tegen de zonde is zo groot niet als wel tevoren, daarom wordt de wacht verzuimd, zijn zonde oogluikend toegestaan. Al opent hij de deur niet om de zonde te ontvangen, nochtans laat hij ze ongesloten en zonder grendel opdat zo de gelegenheid zich mag aanbieden, de zonde mocht uitgesloten zijn.
2. Als men een toegestemde begeerte tot de zonde heeft; begeerte is een daad van liefde, zich uitstreckende tot hetgeen het hart behaagt. Haat baart afkering. Als u dan gevoelt dat u een hart en lust hebt tot de zonde, het is een teken van liefde tot de zonde, en het is een kwade gestalte van uw ziel.
3. Als men een voornemen heeft om in de zonde te lopen; dit is een teken van een grote sterkte der zonde, als iemand een voornemen van zondigen houdt. Dit is voor het grootste deel een teken van een verrot hart. Hoe kan men groter sterkte van zonde zich inbeelden, dan dat men tegen reden, religie, beloften, dreigementen, geloften, hemel, hel, een voornemen van kwaad houdt in het hart; dit baart een volle najagen van de zonde, en is bewijs van een grote mate van

atheïsterij en verachting Gods, en is altijd verenigd in de mensen, welke verlicht zijn, met een weerstaan van de Heilige Geest, in de raad van Zijn Woord, en in het ingeven en bestraffen van de consciëntie.

4. Als men de zonde met vermaak doet, gelijk de moedwilligheid van de zonde de zonde verzwaart, zo geeft het vermaak in de zonde, hetwelk is in de wil, een bewijs van grote kracht der zonde.

Ten andere: het verstand is een deel van de wortel der zonde; want het verstand voedt de genegenheid tot de zonde, en de genegenheid voedt de daad. Nu het verstand geeft sterkte aan de zonde tweezins:

(1) Door een goed gevoelen van de zonde te hebben; het bedenken des vleses geeft leven en sterkte aan de zonde, gelijk in de kerk, zo ook in ieder mens is een valse Profeet en een Beest; een beest van gevoelige en onredelijke wellustigheden, en een vals Profeet van vleselijke wijsheid, werkende wonderen door het beest, en vele vertoningen doende door toverij waardoor de wellust wordt opgewekt en versterkt. Nu terwijl Christus met macht in de ziel heerst, zo is het verstand gebonden, en de valse profeet zwijgt; maar als Hij weggaat, dan wandelen zij in het hart los op en neer, met kracht en bedriegerij.

2. Doordien het verdorven verstand alleszins werkt tot de zonde; en dat

- (1) door het verstand moedwillig af te leiden van de gedachten, die het hart van zonde mocht behouden;
- (2) door te trachten te beschermen de zonde; makende het of geen zonde of een kleine zonde, en zo is het verstand moedwillig zorgeloos in het onderzoeken van de diepe zondigheid en het grote gevaar van de zonde;
- (3) door het hart tot de zonde te trekken, door de zonde aan het hart voor te stellen en te vertonen, gelijk men vuur bij buskruid legt. Wanneer het verstand ingeeft de zoetigheid, het profijt, de noodzakelijkheid, kleinheid, verborgenheid en bijzonderheid van de zonde, en daartoe de mogelijkheid, lichtheid en kracht der bekering, om de schuld van de zonde weg te nemen. Wel, als de werkingen en kracht des verstands aldus overmeesterd zijn, dan is de zonde in haar wortel aangewassen en gesterkt.

Ten tweede, als de takken van uw zonden zich uitspreiden, dan wassen uw zonden; en dat geschiedt,

- (1) Als uw zondigheid zich uitspreidt in grove zonden, in openbare vruchten des vleses, Gal. 5: 19, en besmettingen der wereld, 2 Petrus 2: 10, ... dan mag u rekenen, dat uw zonde veel kracht gewonnen heeft.
- (2) Als uw verdorvenheid zich uitspreidt in vele zonden en verscheidene begeerlijkheden; als hoogmoed, nijdigheid, toorn, aardsheid, ongeloof, ongeduldigheid, en dergelijke. Het is een grote sterkte van een ziekte, die het gehele lichaam zwak maakt; zo ook als de ziel alleszins machteloos is tot een heiligen wandel, en met velerlei verdorvenheden overlopen is; ... het is blijkbaar dat de zonde heeft toegenomen.
- (3) Als die zonden met aangenaamheid uitspruiten, die u beleden en beklaagd hebt; was er niet een sterke stroom van zondigheid in uw ziel, zulk een dam van voornemens en geloften, die met tranen en zwaar berouw gemaakt is, kon niet doorgebroken zijn.

Ten derde: Als de vruchten der zonde toenemen, het is een bewijs van wasdom der zonde; deze vruchten zijn: 1. genegenheid, 2. dadelijkheid.

1. Genegenheid tot de zonde is een vrucht van de zonde; want de zonde gekoesterd, begunstigd en gedaan zijnde, wordt sterker in de hebbelijkheid, en zij schikt het hart daarmee en meer toe; gelijk een stok die in het vuur geweest is, lichter het vuur ontvangt; indien dan uw hart meer genegen is tot de zonde, indien het er lichter toe getrokken wordt, dan is de zonde in u gewassen.
2. De daad van de zonde is een vrucht van de zonde. Geestelijke zwakheid blijkt meer uit de daden der zonde, dan uit de schikking tot de zonde; want de daden zijn lichter in te houden en te weerstaan. Zodat de overwinning der zonde niet zo zeer ligt in de opgaande begeerlijkheid van het hart, als wel in de vervulling ervan, Rom. 6: 16; wordt u dan overwonnen om de zonde te begaan, het is een teken dat het vernieuwde deel onder de voet ligt, en de begeerlijkheid op de troon zit.

Maar merkt nog verder de kracht der zonde, in het doen van zonde, aldus:

- (1) Als iemand door een kleine verzoeking wordt overwonnen, het is een bewijs van grote kracht der zonde. Een Meester, die grote macht heeft over zijn knechts, zal met een woord of met een gezicht meer doen, dan een ander met dwang. *Ik zeg, zei de Hoofdman, tot de een kom, en hij komt, en tot de anderen ga, en hij gaat*, Matth. 8: 9, en hij geloofde dat hierin de grootheid van Christus' kracht bestond, dat zo Hij maar één woord wilde spreken, zijn knecht zou gezond worden. vers 8. Zo ook, als kleine gelegenheden en verzoeken tot zonden u overwinnen, het is een teken van de kracht der zonde.
- (2) Als de daden der zonde menigvuldig zijn. Als er veel vonken zijn, dan is er veel vuur. Een boom, die veel vrucht draagt, is krachtig en vol leven. Wordt u van veel dingen overvallen en verwonnen, het is een bewijs van de kracht der zonde.
- (3) Als het zonden zijn, die vanouds ten onder gebracht zijn; want als zij nu geen meer kracht hadden, waarom zouden ze tevoren ook die sterkte in u niet gehad hebben.
- (4) Als de daden der zonde zijn met minder tegenstrijd, en met meer vermaak. Dan heeft een Soeverein de grootste macht, als de onderdanen hem gewillig en zonder tegenstand gehoorzamen. Misschien zijn de bewegingen der zonde u wel bitter geweest, u vocht er mannelijk tegen, met gebeden, beloften, overdenkingen, waken enz. en als u viel al vechtende, met uw wapen in de hand; en nog wilde ge u niet overgeven. Maar nu komt de zonde als een overwinnaar in een overwonnen stad, terwijl de poort voor hen open is; niemand ligt een zwaard tegen hen op. Is het zó met u, dan is uw zonde in u opgewassen.

Ten vierde. Als de grond van de zonde meer op ons vermag is dat een bewijs dat de zonde is aangewassen. Door *de grond* versta ik de voorwerpen van de zonde, welke zijn als de aarde voor een boom, als hout in het vuur, of als olie in de lamp. Waren er geen rijkdommen, er zou minder gierigheid zijn. Was er geen eer, er was geen eerezucht, enz. De aanbidding van de gehele wereld was voor Christus niet meer dan muziek in een dodenmans oor; het had aan Hem niets, Joh. 14: 30, Alle aardse voordeel en hoop vermocht de martelaren niet, want zij waren aan de wereld gekruist, en de wereld aan hen. De zonde mag soms slapende liggen, tot dat de gelegenheden tot de zonde komen; het gezicht van de gouden tong en van het Babylonische kleed opgewekte Achans gierigheid. Let op uzelf; zondige voorwerpen konden op u niet

werken, had u geen verdorven genegenheden en lusten; het was de sterkte van Davids lichtvaardigheid, dat hij zo verstrikt werd door het zien van Bathséba; en de sterkte van uw zonden zal blijken door de werkingen ervan op de tegenwoordigheid van bekwame voorwerpen.

Hoofdstuk 7

Zesde teken van Gods verlating, genomen uit aanmerking van het gebruik der middelen der genade

Let nu ten zesde op de middelen der genade, waarin God gewoon is Zijn volk te ontmoeten en zich aan hen te vertonen. Hier kunt u uit twee dingen oordelen of God Zich onttrokken heeft.

- Eerst. Merkt wat gestalte van het hart u hebt tot de middelen. God is gewoon het hart van Zijn kinderen te bereiden als Hij hun een zegen wil geven in de middelen. Hij geeft hun een arm en hongerend hart; want zijn belofte is, *dat Hij water zal gieten op het droge, en de hongerige zal vervullen*. Zover als Hij dan in u behoudt een nederige en dorstige geest, zo is Hij genadig bij u tegenwoordig. Spreek, o arme van Geest, en die Hem zoekt met hongerende genegenheden, ontmoet de Heere u niet met troost en invloeiing des levens? Hoe dikwijls gaat u uit Zijn huis, hebbende uw harten geladen met Zijn verborgen schatten, en brandend door hemels vuur, vallende van Zijn tegenwoordigheid op u? O die stromen van geestelijke genaden, die de valleien bewateren, terwijl de bergen droog gelaten worden! Indien u hoogmoedig en levenloos geworden bent, indien uw dorsten naar de middelen is verminderd, u zult naar die mate vinden dat God Zich verbergt, en Zijn genaden voor u opsluit. Als u dodig in uzelf bent, alles is voor u dood.
- Ten tweede: Merkt wat opwekking u vindt in het gebruik der middelen. Misschien placht u weleer te bevinden, dat God u voedde met de melk en de honig van het evangelie, en Hij liet Zijn heerlijkheid voor u voorbijgaan in Zijn Huis? Maar nu kan het Woord u niet verwarmen, niet verblijden, niet vernederen noch verwakkeren als in de vorige dagen. U vindt geen Manna; u komt in dodigheid, en gaat weg zonder leven; u komt met ziekten en zweren der ziel, en u wordt niet genezen; de bediening van het Evangelie heeft geen kracht op u; anderen worden week, blijven opgeheven en gesterkt, en zij danken de Heere, maar u bevindt geen van dit alles, u wordt gelaten als de bergen Gilboa. U komt tot de Tafel des Heeren, maar Hij heet u geen welkom, gelijk Hij Zijn kinderen en vrienden doet. Hij geeft u niet te proeven, of immers maar te proeven van zijn beker, terwijl anderen ervan drinken voor uw aangezicht, tot hun onwaardeerbare troost; noch Hij geeft u niet te eten van het brood Zijner kinderen. Zeg mij dan, heeft God Zich niet onttrokken en vervreemd van u? Er was een tijd, wanneer het gezelschap der heiligen dierbaar was in uw achting, en het bracht zoetelijk de genade in uw hart; maar nu is uw vermaak niet in hen, u wordt door hen niet opgewekt, maar verkeert met hen als de doden met de levenden.

Indien dan aldus de zegening van de middelen niet op u is als tevoren, weet, dat God niet met u is als tevoren.

Tot zover van de tekenen van Gods verlating.

Hoofdstuk 8.

III. De oorzaken, redenen en einden van de verlating, om ons beter te doen kennen onze natuur en de genade

Nu komen wij tot de oorzaken en doeleinden, welke bijzonder twee zijn:

1. Onderwijzing.
2. Verbetering.

Eerst. De verlatingen dienen tot onze onderwijzing; want wij leren daardoor kennen:

Eerst *onze natuur en*

Ten tweede: *Gods genade.*

Eerst. Wij komen hierdoor tot een nader gezicht van de hoedanigheid van onze natuur. Welke kennis ons nodig en nochtans zwaar is te verkrijgen omdat het oog des verstands is gelijk het oog van ons lichaam, hetwelk alles ziet, maar niet zichzelf. Wel, ons leven vóór de bekering en in de verlating geeft ons zeer klaar te zien de gestalte van 's mensen natuur. Want dan is de mens zichzelf, en hij is in zijn eigen kleuren. In verlating komt een mens te zien:

1. *Zijn zondigheid*; als God door Zijn genade de kracht der verdorvenheid zo inbindt, kan de mens niet denken dat zijn verdorvenheid zo groot en krachtig is. Als een meester bij de Heer is, is hij stil; maar als hem niemand kan bedwingen, betoont hij dikwijls zijn wrede natuur. Zolang een hovenier in de hof is, die naarstig en dagelijks wiedzende, vertonen zich alleen gezonde kruiden, nuttige bomen, goede vruchten, welriekende bloemen, en vermakelijke wandelplaatsen. Maar als de hand van de hovenier zich afhoudt, dan toont de grond haar vervloekte natuur, brengende vanzelf het onkruid voort. Zo verlaat God de mensen, opdat ze op zichzelf mogen werken. Zo staat er, *God verliet Hiskia, om hem te verzoeken, om te weten wat in zijn hart was.* 2 Kron. 32: 31. Een mens zou niet denken dat hij zó slecht is, wanneer hij veel hulp van geestelijke genade geniet. Wat een verrottende kracht in het lichaam is, blijkt niet voor dat de ziel er uit is. Als Gods maar Zijn hand wegtrekt, en de invloed van Zijn genade inhoudt, och wat voor monsters doen er zich op! Wat een kooi van onrein gevogelte! Wat een kuil van beesten! Wat een woning der duivelen is dan ons hart! Wat een zwarte duisternis bedekt de aarde, als de zon is ondergegaan! Hierin wordt alsdan de mens beschaamd; hij is gering en vuil in zijn ogen, vol zweren en vuiligheden. In de dag en in de zonnenschijn van levendmakende genade meende hij, dat hij van zijn lusten bevrijd was; maar als de nacht der verlating komt, merkt hij grote duisternis, en daartoe zijn felle en wrede lusten, gelijk de leeuwen 's avonds uitgaan, woedende op aas.

2. Dan komt een mens te zien zijn zwakheid en ledigheid; door zijn doodheid en ongestalte tot alle goed merkt hij, hoe groot de onmacht der natuur is, en hoe weinig hij in genade gevorderd is. Een Christen heeft soms hoge gedachten van zichzelf, terwijl hij in zijn weg ondersteund wordt door de handhouding Gods; maar als het God belieft, dat deze wind, (die waait waarheen hij wil, Joh. 3: 8) van hem keert, dan ziet hij dikwijls, die zich inbeeldde te zijn een pilaar in Gods Huis, dat hij maar is als een gekrookt riet; die in denkt rijk te zijn, dat hij arm, ellendig, blind en naakt is. Openb. 3: 16, 17.

Ten tweede. Gods onttrekking geeft ons *een voller kennis van zijn genade*, namelijk:

1. Van haar vrijmacht. Als iemand ziet de diepten en de werelden van goddeloosheid in zijn natuur, als hij onderscheidt en merkt, wat een walgelijk graf, en hoe vol verrotting zijn ziel is, dan staat hij verwonderd dat hij ooit deze genade ontving, dat de Geest des eeuwige levens hem gegeven is; hij verwonderd zich dat God zulk een doorn neemt om in zijn Huis te planten, ja om die in te enten in die ware Wijnstok, Zijn geliefde Zoon; dat de wateren des levens zouden lopen in zulk een goot vol vuiligheid; dat zo een grote God zou komen onder zo'n gering dak komen, en dat zulk een nest en kuil der duivelen een Tempel des Heiligen Geestes zou worden, 1 Kor. 6: 19.
2. Wij krijgen dan meer kennis van de noodzakelijkheid der genade. Een Christen leeft in een gedurige afhanging, gestadig moet hij hulp ontvangen. Die in Christus zijn, leven, *maar het is Christus die in hen leeft*, Gal. 2: 20. Ons leven is niet zozeer in ons als in Hem; ons leven wordt gezegd *in Hem verborgen te zijn*, ja Hij wordt genoemd *ons Leven*. Kol. 3: 3, 4. Maar hoe droevig komt het fraaie gebouw van een verrijkt hart en een hemelse wandel neer te vallen, als God de schragen van ondersteunende en helpende genade wegneemt! God leidt en trekt het hart tot Hem door Zijn Geest; maar als nu het hart niet meer de berg opgetrokken wordt, dan daalt het met grote snelheid neerwaarts tot de zonde. Het vallen van David leerde hem deze les, dat hij een sterker ondersteuning dan zijn eigen nodig had, daarom bad hij, Psalm 17: 5, *Houdt mijn gangen in uw sporen, opdat mijn voetstappen niet wankelen*. Ja hij erkent dat God zijn Sterkte, zijn steunsel, zijn Rots is, die zijn weg bevestigt, en hem daarin leidt. *Ik ben gedurig bij U*, zegt hij. Maar waar vandaan was dit? *Gij hebt mijn rechterhand gevat*, Psalm 73: 23. *Mijn ziel kleeft U achteraan*, (wat versterkte hem?) *Uw rechterhand ondersteunt mij*, Psalm 63:9. Zo onthoudt dan God te deze einde de werking van de Geest der kracht van ons, opdat wij de noodzakelijkheid der genade zouden zien, en weten zouden waar de fontein is, en dat alles van God is, opdat wij alzo van Hem mogen afhangen, en niet in onszelf rusten, en alles Hem toeschrijven, en niets aan onszelf.

Hoofdstuk 9

Nog twee andere oorzaken en redenen, waarom God de Zijnen verlaat, namelijk, om in hen te dempen hoogmoed en zorgeloosheid

Ten tweede. Het andere doeleinde van verlating is verbetering. De verlating is uit liefde; al is zij droevig voor het tegenwoordige, nochtans de vrucht is goed. Gelijk het

besnoeien en het wintergetij de sterkte en wasdom van de boom helpen. Dit zal ik tonen in enige bijzondere zonden, die deze zware roede over de ziel brengen.

Eerst wil God daardoor verbeteren en uitwerpen de hoogmoed; deze is een verheffing van het hart of een zwellen van geest, door een overvloed van openbaring in het verstand, of van andere rijke begaafdheden van geestelijke genade. Dit bracht in Paulus *die doorn in het vlees, die engel van de satan, die hem met vuisten sloeg, opdat hij zich niet zou verheffen*, 2 Kor. 12: 7. Hoogmoed is een gevaarlijk kwaad; het baart een verachting van anderen, waar God een afkeer van heeft. Het strijdt tegen het einde van alle Gods genaden, hetwelk is, dat men zijn heerlijkheid zou verhogen, Ef. 1: 6. *Opdat geen vlees zou roemen voor hem, maar opdat die roemt, roeme in de Heere*, 1 Kor. 1: 29, 31, 2 Kor. 10: 7. Hoe meer wij onszelf achten, hoe meer wij God ontnemen van hetgeen Hij gezegd heeft, *Ik zal Mijn eert aan geen anderen geven*, Jesaja 42 : 8. *Daarom weerstaat God de hovaardigen*, Jak. 4: 6; 1 Petrus 5: 5. Hij snijdt hem af, en wil niet vriendelijk tegen hem zijn. *De verhevene kent Hij van verre*, Psalm 138: 6, als met verachting en mishagen. Hij vernedert de hoogmoedigen, Spreuk. 29: 23. De reinen van hart zijn waard in zijn ogen; *de hongerigen vervult Hij met goederen, en de rijken zendt Hij leeg weg*, Lukas 1: 58. Geen wonder dan, dat een hoogvaardig hart een dodig hart is; dat een verheven hart dor en onvruchtbaar is, gelijk de bergen; want hoogmoed maakt de betrachtning dodig; rijke lieden arbeiden niet veel, maar de arme is naarstig; en allen wasdom en levendigheid van de ziel is een loon van arbeidzaam zoeken; ja hoogmoed bederft ook alle betrachtningen; bidden, horen, en alle oefeningen worden daardoor stinkende. Om deze zonde te verbeteren en weg te nemen, onttrekt zich God de Heere, opdat de hoogmoed valt.

Ten tweede, God wil daardoor de zorgeloosheid van de ziel verbeteren; die zij tweezins betoond:

* Eerst in niet waar te nemen de tijden der genade; als God nadert en wij letten er niet op, als Hij klopt, en wij openen Hem niet, zo verlaat hij ons dikwijls, en gaat van ons. Zo kwam Hij tot de Bruid, en klopte: *Doe Mij open, mijn zuster, mijn vriendin, mijn Duif, mijn volmaakte; want mijn hoofd is vervuld met dauw, mijn haarlokken met de nachtdroppen*; maar zij was zorgeloos, en lette niet op de dag van haar bezoek. Wat volgt er? *Ik deed mijn Liefsten open, maar mijn Liefsten was geweken, Hij was doorgegaan ik zocht Hem, maar vond Hem niet, ik riep Hem, maar Hij antwoordde mij niet*, Hoogl. 5: 22 6. Soms komt de Geest het hart zoetelijk verzachten tot Goddelijke droefheid, maar het wordt uitgeblust door onachtzaamheid. Met recht zucht dan die ziel onder de ellende van een ongevoelig hart, klagende met de kerk, *waarom verstokt Gij onze harten, dat wij U niet vrezen?* Jesaja 63: 17. *Ik kan mij niet bekeren, mijn hart is bevroren, ik kan niet wenen*. Soms komt Hij met sterke overtuigingen en overredingen, om het hart van een kwade weg af te trekken, maar omdat wij die gelegen tijd laten ontglippen, blijven onze zonden. Soms wekt Hij gedachten en voornemens van het hart tot een hemelse wandel, maar wij halen onze zielen niet op voor deze winden, wij blazen dit vonkje niet aan, daarom worden wij met recht gelaten in lauwheid, en hebben noch leven noch vrede in het gebruik der middelen, en in de uitvoering van plichten.

Ten tweede, de zorgeloosheid betoont zich in het verzuim van de middelen der genade; hetwelk geschiedt:

1. Als zij zo veel niet gebruikt worden, gelijk het lichaam zwak wordt, als het noodzakelijke voedsel, verkort wordt; hoe de planten minder bewaterd worden, hoe zij minder groeien. Zo is het met onze ziel; wij worden gevoed door hetgeen waardoor wij geboren worden. *Het Woord wederbaart ons*, 1 Petrus 1: 23, en het Woord voedt ons, 1 Petrus 2: 2, in ieder middel is een voedende kracht. God heeft ze alle geordineerd als conduit, pijpen van levend water in deze lege bakken van ons hart. Als iemand zich dan van die middelen onttrekt, hij onttrekt zich van God; geen wonder dan dat God zich van hen onttrekt. Let hier dan op, bent u gevallen uit uw overvloedig gebruik der middelen, en u geniet God minder dan tevoren, ... weet, dat het is, omdat u Hem minder zoekt dan tevoren.
2. Als de middelen niet goed gebruikt worden. Het geestelijk gebruik geeft het profijt; het ontvangen van het Woord en Sacramenten is niet genoeg. Het voedsel van het lichaam als het maar ingenomen is, geeft voedsel, al denkt men er niet meer aan. In het water van Bethesda moest men maar intreden, als de Engel het beroerde. Maar het is zo niet met ons hart; wij moeten dat eerst bereiden, en God ernstig zoeken om de uitstorting van Zijn Geest, ja wij moeten het hart bewerken met het woord, wetende, dat waar des leraars werk eindigt, het onze begint. Als wij dan alleen horen het woord, zonder ons hart daarnaar te schikken, bedriegen wij onszelf, Jak. 1: 23, en God vergeldt onze zorgeloosheid met geestelijke verarming, sluitende Zijn genaden en schatten voor ons op. Gelijk de zegening en goede voorzienigheid Gods de naarstigen doet aanwassen in rijkdom, maar een ander die met een trage hand werkt, arm wordt, Spreuk. 10: 4. Zo vergeldt God overvloedig de naarstigheid der heiligen in hun geestelijke zaken, en Hij wil dat een iedereen in zijn eerste komst tot Hem dit gelooft, *dat Hij een Beloner is dergenen die Hem zoeken*, Hebr. 11: 6.
3. Als men de oefeningen der Godzaligheid verzuimt. U weet de belofte: *die heeft, zal gegeven worden.* enz., Matth. 25: 29. Dat is, die zijn talent met trouw en vlijt gebruikt, zal in datzelfde talent aanwassen; hetgeen hij zaait zal hij maaien. Maar de luien zullen erger en erger worden. De oefeningen der Godzaligheid zijn onze handel; die ze nalaat, zal verliezen en als een ontrouwe dienstknecht gestraft worden.

Nu de feilen in de oefeningen zijn deze:

- (1) Als zij geheel nagelaten worden, dit verhindert de geestelijken wasdom. Wij leven bij bidden, lezen, overdenken, gelijk het natuur lijk leven door voedsel en slapen en andere natuurlijke verkwikkingen wordt onderhouden, zo ook onze zielen. Indien zij dagelijks en volstandig zich niet voeden in God, zij worden zwak en slap; verstaat dit van een moedwillige nalating der plichten; dan onttrekt zich God ook, Lev. 26: 27, 28; 2 Kron. 15: 2.
- (2) Als die oefeningen wel niet nagelaten, nochtans slap gedaan worden; een Christen kan zowel verliezen door het goede kwalijk te doen, als door het kwade te doen, of door het goede geheel na te laten. Traagheid en slapheid in geestelijke betrachtningen zijn verborgen dieven, ons ontstelende vele hemelse invloeiing. Een koel gebed is gelijk een slap gespannen boog; zij zal de pijl tot het wild niet brengen. Waar God veel maait, daar zaait Hij veel; indien wij in de geest zaaien, zullen wij in de geest maaien. De oefeningen moeten op een geestelijke en levendige wijze en niet zo terloops overgedaan worden. Wij behoren tot God niet te vergeefs te komen, noch te denken dat onze plicht wel gedaan is tot dat wij God vinden.

- (3) Als men minder en slapper is in de verborgen omgang met God in de oefeningen. Als geen oor ons hoort, geen oog ons ziet, geen hand ons kan belonen, dan God alleen; als men minder werkzaam en ernstig is in die verborgen kameroefeningen, belijdenissen, smekingen, dankzeggingen enz., zo worden gewis de uiterlijke openbare oefeningen, al schijnen ze nog zo ijverig, van buiten ondersteund door wereldse inzichten.
- (4) Als men geen wacht houdt, het is ook een bewijs van zorgeloosheid; want de weg is nauw, en het hart is genegen om af te dwalen. Veel dingen van buiten en van binnen trachten ons af te drijven van de weg des levens, daarom moeten wij met een wakende en naarstige zorgvuldigheid ons bij God houden, opdat Hij van zijn volheid in ons stort. Als wij van God afgaan, zo gaan wij van ons leven; want ons leven is in Hem en van Hem. Indien wij dan door zorgeloosheid en dwaasheid van Hem aftreden, hebben wij het niemand als onszelf te wijten, dat wij Hem minder genieten, ja dat Hij onze verdorvenheden van binnen, en de verzoeking van buiten op ons loslaat, om ons te beroven en te verzwakken.

Hoofdstuk 10.

De laatste en voornaamste oorzaak van de Geestelijke verlatingen is de bedroefing van de Geest, hetwelk eerst geschiedt door Hem te ontoren

De Geest te bedroeven, maakt dat God zich onttrekt, ja dat Hij zich in toorn tegenstelt. *Zij hebben zijn Heilige Geest smarten aangedaan, daarom is Hij hun in een vijand verkeerd, Hij Zelf heeft tegen hen gestreden*, Jesaja 63: 10. In God zijn eigenlijk geen hartstochten van droefheid, toorn, enz. Daarom merkt, dat tweezins de Geest kan gezegd worden bedroefd te worden.

1. In opzicht van de gaven en genaden en werkingen van de Geest, als die tegengestaan, gekweld en verdrukt worden, zo wordt de Geest gezegd bedroefd te worden. Daarom wordt de onvergeeflijke zonde genoemd een zonde tegen de Heilige Geest, als zijnde een boosaardige tegenkating tegen de bekende waarheden en hemelse genaden.
2. In opzicht van de Geest Zelf wordt Hem bedroefdheid toegeschreven, tweezins.
 - (1) Omdat Hij soms doet datgene, hetwelk een werk van droefheid in de mens is; gelijk van God wordt gezegd dat Hij berouw heeft, Gen. 6: 6. Hetwelk van Hem ontkend wordt, Num. 23: 19. Dat is de vorm van berouw, zijnde een verandering des gemoeds, kan in de onveranderlijke God niet wezen, maar de werkingen van berouw komen van God, dat is, datgene, hetwelk in de mensen een teken is van berouw; van gelijken, God wordt gezegd bedroefd te worden,

als Hij dat doet, hetwelk mensen, van anderen bedroefd, gewoon zijn te doen, dat is, als Hij kastijdt, bestraft, enz.

- (2) Omdat de Geest reden heeft van droefheid, zo wordt Hem droefheid toegeschreven; nu hoewel iedere zonde mishaaft, zo werken alleen de grotere fouten de droefheid.

Tot twee hoofden zullen wij het brengen, waardoor de Geest bedroefd wordt.

- A. Door ontoring.
B. Door ongehoorzaamheid.

A. Eerst De ontoring bedroeft de Geest; de eer is een tere taak, en hoe zij groter is, hoe de ontoring meer bedroeft. Wij ontoren de Geest:

1. Ontnemenderwijs. Als Zijn genaden, vertroosting, middelen der Godsdienst, beloften, invloeden, van ons zo niet geacht worden gelijk wij behoorden; inzonderheid als onze nalatigheid algemeen is. Evenals een koning zich onteerd zou rekenen, indien zijn ambassadeurs zijn gunsten, zijn uitroepingen van pardon, niet met hoog respect en achting werden aangenomen, inzonderheid van zulken die niet alleen onder zijn macht staan, maar ook bijzondere genade en gunst van hem ontvangen. Wanneer dan de Sabbat onze verlustiging niet is noch het Woord onze schat noch de belofte onze vreugde, noch Christus ons leven, dan geschiedt er oneer aan God, die dezelve de onze gemaakt heeft door Zijns Zoons bloed, en dezelve aan ons openbaart, aanbiedt en verzegelt door Zijn Geest.

2. Bevestigenderwijs kunnen wij schuldig zijn aan de ontoring des Geestes, tweezins, direct en indirect.

Eerst. direct of rechtuit ontoren wij de Geest, en dat:

- (1) Als wij lage achting hebben, van de raden en vertroosting des Geestes, als wij die niet met blijdschap ontvangen, en met vlijt bewaren, terwijl het zulke kostelijke vruchten zijn van zo een onwaardeerbare genade. Indien een vriend tot zijn vriend zond zijn raadgeving van liefde, en de tekenen van vriendschap, en zij werden verworpen, zo acht hij zich onteerd. Veel meer ontoren wij in dit geval Hem, Die zo heerlijk en zo genadig is.
- (2) Als wij andere dingen boven Hem stellen, als de wijsheid des vleses boven Zijn raadgeving, de zondige gemakelikheden, de bedelachtige schatten, de verdwijnende beuzelingen voor Zijn vertroosting; wat is groter oneer als dat de dingen dezer wereld op de troon zitten, en de dingen Gods op de voetbank; dat de slaaf, ja de vijand, meer respect ontvangt dan de Opperste Heere?
- (3) Als wij onze fouten de Heilige Geest toeschrijven; gelijk of een onderdaan zijn bastaard de Prins zou opdringen. Als wij zeggen dat wij onze valse opinies van de Heilige Geest geleerd hebben, als wij onze haastigheid en oplopendheid noemen *een ijver des Geestes*; losse wandel noemen *Christelijke vrijheid*, ongevoelige zwaarmoedigheid noemen *Goddelijke droefheid*, vermete le vrede, *de troost des Geestes*.
- (4) Als wij geestelijke dingen misbruiken tot kwade doelen, wanneer wij onze kennis of enige geestelijke gave misbruiken tot hoogmoed, gierigheid, bedrog, of enige wereldse inzichten. Dit is, alsof men de heilige vaten van de Tempel tot een algemeen gebruik stelde. Dit was de zonde van Simon de Tovenaar, Hand. 8, die de gaven des Geestes wilde kopen, om wat groots te zijn, en om zich te verrijken.

Zo zondigen ook vele Godzaligen, gebruikende hun gaven tot hun profijt. Wel, dit is zichzelf dienen van zijn God, en de Geestelijke gaven maken tot een prijs van wereldse ijdelheden; en wat oneer is dit!

- (5) Als wij ons schamen van de Geest voor de mensen; als wij onze genaden verbergen, om niet bespot te worden; als wij het een oneer voor ons rekenen, geestelijk geoordeeld en genoemd te worden, of mensen, die naar de Geest wandelen. Zou het niet een oneer voor een prins zijn, zo zijn onderdaan en knecht zich schaamde van zijn meesters livrei en dienst? Hiertegen is een zwaar dreigement: *zo wie zich Mijns en Mijner woorden zal geschaamd hebben, in dit overspelig en zondig geslacht, diens zal Zich de Zoon des mensen ook schamen; wanneer Hij zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met de heilige Engelen, Markus 8: 38.*

Ten andere. Wij onteren de Geest indirect, als wij zulke dingen doen die oorzaak geven aan anderen om de Geest te onteren. Wanneer wij door onze zondige en onheilige wandel aan de mensen gelegenheid geven, om van God kwaad te denken en te spreken; gelijk dat van God bestraft wordt, Ezech. 36: 20; 23, Rom. 2: 23- 24. Deze dingen gaan zelden ongestraft; indien lastering van gruwelijke zonde is, zo moet het noodzakelijk een grote zonde zijn, dezelve te veroorzaken. Wanneer wij dan zo of direct of maar bij gelegenheid de Geest onteren, dan bedroeven wij de Geest; en krijgen zo het gevolg van de toornigheid en bedroefing, namelijk, dat God zich onttrekt, en laat onze geest slap en dor.

B. Het andere middel om de Geest te bedroeven, namelijk *de Geest ongehoorzaam te zijn en te weerstaan.*

De Geest wordt bedroefd door ongehoorzaamheid en weerstand. De Geest weerstaat men, óf in anderen, óf in onszelf.

Eerst. In anderen weerstaan ook soms de Godzaligen de Geest.

1. Door te werken uit nijd, tegen de geestelijke gaven van een ander; als men uit mishagen in de luister en het leven der genade en kennis van anderen, zich er tegen stelt, met achterklap, verkleining, enz., om die zó te verduisteren. Wij mogen en moeten jaloers zijn over anderen. Maar niet iemand benijden; de wortel van nijd is hoogmoed, de vrucht daarvan is tegenkanting. Dit is een zware zonde, waarin wij, ook tegen de Geest werken vernielende hetgeen Hij bouwt, en uitroeierende hetgeen Hij plant; maar zulke nijdtige geesten zullen vernederd worden, *want God geeft de nederigen genade, maar Hij weerstaat de hovaardigen, Jak. 4: 6.*
2. Door hardnekkige verwerpingen van de raad der Godzaligen, inzonderheid de leraars, weerstaat men de Geest in anderen. Zo werden de Joden gezegd de Heilige Geest te weerstaan, Hand. 7: 51. Omdat zij de leer en de raad van de Heilige Geest in Zijn dienaars verwierpen. Als de profeten spraken, werd gezegd dat de Geest sprak; en hun ongehoorzaamheid gezegd *geschied te zijn tegen de Geest, Neh. 9: 30.* Dit is een zonde van een hoge natuur; nochtans Gods kinderen kunnen zo ver komen, dat ze niet alleen de raad verwerpen, maar ook kijken op diegenen, welke hun die raad geven. Zie een voorbeeld in Asa, 2 Kron. 16: 10. Dit is dan de Geest bedroefd, deze alzo te weerstaan in zijn dienaars, Luk. 10: 16.

Ten tweede, wij weerstaan de Geest in onszelf, en dat driezins:

1. door niet te doen het vereiste goed;
2. door te zondigen tegen het licht;
3. door onbekeerlijkheid.

Ten eerste. Wanneer wij ons afkeren van dat goed, waartoe wij sterk worden bewogen. Zo werden de Israëlieten dikwijls aangedreven tot berouw, en om zich van hun kwade wegen tot God te keren; nochtans waren ze weerspanning en niet te raden, gelijk God van hen klaagt: *Mijn volk, hoort toe, en Ik zal onder u betuigen; Israël, of u naar Mij hoorde! maar mijn volk heeft mijn stem niet gehoord; en Israël heeft Mijner niet gewild.* Maar wat volgt er? *Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat ze wandelen in hun raadslagen,* Psalm 81: 9, 12, 13. God handelde hier, gelijk een medicijnmeester met een ongeregeld patiënt, die Hij opgeeft, omdat hij niet wil gereguleerd worden. Dit is dan misschien in een bijzondere oorzaak, waarom God Zich onttrokken heeft, u hebt Zijn Geest weerstaan die u door inwendige kloppingen en overredingen getrokken wilde hebben tot een heilige wandel, maar u wilde niet; *maar hebt de waarheid in ongerechtigheid te onder gehouden,* Rom. 8: 18. Om deze zonde gaf God de heidenen over tot een verkeerde zin, tot de vuilste genegenheden. Merkt verder de zwaarheid van die zonde, dat men zich onttrekt van de heiligheid, terwijl God in het verborgen er naar toe trekt.

- (1) Het is een verachting van Gods opperheid en gezag, die uw God en Leidsman is, aan Wie gij u overgegeven hebt, en Die macht heeft om te oordelen en te veroemen.
- (2) Het is een verachting van Zijn goedheid; want waartoe roept Hij u, als tot uw goed, uw vrede, uw kroon, uw leven? Als u de Heere geheel gevolgd was, hoe zou Hij u met Zijn goedheid, met rijkdommen van vrede en genade vervuld hebben? U ziet, hoe Hij anderen laat wandelen in een ellendige weg der duisternis. Nochtans uit Zijn genade kwam Hij u roepen en trekken tot meerder gemeenschap met Hem. Och waarom veracht u zo ondankbaar zulke rijkdommen van genade? Hoe dikwijls heeft Hij u gezocht? Hoe lang heeft Hij op u gewacht? Hoe hebt u deze overvloedige goedertierenheid veracht!
- (3) Het is een moedwillige ongehoorzaamheid; omdat u niet alleen verlicht was, maar ook door vele lang en sterke overredingen bewogen. Hoe moedwilliger uw weerspanning is, hoe zondiger zij is, en zij doet God weggaan. Zo is waar, dat *die tegen Hem zondigt, zondigt tegen zijn eigen ziel,* Spreuk. 8: 36.
- (4) Het is vijandschap tegen de heiligheid; want u weerstaat dezelve. Als u aldus met God in tegenheid wandelt, wat wonder, dat Hij met u integendeel wandelt? Lev. 26: 2.

Ten tweede. Als iemand zondigt tegen het licht en tegen sterke afradende redenen, dit is de Geest weerstaan.

Twee trappen zijn er van de zonde, de begeerte daartoe, en de daad zelf; door beide wordt de Geest weerstaan.

Als u vraagt, *wat erger is, het kwaad te willen, of het kwaad te doen?*

Ik antwoord, een gezette, beraden wil om te zondigen, hoewel zonder de daad, is erger dan een daad van zonde zonder een bepaalde en welbedachte wil. Het is erger, dat iemand voorneemt Christus te verloochenen, als in haastig overval dadelijk Christus te verloochenen, gelijk Petrus deed. Waar de zonde het volle toestemmen heeft, daar is zij een volstrekt heerser, maar waar zij de daad heeft, en niet de toestemming van de wil, is ze maar een tiran.

Maar dit doe ik er nog bij: een daad van zonde met de volle toestemming van de wil, is allerergst, omdat de gehele mens daarin werkt; en het is een bewijs van grote kracht der zonde in de mens, dat niet alleen de begeerten tot de zonden, maar ook de daden uitbreken. Veel inzichten kunnen de mens van kwaad te doen af houden, die hen niet kunnen aftrekken van de neigingen en begeerten tot zonde.

Ik zei dan, dat men de Geest weerstaat door te zondigen tegen het licht, tweezins:

1. door de begeerte tot zonde.
2. Door de daad zelf.

Ten eerste. Door de begeerte tot een bekende zonde weerstaat men de Geest:

- (1) In opzicht van de regel; het Woord, hetwelk is een geestelijke, reine en volmaakte wet regerende en oordelende de uiterlijke daden niet alleen, maar ook de bewegingen en begeerten van het hart, Ef. 4: 22, Gal. 5: 24.
- (2) In opzicht van de genade in het hart, welker licht en begeerten worden tegengestaan door de weerspanning van het hart.
- (3) In opzicht van de inwendige werkingen van de Geest, waardoor hij de nieuwe mens opwekt tot nieuwigheid des levens. Doch Zijn aanraden worden verstoten, Zijn vertroosting verwerpen, Zijn bestraffingen veracht, Zijn aanbiedingen licht gesteld; alle koorden worden verbroken.

Ten andere. Men weerstaat de Geest door het kwaad te doen, hier is de zonde volkomen, en de Geest wordt aldus bedroefd, Ef. 4: 30, en inzonderheid:

- (1) Als de soort der daden zwaar is; als het openbare daden des vlees zijn, Gal. 5: 19, en besmettingen der wereld, 2 Petrus 2: 20, tegen deze hebben de Godzaligen meer sterkte dan tegen de zonden, die geestelijker zijn; en zij strijden meer tegen de genade, want zij strijden ook tegen de natuur.
- (2) Als de zonden zijn openbaar, en tot schande van de religie, hierdoor doet men de kinderen Belials de Godzaligheid versmaden, en men legt voor anderen een aanstoot, en men verhindert het werk des Geestes, in de mensen van de zonde te keren. Dit was de zonde dergenen, die des Heeren Godsdienst verachtelijk maakten. *Zulks is van uw hand geschied, zal hij uw aangezicht opnemen? zegt de Heere der Heirscharen*, Mal. 1: 9.
- (3) Als het zonden zijn waarin men menigmaal gevallen is, en die men dikwijls beleden en beklagd heeft. Herhaalde zonden zijn dubbele zonden, gelijk in de cijfers, doet men er een eentje bij, het getal wordt tienmaal groter. Dit gaf Salomo's zonde een dieper kleur, dat hij genade gevonden had. *Daarom vertoornde zich de Heere tegen Salomo, omdat hij zijn hart geneigd had van de Heere de God van Israel, die Hem tweemaal verschenen was*, 1 Kon. 11: 9. Zo belijdt Ezra de zwaarheid van de zonde, zijnde begaan na de vergeving: *Na alles dat over ons gekomen is, om onze boze werken, en om onze grote schulden, omdat Gij, o onze God! belet hebt, dat wij niet te onder zijn, vanwege onze ongerechtigheid, en hebt ons een ontkoming gegeven als deze is; zullen wij nu terugkeren, om uw geboden te vernietigen en om te verzwageren met de volken dezer gruwelen? Zoudt Gij niet tegen ons toornen, tot verterens toe, dat er geen overblijfsel noch ontkoming zij?* Ezra 9: 13, 14. Wat betreft de zonde die Gods volk bedreef voor de gevankelijk wegvoering, God geeft daarvan een bijzondere last: *Gij, zult die schandelijke daad niet doen boven al uw gruwelen*, Ezech. 16: 43. Wanneer dan een mens na afgebeden en genadig vernieuwde genade,

wederkeert tot zijn overtreding, dit is hoge weerspanning; zie ook Mal. 2: 13, enz.

- (4) Als iemand veel geleden heeft om zijn zonden, van God, van de consciëntie, van de mensen, en nochtans moedwillig tot dat kwaad wederkeert; o dit was der Israëlieten grote goddeloosheid in de woestijn, die hoewel meermaal bestraft zijnde, nochtans wederom en wederom dezelfde zonde deden, Num. 14: 22. *Zij hebben Mij nu tienmaal verzocht.* Dit was in Nehemia's oog een grote verzwareing van hun zonde, dat, nadat zij zo grote ellenden geleden hadden, zij wederkeerden om kwaad te doen voor Gods aangezicht, Neh. 9: 28.
- (5) Als de daden der zonde menigvuldig zijn, al zijn ze kleiner, vele kleine zonden komen zo hoog als een grote overtreding; ja dikwijls vertoornen kleinere kwaden allermeeest. Zoals wij zeggen tot onze vriend: zou je mij zo'n kleine zaak weigeren? Zo neemt God het ook kwalijk, als wij overtreden in hetgeen meer in onze macht is; want het komt voort uit kleinachting Gods. Het is zwaarder dat Hij van Zijn kinderen klein geacht en verzuimd wordt, dan dat zijn vijanden tegen Hem rebelleren.
- (6) Als de gelegenheid minder is, zo is de zonde groter. Daarom was Adams afkering van God te zwaarder, omdat hij het deed om een kleine zaak, om de verboden vrucht; hoe de mens minder verzocht wordt, hoe zijn zonde moedwilliger is, en daarom zondiger.
- (7) Als het een zonde is, die anderen aanleidt tot dezelve; hetzij dat het dan de eerste zonde is in die soort, zoals Nadab en Abihu vreemd vuur offerden, waarover zij ook van God gestraft werden, Lev. 10. Gelijk in de Burgerlijken staat de eerste breuk van een wet dikwijls gestraft wordt met een voorbeeldige straf; hetzij dat het een zonde is die een Overheid of Leraar doet, wiens voorbeeld velen trekt. Dit zal God straffen, gelijk in Aäron, die niet alleen een gelegenheid, maar ook een oorzaak was van de afgoderij van het volk, Exod. 32: 4. Zo mede Mal. 2: 9.

Aldus ziet u, hoe de Geest dikwijls weerstaan en bedroefd wordt, en daarop volgt dan Gods verlating; als de ziel zich verenigt met andere minnaren, dan komt er een zekere echtscheiding, en God zegt van de mens, gelijk hij van Efraïm zei, Hos. 4: 17: *Efraïm is vergezeld met de afgoden, laat hem varen;* laat hem zijn weg gaan, laat zijn ziel verdrogen, laat zijn begeerlijkheden hem overwinnen, laat hem niet enig goed doen.

Ten derde. Men weerstaat de geest door moedwillige onbekeerlijkheid, ook wanneer men sterk geroepen en gedrongen wordt tot bekering. Het is groter zonde, een zonde niet beklagen, dan dezelve te doen; want:

- (1) Onbekeerlijkheid is een gedurig zondigen. 's Mensen hart is dan altijd met de zonde. Die zich niet bekeert, zondigt zonder ophouden; ongehoorzaamheid in het begaan van zonde, is gelijk het vallen in de slijk, en onbekeerlijkheid is gelijk het liggen daarin.
- (2) Onbekeerlijkheid is een rechtvaardiging van de zonde; want die zich niet bekeert, erkent geen zonde, hij schaamt zich niet over de zonde. *Er is niemand, die berouw heeft over zijn boosheid, zeggende: wat heb ik gedaan,* Jer. 8: 6. De Joden verontschuldigen zich en zeiden, *zij hadden niets kwaads gedaan,* hetwelk zware straffen waardig maakte. Waarom God ook zei: *o priesters, verachters Mijns Naams; maar gij zegt, waarin verachten wij Uw Naam?* Mal. 1: 6. *Gij brengt op Mijn altaar verontreinigd brood, en zegt, waarmee verontreinigen wij U?* vers 7. *Gij vermoeit de Heere met uw woorden, nog zegt gij, waarmee vermoeien wij*

Hem? Mal. 2: 17. Keert weder tot Mij, en Ik zal tot u terugkeren, zegt de Heere der heirscharen, Mal. 3: 7. Gij berooft Mij, en zegt, waarin beroven wij U? vers 8. Uw woorden zijn tegen Mij te sterk geworden, zegt de Heere; maar gij zegt, wat hebben wij tegen U gesproken? vers 13. Aldus rechtvaardigt zich een onbekeerlijk mens, en dit vertoornt God zeer, inzonderheid als de zonde groot en zwaar is, gelijk hier.

Hoofdstuk 12

Preservatieven; tot voorkoming, hfd. 12 –16.

6 beweegredenen om te trachten naar behoud van gemeenschap met God

IV. Totnogtoe hebben wij gehandeld van de staat, tekenen en oorzaken van de verlatenen in heiligmaking. Nu komen wij tot de genezing.

En omdat enige inderdaad in die staat zijn, anderen daarin immers kunnen zijn of komen, zo zal ik tweeërlei regelen voorschrijven:

1. Om alle mensen voor die staat te bewaren.
2. Om de mensen uit die staat uit te helpen.

Wat het eerste belangt, namelijk de preservatieven voor allen, die niet verlaten zijn. Ik zal enige dingen hen voorstellen tot beweegredenen, enige tot middelen en regelen.

Eerst zal ik een ieder trachten te bewegen, dat ze toch arbeiden om een volstandige gemeenschap met God te houden. Merkt daartoe op:

1. U kunt veel van God verliezen, gelijk ik getoond heb, al zeilt u nu met een volle en sterke wind, u kunt wel in kalmte komen. Gevaren behoren de mensen wijs te maken. Al verzekert u de belofte van het leven, u bent nochtans niet buiten gevaar van ziekte, u draagt een afkerig hart in uw boezem, en er zijn vele, ja legioenen van verleidende geesten, die de dag van uw geestelijke voorspoed zoeken te bewolken. *Waakt dan, opdat gij niet in verzoeking komt*, Matth. 26: 41. *En werkt uw zaligheid met vreze en beven*. Filip. 2: 12.

2. U kunt dat licht verliezen, hetwelk bezwaarlijk zal teruggekregen worden; een schip gaat gemakkelijk de stroom af, maar zwaar trekt men het daartegen op. Filosofen zeggen ons, dat de weg van een hebbelijkheid tot het gemis ervan lichter is, dan de weg van het gemis tot de hebbelijkheid. Een mens kan lichter een ziende oog blind maken als een blind oog doen zien. Iemand kan vlugger een instrument ontstellen en uit de toon brengen, dan dat wederom daarin stellen. Een mens kan meer sterkte verliezen in een ziekte van één dag, dan hij kan terugkrijgen in vele dagen gezondheid. Als u dan, door vele genade als met arendsvleugelen hoog opgeklommen bent, wacht u van te vallen; want het is lichter niet te vallen, als op te staan. Het kan u vele gebeden en tranen kosten, eer u Hem wederom bij u krijgt. Het zal u veel arbeid en zweet kosten die versterkte monsters der zonde in te binden en te onder te brengen. Het is lichter een vijand buiten te houden, dan uit te drijven; een mens kan beter een staat behouden, dan verkrijgen. Hoe zocht de kerk Christus, eer zij Hem wedervond! Hoogl. 5: 6.

3. Het verlies zal zwaar zijn. Het is zeer ellendig, gelukkig geweest te zijn als u de zoetigheid van tegenwoordigheid hebt bevonden, het zal een bitter ding voor u zijn dezelve te verliezen.

4. Het is mogelijk dat u de gemeenschap met God behoudt, als u maar zorg draagt. Het is wel zwaar die altijd te behouden, maar hoe zwaarder het is, hoe groter zorg

daartoe vereist wordt. Soms verkort en vermindert God wel de invloed van Zijn Geest omdat Hij wil, en om doeleinden Hem best bekend; maar merkt:

- (1) Is het niet door uw schuld, zo hebt u het niet verloren, maar het is u onthouden, zo is het niet uw zonde, maar verdrukking.
- (2) Alsdan verlaat God op een andere wijs. Hij weigert maar een zekere bijzondere invloed, gelijk in Petrus, maar geen algemene zwakheid spreid er zich over de mens. Hij komt dan ook rasser wederom; en geeft zich dan aan zulken daarna in een grotere mate. Zo won Petrus door zijn verlies.
- (3) Wij moeten letten op Gods ordinaire handeling, niet zozeer op Zijn volstreckte oppermacht. Laat ons niet zozeer zien wat God wil doen, als wat Hij wil dat wij zullen doen; en niet zo wat de uitkomst van het werk zal zijn, als wat onze regel is. Dit is zeker, *onze arbeid zal niet tevergeefs zijn in den Heere*, 1 Kor. 15: 58.
- (4) Uw begeerlijkheden mogen werkende zijn; maar uw hart mag smelten, vrezen, wenen, strijden, bidden, en overvloedig zijn in een werkzaam geestelijk leven. Is uw liefde volständig, Zijn liefde zal veel meer volständig zijn. Al geeft Hij u niet veel geestelijke troost in uw verdrukkingen, Hij kan u veel zachtmoedigheid, nederigheid, hongeren naar Gods afhangen van Hem, enz., geven. Wij zeggen, *de liefde gaat sterker naar omlaag, als naar omhoog*. Een vader heeft zijn kind liever, dan het kind de vader. Gods liefde baart onze liefde; daarom is het niet alleen een voorkomende liefde, maar ook een uitstekende liefde boven de onze.
- (5) Merkt dat de genieting Gods zeer heerlijk is, want:
 - a. De middelen en personen, waardoor zij verkregen wordt zijn zeer uitnemende; omdat de Zoon Gods gestorven is en Zijn bloed gestort heeft om die te verkrijgen; de Heilige Geest stort de schatten van Gods genade in ons, en alle de Profeten, Apostelen en predikers, ja ook het Woord en de Sacramenten zijn de instrumenten, waardoor deze hoge gunst tot ons afgeleid wordt.
 - b. De werkingen en vruchten van deze gemeenschap zijn zeer heerlijk; want zij geeft vooreerst grote vrede en troost; als een mens in een hemelse wandel gevoerd wordt door een Goddelijke hand, zo is er:
 1. eendracht tussen de consciëntie en de mens; als men te kort komt, zo murmureert en kijft de consciëntie, maar een heilige wandel behoudt vrede.
 2. Zo is er ook eendracht tussen onze staat; als iemand God geniet zo heeft hij wat hij wil en daarom is hij vergenoegd; wie bemint en begeert een Godzalige meer dan God? Psalm 73: 25. Hij is zijn licht zijn leven zijn sterkte zijn blijdschap, en alles in allen voor Hem, Kol. 3: 11.
 3. Er is eendracht tussen de neiging en de daad, de ziel neigt tot heiligheid, en Er zijn ook geen verhinderingen, om die neiging tot de daad niet te brengen.
 4. Er is eendracht tussen de hoop en de reden; want dan oordeelt de rede voor de hoop, ziende dat op zulken wandel gewis de beloften passen.
 5. Er is eendracht tussen u ingestelde godsdiensten, en onze harten; omdat een mens die na hoger acht, en ook meer daardoor ontvangt; het hart is dan beter bereid en vatbaar voor de genade, en omdat God alsdan tegenwoordig is in de ziel. Zo is Hij ook tegenwoordig in de ingestelde Godsdiensten, en God voedt hen met vettigheid van zijn huis, hetwelk hen een grote troost is, want het zijn heerlijke zaken, en het zijn getuigenissen van Gods bijzondere gunst en liefde.
 6. Er is eendracht tussen de plicht en het vermogen; Dit is troostvol, want alsdan is zijn, arbeid niet moeilijk, hebbende de hulp van Gods kracht. *Hij*

loopt en wordt niet moe, hij wandelt. en wordt niet mat, Jesaja 40: 12. Het wordt vaardig en blijmoedig gedaan, hetgeen gedaan wordt.

7. Er is eendracht met de heiligen, want heiligheid is hun eigen hoedanigheid, dit maakt dan dat hun bewegingen, harten, oogmerken, zoetelijk overeenstemmen, en het is een grote troost, gemeenschap te hebben met diegenen, welke zo nabij God, en zo vol van God zijn.

Ten andere, de gemeenschap met God baart niet alleen vrede en troost, maar ook heerlijkheid; want:

1. Die gemeenschap werkt vreugde en triomf in God; als de ziel zo heilig wandelt, zo is Gods tegenwoordigheid zo zoet en kostelijk, zo roemt ze niet alleen haar God, maar zij roemt zichzelf ook gelukkig in haar God, als ziende nu Zijn gunst tot haar. *Want waarbij, zou nu bekend worden, dat ik genade gevonden heb gevonden Uw ogen, ik en Uw volk? Is het niet daarbij dat Gij met ons gaat?* Exod. 33: 16. En hierdoor wordt zijn gemoed zo grootmoedig, dat hij de wereld met voeten trapt, omdat hij zijn God beter bevindt, dan duizend werelden, Rom. 8: 31. Hij is gewapend tegen alle moeiten, omdat de Geest der heerlijkheid en de Geest Gods op hem rust, 1 Petrus 4: 14; 22. Die gemeenschap met God eert hem, omdat het een eer is, vol genade en vol leven te zijn. Want indien de menselijke rede een mens zover boven de beesten verheft, hoe veel meer verheft de Genade, die Goddelijk is, de heiligen boven de mensen?

2. Wat een eer is het dagelijks van de hemel te ontvangen, hetgeen de kronen der koningen overtreft, ... Christus onder ons dak te hebben, met ons Avondmaal houdende? Openb. 3: 20. Dagelijks neer te zitten, niet alleen met Abraham, Izak en Jakob, maar met Christus Zelf in de wijnkelder te vertoeven? En de machtige God met zich wandelende te hebben? Wat heerlijkheid is dit alles voor u, hetwelk is de hoogste eer der Engelen?

3. Het is een eer, dat u hebt God medewerkende met u, Zijn hand met de uwe. Een mens zou het een eer achten, met prinses in een werkring te zijn. Terwijl u geniet de inwendige opwekking en bijstand, helpt u God van de hemel. En het blijkt dat uw emplooi en werk heerlijk en uw dienst aangenaam is; gelijk de offerande van Abel die getuigenis had van Gods aanneming, omdat vuur van de hemel daarop kwam, Gen. 4. Gelijk ook daarna onder de Wet, Lev. 9: 24. Zo mede als God de ziel aansteekt door Zijn Geest, tot geestelijke offeranden, het is een teken, dat zij van God worden aangenomen. De Apostel bewijst hiermee, dat zijn bediening van God en naar God was, omdat God in hem werkte, en hem genoegzaamheid gaf tot die grote dingen, 2 Kor. 3.

- (6) Let wel, de Goddelijke hulp is ons gedurig nodig. God, moet een gedurig Loods op ons schip zijn. *Die kracht welke eerst in ons wrocht tot bekering*, Ef. 1: 19, werkt nog gedurig tot vruchtbaarheid, aanwas en volstandigheid, Kol. 1: 18. En hoe nodig wij deze kracht hebben blijkt hier wel uit, dat de heiligste personen gevallen zijn, als zij aan zichzelf gelaten zijn; en dat onze taak en voorgeschreven werk groot is, en daarentegen onze sterkte klein, omdat onze genade klein en zwak is, en daarentegen het vlees is diep geworteld en machtig, het drukt ons als een last, Hebr. 12: 1. *Zodat wij niet kunnen doen hetgeen wij willen*, Gal. 5: 17. Omdat de zonde ons gevangen leidt, *doen wij wat wij niet wilden*, Rom. 7: 14. Daartoe zijn er nog behalve de inklevende verdorvenheden zo veel aankomende zwaarigheden, vrezes, benauwdheden en machtige en listige verzoeking van de

satan, dat men zonder de ondersteuning van de hand des Almachtigen, die niet overkomen kan.

Maar gelijk wij altijd de bijzondere tegenwoordigheid Gods van doen hebben, zo nog soms op een bijzondere wijze; namelijk:

1. Als wij tot enige bijzondere dienst geroepen worden; gelijk toen Abraham uit zijn Vaderland moest gaan; alles verlaten, *niet wetende waar hij heen ging*, Gen. 12. Als ook wanneer hij zijn zoon moest opofferen, Gen. 22. Ezra zullende een lang reis maken, *verzocht van God een rechte weg*, Ezra 8: 21, 22. Als wij dan ook aan een nieuw werk gezet worden, dan is het een tijd om hulp van God af te bidden.

2. Als er enige uitstekende zwakheid en verval op onze Geest gekomen is, door een gewoonlijke zorgeloosheid en lang nalatigheid in de weg der heiligheid; dan moet de hand Gods ons bijzonder helpen. Dit deed David bidden: *Schep in mij een rein hart, o God! en vernieuw in mij een vaste geest*, Psalm 51: 12.

3. Als enige zonde haar sterkte weder gekregen heeft, als de Jebusieten inval hebben gedaan op Israëel, en Babel heeft Sion overmocht; dan hebben wij de hulp des Geestes van node om ons te verlossen uit de gevangenis, uit de klauwen der leeuwen, uit handen van de macht der duisternis.

4. Als wij sterke en felle aanvallen en verzoekingingen hebben; als de Satan met onze verdorvenheden samenspannt: gelijk de wind met het getij. Dan hebben wij reden te bidden gelijk David: *houdt mijn gangen in Uw sporen, opdat mijn voetstappen niet wankelen*, Psalm 17: 5. De Apostel bad ten tijde der verzoeking *driemaal*, dat is meermaal, 2 Kor. 12: 8. Christus leerde ons dagelijks bidden: *leid ons niet in verzoeking*; want het is gevaarlijk.

5. In zware verdrukkingen, noden, pijnen, perikelen en vervolgingen; dan hebben wij een grotere sterkte nodig dan onze eigen. Wij zien, hoe de sterke mensen dan gestruikeld hebben. Job, die spiegel der lijdzaamheid, werd overvallen met veel onlijdzaamheid. Petrus, die man vol moed, werd overmeesterd door blohartigheid; de een zo ver, dat hij twistte met God, de ander zo ver, dat hij zijn Heer en Meester verloochende; en deze dingen zijn voor onze waarschuwing beschreven.

6. Als de middelen der genade ons ontnomen worden; dit is het voedsel van de ziel. Neemt het hout van het vuur, en het zal uitgaan, geeft het lichaam geen voedsel, en het zal uithongeren. Een hof die noch van de hemel noch van de hovenier bewaterd wordt, verdort. Dit is onze troost, dat wij niet alleen door de uiterlijke middelen in het geestelijke leven worden onderhouden, maar ook door Gods dadelijke tegenwoordige invloed. Als dan de zon en maan der middelen geen licht geven, *dan zal de Heere ons wezen tot een eeuwig licht en tot onze sierlijkheid*, Jesaja 60: 19.

7. Als de inwendige vertroosting ophouden, als de stromen des levenden waters niet vloeien uit de fontein des levens, als de stormen en tempeesten ontstaan, dan zinkt de ziel in de diepte, zo God niet ondersteunt, Psalm 69: 2, Psalm 3: 18. Dit alles samen opgemerkt zijnde, wat dunkt u, is er niet veel aan gelegen, dat wij de goede hand Gods met ons houden in alle onze wegen? Laat dit genoeg zijn.

Hoofdstuk 13

7 middelen en besturingen, om de Goddelijke bijstand en tegenwoordigheid bij ons te bewaren.

De hulpmiddelen, die te gebruiken staan, om te behouden de gelukzaligheid van Goddelijke bijstand, zijn:

1. Deze te erkennen en
2. Te bewaren.

Eerst: Als u Gods hulp en gemeenschap hebt, erkent ze, en dat:

1. Met dankbaarheid. Zijn bijstand is een kostelijke genade en menigvuldige gunst acht ze dan hoog. Hieraan hangt al de troost en zoetheid der oefeningen, de vrijheid van begeerlijkheden, de vrucht en kracht der ingestelde middelen der godsdienst, als God die één genade weghoudt, zo is dit alles weg. Let dan op wat onderscheid. Er is in u en in uw wegen, als u in de genadige armen van God uw Helper gedragen wordt, en als u gelaten wordt, om in uw eigen sterkte te wandelen. Och, hoe groot is Gods goedheid aan u! God eist van anderen, hetgeen Hij van u eist en die consciëntie staat erbij gelijk Farao's aandrijvers en ambtlieden, eisende het getal der tichelstenen, maar geen stro gevend; zij dringt aan gelijk die harde schuldeheer, die de arme schuldenaar bij de keel vattende, zei: *betaal mij, hetgeen u mij schuldig bent; maar geeft geen macht om het te doen.* Zo mocht God ook met u handelen. Hij is ons geen bijstand, maar wij aan Hem gehoorzaamheid schuldig; als Hij dan Zijn hand met u in het werk stelt, bent zeer dankbaar. Als het werk niet geschiedt, Hij verliest niet, als het geschiedt, en op een goede wijze, Hij wint er niet van, Job 22: 2, Job 33: 6; Psalm 16: 2. Maar de winst is alleen voor u, al het goed komt tot u; denkt daartoe, dat er zulk een groot onderscheid tussen u en de grote God is. Zou een koning neerzitten, om voor en met een gering mens in zijn ambacht te werken, om hem te helpen onderhouden? Wel, wat een teken van grote goedertierenheid is het dan, dat de Koning der koningen met en voor u, zo een gierig mens, werkt? En eindelijk u hebt reden om dankbaar te zijn, omdat God door Zijn bijstand betuigt, dat Hij u en uw weg aanneemt, anders zou zijn hand ver van u zijn.
2. Erkent Gods bijstand met getrouwheid; wacht U, iets van God te nemen, en het uzelf toe te schrijven; erkent, dat alle de voortreffelijkheid uwer daden van Hem is; God is zeer jaloers over zijn eer, en Hij laat dikwijls Zijn kinderen hun eigen zwakheid voelen, omdat zij zijn sterkte niet eerden. Als uw ziel vele gewillige offeranden toebrengt aan God, zo zegt niet David: *nu dan, onze God! Wij danken U, en loven de Naam Uwer heerlijkheid; want wie ben ik, en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden verkregen hebben, om vrijwillig te geven als dit is; want het is alles van U, en wij geven het U uit Uw hand. Heere onze God! al deze menigte, die wij bereid hebben, om U een Huis te bouwen, de name uwer heiligheid, dat is van Uw hand en het is al Uwe,* 1 Kron. 29: 13- 14. Als Paulus zo moedig voor Nero had gestaan, zo schrijft hij het de Heere toe, *de Heere stond bij mij, en bekrachtigde mij,* 2 Tim. 4: 17. Zo wierp hij altijd de eer op God. *Door de genade*

Gods ben ik, dat ik ben, 1 Kor. 15: 92 10. Weet alzo en erkent, dat al het leven, kracht en luister van genade in u, komt van Hem die uw leven is; opdat u het niet trekt tot uw hoogmoed, hetgeen zou wezen tot Gods heerlijkheid. Al wat u doet, zegt altijd gelijk de Apostel: *Niet dat wij uit onszelf bekwaam zijn iets te denken, als van onszelf, maar onze bekwaamheid is uit God*, 2 Kor. 3: 5. Ik mag zeggen in een geestelijke zin, hetgeen Salomo in een natuurlijke zin zegt: *Eert de Heere van uw goed, en van de eerstelingen aller uwer inkomsten, zo zullen uw schuren met overvloed vervuld worden, en uw perskuipen van most overlopen*, Spreuk. 3: 9 - 10.

Ten tweede: Als u zijn hulp hebt, gebruikt dezelve; als Hij uw hart opwekt en verwijdt, verstoot de inblazing des Allerhoogste niet. De Geest uit te blussen, is dikwijls een oorzaak, dat God Zijn Geest inhoudt.

Ik heb tevoren hiervan gesproken, ik zal er nog wat bij doen en ontdekken, hoe de mensen zondigen tegen de Geest. Weet dan, dat men de Geest bedroeft, niet alleen door het kwaad gewis te doen tegen kennis, maar ook:

1. Door het goede na te laten.
2. Door het goede slap en ten halve te doen.

Eerst: u bedroeft de Geest, en doet Hem van u gaan, door na te laten een bekende plicht; en dit is zeer zondig en dwaas.

1. Het is zeer zondig het bekende goed na te laten, want aldus weigert men God hetgeen Hem van ons als zijn schepselen, knechten, kinderen en bondgenoten toekomt. Hij komt niet tot u, als de wrede dienstknecht tot zijn mededienstknecht, Matth. 18: 28 29, maar Hij bidt u en beweegt u genadig, dat u Hem het Zijne betaalt als u kunt; zult u het Hem nu weigeren? U bent geen schuldenaars aan het vlees noch aan de wereld, maar aan de Geest, Rom. 8: 12. God komt zowel met de ene hand, om te geven, als met de andere om te ontvangen, en Hij geeft u meer, dan Hij van u eist. Hij geeft u verlot te eisen, alles wat u wilt, Matth. 21: 22, en Hij wendt uw gebed niet af, Psalm 66: 19 - 20. God mocht gezegd hebben op uw bidden, gelijk Salomo tegen Adonia: *zo doe mij God, en zo doe Hij daartoe, voorzeker Adonia zal dat woord tegen zijn leven gesproken hebben*, 1 Kon. 2: 23. En als Hij uw gebed uitsloot, in wat een droevig geval zou u zijn. Weigert dan God het Zijne niet, u zou ook zo doende, Zijn Soevereiniteit verloochenen en met der daad zeggen gelijk Farao: *Wie is de Heere, dat ik zijn stem zou gehoorzamen?* Exod. 4: 3. En gelijk die weerspannigen: *Wij willen niet, dat deze over ons Koning zij*, Luk. 19: 14. En als u God op deze wijze verloochent, zo doet u slimmer, dan wanneer de goddelozen en van God verlatenen Hem verloochenen; want:

- Zij staan zo zeer niet verbonden aan God, Hij heeft voor hen zo veel goeds niet gedaan als voor u; en nochtans straft Hij zelf anderen, die niet doen het goede dat zij weten. Om deze zonde, nam God de Koninklijke kroon van die grote koning Nebukadnézar en zo handelde Hij ook met Zijn Zoon Bélsazar. De reden kunt u zien, Dan. 5: 22, *Gij Bélsazar zijn zoon hebt uw hart niet vernederd, alhoewel gij dit alles geweten hebt.*
- U weigert God een kleine zaak, daar ge uzelf aan God overgegeven hebt. Zal een vrouw een kleine plicht aan haar man kunnen weigeren? Dit is slimmer dan zo het een vreemde weigerde.

- U hebt veel goeds bevonden in Gods wegen, Gods genadige bijstand en een zoete vergelding. Het werk was uw loon; het bracht spijs in de mond. Daarom is het zeer zondig, dat ge u van de weg onttrekt, meer dan in anderen.

Nu deze zondigheid van het nalaten van een bekende plicht wordt nog verzwaaard:

- (1) Als het een plicht van groot gewicht is zoals de plichten van Overheden en Leraars. En zulke plichten, die de grootste invloed hebben in het leven van een Christen, zoals overdenking doorzoeking van het hart, bekering, enz. Alle plichten zijn noodzakelijk, maar sommigen zijn gewichtiger en van meerder gevolg; *het zwaarste der wet moet bijzonder bedacht worden*, Matth. 23: 23, Luk. 11: 42.
- (2) Als het een plicht is, en men veelszins ertoe geperst wordt door voornemens en tegenwoordige aanporring.
- (3) Als u er veel goeds in gevonden hebt.
- (4) Als het zeer licht is in opzicht van uw vermogen en de bekwamen tijd; dit alles verzwaaert de zonde zeer, inzonderheid als het verzuim lang duurt en het wordt niet beklagd.

2. Het is zeer dwaas gedaan, dat u God weigert hetgeen waartoe Hij u roept; want denkt dit bij uzelf:

- (1) U doet het zonder reden: wat reden hebt gij, om u te onttrekken van hetgeen, waartoe u van God opgewekt wordt? Is het het mijden van een kwaad? Wel denkt eens, is het goede hetwelk is in Gods weg, niet groter dan alle kwaad? En of het niet een groter kwaad is, minder van God te hebben, dan al het kwaad te hebben, hetwelk u mijdt? Is het de zwaarheid van de plicht? Wel denkt dan, hebt u de weg niet zacht bevonden? Biedt u God zijn hand niet aan, om te werken? Is het loon of profijt? Denkt eens, of er iets goeds kan zijn buiten God? En of er geen groter goed in Gods weg? En of u dat zelfde in Gods weg niet zou kunnen hebben, hetwelk u er buiten zoekt?
- (2) Daartoe, bedenkt, God heeft de beste weg ten uw goede bescheiden; Zijn wijsheid en goedheid hebben samen die weg voor u bereid, die voor u best mocht zijn, het is dan dwaasheid uw raad en genegenheid te volgen. Aanschouw de zichtbare wereld; wie zou zo wijs alles hebben kunnen schikken, als Hij het door Zijn hand gedaan heeft? Maar dit is de grote dwaasheid der wereld, dat de mensen de dingen voor zichzelf beter willen schikken dan God gedaan heeft en dit is de voorname wortel van alle de afdwalingen der mensen. Oordeel, wat is beter, dat een kunstig en ervaren stuurman een schip regeert, hetwelk in de zee in de winden en tussen vele rotsen heen zeilt, dan dat een reiziger dat bestuurd, die de weg niet kent? Hier nog veel meer, onze wijsheid is maar een ontleend licht, zij is maar een druppel van die Oceaan der wijsheid, welke in Hem is, Die de wijsheid Zelf is; en zij is ons ten die einde gegeven, opdat wij door zijn wijsheid zouden geleid en geschikt worden tot het ware en hoogste Goed. Zoals het oog het lichaam niet regeert zonder het licht van de zon, daarom is het dwaasheid door zijn eigen geest en niet door Gods Geest geleid te worden.
- (3) Bedenkt, dat u weerstaat uw eigen hoop en gebeden. Want tevergeefs eist men of verwacht men enig goed, als in de weg van goed. God, die onderneemt u zalig te maken, heeft u de weg getoond; indien u nu dan de weg weigert in te gaan, zo weigert u uw eigen goed, Psalm 73: 24. *Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.*
- (4) Bedenkt, u weigert dat te doen, hetwelk u nog ten laatste zult moeten doen. God wil zich niets geweigerd hebben. Als u het nu tegen Hem uithard, Hij zal het op

een andere wijze van u krijgen. Hij zal het u doen berouwen van uw dwaasheid, door bekering en tranen zal Hij het van u krijgen.

2. Ten tweede: *u zondigt tegen de Geest, als u slapper, en minder doet.*

Als u klaar ziet, dat u moest doen; als u niet doet als Kaleb, die geheel de Heere navolgde, Num. 14: 24, Jozua 14: 14. Als u gelijk kwade betalers wat betaalt, maar niet het gehele; denkt niet dat het genoeg is, dat u goed doet, want u kunt zo veel zondigen in goed doen, als in kwaad doen. En waarlijk een vroom mens zondigt meer in goed dan in kwaad! Nu, de *gebrekigheid* in het goede te doen, komt óf uit machteloosheid óf uit *boosheid* en moedwilligheid van het hart. Als het komt uit zwakheid, dan is er een tegenwoordige gewilligheid, men stemt de Wet toe, en bedroeft zich, dat men niet doen kan, dat men wilde, Rom. 7. Die gebrekigheid rekent God de Zijnen tot geen zonde. *Zij zijn niet onder de wet, maar onder de genade*, Rom. 6: 14. Als het komt uit een *moedwillig* verzuim, zo zal Hij het van onze handen eisen. In de eerste gelegenheid is men gelijk een zieke, in de laatste als een luiaard, die niet doen wil hetgeen hij kan. Het is zeker, dat alle kerken gebrekkelijk waren; maar Eféze was moedwillig gebrekkelijk, zij deed niet wat zij kon, Openb. 2:4.

Nu, een mens kan aldus tweezins gebrekkelijk zijn.

- (1) Als hij minder doet in opzicht van de hoedanigheid van het werk, als hij moest doen; hij moest er meer kosten aan doen, niet zo slap, zo uiterlijk, noch zo harteloos, enz. Dit is dan hun zonde, Mal. 1: 14. Zij hebbende een mannetje in hun kudde, maar offerden dat verdorven was. Dit is een zware vertoornung van God. God verwacht hetgeen wij kunnen, Deut. 6: 6, Pred. 9: 10. Zo zei David, dat hij deed, 1 Kron. 29: 22, *Ik heb uit alle mijn kracht bereid*, enz. Gewone stof dient voor een gewoon huis, maar als het voor eens konings Paleis is, dan gebruikt men zilver, en goud, en grote kunst.
- (2) Als een mens minder doet in opzicht van de hoegrootheid dan hij behoorde te doen, God staat zeer op Zijn hoogheid, omdat alle onze kracht van Hem is. Het hart toont aan God klein respect, ja, het onteert Hem zeer wanneer het Zijn dienst bekort en Hem afzet met halve, korte, lamme oefeningen. Wij zijn gewoon ons aan te schikken naar de hoedanigheid van de persoon voor wie wij iets verrichten. Voor een koning gedraagt men zich zo, dat men betoont een indruk van zijn majesteit in het hart. God is zeer gevoelig van deze kleinachting; zie, hoe Hij tegen hen pleit, Mal. 1: 8, *Als gij wat blinds aanbrengt om te offeren, het is bij u niet kwaad, en als gij wat kreupels of kranks aanbrengt, het is niet kwaad. Brengt dat toch uw vorst, zal hij een welgevallen aan u hebben, of zal hij uw aangezicht opnemen? Zegt de Heere der Heirscharen.* En vers 14: *Ja, vervloekt zij de bedrieger, die een manneke heeft in zijn kudde, maar offert hetgeen verdorven is. Want ik ben een groot Koning, spreekt de Heere der Heirscharen, en Mijn Naam is vreselijk onder de heidenen.*

Geeft mij vrijheid dat ik, hier in het voorbijgaan twee vragen beantwoord.

Hoofdstuk 14

Twee vragen beantwoord.

1. Hoe iemand zal weten of hem zijn gebrekkigheid tot zonde wordt gerekend.
2. Hoe iemand kan weten of hij zijn plicht doet, als het hart nog gedurig aandrijft om meer en meer te doen, dan men gedaan heeft.

De eerste vraag, welke hier te verhandelen staat, is deze: *omdat een ieder te kort komt in hetgeen hij weet, dat hij doen moest, en God het aan allen niet toerekent tot zonde, hoe een mens weten kan, of zijn gebrekkigheid hem als een zonde wordt toegerekend?* Daarop antwoord ik: dit zijn de tekenen:

1. Als zijn gebrek moedwillig is; hij doet weinig, en hij wil maar weinig doen. God verwacht dit immers, dat Zijn kinderen zouden gewillig zijn om alles te doen, God wil dat het hart altoos met Hem is. Dit belaste David zijn zoon Salomo, 1 Kron. 28: 9, *En gij mijn Zoon Salomo, kent de God uws Vaders, en dien Hem met een volkomen hart en met een willige ziel; want de Heere doorzoekt alle harten, en Hij verstaat al het gedichtsel der gedachten; indien gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar indien gij Hem verlaat, Hij zal u tot in eeuwigheid verstoten.*
2. Als u minder doet, dan u gedaan hebt; terwijl de noodzakelijkheid en gelegenheid en de consciëntie daartoe aandringt. Dit was de zonde van het afkerig volk, Openb. 2; 42 Zij vervielen van hun eerste werken; daarom dreigde Christus hen te verlaten.
3. Als u minder doet dan diegenen, welke gelijke bekwaamheden en gelegenheden en verbintenissen hebben. Maar nóg meer als anderen, die meer benauwdheden en bekommernissen hebben, en minder gaven, middelen en voordelen, u overtreffen in vruchtbaarheid, en in al de wegen der Godzaligheid.
4. Als u niet leeft bij hetgeen u doet; uw lusten worden sterker en uw genade zwak. Als iemands lichaam vast zwakker wordt, het is een teken, dat hij geen behoorlijke zorg draagt voor zijn eten, slapen of oefeningen. De Kerk van Eféze was zonder twijfel bezig, maar haar geest en sterkte nam steeds af. Luiheid maakt een mens arm; ziet Spreuk. 10: 4, Pred. 10: 18.
5. Als God niet aanneemt hetgeen wij doen, dat is een kwaad teken. De oefening gaat ons af, gelijk de raaf uit de Ark, zij keert niet weer met een olijftak in de mond. Zo ook een mens wordt niet gebeterd door hetgeen hij doet. Als onze wegen Gode behagen, zo toont Hij dat ze Hem wel aanstaan, soms door een verborgen teken gevend vreugde: *Onze roem is deze, het getuigenis onzer consciëntie, dat wij in eenvoudigheid en oprechtheid, Gods, niet in vleselijke wijsheid, maar in de genade Gods in de wereld verkeerd hebben, en allermeeft bij ulieden,* 2 Kor. 1: 12. Henoch had dit getuigenis, dat hij God behaagde, Hebr. 11: 4- 5. Soms getuigt God door een vergelding, gelijk Hij deed aan Pinehas, Num. 25: 11, 12, 13. Soms door het hart te vervullen met veel Geestelijk leven en kracht in het werk. Maar zo uw werk niet wordt aangenomen, het is een kwaad teken.
6. Onderzoek de reden, waarom u minder doet, dan God van u vereist. Vraag uw hart rekening af; buiten twijfel zal het wel iets voorwenden, maar weeg alles in de weegschaal. Als de reden niet genoegzaam is, dan is uw gebrekkigheid uw zonde. Wanneer u bevindt, dat u hebt onachtzaamheid en onlust om veel moeite te doen;

hetwelk de fout was dergenen, die zich niet opwekten, Jesaja 64: 7. Of, als het zijn zondige inzichten, onnodige rust, overvloedige winst, onnodig werk, ontijdig vermaak; deze en dergelijke dingen, waardoor God het Zijne ontnomen wordt, laden een grote schuld op de ziel.

Tweede vraag: *Hoe iemand weten kan, dat hij zijn plicht doet, wanneer het hart steeds meer en meer aangedreven wordt boven hetgeen men gedaan heeft?*

Ik zal deze vraag beantwoorden door enige waarschuwingen en enige stellingen.

Waarschuwingen.

Eerste waarschuwing: wees milddadig. Houd uw hart open en vol voor God; al moet men ook andere dingen doen; nochtans het hart mag en behoort meest naar God te hangen. Deze paden zijn edeler, zoeter, meer overeenkomende met een heilig hart. U moet altijd tot God komen met vermaak in Hem, en van Hem weggaan met verlangen naar Hem. Zoals men zegt van het eten: het is goed op te houden met appetijt (trek naar meer), zathed is schadelijk. Die vriend is zelden welkom, die blijde is, dat hij van ons weg gaat. Het is een teken, dat u weinig liefde tot God hebt als u met onwilligheid komt, met vermoeidheid voor Hem staat, en met blijdschap van Hem uitgaat. Wees altijd tot Hem genegen, acht uw oefeningen en wandel met uw vermakelijke uren; laat andere dingen als uw arbeid zijn, maar dit zij uw spijsz denkt nooit dat u genoeg doet. Zegt als David: *Ik zal Uw lof nog groter maken, Psalm 71:15.*

Tweede waarschuwing: Wees redelijk en handelt verstandig; wacht u van meer wetten op u te nemen, dan God u opgelegd heeft. Twee dingen zijn er, die soms zich voegen bij de goede en heilige gestalten van de ziel, en die de ziel veel kunnen kwellen met een zekere geestelijke onderdrukking, namelijk deze:

1. Een dwalende consciëntie.

Gelijk zij soms dwaalt, door een weinig af te eisen, zo dwaalt ze ook wel, door boven haar commissie te gaan. Een zwakke knecht, aanmanende zijn 's meesters schuld, kan wel een misslag begaan, eisende honderd pond, terwijl het handschrift maar is van honderd kronen. 's Mensen geest is gereed te dwalen, en óf ter linker óf ter rechterhand over te wijken. Zó doen de *overgelovigen* meer dan zij moeten; zij zijn overdadig. Het is zo gelegen met de mens, dat hij in hetgeen God gebied gebrekkig is, maar in zijn eigen vonden overvloedig. Zij hebben niet graag, dat God kiest maar zij willen God toedienen, en dan willen zij *vér* gaan. Zo waren de Farizeeën ongodsdienstig, *nalatende het gericht en barmhartigheid*, Lukas 11: 42, maar in overleveringen waren zij mild. De Papisten zondigen meer door additie (toevoeging) en vermenigvuldiging in de religie, dan door subtractie (onttrekking). Zo ook de melancholieke en vreesachtige geesten; deze zijn dikwijls gereed, om over de schreef te gaan, om de lichamelijke sterkte en gezondheid te bederven, hun staat te laten varen. Ik heb er gekend, die meenden, dat ze verkeerd deden zichzelf te verzorgen, behalve in de oefeningen van Religie; en als zij in hun werk, of aan het eten, of in het bed geweest waren, gedwongen werden alles te laten staan, en te gaan aan het bidden of lezen, of enz.

2. De satan.

De satan drijft de mensen aan tot boven hetgeen van hen vereist wordt; zó verandert het zich in een Engel des lichts. Hij weet zich zo te schikken naar de gestalten der mensen; hij vond de Joden met een grote ijver gezet op de Wet van Mozes, en hij

gebruikt deze hun gestalte, om hen tegen het Evangelie te zetten. Saul scheen ook consciëntie te maken, van te moeten God zoeken, eer hij aan de slag ging. Daarop dreef hem de Satan aan om zelf te offeren. *Ik dwong mijzelf, zei hij, en heb brandoffer geofferd*, 1 Sam. 13: 12. En de Satan heeft daarin zijn verkeerde doeleinden; hij bracht de Joden door hun verkeerde ijver in groot verlies. Velen weet hij zo af te sloven, dat ze een onlust en vermoedheid krijgen over de religie; hij rijdt de ziel als uit de adem. Zo hebben wij er velen gekend, die voor een tijd zeer werkzaam en driftig waren, maar nu als vermoeiden liggen zij neer om te rusten, en hun leven is als weg. Hij weet ook hierdoor op anderen wat kwaads te werken, die door die gestrenge handel der Godzaligen, de religie of godsdienstigheid aanschouwen als een tiran! Wie kan al zijn verraderij en optellen? Wat een slimme trek speelde hij te Korinthe! Zijn voornemen was voordeel over de Korinthiërs te krijgen, 2 Kor. 2: 10. En hoe? Hij ziet de ijver in de gemeente tegen de overtreder, en hij ziet een bitter bedroefde geest in de arme man; daarop drijft hij de wagen en werkt op die ijverende geesten der gemeente, dat zij met strengheid tegen hem mochten aanhouden, *opdat hij also door al te grote droefheid mocht verslonden worden*, 2 Kor. 2: 7.

Vraagt u nu, *hoe men weten kan, als men tot goed gedreven wordt, dat het door de Satan is?* Ik antwoord, u zult hem kennen uit zijn voetstappen; als bij voorbeeld:

1. Als hij de Godzaligheid scheidt van de barmhartigheid, dat men zo zal zorgen voor de ziel, dat men voor het lichaam niet zorg. God de Heere komt met veel goedheid en zacht; gelijk Jakob naar de gang der kinderen, Gen. 43: 14. Hij wil de ziel zo niet in het werk stellen, dat ze het lichaam zou verderven. De religie, die de Satan bedenkt, is hard en wreed. *Toen staken de Baäls priesters in hun vlees!* 1 Kon. 18: 28. De Joden leerden van God hun *beesten* te offeren, maar van de duivel hun *kinderen* te offeren. *Zij verbrandden hun zonen en hun dochteren met vuur, hetwelk Ik niet heb geboden, noch in Mijn hart is opgekomen*, Jer. 7: 31. Hij zegt veeleer: *Ik wil barmhartigheid en geen offerande*, Matth. 12: 7. Maar dit moet niet te ver uitgestrekt worden, om het lichaam te zeer te koesteren, of in dat te sparen in tijden van vervolging; *want die also zijn leven behouden wil, die zal het verliezen*, Luk. 9: 24.

2. Als hij scheiding maakt tussen Godzaligheid en liefde; gelijk de Joden zo veel gaven tot Godzaligen gebruiken, dat er niets voor hun vriend en ja voor hun ouders overbleef. Zij zeiden tegen hen, als zij iets eisten in hun nood: *Het is een gave, wat u van mij zou kunnen ten nutte komen*, Matth. 14: 5. Zo ook, als de mensen zo Godsdienstig zijn, dat ze hun huisgezin niet verzorgen; hetwelk ver is van het Christendom. Waarom ook Paulus zegt: *Die zijn huisgenoten niet verzorgt, die is erger dan een ongelovige*, 1 Tim. 5: 8. Van gelijken, als de dienstknechten die tijd voor God besteden, die hun meesters toekomt, zij ontstelen het de mensen, en willen er God mee betalen.

3. Als hij u zonder orde en reden dringt op een oefening; wanneer het de tijd is van een andere oefening, of wanneer u uw beroep uw verkwikking en gelegenheden waarlijk en noodzakelijk tot iets anders roepen en uw consciëntie drijft u naar een anderen weg; of wanneer u Gods woord hoort, dat u dan aangezet wordt om te lezen. Wederom, als u tot buitengewone oefeningen wordt gedreven zonder buitengewone gelegenheid, of wanneer u tot zulke daden wordt gedreven, die van uw ambt niet zijn.

De andere weg, om de vraag te beantwoorden, zal wezen door stellingen.

Stellingen.

De eerste stelling. Er zijn bepalingen van de plichten der Godzaligheid want de Wet is vol reden; nu de reden vereist tot iedere daad bepalingen. Deze bepalingen zijn:

1. Tot uitbreiding van daden.
2. Tot bepaling van daden.

Eerst, de palen van uitbreiding tonen, hoe ver men gaan moet; namelijk:

- (1) Zoveel macht en bekwame gelegenheid als u hebt; *want die veel gegeven is, van die zal veel geëist worden*, Lukas 12: 48. Waar God veel zaait, daar wil Hij veel maaien. Het kan genoeg voor de ene wezen, hetwelk te weinig voor een ander is. Die twee talenten had, deed wèl en werd geprezen, omdat hij er twee toe gewonnen had; maar zo hij, die er vijf gehad had, niet meer had gedaan, zou hij zulk een prijs niet gehad hebben. Gij die veel kennis, veel goederen en veel tijd hebt; weet, dat u meer met God behoort, te zijn dan anderen. Heiligheid is uw handel; iedere dag moet u een Sabbat wezen. Het is een grote gunst Gods, dat Hij u van die lagere slavernij verlost heeft, om u in de edeler dingen in het hof te gebruiken.
- (2) Zoveel als voldoende is tot een goede staat van de ziel. U moet zoveel doen, als uw ziel kan in het leven behouden, als u dan zwak, traag en flauw wordt, dan doet u niet genoeg. Ja ook moet u zoveel doen, als uw ziel kan in gezondheid houden, zodat ze vrij zij van de moeilijkheid, welke haar overkomt, als u minder doet dan u behoorde; namelijk:
 - een rusteloze beschuldiging der consciëntie, Psalm 32: 3.
 - Een sterke trekking van het hart, gelijk de maag niet gevoed zijnde, trekt en nijpt en dan hevigheid der verdorvenheden; want de akker der goddelozen wordt met onkruid overgroeid. Als het lichaam het hare niet krijgt, zo komen er pijnlijke ziekten, alzo groeien de verdorvenheden als u niet genoeg doet, want ook als u minst doet, doet de Satan meest;
- (3) U moet veel doen, naar dat uw gelegenheden zijn; want soms is de gewone koers niet genoeg gelijk in tijden van sterke verleidingen, hevige verdorvenheden, grote verdrukkingen, inwendige verschrikkingen publieke vrezes en zwaarigheden. Als de Engel van de satan tot Paulus was gezonden, om hem met vuisten te slaan, zo bad hij driemaal, 2 Kor. 12: 8. Als Petrus in de gevangenis was, werd er een gedurig gebed voor hem gedaan, Hand. 12: 5. Als Ezra de grote zonde van het volk hoorde, *scheurde hij zijn klederen, trok zijn haar uit zijn hoofd en baard, en zat neer verbaasd tot het avondoffer*, Ezra 9: 3- 4. Dán moet alles wijken. Maar men moet toezien, dat men recht oordeelt van de noodzakelijkheid, dat de tijd, die wij in de oefeningen doorbrengen, onze eigen zij, en dat wij niet te veel geweld doen op onze natuur.

Ten tweede, moet ik de palen van inbinding tonen hoe ver wij niet mogen gaan. Want hoewel wij niet te ver kunnen gaan in genegenheden, als liefde en begeerte tot God, haat van de zonde, of droefheid over de zonde, nochtans kunnen wij te ver gaan in daden van lezen, bidden, aalmoezen geven. Hier moet alles zijn rechte bepaling hebben.

Zegt gij: *immers kan de droefheid te groot wezen over de zonden, gelijk in Psalm 13, Psalm 32.*

Ik antwoord, nooit heeft de Goddelijke droefheid in zichzelf schade gedaan, maar dat komt van zekere bitterheid, die er God indrukt; daarom het mij ook niet onbewijsbaar

schijnt, dat er in de hemel Goddelijke droefheid zal zijn.¹ De reden is, *indien een klein gezicht en smaak van God hier in ons werkt droefheid over de zonde, zal dan niet een overvloedig gezichten volle genieting Gods dat werken in de hemel, omdat men ook zijn zonden zal gedenken, tegen zo een goede God begaan?*

Om nu deze bepaling te kennen, merkt op:

1. Dat er verscheiden oefeningen en plichten zijn omtrent God en de mensen. Wij moeten zo het een niet doen, dat wij het andere, van God ook vereist, zouden geheel nalaten. Zo waren de Joden enigszins milddadig omtrent God; zij zeiden: *Waarmee zal ik de Heere tegenkomen, en mij bukken voor den hogen God? Zal ik Hem tegenkomen met brandofferen, met eenjarige kalveren? Zou de Heere een welgevallen hebben aan duizenden van rammen?* enz. Ondertussen hadden zij geen barmhartigheid over hun broederen, noch deden hun recht; daarom antwoordt de Heere hen: *Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is; en wat eist de Heere van u, als recht te doen, en weldadigheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met uw God?* En de Apostel leert dergelijke, 1 Kor. 13: 3.

2. Onderscheidt de daden, want sommigen behoren maar bij zekere gelegenheid, en daarmee houden zij op, gelijk feest houden ten tijde van grote blijdschap, vasten in tijden van grote droefheid. Sommige daden zijn inleidende, bereidende, en dienende, tot andere, zoals studeren om te prediken, opmerking om te bidden, onderzoek van ten Avondmaal te gaan. Wel, gelijk men niet altijd op de dorpel moet staan, zo mag men in die voorgaande plicht zo lang niet staan blijven, dat men de voornaamste nalaat of half doet. Wanneer u dan uw hart in enige goede mate opgewekt vindt, ... dát is het doel van de eerste oefening, dan moet men gaan tot de voornaamste.

3. Wacht u dat u uzelf door de een oefening, niet onbekwaam maakt tot de andere, bijzonder door een mindere tot een meerdere en voornamere; in alle oefeningen der Godzaligheid moet u bepaald worden door uw beroep, staat, vermogen, gelegenheid en bekwaamheid; inzonderheid moet men wel acht geven, dat men het brood der kinderen niet geeft aan de honden, de tijd, die wij in oefeningen der Godzaligheid moesten doorbrengen, gevend aan de wereldse bekommernissen of bezorgingen des vleses.

Tweede stelling.

De tweede stelling in de Christenen is een voorzichtigheid, die hun geleid in de mate der daden, zowel als in de stof en wijze der daden. *De wijsheid woont bij de kloekzinnigheid of voorzichtigheid*, Spreuk. 8: 12. *God is over ons overvloedig geweest in alle wijsheid en voorzichtigheid*, Ef. 1: 8. *De vernieuwing onzes gemoeds doet ons weten, welke de goede en welbehaaglijke wil van God is*, Rom. 12: 2. *Allen die Gods geboden doen, hebben goed verstand*, Psalm 111: 10. *Een goed mens beschikt zijn zaken met recht*, Psalm 112: 5. De voorzichtigheid is een algemene deugd, geleidende de andere, gelijk het oog het lichaam. Ze is de stuurman van het gehele schip. Alle schepselen hebben van nature een ingeving en drift, waardoor zij weten niet alleen wat, maar ook hoeveel te eten, te drinken en te rusten, zo is het ook met het nieuwe schepsel. Nochtans dwalen de Godzaligen dikwijls, in te weinig of te veel te doen, en dat komt:

- (1) Omdat hun voorzichtigheid onvolmaakt is.
- (2) Iedereen heeft nog een valse leidsman bij zich.

¹ Droefheid in de hemel is tegen de Schrift.

- (3) De satan tracht de ziel door zijn raden af te leiden.
- (4) En de mensen luisteren dikwijls weinig naar de raad van de wijsheid, of zij beraden zich er niet mee, zij zijn soms hevig en driftig door een overmatige vrees, of ook wel door een natuurlijke vigeur en hitte; want het is al geen genade, hetwelk genade schijnt.

De derde stelling.

Het is veiliger zich te ver uit te strekken dan te kort te komen. Er is een natuurlijke neiging naar de linkerhand, daarom moet men temeer overhangen naar de rechterhand; weinige mensen zondigen door te ver te gaan. Meer mensen geven te weinig aalmoezen, dan er zijn, die te veel geven.

De vierde stelling.

Een mens moet zich niet reguleren altijd naar zijn gestalte, naar de regel van Gods Woord. Sommiger mensen harten hangen gedurig naar God, hongerende om altijd met Hem bezig te zijn, en dit gebeurt in drieërlei gelegenheden:

1. Als men van God grote vertroosting ontvangt in de oefening; deze doen de ziel zeggen: *het is mij goed nabij de Heere te zijn*, Psalm 73: 28. Als de Bruid haar Liefsten vond als een Appelboom, wiens vrucht aan haar gehemelte zoet was; als zij in het wijnhuis van Hem gevoerd was, en met Zijn liefde werd verrukt, en zeer getroost door Zijn zoete omhelzingen, dan werkte zij om te bewaren, hetgeen zij met vreugde genoot, en vreesde die te verliezen. *Ik bezweer u, zegt ze, gij dochters van Jeruzalem, dat gij de liefde niet opwekt, noch wakker maakt, tot dat het dezelve lust*, Hoogl. 2: 7. Maar in zulk een geval is het een stuk van gehoorzaamheid, en zelfverloochening, dat men zijn banket verlaat, en doet hetgeen waartoe men geroepen wordt. Wij moeten zó God boven alle onze troost stellen, dat wij ook tevreden zijn, met Mozes van de berg af te komen, als Hij werk voor ons beneden heeft!
2. Als de liefde tot God groot is; want deze is van een levendige en van een verwijdende gestalte, en machtig, om het hart zeer uit te strekken, om met God te wandelen. Het hart van zo een liefhebber trekt altijd naar de hemel, gelijk het vrouw graag bij haar man is, enz.
3. Als men grote noden naar de geest heeft. Als iemand gevoelig is van groot gebrek, van grote verdorvenheden, verzoeking en vrezende, dan is hij ligt teveel bekommerd en werkzaam, inzonderheid als hierbij komt een mening, dat God hem niet wil aannemen; als ook, als men meent dat alles goeds in de oefening ligt, dat door arbeid en zweet een hard hart verzacht, en een verdorven hart kan veranderd worden. Terwijl integendeel, God niet zwaar te verbidden is, en alles goeds in Christus is, en bij Hem moet gezocht worden.

Tot meerder opening van de vraag en besluit zal ik er nog deze drie aanmerkingen bij doen:

- Eerst. Men moet onderscheid maken tussen gelegenheden en plichten die gewoon, en die buitengewoon zijn. Als er een groot en ongemeen persoon komt, zo wijkt een ieder, en men geeft hem plaats, hetwelk men niet doet als er een gewoon man komt, moeten ook de dingen van de wereld en van de natuur alleen stilstaan, als er een ongewone dienst te verrichten is. Onze tijd is verdeeld tussen hemel en aarde, ieder moet het zijne hebben.

- Ten tweede: Er is een tijd om te wachten, zowel als om te werken; als ge uw begeerte voortgebracht hebt met die sterkte, als u kunt, zo moet het geloof inkomen, en de belofte aannemen; en u moet geloven dat God u hoort want u hebt Zijn Woord. *De ogen des Heeren zijn op de rechtvaardigen, en Zijn oren tot hun geroep*, Psalm 34: 16. Gedenk, u komt tot God niet om een belofte te verkrijgen, want die is in Christus al verkregen, maar u moet door het gebed maar aanzoeken de voltrekking, *en al wat u in Christus' Naam bidt, gelovende, dat zult u ontvangen*, Matth. 21: 22. Dit was Davids wijze van doen, hij begint dikwijls met gebed en hij eindigt in lof en dankzegging. Het is gebrek van geloof, als er die ongerustheid uit ontstaat. Al moet u niet rusten in en op uw oefeningen, zo moet u nochtans rusten op de belofte; hoort God ten eerste niet, hij zal ten laatste horen. Ja Hij hoort, als u meent dat Hij niet hoort. Maar u moet God tijd geven, dat is al dat Hij vereist; de zaak zal uw zijn, maar de tijd is Zijne. Handelt met uw gebeden gelijk met uw zaad. Wees lankmoedig, totdat de Heere komt. *Zie, de landman verwacht de kostelijke vrucht des lands, lankmoedig zijnde over dezelve, totdat het de vroegen en spaden regen zal hebben ontvangen; wees gij ook lankmoedig, versterkt uw harten; want de toekomst des Heeren genaakt*, Jak. 5: 7, 8. Als u een verzoek aan de koning hebt ingeleverd, valt u niet terstond aan een ander weer te schrijven maar u wacht een bekwame tijd, en dan vangt u het weer aan. Doet zo met God; de deur is open, u mag weer inkomen ter rechter tijd, maar leeft door het geloof, en rust op Hem als op Een Die u niet bedriegen noch failleren zal. Ja Hij zal u nog om uw zwakheid in deze niet verstoten. *Indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw, Hij kan zichzelf niet verloochenen*, 2 Tim. 2:13.
- Ten derde: Een mens wandelt dan wel in het pad der Godzaligheid als zijn ziel opgehouden wordt in het leven, en als Hij opwast in Christus. Als God uw arbeid zegent, het is een teken dat Hij die aanneemt, en al kunt u niet vinden een wasdom naar boven, in vreugde, vrede en triomf des Geestes, ziet maar of u naar beneden wast, in ootmoedigheid, hongeren, droevig zijn, ijver, en of al uw genaden meer en meer in u geworteld en bevestigd worden. Wees dan voorts sterk, en hebt goede moed, en doet het, en vreest niet, noch wees niet verslagen; want de Heere God zal met u zijn. *Hij zal u niet begeven, noch Hij zal u niet verlaten; tot dat u al het werk tot zijn dienste zult volbracht hebben*, 1 Kron. 28:20.

Hoofdstuk 15

Het derde en vierde middel, om Gods tegenwoordigheid en hulp te behouden, namelijk het gebed, en de bewaring van Gods gunst

Ten derde, het gebed.

Gebruikt dit middel, bidt gedurig om Gods helpende genade, het gebed is de weg, om die te verkrijgen. In het gezicht van uw doodheid, aanschouwt de God des levens en bidt met David: *doe mij treden op het pad Uwer geboden; want daarin heb ik lust. Neig mijn hart tot uw getuigenissen en niet tot gierigheid, maak mij levend door uw wegen, maak mij levend naar uw goedertierenheid, dan zal ik het getuigenis Uwsmonds onderhouden, hoor mijn stem naar uw goedertierenheid, o Heere! maak mij levend naar uw recht, zie aan, dat ik uw bevelen liefheb, o Heere! maak mij levend naar uw goedertierenheid*, Psalm 119: 35; 36, 37, 88, 149, 159. Als ge uw geest gewillig vindt, en toch zwak, dat u zonder hulp niet kunt gaan, gaat tot God en bidt gelijk David: *Ondersteun mij, naar Uw toezegging, opdat ik leve; ondersteun mij, zo zal ik behouden zijn, dan zal ik mij steeds in Uw inzettingen vermaken*, Psalm 119:116, 117.

In uw gebed geeft acht op vier dingen.

1. *Het gebed moet voortkomen uit een sterke begeerte, om met God te wandelen.* Het moet niet komen uit gewoonte, maar uit liefde tot de wegen Gods; zo deed David biddende *doe mij treden op het pad uwer geboden; want daarin heb ik lust, laat uwe hand mij te hulp komen, want ik heb uw bevelen verkoren. Ik zoek u met mijn geheel hart, laat mij van uw geboden niet afdwalen*, Psalm 119: 35, 173, 10.

2. *Het gebed moet voortkomen uit gevoelen van uw nood en van uw onmacht.* Wacht u van op uw eigen sterkte te steunen. *Vertrouwt op de Heere met uw gehele hart, en steunt op uw verstand niet; kent Hem in al uw wegen, en Hij zal uw paden recht maken*, Spreuk. 3: 5, 6. *Wordt krachtig in de Heere en in de sterkte Zijner macht*, Ef. 6: 10. Die de geestelijkheid en veelheid der plichten ziet, en daartoe de verscheiden en werkzame verdorvenheden, met de zwermen van hevige verzoeken, enz., die in zijn weg liggen, die zal wel zien, dat hij groter sterkte dan de zijn eigen nodig heeft, dat hij doorbreekt, wandelt en volhardt tot het einde toe. Hij zal geperst worden die woorden te gebruiken, welke u vindt Psalm 143: 7, 8, 10, 11, *Verhoor mij haastelijk, Heere, mijn geest bezwijkt; en verberg Uw aangezicht niet van mij, want ik zou gelijk worden, dengenen, die in de kuil dalen; doe mij Uw goedertierenheid in de morgenstond horen, want ik betrouw op U; maak mij bekend de weg, die ik te gaan heb, want ik hef mijn ziel tot U op. Leer mij Uw welbehagen doen; want Gij zijt mijn God; Uw goede Geest geleide mij in een effen land; o Heere; maak mij levendig om Uws Naams wil.* En hij zal uitroepen gelijk Josafat: *In ons is geen kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U*, 2 Kron. 20: 12. De nood moet u doen bedelen; God heeft u zo veel niet gegeven, dat u zou kunnen bestaan zonder Hem. Hoe gebrekkiger en armer in uw gevoelen, hoe welkommer u bij God zult zijn. Hij vervult de hongerigen met goederen. Ga dan, en neem Davids woorden op, en zeg: *Ik ben ellendig en nooddruftig, o God! haast U tot mij, Gij zijt mijn Hulp en mijn Bevrijder, Heere,*

vertoef niet, Psalm 70: 6. En zegt als Mozes: *Indien Uw aangezicht niet meegaat, doe ons van hier niet optrekken; want waarbij zou nu bekend worden dat ik genade gevonden heb in Uw ogen; ik en Uw volk? Is het niet daarbij, dat Gij met ons gaat*, Exod. 33: 15, 16. Gaat met de Apostel, en bidt veel, en u zult een antwoord van de hemel krijgen: *Mijn genade is u genoeg*, 2 Kor. 12: 8, 9.

3. *Het gebed moet gedaan worden met vertrouwen op Gods macht en genade in Christus*. U mag wel gemoed zijn, en vast steunen op God. Onze Voorbidder, die ons geleerd heeft te bidden: *leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze*, en Die ook zelf voor ons gebeden heeft, is bij God. Het is ook Gods heerlijkheid, dat Hij ons verhoort, en dat het leven en de sterkte van de zijn, van Hem afhangt. Hij hielp Jezus Christus, ons Hoofd, Jesaja 42: 6. Zo Hij u ook niet hielp, het werk zou niet volmaakt worden, en Christus werk zou tot niet komen. God roept u alzo tot Hem, opdat u tot Hem zou komen en uw nooddrift eisen. Zijn belofte hebt gij: *Zie, Ik ben met u, tot de voleinding der wereld*, Matth. 28:20. Komt dan met vertrouwen. God haat kwaad achterdenken en jaloezie. *Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd*, Hebr. 4: 16. Dit kan onze troost zijn, dat hetgeen wij in onszelf niet hebben, wij dat in God hebben, en wat wij in God hebben is het onze door belofte. Maar God wil er om aangezocht worden. Het gebed is de sleutel van belofte; Ezech. 36:36, 37. Al is God onze Vriend, Hij wil ingeroepen zijn, anders gaat Hij voorbij, en van ons weg. De discipelen dwongen Christus, zeggende: *Blijf met ons; en Hij ging in om met hen te blijven*, Luk. 24: 28- 29. David vond God als hij Hem zocht. *Ten dag als ik riep, zo hebt Gij mij verhoort. Gij hebt mij versterkt met kracht in mijn ziel*, Psalm 138: 3.

4. *Het gebed moet geschieden tot een goed einde, namelijk Gods eer*. Wacht u van om kwade inzichten Gods hulp te verzoeken. Als u God niet maakt tot uw laatste doeleinde, maakt u Hem een dienstknecht van uw oogmerken; want het einde regeert al de middelen leidend tot dat einde; ze zijn beneden dat einde, en zijn omwille van het einde. Indien de vaten van de tempel tot geen algemeen gebruik mochten gebracht worden, veel minder de hulp der genade. U mag wel de genade zoeken om uws zelfs wil maar altijd moet God het laatste doeleinde zijn. Komt en zegt dan: *Heere, help mij, dat ik U mag eren. Ik ben U alles schuldig, maar ik kan niets doen zonder U; ik wil mijn leven voor U leven, al wat ik ontvang, wil ik voor U aanleggen. Geef mij weer de vreugde uws heils, de vrijmoedige Geest ondersteune mij, dan zal ik de overtreders uw wegen leren, en de zondaars zullen zich tot U bekeren*, Psalm 51: 14:2 15. *Trek mij, en ik zal gezelschap met mij brengen, wij zullen U nalopen*, Hoogl. 1: 4. *Heere! open mijn lippen, zo zal mijn mond Uw lof verkondigen*. Psalm 51: 17. *Ik zal lopen de weg Uwer geboden als Gij mijn hart zult verwijjd hebben. Ondersteun mij, zo zal ik behouden zijn, dan zal ik mij steeds in Uw inzettingen vermaken*, Psalm 119: 32, 117. Zolang uw oog zó op God is, is Zijn hand nog met u.

Het vierde middel.

Gods gunst en liefde kan bewaard worden met een vallen in een zonde. Maar een moedwillige zonde maakt scheiding tussen God en u; wacht u dan van zonden in uw hart te herbergen. *Zullen twee samen wandelen, tenzij dat ze bijeen gekomen zijn?* Amos 3: 3. Wandelt dan voor Hem in alle welbehagen. Houdt u vast aan Jezus Christus; want alle de liefde des Vaders komt tot u door de Zoon. Wees hartelijk genegen tot Zijn volk, want die zijn Zijne vrienden, God woont in hen, 1 Joh. 4: 12.

Als uw geestelijke vijanden tegen u opkomen, zeg dan gelijk Joram tot Josafat: *De Koning der Moabiten is van mij afgevallen, zult gij met mij trekken in de oorlog tegen de Moabiten?* En God zal antwoorden, gelijk Josafat deed: *Ik zal opkomen, zo zal Ik zijn, zoals gij zijt, zo Mijn volk, als uw volk, zo Mijn paarden, als uw paarden,* 2 Kon, 3: 7. Vernieuwt dagelijks uw vrede en uw verbond met God, door Christus tot uw Voorspraak te maken, dan zal zijn aangezicht over u schijnen, en Zijn Geest zal van u niet onthouden worden. Weerstaat Zijn wil nooit, en Hij zal u dan altijd uw wil geven; en u zult Zijn gunst bij u behouden. Doet daartoe deze twee navolgende dingen:

Eerst:

Behoudt uw liefde tot God levendig. Dit zal maken dat u met God één hart zult hebben; één haat; één begeerte, één vermaak, één wil. Vrees kan *het leven* beter maken, maar de liefde maakt *het hart* beter, zij leert ons alles doen om God te behagen. Evenals de liefde in een vrouw doet, dat zij haar begeerte onderwerpt aan eens mans begeerte. Alle afdwalingen van de heiligheid zijn van het verval van liefde; de liefde bindt het hart aan God, en zij maakt, dat men nergens behagen in schept of zoekt, hetwelk God mishaaft. Ja dat men om de wereld te winnen, dit niet zou willen doen. Zie nog eens nader de kracht van de liefde.

- (1) Liefde scherpt de begeerten naar God op, en bewaart dezelve. Wat zijn de begeerten anders als uitstrekkingen van het hart naar God, dorsten naar God? Zodat men zelfs door het leger der Filistijnen zou doorbreken, om het water van Bethlehem te halen. De begeerten maken de ziel verwijfd zodat de belofte over haar uitgestort wordt. *Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden,* Matth. 5: 6. Ja de begeerten maken de ziel ook werkzaam om de begeerde zaak te verkrijgen. *Mijn ziel kleeft U achteraan,* Psalm 63: 1, 8.
- (2) De liefde maakt de ziel moedig, onoverwinnelijk en onvermoeibaar; alles wordt veracht om tot de geliefde zaak te komen, geen arbeid of zwaarigheid is zo groot of de liefde vindt er wel lijdzaamheid genoeg toe. Ja de liefde denkt niets te zwaar. Ze zegt: *zijn geboden zijn niet zwaar,* 1 Joh. 5: 3. Het voornemen wordt vast gesteld; nu volgen er volle en sterke betrachtingen, en dat volstandig. Men kleeft nu God aan met het volle voornemen van het hart, Hand. 11: 23.
- (3) De liefde maakt de ziel buigzaam tot alles wat God wil. Als God uw liefde heeft, zo heeft Hij de sleutel van uw hart. De liefde stelt Hem op de troon, alle de vermogens zullen zich voor Hem buigen. De liefde opent de oren, om God te horen, zij beweegt de handen om voor God te werken, de voeten om te wandelen, en het hoofd om voor God te denken. De liefde kan tegen God geen *nee* zeggen; zij is vol van beloften, en licht te verbidden. Ze trapt onder de voet al wat zich tegen God opstelt. Als God zegt van de liefste zonde: *valt daarop aan!* Zij zal die niet sparen. Zegt God: *ik moet uw vrijheid hebben;* zij zegt: ze zegt: hier is het. Zegt God: *u moet om Mij nentwil arm worden;* zij zegt, *ik ben tevreden.* Zegt God: *ik moet uw leven hebben tot Mijn heerlijkheid;* zij zegt, *Heere! het is Uwe, neem het, ik ben de Uwe, doe wat U wilt!* De liefde kan God niet onthouden van hetgeen Hij eist, maar zal alles geven, alles doen, alles lijden. Als God roept, zij zal uit haar staat, vrede en vrienden, ja uit de wereld lopen. Ja wanneer de liefde veel doet, dan meent ze nog dat ze nog weinig doet, ja dat ze niets doet. Dan zegt ze: *Wat zal ik den Heere vergelden? Heere! wat wilt Gij dat ik doen zal?* Ze spaart geen kosten, ja zij is blij, dat ze iets voor God heeft. Dit rekent ze het beste

gebruik van alles, het voor God te besteden. En dit is het beste bezit van alles: alles om God te verliezen.

- (4) De liefde maakt u bevreesd, dat u God mocht komen te verliezen. De vrezen van een ieder zijn even gelijk zijn liefde; zodat gelijk de wereldse mens vreest de wereld te verliezen, die zijn God is, zo vreest een Godzalige zijn God te verliezen. Eli's hart was sidderende vanwege de ark Gods, 1 Sam. 4: 13. De vrees maakt de mensen wijs, Spreuk. 1: 7, zij behoudt het hart wakende, en houdt het hart op de schat; en merkt haast Gods minste vertrek van de mens.
- (5) De liefde houdt de oogmerken recht, op hun rechte doel, hetwelk is God; en die beoging is altijd dadelijk en krachtig. Die ziel leeft waar zij lieft, en daartoe regeert ze de gehele ziel.

Ten tweede: Houdt dit als een vaste waarheid, dat al dat best is, hetwelk God wil. Allen, die tot God komen, geloven dit, anders zouden zij al hun goed niet verlaten hebben en gekomen zijn. Toch dadelijk geloven zij dit niet altijd; waarom zouden zij anders van God aflopen, als zij het niet beter zouden achtten in een andere weg dan in Gods weg te wandelen? Alle verwerping van iets komt voort, óf dat men de zaak niet waardig acht te bewaren, - immers niet op zulke condities, - óf dat iets beters voorkomt, hetwelk daarmee niet kan genoten worden. Indien een mens deze waarheid klaar in zijn hart hield, het zou de ziel op God vestigen als op haar Middelpunt. Kon u geloven, dat u niets beters kunt komen, u zou vast en onbeweeglijk zijn. Want nu zou u een vereniging zien van uw wil met het hoogste Goed, zodat u Zijn wil weerstaande, u eigen zelf zou weerstaan; gelijk de wijsheid spreekt: *die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan; allen die Mij haten, hebben de dood lief*, Spreuk. 8: 36.

Om u hierin te helpen als in een zaak van groot gewicht, doet de dingen:

1. Ziet te krijgen een klare kennis van God, in Zijn wezen en van de wijsheid van Zijn bevelen omdat zij zeer redelijk zijn, als ook van het doel der geboden, hetwelk is uw grote goed. Deze kennis moet u dagelijks werkzaam in u houden, dikwijls daaraan denken.
2. Weet dat er reden is, om alle gevoelens van goed, hetwelk tegen Gods wil is van leugen te overtuigen. Want Gods liefde is ten volle tot u, en al wat goed is, komt met Zijn wil overeen, en het komt ook van Hem, en het is bij uitnemendheid in Hem. Vandaar, al wat staat tegen God, kan niet goed zijn. Maar de wil, door duisternis en hartstochten verblind, begeert het kwade, alsof het goed was.
3. Denkt, dat u noodzakelijk moet dwalen in te oordelen, zulks goed te zijn, hetwelk u met geen vrede bezitten kunt. Want een Godzalige vindt deze twee dingen als zekere tekenen van het ware kwaad in iedere zonde, namelijk vrees vóór en in het begaan van de zonde; pijn en berouw daarna, en dat voor altijd. Het wordt van een heiden, Chilo genoemd, verhaald, dat hij zei, *dat hij schade boven vuil gewin gesteld had, omdat het een hem maar eens bedroefde, en het andere altijd*.
4. Als u twee strijdige aanradingen ziet, overweeg deze twee dingen:

Eerst. De raadslieden; wie het zijn, die u raden van God af te gaan. Het moeten zijn óf uw lusten, óf Satans ingevingen en verzoeking. Is het de satan? Daar toch alle gevoelens van goed, doch strijdende tegen Gods wil, van de satan komt, onmiddellijk of middellijk, kunt u wel denken, dat u niets goeds van zijn raad te verwachten hebt, die in alles u zoekt te bederven. Zijn het uw zondige lusten? Wel, al uw ware goed vindt u in Gods weg; al is het niet in dezelfde omstandigheden van tijd, wijze en middelen; en die lusten zijn onredelijk. Ze

hebben maar een *schijn* van redelijkheid. Met één vonkje wijsheid zou men de dwaasheid ervan zien. Het verstandig oordeel moet ook vóór de genegenheden gaan, en niet volgen. Nu het oordeel voorziet geestelijk kwaad, bittere gevolgen van de zonde, daarom moet u die lusten niet volgen.

Ten tweede, overweegt de redenen van beide kanten.

- God dringt daarop, dat u Hem schuldig bent, u bent Zijn schepsel; u leeft op Zijn kosten, Hij heeft u altijd goed en nooit kwaad gedaan. Kunnen dit uw zonden zeggen?
- Vanwaar komen vrees, droefheid, pijn, gebrek, dood, hel, als van de zonde? U bent dan schuldenaars niet aan het vlees, om naar het vlees te leven, Rom. 8:12.
- God stelt goed voor zonder kwaad, kunnen dat uw lusten doen?
- God stelt eeuwig goed voor, maar de gemakkelijkheden van de zonde zijn maar voor een ogenblik.
- God stelt een zeker goed voor. Dat kan uw lust niet doen; eerezucht kan de ere dikwijls niet verkrijgen, noch de gierigheid de rijkdommen.
- God stelt alle goed voor, maar een lust naar enig bijzonder goed.
- God stelt goed voor, voor de nakomelingen. Maar kunnen de lusten dat doen? Ja integendeel, zij schaden de nakomelingen zeer.
- Eindelijk, God stelt voor een waar goed, hetwelk waarlijk troost en leven geeft; maar alle lusten zijn bedrieglijk, het zijn ijdelheden, leugens en ellenden.

Hoofdstuk 16.

Het vijfde, zesde en zevende middel, om de bijstand Gods te bewaren, namelijk: Houdt u in Gods weg, wees werkzaam, en gebruik wijs en naarstig de middelen der genade

Het vijfde middel.

Houdt u in Gods weg, anders kunt u Zijn hulp niet verwachten. *Gij ontmoet de vrolijke, en die gerechtigheid doet, en die Uwer gedenken op Uw wegen*, Jesaja 64: 5. Let dan, dat het goed is, hetwelk u in handen neemt, opdat wij mogen bidden gelijk David: *houd mijn gangen in Uw sporen, opdat mijn voetstappen niet wankelen*, Psalm 17: 5. Want in een kwade daad God om hulp te bidden, is een grote zonde. En niet alleen moeten de daden goed zijn, maar zij moeten ook zodanig zijn, dat wij er toe geroepen worden van God. Dán zoeken wij God op Zijn weg; de Ark en de Vuurkolom - het Woord Gods - gaat ons voor, laat ons dan die nawandelen, en dan zullen wij God vinden, die onze lendenen met sterkte zal omgorden. *Wacht op den Heere, en wees sterk, en Hij zal uw hart versterken, ja wacht op den Heere*, Psalm 27:14. *En vreest niet, want Ik ben met u, en zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u, met de rechterhand Mijner gerechtigheid. Ik de Heere, uw God, grijp uw rechterhand aan, die tot u zeg: vreest niet, Ik help u; En vreest niet, u wormpje Jacobs, u volkje Israëls, Ik help U, spreekt de Heere, en uw verlosser is de heilige Israëls*, Jesaja 41: 10, 13, 14. Wel, zie, hebt dan alleszins goed vertrouwen: *de lieden, die met u kijven, zullen worden als niet, en de lieden, die met u*

oorlogen, als een nietig ding, vers 12. Zegt dan met de Profeet: *De Heere helpt mij, daarom word ik niet te schande*, Jesaja 50: 7.

Het zesde middel

Wees altijd doende en werkzaam. Velen roepen: *Heere help!* Maar zij wekken zichzelf niet op, zij roepen om de oogst, maar zij ploegen noch zaaien niet, om zo in hun betrachtingen te verwachten Gods zegen van Boven. U moet uw leven in het werk stellen. God heeft gezegd, dat Hij u zal helpen. Dat is, u moet doen wat u kunt, en Hij zal Zich dan met u voegen, Hij zal u ontmoeten, Jesaja 64: 5. Dat is, Hij wacht dat u komt, en dan zal Hij komen. Wel maakt u dan op, en doet het, *en de Heere zal met u zijn*, 1 Kron. 22: 16. Zit niet, en weent en zucht niet, want dat zal u niet bevorderlijk zijn; u moet aan het werk zijn.

Het zevende of laatste middel

Gebruikt de middelen der genade wijs en vlijtig; want daarin en daardoor werkt God gewoonlijk. God heeft u dan de weg des levens getoond; indien u in Zijn raad niet wandelt, geen wonder, dat u zo dodig bent.

Let hier op twee dingen:

- Eerst, wat fouten men begaat in het gebruik der middelen;
- ten tweede, wat beweegredenen ons kunnen aanzetten, om deze goed te gebruiken:

Eerst: De Godzaligen missen dikwijls in het gebruik der middelen; want:

1. Zij komen er dikwijls toe zo onheilig, zonder behoorlijke gezetheid, eerbiedigheid en voorbereidheid. Dit maakt dat God zich niet laat vinden in de ingestelde godsdiensten, Zijn eer wordt laag gesteld, als men zo tot Hem komt. *Ben Ik een Vader, waar is Mijn eer?* Mal. 1: 6. *Laat ons dan de genade vasthouden, door die wij welbehaaglijk Gode mogen dienen, met eerbied en Godvruchtigheid.*

2. Zij stellen dikwijls hun betrouwen kwalijk, namelijk op de gaven, genaden, gebeden van de leraar, of op de bediening zelf; dit alles zijn maar instrumenten, welker kracht af hangt van de opperste Werker. De wateren van Bethesda helen niet, tenzij de Engel die beweegt. *Noch hij die plant is iets, noch hij die nat maakt, maar God, die de wasdom geeft*, 1 Oor. 3: 7. Zo moet dan ons vertrouwen niet wezen op het Woord, of Sacramenten, of iets anders, maar op God, 1 Kor. 2: 5.

3. Zij komen dikwijls niet tot de middelen, om genade te krijgen; dit is dikwijls hun doel niet. Zij zoeken dikwijls maar nieuwigheden, diepten, disputen en kennis; en worden zo gelijk sommige kinderen, die dik gezwollen hoofden hebben, maar zwakke lendenen, en weinig kracht. Dit moest u beogen in het gebruik der middelen: *het leven te verkrijgen, God te ontmoeten, met de Geest vervuld te worden*. U kunt wel vet worden in gaven, maar mager in genaden, gelijk een boom vol bladeren en takken, maar zonder vruchten. Kennis is goed, als zij maar dient om God te verhogen. Het zou goed zijn, dat u niets voor u goed acht, voor dat u God daarin vond. *Als nieuwgeborene kinderkens, zijt zeer begerig naar die onvervalste melk des woords, opdat gij daardoor moogt opwassen*, 1 Petrus 2: 2.

4. Zij gebruiken de middelen niet in geloof, maar zij zijn gereed te zeggen gelijk Naäman: *wat zijn de wateren van de Jordaan?* Tenzij gij gelooft, zo zult u de kracht

Gods niet zien. Wanneer u in uw hart zegt: mijn hart is verdorven, dood, duister, ongeneeslijk; ... wat is dit anders dan God te beschuldigen van zwakheid en onwijsheid, die hulpmiddelen geordineerd heeft, die niet helpen kunnen? Al zijn uw lusten en verzoekingingen veel en sterk, nochtans gedenkt, God is machtig te verlossen.

5. Zij trekken uit de middelen de kracht niet door het gebed, toe-eigening en overlegging. U moest horen, om uw hart daarna te schikken en te vormen; het profijt der middelen komt niet altijd op staande voet; zij zijn als druiven, die geperst moeten worden. U bent dikwijls, gravende in het woord, gekomen tot nabij de Fontein des levens, en zie, u houdt op. De vlijtige hand maakt rijk.

Ten tweede: Neem ter harte de beweegredenen, waardoor u mocht aangezet worden tot goed gebruik van de middelen.

1. Merkt aan; de middelen zijn Gods weg, u moet dan geen goed erbuiten verwachten. Hij heeft ten die einde de middelen ingesteld daarom zullen ze voorspoedig zijn, die ze gebruiken. Zijn macht, wijsheid en goedheid nodigen u, en zijn als zo veel zegels van Zijn waarheid. Ze zeggen tot u: *o Gij, die Jacobs huis geheten zijt, is dan de Geest des Heeren verkort? Zijn dat Zijn werken? En doen Mijn woorden geen goed bij dien, die recht wandelt?* Micha 2: 7.

2. Zijn belofte is met u. Hoe ten volle heeft Hij Zich in deze uitgedrukt: *Neigt uw oren, komt tot Mij; hoort, en uw ziel zal leven, Jes.55:3. Ik ben met u tot de voleinding der wereld.* Matth. 28: 20. Ziet dan in de middelen op de beloften, en merkt hoe God zich aan de Zijnen verbonden heeft. Kon u geloven, u zou God meer in Zijn heiligdom zien. Maar gelijk er staat, *dat Christus niet vele krachten in zijn eigen Vaderland deed, vanwege hun ongeloof,* Matth. 13; 58, zo houdt God ook Zijn kracht in, omdat uw hart door ongeloof toegesloten is. U behoorde met blijdschap naar het huis van God te gaan, als tot een plaats, daar ze gevoed en geheeld wordt, verblijdende u in de hoop, van te zullen vinden een uitstorting des Geestes van Boven, volgens de belofte.

3. God heeft door deze middelen zoveel gewrocht, en Hij doet nog zo. Hij keert ze nog van de duisternis tot het licht en wekt ze op van de dood tot het leven. U ziet anderen hoe zij bloeien in de voorhoven van Gods huis, als bomen aan de waterkant; heeft uw hart niet wel bevonden, dat God in de middelen met rijke schatten tot u gekomen is? Hebben uw harten niet wel gebrand, als u Hem hoorde spreken? Zijn niet sommige preken geweest als Elia's wagen? Waarom gebruikt u dan niet naarstig en blijmoedig de middelen, op zulke ervaringen?

4. Het is Gods eer, de Zijnen zo te ontmoeten. Dit stelt voor Zijn goedheid, wijsheid, kracht, barmhartigheid en getrouwheid. *Hierin wordt Mijn Vader verheerlijkt, (zegt Christus) dat gij veel vruchten draagt,* Joh. 15: 8.

5. Merkt, met Wie u te doen hebt; met Een, Die weet wat u zoekt. Hij ziet al de uittrekkingen van uw hart naar Hem. Niet één gebed, niet één zucht naar Hem of zij komt in Zijn oor. Niet één traan voor Hem, zij is in Zijn oog. Hij is Iemand Die doen kan wat u begeert. Hij kan u opvoeren als op arendsvleugelen. Hij is de Fontein des levens, en heeft genoeg voor tienduizenden. Hij is Een, Die Zich ontfermt, en gevoelig is van uw staat. Hij weet, hoe u Hem nodig hebt, in wat zwakheid u gelaten bent. Ja Hij is Een, Die de Auteur is van die begeerte, die u naar Hem hebt, en God kent de

mening zijns Geestes. Deze begeerten zendt Hij als Farao's wagens, om Jakob bij Jozef te brengen en als zij u tot God gebracht hebben, zal Hij u dan niet aannemen? Gewis, Hij zou niet om u gezonden hebben, als Hij u niet meende te helpen. Zoekt Hem dan met geloof en naarstigheid in de middelen, opdat u Zijn hulp en tegenwoordigheid mocht hebben tot uw leidsman en bewaarder op al uw wegen.

Hoofdstuk 17

Restauratieven; hoofdstuk 17-21.

Drie raden voor degenen, die waarlijk van God verlaten zijn

Nu kom ik, om te handelen met zulken, die, gedwongen worden dit droevig besluit tegen zichzelf te maken, dat God van hen is weggegaan. Ik vrees, zo men ernstig lette op hetgeen gezegd is, dat men bevinden zal, dat niet weinigen oorzaak hebben om neer te zitten in het stof, en tranen te storten uit een droevig gevoelen van hun zwaar verlies van de opwekkende tegenwoordigheid Gods. Mij dunkt, men kan het in sommigen openlijk zien, dat ze veranderd zijn, en van die glans, leven en werkzaamheid des Geestes vervallen zijn, omdat zij eens tot een uitstekende hoogte van heiligheid en hemelsgezindheid schenen verheven te zijn, en nu liggen zij en grabbelen in het stof. En nu wens ik naar zulk een Geest, om hun dergelijk goed te doen, als de Engel was voor Petrus, als hij lag en sliep in de gevangenis. *Een Engel des Heeren stond daar en een licht scheen in de woning, en slaande de zijde van Petrus, wekte Hij hem op, zeggende, sta haastelijk op! En zijn ketenen vielen af van de handen en uitgaande volgde hij hem*, Hand. 12: 7, 9. God heeft ons ook gezonden om de ketenen van de mensen af te schudden, en om te openen de ijzeren deur, die tot de Geestelijke stad leidt, en Hij heeft ons de hamer gegeven, Jer. 32: 29, met de Sleutel van het evangelie, Lukas 11: 52. *Och of God nu door dezelve wilde krachtig werken, opdat de mensen, die in de gevangenis zijn, verlost mogen worden!*

De raad, die ik deze zielen wil geven, is in deze drie regels begrepen:

Eerst: Beschouwt goed, of u waarlijk bent in deze staat. Zendt uw gedachten uit, om te zien, of Christus zo bij u is als in vorige tijden. Indien de mensen letten op hun staat, zij zouden zo zorgeloos niet leven. Nadat iemand bekend is aan zichzelf, daarna heeft hij vrezen, zorgen, blijdschap en betrachtingen. Niemand zoekt naar hetgeen hij meent te hebben; Laodicéa droomde gouden dromen, als zij in armoede sliep, en geen hulp zocht, omdat zij haar nood niet kende, Openb. 3: 17. Geen lichte gedachte, of gissing of vermoeden zal het hart uit de slaap opwekken; zij mogen het hart wat ontrusten en pijnigen, maar zij kunnen het niet genezen. Evenals zwakke medicijnen, die de klachten maar aanroeren, maar niet wegdoen. Zag ge uw ellende en nood recht, niets zou u kunnen weerhouden; u zou wenen, huilen, bidden en zoeken, en niet ophouden, totdat u vond. Stelt dan het geval buiten twijfel; wees ernstig en onpartijdig; het is wijsheid te weten, wat men hebben en niet hebben moet.

Ten tweede: Als ge u ziet in dit ongeval, haast u daaruit te geraken. Wacht u van beuzelingen, het werk vereist spoed, daarom zeg ik, gelijk de Engel zei tot Petrus: *sta haastig op!* Hand. 12: 7. Want:

1. U verliest gestadig. Nu, men laat zijn geld niet stil liggen, als men het kan op winst zetten. Mijn broederen, genade is uw geld en uw koopmanschap, daarmee u handelen moet op de hemel. Hoe meer goederen u naar de hemel zendt, hoe groter uw rekening zal zijn; maar als u stil ligt zonder handel, of uw waren zijn niet gangbaar, u verongelijkt uzelf. Denkt, u hebt maar weinige dagen, om daarin te handelen, en wat u

zaait, zult u maaien. Wat zoudt u kunnen winnen, was u naarstig en arbeidzaam! Maar door zorgeloosheid bent u in het verlies. U mocht meer genade krijgen, meer sterkte, meer getuigenissen van Gods liefde, meer gezicht en smaak van verborgen schatten en plezieren in dit leven, en u zou gedurig kunnen toedoen tot uw heerlijkheid in het toekomende leven. Acht dan iedere dag een groot verlies, en haast, u, en doet gelijk de discipelen, als Christus hen riep, terstond verlieten zij alles, en volgden Hem. En wees als David: *Ik heb mijn wegen bedacht, en mijn voeten gekeerd tot Uw getuigenissen, ik heb gehaast en niet vertraagd Uw geboden te onderhouden*, Psalm 119: 59, 60. Overweeg het wel, de genade is de rijkste schat van hemel en aarde, die het beste voordeel inbrengt, en misschien verliest u zulk een tijd van handel, die u nooit wederom zult hebben, gelijk de dagen uwer jongheid, uwer sterkte en gezondheid.

2. Er kan geen reden van uitstel wezen; is het zo droevig met u gesteld, dat u vreest zo een pijnlijk werk te beginnen, zal het daarna niet erger wezen? En moet het nog niet gedaan zijn? De ziekte is erger dan de pijn. Wacht niet op een bekwame tijd. Ik zeg hier valt een kiezen in tegenwoordige noodzakelijkheid, berading is hier tevergeefs. Wat denkt u, zou u willen stil liggen, en over een bekwame tijd u beraden, indien u in storm op zee was? Of als uw huis aan brand was? Of is het dat u nog eerst enig werk wilt afdoen? Dan zeg ik: *dit is dwaasheid, kan het beide niet geschieden?* Of wilt u met Saul uw ezels gaan zoeken, eer u een koninkrijk zoekt? Wilt u uw kind van honger laten sterven, om uw varkens te weiden?

Denkt gij, het is zwaar mijn verlies te herstellen.

Laat u daarom de arbeid na, en zit neer in bedruktheid? Dan zeg ik, zó wenen zal niet helpen. Het is zwaar, maar is het niet nodig? Zal het hierna niet zwaarder wezen? Of meent u op een andere tijd een wakkerder en zachter hart te hebben? Dan zeg ik, u kan dat ook wel niet hebben, wat belofte hebt gij? Ja hebt u niet geleerd noch verstaan, dat zo u tot God komt met hetgeen u hebt, u ontvangen zult hetgeen u niet hebt? Er is dan geen reden van uitstel.

3. Uitstel is zeer zondig in dit geval; het is ongehoorzaamheid tegen God, omdat u het niet doet op de tijd, die God wil; zo u uw knecht riep, dat hij terstond zou tot u komen, en hij zei, ik zal een week hierna komen, hoe zoudt u dat nemen? het is ook ondankbaarheid tegen God, Hij roept u, dat u tot Hem komt, opdat Hij u goed doe, en u zegt, u zult komen als het u te pas komt; zoudt u zo ook met een aardse Koning handelen? het is ook verachting Gods en zijner gunst, u acht dit u niet de pijn waard anders zoudt u gewillig zijn te doen wat Hij gebiedt. U hebt misschien nog jaloerse gedachten van God, u denkt, Hij wil u niet vergeven noch aannemen, maar waarom roept Hij u dan? staat dan op, en dient uw God. U hebt nog maar een korte tijd, maar een ogenblik, om Hem ten dienst te wezen, en uw loon is voor eeuwig; op, op dan, en verliest geen tijd meer; rust dan niet in voornemens en beloften; want was uw hart getrouw, het zou niet alleen wensen, maar werken, niet alleen voornemen, maar verrichten.

4. Uitstel is gevaarlijk; de Satan heeft dan voordeel. Als u zonder God bent, is hij vlijtig om u te bederven. Als het lichaam dood is dan is het een spijsze voor de wormen. Het lege huis heeft plaats voor alle kwade lusten; Matth. 12: 45. U kunt zulke gasten nu krijgen, daarvan u nooit verlost wordt. God mag ook wederom en verder van u gaan; komende van u te roepen en te nodigen van zoete bidding, gaat Hij over tot het dreigen, tot bittere bestraffingen. Zijn liefde lijdt geen verachting. Hoort dan als Hij u roept; als u de tijd en de aanbidding niet aanneemt, u kunt Hem zo

vertoornen, dat Hij weggaat en nooit weer tot u keert. Dan kunt ge uw tijd uitlopen in een stervend leven, uw zon kan bewolkt zijn, terwijl u leeft. God kan u ten groten dele aan de wil van de duivel overlaten, om uw ziel met vuisten te slaan, en in ketenen te binden; spoed u dan!

Ten derde. Neem een vast voornemen, en stelt het in het werk. Monstert al uw krachten op, om uit de hand uwer vijanden te geraken, en uw oude, - doch nu verloren vrijheid - terug te krijgen, en opdat de genadige hand Gods weer met u zij op al uw wegen. Ik zeg, zoekt met grote ernst en sterkte; want, uw dodig hart kan zonder grote inspanning en betrachtingen niet opgewekt worden. God wil niet minder hebben dan al uw vermogen dan zal Hij meer trappen van genade en verwijdingen des Geestes in leven en blijdschap geven tot een loon. En houdt niet af van deze betrachting; zit niet neer voordat u het verkregen hebt; zet aan en neemt voor nooit gerust te zijn, voordat God wederkeert; hij zoekt tevergeefs, die niet zoekt totdat hij vindt.

Hoofdstuk 18

Om nu deze voorgestelde raad verder op het gemoed te dringen, opdat hij in het werk gesteld worde, zal ik enige beweegredenen voorstellen.

1. Van de mogelijkheid.
2. Van de noodzakelijkheid van de herstel.

Vooreerst: *het is mogelijk, dat u terugkrijgt hetgeen u verloren hebt.*

Dit is een troost, dat er hoop is, hoop geeft het leven tot de betrachtingen. Wanhoopt dan niet; zeg niet: *mijn wond kan niet genezen worden, omdat u kunt hersteld worden.* Want, 1. u hebt kracht om het te zoeken; al is er veel dodigheid in U, nochtans indien u in Christus bent, zo hebt u een Geest des levens in u. U hebt een natuur lijk leven, een redelijk leven en een geestelijk leven; de rede doet in velen veel zonder de genade, veel meer kunt u doen. Een Christen is een levendig ding, en alle leven heeft krachten om daden des levens voort te brengen; niets te kunnen doen is dood te zijn. U bent niet dood, hoewel dodig, en als in zwijm gevallen. Er is warmte in u overig; ik heb hierboven getoond, dat God de Zijnen nooit geheel verlaat; maar al onttrekt Hij zijn vrijwillige invloed, nochtans nooit die, welke nodig is ten leven. Hetgeen dient tot ons welwezen, kan ophouden, maar niet hetgeen dient tot ons wezen. De genadegiften Gods zijn onberouwelijk; blaast die op, en wekt op de genade Gods, die in u is, (2 Tim. 1: 6). U hebt noch een kleine kracht, Openb. 3: 8, stelt die te werk. Gelijk God in het natuurlijke zonder u niet wil werken; zo ook niet in het geestelijke. Zoekt dan God; slaat de trommel, geeft acht op uzelf, wekt u op om u te behouden; dan zal God u helpen. Als u doet wat u kunt, God zal tot u naderen, Jak. 4: 1.

2. Gelijk u kracht hebt, hebt u ook vele moedgevingen, in deze gevallen. Wees dan niet gelijk die met Paulus in het schip waren, *wanneer hun noch zon, noch gesternte in vele dagen verschenen, en een groot onweder hun drukte, alle hoop van behouden te worden opgaven*, Hand. 27: 20. Nee, er is nog hoop deze aangaande, Ezra 10: 2. Want:

- (1) Het leven, hetwelk u hebt, is van Christus, en het is Hem waardig. Hij heeft Zijn leven afgelegd, opdat gij zoudt leven. Hij heeft in u de genade geplant, zou Hij zijn Eigen werk niet opkweken? De adem en neigingen van uw ziel zijn de adem van Zijn Eigen geest, Hij zal ze dan erkennen. *Als u tot Hem komt, Hij zal u geenszins uitwerpen*, Joh. 6: 37. Zijn genade is u gegeven, om gemeenschap met Hem te hebben, en als u nu tot Hem komt, zou Hij de deur sluiten? Hij opende de deur in uw hart, als u die sloot, en zal Hij Zijn deur niet openen, als u klopt? Hij doet graag veel voor de Zijnen, want Hij bemint ze zeer. U bent niet nauw in Hem, maar u bent nauw in uw ingewanden. Wat meent het Evangelie? Staat Christus er niet met een volheid in Zijn hand? Waarom ziet u Hem dan niet aan met geloof, Die vol is van goedheid zowel als van kracht? Is Hij niet uw Hoofd? Bent u niet een van Zijn ledematen? Hij voelt uw pijnen en ziekten, Hij weet bij ervarenheid, wat het is van God verlaten te zijn. Hij weet er is geen hulp voor u als in Hem, uw onbeleefdheid zal het niet verhinderen. Wilt u vriend met Hem zijn, Hij wil het met u zijn; de overspelige vrouw zal aangenomen worden, als zij wederkeert, Jer. 3: 1.

- (2) U hebt een belofte, Hij roept u, het is al gereed voor u, dat u ontbreekt, Hij heeft gezegd, dat Hij wil rust geven aan de vermoeiden, sterkte aan de zwakken, licht aan de blinden, gezondheid aan de ziel. Hij zou deze dingen niet gezegd hebben, als Hij niet wilde, dat ge u in de hoop zou verblijden, als u komt om de Geest te bidden, het wordt u al toegestaan, eer u bidt, Luk. 11: 13. *Indien gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoe veel meer zal uw hemelse Vader de heilige Geest geven, die Hem daarom aanbidden?* Meent u dat u een ontfermender liefde hebt dan Hij? Bedenkt, als uw kinderen kwamen hongerende roepende tot bezwijkens toe om brood, u zou hen niet kunnen weigeren; hoe veel minder zal Christus u weigeren? Uw liefde is niets tot de Zijne. *Hij is liefde*, 1 Joh. 4: 16, dat is, Hij is de Fontein der liefde, uw liefde tot Hem is van Hem, en zou Hij van u bemind worden, als Hij u niet beminde? Gewis, Hij was uw Vriend, eer u Zijn vriend was, 1 Joh. 4: 19. Geloof dan, God is gereed; het goede hangt aan de belofte, gelijk rijpe vruchten, schudt de boom, de vrucht zal vallen. Keert Zijn belofte in uw gebed, zijn verbintenis in uw verzoek; pleit met Hem in Zijn Eigen taal. Leeft op Zijn Woord; zo u het gelooft het zal wèl met u zijn. Hebt u geloof als een mosterdzaadje, ... die bergen welke op u liggen, zullen afgeweerd worden. Hoe kon God zoeter met ons handelen, als door belofte? Want daarin hebben wij zijn goede wil en vaste verbintenis. Klimt op deze ladder, en buigt uw ziel voor Hem, op de pilaren van het geloof, gewis *alles is dan uwe*, 1 Kor. 3: 22. God is uwe, hemel en aarde zijn getuigen.
- (3) U hebt vele bevindingen en ervaringen. Een wolk der getuigen, ziet u rondom u, die bevonden en verkregen hebben hetgeen u wenst; Jesaja 43: 10,12, Jesaja 44: 8. Hoe vele kreupelen hebt u zien wandelen en lopen? Hoe vele zieken genezen? Hoe vele dood en opgewekt? Wat denkt u, zal het zwaarder voor u wezen als voor allen? Bent u alleen, en hebt u niemand, die u in zonde gelijk is? En neemt, het was zo, nochtans alle die zonden van alle de heiligen zijn meer dan de uwe. Zou Hij u niet kunnen vergeven, die een verlossing voor zo vele duizenden verzegeld heeft? Het komt er niet op aan, hoe veel u schuldig bent, een berg wordt zo ligt bedekt in de zee, als een molshoop. Hebt u ook geen ervarenheid in uzelf? Bedenk uzelf; bent u door Zijn hand niet dikwijls verkwikt? Hebt u niet meer ziek geweest, noch uw been uit het lid gehad als nu? En wie hielp u toen? Gaf Hij toen op uw ziel geen vernieuwde sterkte? Als u kwam met een juk op uw hals, en met ketens om uw handen en voeten, als een arme gevangen slaaf hoorde Hij u niet, als u riep: *Heere! help mij!* Heeft Hij u niet geholpen? Ja, hoe dikwijls is Hij tot u gekomen, niet gezocht zijnde, Hij is gekomen met genade en nieuwe sterkte, en heeft u in vrijheid gesteld. Wel, na dit alles, nadat Hij u zulk een Vriend, zo getrouw, zulk een Vader, zó barmhartig is geweest, zult u dan nog zeggen: *er is geen hoop?* Nee toch, zeg liever, als nieuwe verzoeken ontstaan, en nieuwe lusten inbreken, gelijk David: *De Heere, die mij van de hand des leeuws gered heeft, en uit de hand des beers, die zal mij redden uit de hand van deze Filistijn*, 1 Sam. 17: 37. En zegt met de Apostel: *wij hadden al zelf in onszelf het vonnis des doods, opdat wij niet op onszelf vertrouwen zouden, maar op God, Die de doden verwekt, die ons uit zo grote dood verlost heeft, en nog verlost; op Welke wij ook hopen dat Hij ons ook nog verlossen zal*, 2 Kor. 1: 9 10.

Hoofdstuk 19

Twee andere beweegredenen, om herstel te zoeken, genomen van de noodzakelijkheid ervan

Tweede beweegreden

Ten andere, gelijk uw herstel mogelijk is, zo weet en denkt, als u een verval van Geestelijk leven in u voelt dat het geen staat is, daarin u rusten mag; het is nodig dat u daaruit opstaat. Want het is:

1. een zondige, en
2. een schadelijke staat.

Eerst: Het is een zondige staat, want merkt op:

1. Het kostelijke talent, dat in uw handen is ligt als dood bij u; het doet geen winst.
2. U bent nu in Mesech, en in de tenten der goddeloosheid. Uw hart is uitgegaan van Gods tegenwoordigheid; andere heren zijn op Christus' troon. Uw leven is nu een gedurige hoerij, dieverij en trouweloosheid, andere goden zijn opgezet in de Tempel van de levende God.
3. Of u weet dat uw staat aldus is, of niet? Indien niet? Wel wat een ongevoeligheid en zorgeloosheid is dit, niet te missen Hem, die uw Heer, uw Man, uw Vader, uw leven is? Indien ja? Zo is het een grote verachting van God, te rusten zonder Hem. Wat doet u anders, dan Egypte en hun kalveren te verkiezen boven Kanaän en de Ark, en des Heeren tegenwoordigheid? Wat doet gij, als het juk van Christus af te werpen, en het Beest te dienen? Ja de kroon van Christus werpt u ter aarde; en u maakt Zijn troon de voetbank van Zijn vijanden, namelijk uw ijdelheden en snode lusten.

Ten andere: *Die staat is zeer schadelijk*; hoe kan hetgeen zo zondig is, anders wezen als schadelijk? Dit blijkt; want:

1. Deze staat sluit uit alle troost van de ziel. De zon schijnt niet zo klaar door deze wolken; de Geest troost u niet. U wordt niet verwakkert tot Godzaligheid. U mag wel enig vermaak in de schepselen voor een tijd vinden; maar die Fontein zal eens ophouden of bitter worden, en wat zult u dan doen? In God kunt u geen troost vinden, zolang u zo ver van Hem bent.
2. Alles is ter dood voor u, terwijl u zo dodig bent. Uw kracht is verzwakt, u kunt de middelen des levens zowel niet gebruiken. Een zwak mens kan op zijn voedsel niet leven, gelijk hij gewoon was. Daartoe kunt u niet veel kracht trekken uit hetgeen anderen veel goed doet; dat hout is niet gemakkelijk aan te steken. Een levendig hart vindt dat krachtig te zijn, hetgeen een dodig hart maar als een schaduw bevindt. Die beloften, die weldaden, die oefeningen en gedachten, welke anderen met grote kracht opwekken, zijn voor u maar als het geblaas van een wind op een rots. En geen wonder, want de kracht Gods is er voor u niet bij; en die is nochtans het leven van alles. Al had u zoveel leven als een Engel, en daartoe het voedsel der Engelen, en God werkte er niet in, u zou er niet mee gedijen. De ingestelde middelen der Godsdienst worden genoemd: *de kracht Gods*, Rom. 1: 16, Kor. 1: 24, omdat zij de instrumenten van Zijn kracht zijn; het instrument werkt niet zonder de voornoemde Werker. Als de

Engel van Gods tegenwoordigheid deze wateren niet beweegt, zij zullen niet genezen. Alle middelen zijn niets, het is God, Die de wasdom geeft, 1 Kor. 3: 7.

3. Het hart wordt erger en erger. Merkt, wat een verandering is dit, u verkeerde met God, en nu met de duivelen. U was Christus' vrijgelatene, en nu een halve slaaf van de Satan en van uw zondige lusten. U had arendsvleugelen, om naar boven te vliegen en nu bent u gelijk het serpent hetwelk op zijn buik kruipt, en het stof likt. En dit wordt al dagelijks erger. Uw slaafsheid wast aan, uw zonden groeien, uw kerker wordt duisterder, daarom wordt u ook dagelijks ongeestelijker, uw hart wordt harder, uw verstand blinder. Satan verliest geen tijd maar werkt vast, om u in een zee van zonden en ellenden te brengen, zodat u niet gemakkelijk weer aan land zult komen. Lang volharden in zonden laat na zich zo een diepe kleur dat ze soms voor de dood niet wil uitgaan. Langdurende ziekten laten dikwijls zulk een indruk na, dat de natuur het zelden te boven komt. De tweede Tempel was niet gelijk de eerste; het vuur des tweede (zeggen sommige Joden) was niet gelijk het vuur des eerste.

4. U kunt wel een erger tijd hebben om God te zoeken, als nu; zoals ouderdom, ziekte, gevangenis, armoede of enige anderen eens komen, als u minder tijd, minder hulp, minder sterkte hebt, dan zal het een kwade tijd voor u zijn, om uw hart in postuur te brengen. Merkt, u moet toch beter zijn, eer u sterft, verzuimt u nu in de tijd van rust uw inwendig vervallen huis op te bouwen, u mag gedwongen worden dat te doen in een zwaardere tijd, als u bij dag werken, en bij nacht waken moet, met uw werktuig in de een hand, en uw wapen in de andere hand, (Neh. 4: 17, 22). Doet het dan nu, terwijl u sterkte, gezondheid, vrienden en middelen te hulp hebt.

5. Zo u niet komt, God zal u inhalen en intrekken; Hij zal uw ziel van vrees doen schudden. Hij zal bitterheid druppen in uw geest of uiterlijke verdrukkingen u toezenden en zo uw zorgeloosheid over u bezoeken. Toen Efeze lag in een zo ongevoelige staat, kwam Christus in met een scherpe medicijn: *Ik zal u haastelijk bijkomen, zo gij u niet bekeert*, Openb. 2: 5. Als de verdrukking komt, zo zal uw opgewekte consciëntie zeggen, en roepen: *En doet gij u dit niet uzelf aan, doordien gij de Heere uw God verlaat, ten tijde als Hij u op de weg leidt?* Jer. 2: 17. Zij zal u dan in gedachten brengen uw lopen naar zondige ijdelheden en plezieren, zeggende: *Wat hebt u te doen met de weg van Egypte, om de wateren Sihors te drinken? En wat hebt u te doen met de weg van Assur, om de wateren der rivier te drinken? Uw boosheid zal u kastijden, en uw afkeringen zullen u straffen; weet dan en ziet dat het kwaad en bitter is, dat u de Heere uw God verlaat, en dat Zijn vrees niet bij u is*, vers 18 19.

Mijn broeders, als het woord geen kracht doet, dan moet de roede komen; leert dan de slagen te mijden, indien deze raad u trekt, zo kunt u het ontgaan. De roede is voor de rug der dwazen; maar als u niet inkomt, dan wacht een droevige bode. God zal met u handelen, gelijk Absalom met Joab, die Zijn koren met vuur aanstak, omdat hij niet kwam, als hij tot tweemaal om hem gezonden had, 2 Sam. 14: 29, 30, 31.

6. God is toornig, en kwalijk tevreden over u, als Hij zich onttrekt en vervreemdt, en niet met u is. Gedenkt aan die woorden van Mozes, Num. 14: 41, 42, 43. Als u vecht tegen de Kanaänieten en Amalekieten, namelijk, uw snode lusten en verzoekingingen, kunt u geen voorspoed hebben, omdat ge u afgekeerd hebt van de Heere; dan zal de Heere niet met u zijn. En hoe klaagt de kerk over Gods ontevredenheid over haar? Zeggende: *Nu hebt u ons verstoten, en te schande gemaakt, omdat u met onze krijgshereen niet uittrekt*, Psalm 44: 10. Wel laat dan uw kennis van Gods macht en

gunst, uw liefde tot Hem en Zijn goedheid, die Hij u getoond heeft, u aanzetten, om naar verzoening te staan, opdat u uw vorige gelukzaligheid en Zijn vorige goedheid mag genieten.

Derde beweegreden

Een derde soort beweegredenen zal ik er nog bijdoen, genomen daarvan, dat naar de mate van Gods hulp en tegenwoordigheid met u, daarnaar zal ook de mate van uw geestelijk leven zijn. Want alle de kracht der middelen, en alle de werkzaamheid der genade hangt hieraan. Gelijk het huis van Obed-Edom gezegend werd en al wat zijn was als de Ark, het teken van Gods tegenwoordigheid, bij hem was, 2 Sam. 6: 11,12. Zo is er grote voorspoed voor de ziel, waar God Zijn woonplaats in heeft, waar Hij zijn kracht te werk stelt. Is het geen geluk, rijk te zijn in genade? Ontwaakt en denkt hieraan, waarom wilt u zo armelijk leven, die kon leven als prinsen? Waarom wilt u kruipen met de schildpad, terwijl u kon opvliegen als arenden? Overdenkt het navolgende tot uw opwekking.

1. Als u maar weinig genade hebt, kunt u maar weinig doen, want niets kan boven zijn macht gaan. Veel genade maakt sterk en overvloedig in het werken, want u zult veel meer gewilligheid hebben. Ik zeg niet dat de sterkte en gewilligheid altijd even groot zijn, want ik weet, eens Godzaligen wil is boven zijn kracht, *hij kan niet doen hetgeen hij wil*, Gal. 5: 17. Maar hoe het hart meer bereid en willig is, hoe het krachtiger is. De meeste machteloosheid en dodigheid van een onwedergeborene is deze, dat hij onwillig en afkerig van God is. En de sterkte van een Godzalige ligt meer in zijn wil; wat is de sterkte der zonden in anderen, dan de wil? Wat is de sterkte en kloekmoedigheid van een soldaat, als een sterke wil? Wat is de goedertierenheid en milddadigheid van een mens, als een wijden wil, om goed te doen? Dit zal dan uw voordeel wezen. U zult meer doen, als u meer hebt, en hoe u meer doet, hoe uw loon groter zal zijn. *Die spaarzaamlijk zaait, zal spaarzaamlijk maaien, en die in zegeningen zaait, zal in zegeningen maaien*, 2 Kor. 9: 6. Ieder mens heeft een wijd veld, om in te zaaien, namelijk de wereld. Ziet dan veel in uw schuren te krijgen, om veel te kunnen zaaien, en opdat u veel maait, als de herfst komt.

2. Als u veel hebt, zullen uw werken volkomener zijn. Groot onderscheid is er tussen het werk van een kind en van een man. *Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overlegde ik als een kind; maar wanneer ik een man geworden ben, heb ik teniet gedaan hetgeen eens kinds is*, enz. 1 Kor. 13: 11. Maar hoe meer u genade hebt, hoe volmaakter, rijper en voortreffelijker uw daden zullen zijn, en ook uw loon beter.

3. Hoe meer genade, hoe zoeter uw weg zal zijn. U zult zo niet vermoeid worden, uw Geest zal beter overeenkomen met uw werk en regel. Er is ook een zoetigheid in goed te doen; hoe meer goed, hoe meerder zoetigheid; hoe dieper u graaft, hoe groter schat u vinden zult. Eedere daad geestelijk verricht, brengt een vergelding aan de ziel; het is als het treden van druiven. Gods wegen zijn als specerijbeddekens, hoe meer u er op wandelt, hoe meer zoet vermaak en inwendige verkwikking zij u geven. *De wegen der wijsheid zijn wegen der lieflijkheid*, Spreuk. 3: 17. Hier is de beweging rust, gelijk in de hemel.

4. Hoe minder genade, hoe meerder uw verdorvenheden zijn; hier helpt geen redeneren. Hoe minder licht in de lucht, hoe meerder duisternis; nu, zó ver bent u

ellendig, als u zondig bent. Het is geen vrijheid van zwarigheden, maar van zonde, hetwelk gelukkig maakt; en waarlijk alle zwarigheden zijn in de zonden, in hun ingewanden zijn vrezen, droefheden, gebrekkelijkheden, oorlogen, ketenen, verwoesting, ziekte, enz.

5. Hoe groter mate van genade, hoe meerder troost in de ziel. Weinig genade brengt maar weinig vreugde; want dan is de ziel niet machtig om veel te vatten; veel genade maakt zeer vatbaar. Een klein vat kan niet veel ontvangen; een kleine kaars kan niet veel licht geven. Die beloften zijn allerzoetst voor een hart, hetwelk meest van God heeft. Hetzelve voedsel is zoeter voor een gezond, sterk mens, dan voor een ziekelijk zwak mens. Godzalige hebben hier in het voorwerp (objective) dezelve gelukzaligheid, die de heiligen hebben in de hemel; maar niet dezelve in het onderwerp (subjective); zij zijn gelukzaliger in de hemel, omdat zij meer van God vatten kunnen. Het komt ook daar vandaan; omdat hoe minder genade, hoe minder blijk van de waarheid van Gods gunst; gelijk een kleine onvolmaakte letter zo leesbaar niet is als een voller en groter letter. U zult meer moeite hebben, om Gods liefde te spellen uit zwakke en lage genade; wat is de genade anders als een zegel en indruk van God op de ziel, hoe zichtbaarder het zegel is, hoe groter verzekerdheid het geeft. Als een plantje eerst uitspruit, kunt u nauwelijks onderscheiden wat het is, maar als het tot een boom oprijst, dan toont het zich ten volle. In een wolkige nacht zijn de kleinste sterren verborgen, maar de grotere zijn gemakkelijker te zien. Daarbij komt ook, dat gewoonlijk de troost gegeven wordt als een loon; die zeer heilig zijn, en veel met God wandelen in vele liefde en hemelsgezindheid, gaan gewoonlijk anderen in troost te boven. *Zij werden gesticht*, staat er Hand. 9: 31, *en wandelden in de vrees des Heeren, en in de vertroosting des heilige Geestes*. Soms gebeurt het, dat de Godzaligen wel weinig troost hebben, maar dat komt bij toeval dikwijls omdat ze zijn onder een donkere wolk van ongeloof, enz. Maar de belofte ligt evenwel schoon voor hen, en zij hebben een groter voordeel om te geloven dan anderen, omdat zij met de belofte een onderpand hebben.

6. Dit weinigje, dat u hebt, is te deze einde gebrekkelijk gelaten, opdat u arbeidende met zachtmoedigheid, gedurig naar meer zoudt zoeken. God heeft het zo geordineerd en gewild, dat Zijn kinderen in geen gedurige afhanging van Hem zullen leven, en dat ze dagelijks tot de troon der genade zouden komen om aalmoezen. Daarom, wekt u nu meer op, want God is nu aan de gevende hand. De dagen van het Evangelie zijn milde dagen, de Kerk der Joden was maar als een kind, en had minder, Gal. 4: 1. Maar in deze dagen heeft Hij beloofd Zijn Geest overvloediger uit te storten, Joël 2: 28. Dit werd wel bij uitstekendheid vervuld in de komst van de Heilige Geest, Hand. 2: 17, maar het strekt zich ook uit tot alle de gemeenten teneinde toe, Hand. 2: 17. Zo erkent de Apostel een overvloed van genade over de Godzaligen na die tijd, 2 Kor. 8: 7, Ef. 1: 8, Tit. 3:6. Deze tijden zijn tijden van verdrukkingen, van troebelen, en God is gewoon op zulke tijden veel te geven van Zichzelf.

Hoofdstuk 20.

Twee middelen om te komen tot herstel

Nu kom ik tot de middelen, tot herstel dienende, en om het verlorene terug te krijgen.

Eerste middel: Verwakkert en scherpt op, uw begeerten naar God, want de begeerten kunnen u tweemaal voordeel doen.

1. De belofte is vol voor degenen, die veel begeren. *Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden*, Matth. 5: 6. Niet iedere koele wens doet ons recht krijgen tot deze belofte; gelijk niet iedere zwakke begeerte naar spijs en drank is hongeren en dorsten. Maar als u zeer naar Hem verlangt, zo zult u verzadigd worden. Gods hand is gesloten, omdat uw hart is gesloten. Heeft Hij niet gezegd: *Doet uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen?* De eerste genade wordt gegeven zonder voorgaande begeerte; dan wordt God gevonden van die Hem niet zoeken; maar deze genade, van welke wij spreken, wordt gegeven aan degenen, die ze zoeken.

2. Begeerten, als zij hoog zijn, baren grote en sterke betrachtingen; blaast dan uw begeerten op door de blaasbalken van overdenking; zit neer, en bedenkt, wat het is God te genieten, en wat het is God te missen; en zo zult u uit uw slappigheid en slaperigheid opstaan.

Tweede middel. Beklaag uzelf en uw staat voor God.

Beklaag en beweën,

1. uw verlies
2. de oorzaak daarvan.

Eerst, beklaag uw verlies en zeg: *wee mij, want, mijn God! mijn leven is van mij geweken, en hoe ben ik veranderd?* Ik was gelijk een boom, geplant aan de rivier, bloeiende en veel vrucht dragende; maar nu ben ik als een boom, geplant in de woestijn. Mijn eerste dagen waren mijn beste dagen, en mijn laatste dagen zijn mijn ergste dagen. Ik was met licht en leven vervuld, maar nu is mijn gezicht verduisterd, mijn sterkte afgenomen. Het geloof leefde eens in mij, en ik door het geloof; maar och wat is er nu een droevige wolk van duisternis en ongelovigheid. Mijn ziel was weleer een Tempel en troon van Christus, en ik ontving dagelijks Godsspraken uit Zijn mond, maar nu ben ik een woonplaats van ijdelheid en duisternis. Wat een zoetigheid vond ik in hoog op te vliegen, wanneer het mij de grootste verkwikking was met God te zijn! Maar nu ben ik die als een ster in de hemel was, in diepten van ijdelheden vervallen, en ben mij zelf geworden als gal en alsem. Mijn ziel was een besloten hof, de schoonste onder tienduizenden, wandelde in de schaduw der bomen, en vermaakte zich in haar vruchten; nu is de betuining weggenomen, mijn liefde is weg, de beesten zijn ingebroken; en Saron is geworden tot een woestijn. De gedachten aan de zonden plachten mij te doorsnijden, en de gedachten aan God hieven mij op tot in de derde hemel; maar nu hebben de dingen die ik weet, hun oude sterkte niet. Mijn tranen, die ik voor God kon uitstorten, en die mij smaakten als aangenaam water, zijn nu vergaan; dat smelten van het hart, hetwelk mijn vreugde was, is verdwenen. Het hart is

bevroren, de Fontein is gestopt, het vlezen hart is geworden een stenen hart. Het gezegende gezelschap der genade, die heilige begeerten, die hemelse gestalten schijnen nu verdreven. Och! hoe was ik gewoon God te ontmoeten, en wat gemeenschap had ik eens met Hem! Maar nu verbergt Hij zich, en wil tot mij niet komen. Ik bid, en Hij hoort niet; ik hoor naar Hem, maar Hij spreekt niet, ik roep, maar Hij antwoordt niet. O, die gulden dagen, zullen die nooit terugkeren? Ik placht in mijns Vaders huis wel onthaald te worden, het gemeste kalf werd geslacht, en de ring en het beste kleed werd mij aangedaan, maar nu ben ik verlaten, en wordt niet erkend. Ik ga hongerig en naakt, en voed mij onder de varkens; en hierin ben ik ellendiger dan hen, omdat ik een zoon was; het is een grote ellende gelukkig geweest te zijn. Heere! zo ik U nooit gekend had, ik kon zonder U geleefd hebben, maar dit is mijn ellende niet alleen dat ik zonder U ben, maar daarboven dat ik U verloren heb!

Aldus houdt uzelf aan deze droevige gedachten, u maakt uw kamer tot een klaaghuis, ademt uit uw zuchtingen, stort uit uw tranen, scheurt uw hart, slaat op uw wenende ogen met de droevige klachten van een bloedende ziel tot uw ouden vriend. Hij heeft u verlaten, maar Hij heeft u niet vergeten, noch ook al het goed, dat Hij u gedaan heeft. Hij kan niet nalaten te komen, als u niet kunt nalaten te roepen; het smelten van uw hart doet zijn ingewanden rommelen; kan de moeder zich inhouden, als het kind schreit en roept? God zal geen genade weigeren aan de weenenden. *Zalig zijn de treurigen want zij zullen vertroost worden*, Matth. 5: 4.

In twee gevallen wil God bijzonder genade bewijzen, namelijk, als de droefheid van Zijn volk.

1. Groot, en
2. Oprecht is.

Eerst. Als de droefheid van Zijn kinderen groot is, dan komen zijn ontfermingen; als de vrouw tranen kon storten aan de voeten van Christus, en die afdrogen met het haar van haar hoofd, zo stortte Christus troost over haar uit, en zond haar weg met vergeving van al haar zonden Lukas 7: 37. Als Sion in het stof zat en riep: *De Heere heeft mij verlaten, en de Heere heeft mij vergeten*, zo brak God in met een genadige betuiging van zijn liefde. *Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij haar niet ontferme over de zoon haars buiks; ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch uwer niet vergeten; ziet Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd, uw muren zijn steeds voor Mij*. Aldus heeft de Heere Zijn volk vertroost, en Hij zal zich over zijn ellendigen ontfermen, Jesaja 49: 13, 14,15,16. God vertroost de nederigen, 2 Kor. 7: 6, als het hart veel treurt, zo zal God zich vertonen in liefde; want

1. Het einde van droefheid is niet te verdrukken, maar te helen en voordeel toe te brengen; hetgeen in de goddelozen is een vloek, is een genezing voor de vromen; hun treuren is maar zaaien in tranen, om in vreugde te maaien; de droefheid maakt hen vruchtbaar en buigzaam. Het treuren is beter dan het lachen; want door de droefheid van het aangezicht wordt het hart gebeterd, Pred. 7: 3. Manasse's monstrueuze geest werd getemd door droefheid. De Heere bracht over hem de krijgsoversten van de Koning van Assyrië, die hem met ketenen bonden, en naar Babel voerden. *En als hij hem benauwde, bad hij het aangezicht des Heeren zijns Gods ernstig aan, en vernederde zich zeer voor het aangezicht des Gods zijner Vaderen, en bad Hem*. U ziet er de zoete vrucht van die bittere wortel, en wat was de uitkomst? God liet zich

van hem verbidden en hoorde zijn smekingen, en Hij bracht hem weer te Jeruzalem in zijn Koninkrijk, 2 Kron. 33: 11, 12, 13.

2. Hoe groter droefheid, hoe bekwaamer voorwerp van barmhartigheid; de genade is voor de ellendigen, en geen zijn ellendiger als die treuren in het verlies van gemeenschap met God. Deze wond is de diepste; die ziel vindt in al de wereld geen hulp, alles is niet meer dan een druppel water op de tong van de rijke man. Daarom, God zal nu vol genade zijn voor u, als u tot Hem nadert, zeer naar hem wenende. *Hij zal u verschijnen, Hij zal levend maken de geest der nederigen, Jesaja 57: 15.*

3. Veel droefheid zal u sterk naar God doen zoeken; en dat door de gebeden. De kracht van het gebed is groot bij God; zij zal ook de ziel tot Christus doen roepen, en alle hoop en geloof in Hem gebruiken. Nu, die de Vader in de Zoon zoeken, zullen Hem vinden.

4. God zal nu welkom zijn. God verlaat Zijn volk omdat zij Hem klein achten; maar als Hij hun geleerd heeft Hem hoog te achten zo wil Hij terugkeren. Geen plaats is bekwaam voor Hem, dan alleen de hoogste, en nu wordt God verheven, wanneer het hart in tegenwoordigheid van alles, hetwelk vermakelijk en kostelijk was, naar Hem haakt, de liefde wordt gezien in droefheid, wij bedroeven ons zeer in het verlies van hetgeen wij zeer beminnen.

Ten tweede: de droefheid vermag bij God, als zij oprecht is, namelijk,

- (1) Als men treurt en weent niet alleen over het verlies, maar ook over de oorzaak, niet alleen over de verlating, maar ook over de zonde.
- (2) Als de droefheid niet alleen is over de ellende van deze staat, maar ook over de zondigheid ervan. Een heilig hart bedroeft zich niet alleen, omdat het gevallen is in zulk een ellende, maar inzonderheid, omdat de zonde weer sterkte gekregen heeft, omdat het leven en de glans van heiligheid zo verzwakt is, dit doet hem zijn ellende als over het hoofd zien, wenen is hem nu geen last, hij wil wel alle vrees, zorgen droefheid uitstaan, als hij maar tot zijn vorig leven in God mag hersteld worden. David was niet gerust, voor dat in hem een nieuwe geest geschapen werd, en een vaste geest vernieuwd, Psalm 51: 12, 13.
- (3) Als de droefheid niet alleen is uit verlies van troost en zoetigheid in een heiligen omgang met God, maar om het verlies van God zelf. Een kind klaagt niet alleen om het verlies van 's vaders troost, maar om het verlies van zijn vader zelf. Een vrouw klaagt meer over het verlies van haar man, dan om het verlies van het goede, dat ze door hem ontving, zo ook hier, alle de troost die iemand gehad heeft of nog hoopt, ligt zo zwaar niet op hem als God zelf, want voor een Godzalige dienen alle de vertroosting, genaden en het goed, dat hij ontvangt, om zijn hart tot God te leiden en in Hem te vestigen. God heeft ook dit einde voor, als Hij die troost en die genaden zendt, gelijk Jozef zijn wagens zond om zijn vader tot hem te brengen. De vruchten van Gods liefde zijn zoet, en omdat ze zoet zijn, zo is God dierbaar. *Christus is dierbaar voor degenen, die geloven, 1 Petrus 2: 7.*
- (4) Als uw droefheid niet alleen is over het verlies, als zijnde uw kwaad, maar voor zo veel het een bewijs is van Gods mishagen en toorn. Een vriend bedroeft zich, als zijn vriend hem verlaat en afsnijdt, niet alleen vanwege zijn eigen groot verlies, maar ook over zijns vriends droefheid.

- (5) Als het u bedroeft, dat u minder sterkte hebt, om God te dienen. Kunt ge u bedroeven, dat u door u in die staat van dodigheid te brengen, geleefd hebt tot weinig ere van uw God, en dat u ook nu niet machtig bent voor Hem te doen? Dit is oprechte droefheid.
- (6) Als ge u blij onderwerpt aan alle condities van verzoening en herstel; al vereist God veel, al legt Hij veel op, nochtans u acht alles niet in vergelijking met Hem. Kunt u zeggen: *Heere! gebied mij, bestraf mij, sla mij, doe met mij wat U wilt, ik ben tevreden, als ik mijn begeerde doel mag bekomen, als ik Uw goede tegenwoordigheid kan hebben, het zal genoeg zijn. Al moet ik door doornen en distels gaan, ja mijn bloed uitstorten, dit zal niets voor mij zijn, als ik maar tot U mag komen, en mijn God genieten, die alles in allen voor mij is.*

Als uw droefheid aldus oprecht is, dan zult u God vinden, ja gewis hij heeft veel gevonden, wiens bevroren hart begint te ontdooien, en zich in stortregens van tranen uitstort, opdat de Heere tot zijn verlaten ziel terugkeert. Waarlijk de Heere heeft op u gezien, indien u met Petrus bitterlijk weent.

Ten andere, beklaag de oorzaak van uw ellendige staat. Dit is een deel van die genezing, welke die grote Medicijnmeester der zielen aan Eféze voorschrijft, liggende in dergelijke ziekte: *Ik heb tegen u, dat u uw eerste liefde hebt verlaten; gedenkt dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeert u*, Openb. 2: 4, 5. Het is waar, Gods onttrekking van de opgewekte invloeiing van de Geest is niet altijd om voorgaande zonden; zij is ook wel om toekomstige zonden te voorkomen, 2 Kor. 12, of om hoger doeleinden, de heerlijkheid Gods, Joh. 9: 32. Evenwel, gewoonlijk is het om de zonde, *de zonde maakt de scheiding tussen ons en God*, Jesaja 59: 2. Ons is bedreigd: *zo gij Hem verlaat, Hij zal u verlaten*, 2 Kron. 15: 3.

Om nu te weten en uit te vinden, welke zonde de oorzaak is, zo merkt dat soms de oorzaak zienlijk en blijkbaar is, gelijk wanneer op het begaan van enige grove zonde deze duisternis als een straf gezonden wordt, of als er een uitstekend verzuim van die middelen is, waardoor het leven wordt opgehouden, en een grove zorgeloosheid in nalatigheid of tastbare slaphed in de oefeningen. Soms is de oorzaak zo blijkbaar niet. Maar zij kan evenwel ontdekt worden, en daartoe zal ik vier regelen voorschrijven.

Eerst: Volgt uw verlies en uw droevige staat tot de geboorte ervan. Zie hoelang deze nacht van duisternis op u geweest is. Zie om naar de dagen, waarin u een levendige gemeenschap met God had. Als iemand iets verloren heeft, zo bedenkt hij, wanneer hij het nog had, en waar, en zo volgt hij zijn verlies tot op de tijd en plaats. Misschien zult u hier veel licht vinden, om te zien hoe u uw schat verloren hebt. God gaat niet weg op kleine misgrijpen.

Ten tweede: Merkt, welke dingen van God meest op u aangedrongen zijn van tijd tot tijd. Jozua werd meest aangezet tot kloekmoedigheid alsof dat zijn enige last was: *wees sterk en hebt goede moed, alleen wees sterk, en hebt zeer goede moed*, Jozua 1: 6, 7, 9. De Israëlieten werden krachtig geroepen, om zich te wachten van God te vergeten, en wat Hij voor hen gedaan had; Deut. 4: 9. *Alleen wacht u en bewaart uw ziel wel; dat gij niet vergeet*, enz., Deut. 8: 2, 5, 10, 11, 14, 18. Zo heeft ieder Christen naar zijn staat, temperamenten, mate van gaven en genaden, betrekking, ouderdom, enz., iets, waartoe hij op een bijzondere wijze wordt geroepen. Misschien roept de stem des Geestes om meer ootmoedig, meer meditatie, meer dankbaarheid, meer

bidden, lezen, ijver, doding van bijzondere zonden. Wel, als u doof geweest bent voor dit roepen, zo is het waarschijnlijk, dat hier het verschil tussen u en God begon, want hier is grote ongehoorzaamheid, als iemand zondigt tegen zulke sterke en gedurige roeping.

Ten derde: Luistert naar uw consciëntie; want die is Gods gedeputeerde, en zij zal u zeggen, wat het zij dat God zo kwalijk van u neemt. Zie, aan welke deur de consciëntie deze misgeboorte en kwade gestalte van uw ziel legt. Het is waarschijnlijk dat uzelf de vader ervan zal zijn. Zoals God getuigt met onze geest, zo bestraft Hij ook gewoonlijk met onze geest. Misschien zal de consciëntie dan zeggen: *dit is uw hoogmoed, uw slapheid in de oefeningen, uw verzuim en kleinachting van God en van Christus, dit zijn uw gekoesterde lusten*. Ik ontken niet, of de consciëntie kan dwalen; en zo doet ze dikwijls, dringende dat op als zonde, hetwelk geen zonde is, of makende de zonde groter dan zij is, of beschuldigende iemand van hetgeen, daaraan hij niet schuldig is, of oordelende en veroordelende, wanneer de zonde vergeven is, daarom doe ik er bij:

Ten vierde. Bid dat de Heere u toont waarin u overtreden hebt. Dit was Elihu's raad aan Job in zijn droevige ongelegenheid. *Zeker heeft hij tot God gezegd: ik heb Uw straffen verdragen; ik zal het niet verderven; behalve dat ik zie, leert Gij mij; heb ik onrecht gewrocht, ik zal het niet meer doen*, Job 34: 31, 32. En als u overtuigd bent van de zondigheid uwer wegen, aanschouwt ze, en treurt daarover.

"Wat ding is dit, dat ik die gedaan heb om de Heere te verlaten, in Wiens tegenwoordigheid ik gehad heb zulk een licht, zulk een leven, zulk een sterkte, zulk een vrijheid, zulk een vrede, zulke overwinningen, zulke schatten, zulke vreugden? *Hoort, gij hemelen, want ik heb twee boosheden begaan, ik heb de Springader des levendigen waters verlaten, en heb mij bakken uitgegraven, gebroken bakken, die geen water houden*, Jer. 2: 2. Och, ik ellendige! Dat die de kostelijke gemeenschap met mijn God niet meer geacht heb! Dat ik door mijn dwaasheid nu ben verloren die zoete stromen van vertroosting uit de fontein des levens, die levendmakende stralen van de Zon der gerechtigheid; die verkwikkende, ja verrukkende gezichten en smakingen van Jezus Christus; dat zoete banket in de middelen der Godsdienst en in de oefeningen; die gezegende omhelzingen van die eeuwige armen van de Heere, mijn God. Och dit alles zo verloren te hebben! Ik heb zorgvuldig mijn naam, mijn staat, mijn gezondheid, ja mijn ijdelheid bewaard. Maar ik ben niet zorgvuldig geweest, om mijn God te bewaren. En dat leven en troost des Geestes, hetwelk Christus met Zijn bloed gekocht heeft, heb ik als de onheilige Ezau, om niet verkocht! Wee mij! dat de Geest van Jezus Christus, in genade tot mij komende, niet beter van mij onthaald is; dat ik Hem met mijn lusten en ijdelheden vermoed heb van bij mij te wonen! Hij is in toorn weggegaan, die in liefde kwam! Hetgeen ik met tranen afbad, en met troost genoot, heb ik om de zonde verloren! Och! Wat heb ik gedaan tegen mijn God! Ja wat tegen mijzelf! Wat dwaasheid was dit, mijn lusten te verkrijgen, en mijn God te verliezen! Och nu heb ik verloren door gebrek aan zorg, hetgeen ik nu zou willen afkopen met mijn bloed! Maar wie kan mij nu zeggen, wanneer God terugkeren zal? Zie verder op de vorige tijden, en zegt, wat was ik toen en wat ben ik nu? *Mijn zilver is schuim geworden*."

Gebruik de klachten van de Kerk als de uwe. Klaagl. 4: 1, 2, 5, 7, Klaagl. 5: 3, 5, 8, 15, 16, 17. En zegt dan verder, ziende op uw wegen: "hoe weinig goed heb ik gedaan, en hoe veel kwaad? Hoe armelijk zijn mijn oefeningen, en hoe levenloos? Mijn ontrouw blijkt als het licht in al mijn wegen. Ik verwonder mij, dat ik zulke daden

voor goed heb kunnen aannemen, die zijn als kinderen van bedelaars, met voden bekleed, en vol wormen! Zie ik anderen aan, die minder verplichting en minder moedgeving hadden dan ik, zij zijn mij ver te boven gekomen. De laatste is de eerste, en de eerste de laatste; velen zijn bedroefd en traag gemaakt door mijn dodigheid, die door mijn leven behoorden opgewekt geweest te zijn. Zie ik op naar God, ik moet zeggen, och! ik dwaze en onrechtvaardige, die aldus de Heere mijn God vergolden heb! Och kon dan de oneindige Majesteit en genade van de Vader, de onbegrijpelijke liefde des Zoons, en de onuitsprekelijke vertroosting van de Heilig Geest, mij niet trekken, bewegen en overmogen? Nee toch, ik heb gezegd als tot de Vader: ik vrees uw Majesteit niet, noch ik begeer uw genade niet. En tot de Zoon: ik vraag naar al Uw liefde niet noch naar Uzelf, die voor mij gestorven bent. En tot de Heilige Geest: ik zie niet eens om naar al Uw zalige raden, levendige invloeiing en hoge verkwikkingen. Ja dit heb ik, is het niet met woorden, immers met der daad gezegd. En wat ik gedaan heb tegen Één, heb ik gedaan tegen allen; want die drie zijn Één en zo geven Zij ook een getuigenis en oordeel tegen mij. Och hoe dikwijls heb ik de Heere wel in mijn hart horen zeggen: *ga niet van Mij, Ik veracht u niet; het zal u ten laatste berouwen; mijn kind, wat heb Ik u gedaan? En waarmee heb Ik u vermoeid? Betuig tegen mij? En als ik evenwel voort heenging riep hij mij na: Bekeert u gij afgekeerden, zo zal Ik Mijn toorn op u niet doen vallen, want Ik ben goedertieren, Ik zal de toorn in eeuwigheid niet behouden.* Dit alles heeft niet geholpen; ik snode aardworm, die ik ben, heb dit alles de wind geslagen. Wee mij, wee mij!"

Doe aldus droefheid tot droefheid, en drinkt uw tranen als water, klaagt en treurt zeer bitterlijk en bekeert u dan tot de Heere. Want door bekering kunt u uw verlies vergoeden. God heeft genade en barmhartigheid beloofd aan de boetvaardige. *Wanneer gij in angst zijt, en u al deze dingen zullen treffen; indien gij dan wederkeert tot de Heere uw God, zo zult gij Hem vinden; want de Heere uw God is een barmhartig God; Hij zal u niet verlaten noch u verderven,* Deut. 4: 29, 30, 31. Zie ook na hetgeen staat, Hoséa 14: 1, 2, 5, 6; Jer. 31: 18, 19, 20; Jer. 3: 19, 21, 22.

Hoofdstuk 21

Twee andere middelen, om hersteld te worden

Het derde en vierde middel om hersteld te worden, namelijk:

Ten derde. Tot Christus te gaan.

Ten vierde. De handen aan het werk te slaan

Het derde middel

Gaat tot Christus, en bidt dat Hij een Geest des levens op u doe komen. Niet dat Christus gewilliger is om u genade te tonen, dan de Vader of de Heilige Geest, *want gij moet de Zoon eren, gelijk gij de Vader eert,* Joh. 5: 23. Omdat zij Één zijn, gelijk Christus zegt: *Ik en Mijn Vader zijn Één,* Joh. 8: 30. *Al het Uwe is Mijne, en het Mijne is Uwe,* Joh. 17: 10. Denkt, ook niet, dat hetgeen u van Christus krijgt, u dat krijgt met uitsluiting van de andere Personen; want hetgeen Christus doet als Middelaar, dat doet Hij uit volmacht, Hebr. 10: 7. *Hij kwam om Zijns Vaders wil te doen.* Joh. 6: 38, 39. Ziet dan op deze grote Middelaar, als Een, Die van de Vader verzegeld is, en met de

Geest vervuld is, ja ook bekleed met onze natuur. Die staat tussen God en ons, om die beide te verenigen, en om alle de rijkdommen Zijns Vaders tot ons over te brengen. Christus als de Zoon van God, is even gelijk met de Vader; en heeft Één natuurlijke en eeuwige oppermacht met de Vader; maar als Middelaar is Zijn macht bedienende, en gegeven. *Alle macht, zegt Hij, is Mij gegeven in hemel en op aarde*, Matth. 28: 10.

Heft dan uw handen met blijdschap op, en komt tot Hem, bidt Hem, dat Hij op een arme bedelaar neerzie. Hij heeft macht in Zijn hand. Hij is de Heere en Vorst des levens.

Zegt: "Heere, ik heb veel van doen, U roept mij, om van U te kopen goud en klederen, en ogenzalf, Openb. 3: 18. Aanzie nu mijn armoede, naaktheid, blindheid, en ontferm u mijner."

Zegt: "Heere, alle kwaad wilde ik liever lijden als dit; mocht ik U maar genieten, het was alles wel. U weet wat het is verlaten te zijn. U riep eens: *Mijn God, mijn God waarom hebt Gij Mij verlaten?* U had wel een Goddelijke ondersteuning, maar niet die inwendige vreugde, die U op andere tijden vervulde. Nu bent U in heerlijkheid, erbarm U over een worm, die over zijn ellende treurt, en naar U boven alles verlangt. Heere, U hebt mijn goed duur betaald, laat dan het goede mij toekomen. Ik begeer meer van U en dat voor U, om U beter dienst te doen. U hebt mij geboden: *Indien uw vijand hongert, spijzigt hem, indien hem dorst geeft hem te drinken*, Rom. 12: 19. Spr. 25: 21. Heere, weiger zulke genade aan Uw kinderen niet. Al heb ik gezondigd, U bent nochtans mijn Vader, en al bent U toornig geweest nochtans ben ik uw kind. Dit zal uw heerlijkheid zijn, als deze dode en verdroogde beenderen zullen leven. U zeide eens tegen de Samaritaanse vrouw, *dat indien zij de gave Gods kende, dat is Uzelf, zij zou van U geëist hebben, en u zou haar gegeven hebben levendig water*, Joh. 4: 10. Nu Heere, ik ken deze gave, ik ken U, geef mij dat zoete water voor mijn dorstig hart. Ik gedenk aan uw weldaden vanouds. Nu verlang ik naar Uw tegenwoordigheid, en dat is immers door U? Deze begeerten zijn van U, verwerp ze dan niet zonder haar einde. Och naar de menigte uwer ontfermingen, help mij. Bent U niet gesteld tot een opstanding voor die vallen? Is niet Uw Naam Jezus? Och, wees mij dan een Zaligmaker, trekt mij uit de diepte, gedenk aan het verbond," enz.

Neemt alsoo woorden met u en grijpt moed, treedt toe tot de troon der genade. Breng uw ledige zakken tot Jozef uw Broeder, want Hij is Heer van geheel Egypte. Zit niet stil en schreit met Hagar; is de put niet voor u? Christus is de Fontein, laat uw emmer neer, en drinkt en leeft. Ga met beschuldigingen tegen uzelf in de ene hand, en met Christus' beloften in uw gebed in de andere, en u zult verhoord worden. Wacht op een antwoord; ligt aan de deur, vreest niet te kloppen. De Heere zal niet toornig worden, de deur is niet gesloten opdat u er niet zou ingaan, maar opdat u zou kloppen, en verlot eisen om in te gaan. Keert alsoo uw vrees in hoop, uw klachten in gebeden, en Christus zal uw duisternis in licht, uw dodigheid in leven, uw slavernij in vrijheid, en uw zwakheid in sterkte veranderen.

Het vierde middel

Stel uw handen te werk; wacht niet dat God u zal helpen, als u uzelf niet helpt. Die niet wil werken, zal niet eten. Indien u in Christus bent, zo hebt gij een leven in u, en een gedurende tegenwoordigheid des Geestes. Doe dan nog wat u kunt, en God zal tot u naderen. Het is waar, hetgeen u ontbreekt, kunt u niet bereiken. U kunt die bergen van verdorvenheid niet effenen, maar u moet nochtans aan het werk gaan. Jozua kon door de sterkte van het geluid der ramshoornen de muren van Jericho niet neerwerpen, nochtans moest hij dat doen. Als de Midianieten vallen, moet er wezen het zwaard des

Heeren, en van Gideon, Richt. 7: 18. De vader houdt het kind een appel toe, het kind kan het niet bereiken, nochtans moet het zijn korte arm uitstrekken, en dan zal de arm van de vader lang genoeg zijn om het aan hem te geven. Zo moet u werkzaam zijn.

Maar omdat zodanige zielen uit onkunde van de wedergeboorte, hun nalatigheid dikwijls verontschuldigen, voorwendende hun onmacht, of zonder moed te zijn, als geen kracht hebbende, en zuchten: *helaas! ik kan niets van mijzelf, tenzij God mij een hart en sterkte geve, wat kan ik doen? ik kan niets doen, enz.*, daarom zal ik nu tonen dat de wedergeborenen waarlijk kracht hebben, om iets van hun zelf te doen; want:

- (1) Zij zijn levendig, en in alle leven is een kracht om te werken; en dit is ook het onderscheid tussen een wedergeborene en onwedergeborene, dat de een sterkte heeft en leven om te werken, de andere geen sterkte noch leven.
- (2) De genade is een vernieuwing van Gods beeld, hetwelk wij in Adam hebben verloren, Ef. 4: 24. Nu dat beeld was een kracht om te doen dat God gebood; zo ver dan als dat beeld hersteld is, zo ver is er kracht.
- (3) Anders zouden wij door de tweede Adam zo veel goeds niet hebben verkregen, als wij zouden ontvangen hebben door de eerste Adam. De eerste zou ons zijn kracht meegedeeld hebben, om goed te doen, en verdorven zijnde, deelt hij ons mee de kracht om te zondigen; derhalve hebben wij veel meer een kracht van Christus, om het goede te doen in onze mate.

Maar zegt gij: Christus zegt, *zonder Mij kunt u niets doen*, Joh. 15: 5.

Ik antwoord, dat wil zeggen: *tenzij dat u in Mij geplant wordt*. Zonder Mij is dan zo veel als, *afgescheiden van Mij*, dit wil Christus alleen zeggen. Voordat wij in Christus zijn ingeënt, zijn wij maar dode en dorre ranken, gelijk Christus dit uitlegt, vers 4: *Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft*.

U zegt verder: Er staat, *het is God, die werkt het willen en volbrengen naar Zijn welbehagen*, Filip. 2: 12.

Ik antwoord: de tekst bewijst hetgeen ik zeg, dat de heiligen een kracht hebben. Het is waar, zij is van God, wel daarom moeten wij onze zaligheid uitwerken in nederigheid, niet roemende in onszelf, want alles is van God. God wordt tweezins gezegd het willen en het volbrengen te werken:

- Door het geven van de hebbelijke genade van die vernieuwde gestalte van het hart.
- Door opwekken, sterken en medewerken met die genade.

Het eerste hebben de Godzaligen altijd, ook het laatste, maar de opwekking en meewerking is de ene tijd minder als de andere tijd. Zodat een Christen in die ergste tijden een kracht heeft om goed te doen, hoewel ten allen tijde niet even gelijk. Nu, deze kracht moet u gebruiken, en werkzaam zijn naar uw vermogen; anders kunt u met reden geen hulp wachten. Als een zeeman de hulp van de winden wil gebruiken, moet hij zijn zeilen ophalen.

Nu wat staat u te doen?

Eerst. Wekt uzelf op, maakt u gaande. God heeft beloofd u te ontmoeten, en de hand op u uit te strekken. Gewis geen Godzalige kan door zijn betrachtingen zijn ziel van zonden verlossen, en het vorige leven teruggeven of krijgen. De sterkte onzer betrachtingen is de genade en belofte Gods, maar gelijk onze betrachtingen zonder God niet vermogen, alzo wil God niets doen zonder onze betrachtingen. Wekt dan uzelf op, en werkt door uw verstand op uw wil. Het verstand, omdat het vernieuwd is,

heeft een schat van geestelijke hebbelijke kennis, en daartoe een vermogen om die waarheden te gebruiken en aan te leggen, door overdenking en toepassing, tot opwekking van de wil. Gelijk iemand macht heeft om een ander te raden en te overreden, zo kan hij dit ook aan zichzelf doen. Zo zien wij dat David soms zich bestrafte: *wat buigt gij u neder o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij!* Psalm 42: 6. Soms wekte hij zich tot zijn plicht op: *looft de Heere, mijn ziel, en al wat in mij is, Zijn heiligen Naam*, Psalm 103: 1. Soms zich in God troostte: *Mijn ziel, keer weder tot uw rust, want de Heere heeft aan u welgedaan*, Psalm 116: 7. Het was ook Davids gewoonte, dat bij tot zichzelf sprak. Het gemoed heeft zowel een tong als het lichaam; *zelfs bij nacht onderwijzen mij mijn nieren*, Psalm 16: 7. En hij vond in dit te doen zo veel goeds, dat hij het bijna alles daaraan toeschrijft: *spreekt in ulieder hart op uw leger, en wees stil*, Psalm 4: 5. Wel, brengt die bekende waarheden u voor, om uw hart levendig te maken, het verstand is voor het hart, hetgeen de borst is voor het kind, de maag voor het lichaam, alles wordt daardoor gevoed. Onder alle gedachten zijn dan geen krachtiger, dan die van de verleden zonden, van de hemel en van de hel, der eeuwigheid, van de liefde Gods en van de dood van Christus; deze zijn krachtige hartsterkingen, om de geest te verkwikken.

Ten tweede. Houdt u naarstig aan de ingestelde middelen van de godsdienst. Maar omdat ik boven hiervan gesproken heb, zal ik hier niet meer zeggen.

Ten derde. Neem en zoek de hulp der heiligen; verzoekt hun raad en hun gebeden, gebruikt hun gezelschap, want zij zijn levendigen, en zullen hun leven meedelen. Zij zullen de zwakken behulpzaam zijn, zij hebben een geest der ontferming, om de nooddriftigen bij te staan. Wee die, die alleen is, indien hij valt, wie zal hem opwekken? Misschien heeft het verlaten van hun gezelschap u in deze verdorven staat gebracht? God wil dat de heiligen aan elkaar zullen hangen, anders zullen zij niet voorspoedig zijn.

Ten vierde. *Doe uw eerste werken*; deze raad geeft Christus aan die afkerige Kerk, Openb. 2: 5. Doet zoveel als u eerst deed; het minder werken heeft u arm gemaakt. Doet het ook op zulk een wijze als u eerst deed, met zulk een vrees, eerbiedigheid, naarstigheid, inspanning des geestes en teerheid, gelijk u gewoon was.

Tegenwerping. *Helaas, zegt gij, dit is mijn ellende, kon ik doen gelijk ik gedaan heb, ik kon blij zijn.*

Ik antwoord:

- (1) U kunt meer doen dan u doet.
- (2) Zie of de fout niet meer ligt in het gebrek van de wil dan van de macht, en wekt uzelf op, was u gewilliger, alles zou lichter wezen.
- (3) Hoe u meer strijdt, hoe u meer zult krijgen; ongelooft is de wortel van uw kleinmoedigheid. Als God u gebiedt, dat ge u bekeert, dat u bidt, enz., Hij weet hoe klein uw kracht is, hoe hard uw hart is, en hoe groot uw zwakheden zijn. Zijn oogmerk is niet, dat u alleen zoudt werken, maar Hij wil zich op uw werken met u voegen. Hij wil hand in hand met u gaan. Wekt dan uzelf op en hebt goede moed; want zo u bezig bent, Hij zal werken met u, in u, en door u. En aldus kunt u hersteld worden. En wat is al uw droefheid en arbeid tegen deze beloning? Och, hoe zoet zal het leven na zo een dodigheid zijn! Hoe zoet zal het klare verstand en het bevestigde geloof zijn naar zulk een mist van duisternis en ongelooft! Hoe zoet zal de vrijheid zijn, naar zo een langdurende wrede slavernij! Hoe zoet zal de

overwinning en rust zijn, naar zo een lange en bloedige oorlog! Hoe zullen de ingestelde middelen dan zoet zijn! U zult nieuwe sterkte en gemeenschap met God hebben. Alles zal nieuw zijn. *Amen. Het zij zo.*

Hoofdstuk 22

Van de verlatingen, welke alleen in schijn zijn, alsook 5 oorzaken, waarom de gelovigen soms zo verkeerd oordelen

Tot nog toe heb ik gehandeld van de eerste soort van de verlatingen of onttrekkingen van Gods Geest, namelijk als de Godzaligen waarlijk en in der daad verlaten zijn. Nu kom ik tot *die verlatingen welke schijnen zodanige te zijn, maar zijn het niet.*

Soms trekken de Godzaligen droevige besluiten tegen zich, en menen, dat God van hen geweken is, daar het zo niet is. En deze missing komt uit de volgende oorzaken:

Eerst, uit de vreesachtigheid; die in sommigen meer is dan in anderen. Omdat de zaak zo gewichtig is, zijn de mensen genegen tot vrees. Gelijk een, die op een toren staat, al is de plaats nog zo sterk, en hij nog zo zeker, nochtans als hij neerziet, wordt hij bleek over de vreselijkheid van de steilte, en hij rekent zich in gevaar. Deze vrees wast aan, omdat de mensen weten, dat zij kunnen in diepten zinken, waarin zij zien dat velen gevallen zijn. Gelijk in tijden van Pest en sterfte, sommigen uit vrees, zich gaan inbeelden, dat ze óók geraakt zijn en sterven zullen, terwijl ze nochtans fris en gezond zijn. En sommiger mensen temperament is vreesachtiger; de melancholie verdonkert hun verstand. Zij menen evenals die melancholieke koning, dat ze van mensen beesten zijn geworden, en zijn alzo gereed zichzelf af te zetten van die prinselijke staat, waarin zij leefden, om zich te voeden met de ossen. En tot dit alles komt een werking van de Vorst der duisternis, die het licht tracht te verbergen, en de duisternis en droefheid van een bevreesde ziel te vermeerderen. En deze vrees verwekt zijnde, baart zwarte gezichten en gedachten, zodat een mens meent van God uitgestoten te zijn, daar het nochtans goed en wel met hem is.

Ten tweede, het is omdat zij missen in de oorzaak van hun tegenwoordige dodigheid. Als zij zo kwalijk gesteld zijn leggen zij het terstond op God die zich van hen onttrokken heeft, daar het waarlijk is de vrucht van hun eigen zorgeloosheid en sloffigheid. Zij nemen geen moeiten met zichzelf, maar zij laten hun hart als versterven en verdorven worden. En dan roepen zij uit, dat God hun verlaten heeft. Zo zijn de mensen genegen de schuld op God te leggen; maar wekt uzelf op, opdat God zich in der daad niet onttrekt.

Ten derde, zij oordelen zo kwalijk vanwege hun geestelijke armoede. Een arm mens is genegen te klagen; en een nederig mens denkt ligt gering van zichzelf. *Er is een, die zichzelf rijk maakt, en hij heeft niet met al, en er is een, die zichzelf arm maakt, en hij heeft veel goeds.* Sommiger mensen harten zijn hoog, als hun waarde laag is; maar de rijkste mijnen liggen het laagst. Een nederig Christen is een rijke schat, nochtans meent hij, dat hij maar weinig waard is. Maar dit moet ik u zeggen, het is niet al goud

wat er blinkt; niet al dat in een Godzalige genade schijnt, is genade. Er is een bastaard-nederigheid, zowel als een ware nederigheid. Ware nederigheid, al denkt ze klein van zichzelf, nochtans oordeelt ze recht; zij oordeelt niet tegen de waarheid. Het is dan een melancholieke ongestalte in de hebbelijkheid van nederigheid, die niet als kwaad kan zien, en geen goed. Altijd onttrekt het van dadelijke waarde van de genaden en goede werken. Vraagt hem hoe het met hem is, en hij zal u zeggen, dat hij een rechte bedelaar is, een ellendige, vol zonden, en leeg van God hij is niets heeft niets, ziet niets, smaakt niets, doet niets. Ja, hij zal u zeggen (maar wie kan hem geloven, die zijn rijke waarde kent) dat hij erger is dan niets.

Ten vierde, zij oordelen zo verkeerd, omdat zij zo hongeren en dorsten naar meer genade. Dit gaat wel vergezelschap met de nederigheid, maar dit hongeren heeft deze eigenschap, dat het de ziel steeds naar buiten leidt, het maakt de ziel zo ernstig in te zoeken hetgeen zij niet heeft, dat ze niet bedenkt hetgeen zij heeft. Een gierigaard is altijd arm, omdat hem altijd wat ontbreekt; hij vergeet hetgeen achter is, en strekt zich gedurig uit naar hetgeen voor is. Dit is zo de fout van zulken, die met sterke begeerten naar God vervuld zijn, dat ze veel vergeten hetgeen zij ontvangen hebben. Hoogmoed voedt zich altijd met hetgeen zij heeft, maar nederigheid ziet best wat zij niet heeft. Maar u behoort te gedenken, dat sterke begeerten naar God zijn sterke bewijzen van zijn tegenwoordigheid. Andere dingen worden eerst begeerd, en dan verkregen, maar geestelijke dingen worden eerst verkregen en dan begeerd. Anders zou het hart rusten zonder God, en zoeken zijn hoogste goed buiten God.

Ten vijfde: Zij oordelen dikwijls verkeerd uit veel liefde, die zij God toedragen. De liefde heeft twee hoedanigheden, welke het hart zo ontstellen:

1. Ze is jaloers, altijd vreesachtig, dat ze verliezen zal de gelukzaligheid, die zij nu heeft in God te genieten. Als dit hoog gaat, zo wordt de mens geneigd om te denken, dat God weg is, het is de natuur van een vreesachtig hart, te vallen van zorg tot vrees, van vrees tot jaloezie, en van jaloezie tot droevige besluiten. Zoals een moeder uit een hevige genegenheid tot haar kind, als zij het niet ziet eerst bezorgd wordt dan met vreezen en droevige gissingen vervuld wordt, en ten laatste uitroept: *waar is mijn kind!*
2. Liefde is mild, en is nooit verzadigd, altijd wilde zij beter en meer doen; en hoe zij meer doet, hoe het haar minder ervan denkt. Liefde maakt een mens zo verwijld in gestalten en voornemens om goed te doen, dat hij denkt niet alleen, dat hij niet genoeg kan doen, maar ook dat hij bijna niets doet. Hieruit komen dan vele klachten, dat het met hem niet is als in vorige dagen. Hetgeen zij tevoren deden, scheen voor hen veel te zijn, omdat er niet veel liefde was, en nu schijnt alles klein, omdat de liefde groot is. Maar u moest denken dat, waar God veel is Hij veel werkt, en dat deze vlam van liefde van Hem is aangeblazen. Want *God is liefde*, 1 Joh. 4:16. Dat is de Fontein en Auteur der liefde. *En die in de liefde blijft, blijft in God, en God in hem.*

Hoofdstuk 23

Zes verkeerde regels, waarnaar de Godzaligen oordelende, missen in hun staat recht te verstaan. Eerste twee

Nu zijn er ook enige verkeerde regels, waardoor de Godzaligen in hun oordeel bedrogen worden, als namelijk:

Eerste verkeerde regel.

Zij oordelen zich verlaten te zijn, omdat ze minder wakkerheid en levendigheid hebben, dan zij menen gehad te hebben. Want zij menen dat dit een vaste regel is, *die minder opgewektheid van genade heeft, die is verlaten*. Ik beken, het is wel een kwaad teken, maar de regel is vast en algemeen; neemt daartoe in bedenking deze drie dingen:

Eerst: Onderscheid Gods werkingen in gaven, van Zijn werkingen in genaden. Het belieft God soms de gaven zeer hoog te verheffen in enige, welke daarom nergens lust naar zo hoog een geestelijk leven hebben. Ik twijfel niet of vele trouwe leraars vinden een zwakheid en loomheid in hun gaven; hetwelk is een oordeel Gods over het volk, want God slaat de gezanten met stomheid vanwege de doofheid der hoorders. Van Christus staat: *Hij kon in Zijn Vaderland niet vele krachten doen vanwege hun ongeloof*. Zijn handen waren als gebonden, en zijn kracht werd teruggehouden door het ongeloof, Markus 6: 5. En waar God enig groot werk te doen had, opende en verwijdde Hij de harten der Apostelen. Onderscheidt dan wijs de gaven van genade; ziet of de gestalte en geneigdheid van het hart tot God dezelfde is. Want het kan gebeuren, dat u geen gelegenheid hebt om de gaven te gebruiken als tevoren. Maar merkt op, dat waar gelegenheid is van het gebruiken der gaven, en zij worden niet opgewekt, maar men laat ze door luiheid en zorgeloosheid uitgeblust worden, dit is een zonde tegen de Geest, en baart de damp niet alleen op de gaven maar ook op de genaden.

Ten tweede: God geeft op sommige tijden voller bijstand aan de genaden van Zijn volk, dan Hij gedurig wil doen; en de vermindering hiervan is geen rechte oorzaak, om te besluiten dat God hen verlaten heeft.

1. God geeft meer in tijden, op welke men Hem dadelijk zoekt, en onmiddellijk met Hem verkeert in gebeden en overleggingen. In die oefeningen der Godzaligheid geniet en smaakt men meer van God, want alsdan is de genade werkende en zich voedende op God. De oefeningen zijn het eten van een Christen, de andere daden zijn Zijn werk, hij komt in de oefeningen om sterkte te *ontvangen*, en in andere dingen *gebruikt* hij die. Er is een wederzijdse ontmoeting en bezoeking tussen God en de ziel. Het was een geluk, als de indrukken, welke de ziel dan krijgt, er bleven; maar zodanig is onze staat, dat wij moeten hongeren en eten, en als wij vervuld zijn, gaan wij wederom hongeren. De hemel is een plaats van een gestadig leven. Daar is een gedurige maaltijd maar hier kunnen wij het zo niet hebben, wij moeten ook met andere dingen buiten God bezig zijn. Een mens geniet zoveel van God, als hij ernstig aan Hem denkt; die dan de oefeningen verzuimen of slap verrichten, moeten noodzakelijk veel van God verliezen. Maar het is niet te verwachten, dat in ander werk onze geest zodanig zal zijn, als in de omgang met God.

2. In tijden van grote nood, van verzoeking, verdrukkingen of gevaarlijkheden, geeft God meer van Zichzelf. Zoals een vader, als het kind over een kuil of diepe weg moet passeren, het kind in zijn armen neemt, maar als het aan de overzijde is, het weer neerzet; zo geeft God in zulke zware gevallen overvloediger hulp, hetwelk Hij niet altijd laat duren. Hierom zien we dat zelfs de zwakste van de kudde gelijk leeuwen worden, en zo tonen zij dat er een andere kracht met hen is, dan hun eigen, die hen zo heerlijk doet te boven gaan, niet alleen andere, maar ook henzelf. Gelijk de Geest kwam op Simson als de Filistijnen over hem waren, zo is het in dit geval. Maar God doet altijd zoveel kosten niet; als de noden van Zijn volk minder zijn, dan geeft Hij hun gewone portie.

3. In en omtrent de tijd der bekering kan er meer wakkerheid en leven des Geestes zijn dan daarna. Het is dan altijd niet een goed besluit, (hoewel het in velen waarlijk zo is) *ik ben van mijn eerste liefde vervallen, want ik heb niet dat ik in mijn eerste bekering had*. Want twee dingen maken alsdan de genegenheden vaardiger.

- Eerst de nieuwigheid van de staat. De ziel van een nieuw bekeerde staat verbaasd over de haastige verandering, waardoor zij als een ander mens geworden is, en alles is in haar ogen veranderd, het hoge is nu laag, en het lage is nu hoog; het is alsof men een mens, gaande met grote droefheid en vrees naar de plaats des gericht, zijn pardon zag geven, met belofte van des Prinsen gunst. Hoe zou die mens in blijdschap uitgelaten zijn! Maar daarna vergaat het, hoewel zijn leven hem ook alsdan even lief is. Zo ook nieuw getrouwde personen, die genieten in het eerst elkaar met meer hevigheid van genegenheden als daarna, hoewel de liefde blijft. Het is niet al genade, hetwelk werkt ten tijde van de eerste vereniging van de ziel met Christus. Er was bij een heilige en goede passie of hartstocht, die ophoudt, als die bijzondere gelegenheid van de nieuwigheid ophoudt. De kreupele man, als hij eerst genezen was, werd gezien, *wandelende en springende en lovende God*, Hand. 3: 8, maar hoewel hij altijd blij was over zijn herstel, zo sprong noch danste hij niet altijd. De Joden als zij eerst verlost waren, waren als degenen die droomden, maar die droom duurde niet altijd.
- Ten andere, God doet ook meer in de eerste bekering voor Zijn volk. Hij geeft dan meer bijstand, want nu gaat een mens op een nieuwe weg, waar vele zwarigheden op zijn ontmoetende. Al de macht der hel komt dan uit, gelijk Farao, om hun ontlopen gevangenen weer te brengen. Daarom vervult God de Heere hen met zijn sterkte, Hij geeft ook alsdan soms meer troost. Wanneer de verloren zoon teruggekomen was, zo heette zijn Vader hem zeer welkom, en riep tot zijn knechten: *brenge hier voort het beste kleed, en doe het hem aan en geef een ring aan zijn hand en schoenen aan de voeten, en brenge het gemeste kalf, en slacht het, en laat ons eten en vrolijk zijn; want deze mijn zoon was dood, en is weer levendig geworden, en hij was verloren, en is gevonden*, Luk. 15: 22, 23, 24. Hier is meer dan nooddrift, een ring, het beste kleed, en blijdschap. Deze zoon was daarna alzo lief en welkom, maar hij werd altijd niet zo onthaald.

Ten derde. Er kan minder werkzaamheid des geestes zijn, niet door verandering van de ziel, maar van het lichaam. Het lichaam kan zwakker zijn, de ziekte of ouderdom mag de werkzaamheid verminderen. Dit moet wel dienen tot een waarschuwing van allen, die het goede uitstellen, terwijl hun lichaam sterk is; maar die in hun jonkheid hebben gelopen in de wegen Gods, al schijnen zij nu, als de natuur is vervallen, minder geestelijk, nochtans hun staat is goed. Helaas, *wanneer de wachters des huizes*

beven, en de sterke mannen zichzelf krommen, en die door de vensters zien, verduisterd worden, enz., hoe kan het alsdan wezen, dat er een levendigheid der ziel kan zijn, die er tevoren was, Pred. 12: 31 4.

Tweede verkeerde regel

Dat de mensen menen te zijn in deze droevige staat, omdat ze nu minder doen dan zij gedaan hebben. Dit is wel in zichzelf een kwaad teken, maar het kan gebeuren dat men nu minder doet zonder enig verlies van leven; dit blijkt uit hetgeen even gezegd is. Merkt verder op:

1. Misschien was hetgeen u tevoren deed, meer dan u behoorde te doen, zodat u alle andere dingen mocht hebben nagelaten; hiervan heb ik boven gesproken.
2. De overvloed van doen moet op en neer gaan, naar de gelegenheden. Als iemand in benauwdheden is, mag en moet een mens veel doen, ja meer dan op andere tijden vereist wordt.
3. God mag nu minder gelegen tijd geven van diezelfde overvloed van heilige oefeningen. Gelijk een vrouw die getrouwd is, kan door verscheiden gelegenheden van die staat beroofd worden van enige bekwame tijden, die zij had als zij vrij was. *Een vrouw en maagd zijn onderscheiden; de ongetrouwde bekommert haar met de dingen des Heeren, opdat zij heilig zij, beide aan lichaam en aan Geest; maar die getrouwd is, bekommert haar met de dingen der wereld, hoe zij de man zal behagen, 1 Kor. 7:34.* De Apostel bedoelt niet, dat de getrouwden niet zorgen voor de dingen Gods; maar dat die staat vele aftrekkingen zal meebrengen. Ja dat God haar alsdan stelt aan zulk werk, dat ze nu die volheid des tijd niet kunnen hebben tot de oefeningen der Godzaligheid, die zij hadden in de eenzame staat.

Hoofdstuk 24.

Nog drie verkeerde regels, wanneer de Godzaligen soms oordelende, ten onrechte menen, dat ze van God verlaten zijn

Derde verkeerde regel

Omdat ze voelen groter opwekking en werking van verdorvenheden en lusten van tevoren, menen zij, dat God niet met hen is, als tevoren. Hoewel dit ook een kwaad teken is, zo kan nochtans dit wezen het geval met een mens, die nu alzo vol van Gods gemeenschap is, als ooit. Want merkt deze dingen aan:

1. Er kunnen veel bewegingen en uiterlijke aandrijvingen tot zonde zijn, welke geen verdorvenheden zijn. Christus had zelf aanporringen tot zonde, maar zij kwamen van Hem niet, maar van de verzoeker. Ja ook zelfs zonden, die uit ons hart komen, zo zij geen stand vatten op het hart, zijn geen bewijs van minder gemeenschap met God. Ja gelijk wanneer iemand in een ongezonde lucht leeft, Gods macht zeer gezien wordt, in hem in gezondheid te bewaren. Zo wordt ook de kracht des Geestes daar veel in betoond, dat ze de ziel in het midden van zo veel venijnige werkingen, van die, zondigheid van binnen gezond bewaart. Zo bewaarde God de Heere Paulus. *Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, 2 Kor. 12: 9.*

2. Iemand kan nu meer gelegenheden hebben tot opwekking der verdorvenheden dan tevoren. De mensen oordelen soms veel goeds van zich, omdat ze geen gelegenheden of immers weinigen tot zonde hebben, gelijk iemand zou oordelen, dat hij zachtmoedig was, wanneer hem maar weinige of geen voorwerpen van toorn voorkwamen. Weet dit, dat de gelegenheden de verdorvenheden niet zozeer baren, als wel te voorschijn brengen.

3. Misschien hebben uw lusten nu geen meer leven, al schijnen zij het meer te hebben, en dat omdat u nu meer licht hebt om te zien. Eerst is de genade bezig omtrent de uiterlijke mens en grovere zonden, maar daarna gaat ze meer naar binnen, en door de kaars van Gods Woord, ja door meerder licht van de zon, ziet ze dan duizenden zonden als stofjes in de lucht. Zij meent dan als nieuwe werelden van zonden te zien, en dan denkt ze ligt dat ze slimmer is dan tevoren. Het kan wezen dat u ook nu scherper gevoel hebt. Als er weinig leven is, werken er vele lusten, ongevoelig; maar nu wordt iedere steek van de zonde gevoeld, gelijk in de Apostel, Rom. 7. Aldus kunt u dan verkeerd denken dat uw zonde is aangewassen, terwijl uw genade is aangewassen.

4. Misschien hebt u in een gedurige onrust en oorlog geleefd, met grote verdrukkingen van lichaam en gemoed, zodat de verdorvenheden geen tijd hebben gehad om te werken. Maar nu zijnde gebracht tot een grotere stilstand, beginnen zij op te staan. Wij zien alzo dat velen, terwijl zij in grote affaires en bekommernissen zijn, vrij zijn van vele fouten, die uitbreken als zij meer vrijheid hebben. Ziet dan of er niet een grote verandering is in uw staat gekomen; en dan is het, dat de zondige begeerlijkheden meer leven krijgen, want zij hebben meer voordeel.

5. God mag de Satan toelaten het werken op de mensen, en hun verdorvenheden voort te trekken, opdat zij te meer gedood mochten worden. Dan nemen wij de wapenen aan, en vechten fel, als wij de vijand zien op ons aankomen. Als de vijand binnen bleef, hij had in onze handen niet geraakt. Het is gelijk de ratten en muizen, die in hun holen veilig zijn, maar als zij zich vertonen, door daaruit te komen, dan worden zij gevangen en gedood.

Vierde verkeerde regel

Als anderen niet zo goed van hen oordelen, menen de mensen dat hun staat erger is, en zij van God verlaten. Als zij van anderen, die hen eerst beminde, die hen nabestaan, die wijs en Godzalig zijn, en hen kennen, bestraft, veracht en verworpen worden, dit geeft diepe indruk op hen. In de mens is zo een gestalte dat hij licht aangedaan wordt met het oordeel, hetwelk anderen van hem vellen. Hierom is het dat ze zo graag in iemands hart zien, om te weten hoe zij er geacht worden. En werkelijk van wijzen en vromen geprezen te worden is begeerlijk en heerlijk; en het tegendeel is een groot ongeluk. Maar men acht dit licht al te hoog; het oordeel van anderen is niet onfeilbaar, daarom moet het niet veel geacht worden. Let maar op uzelf, en rust geenszins op het vonnis van mensen, maar beroept u op de Opperste Rechter, en arbeidt om uzelf de Heere welbehaaglijk voor te stellen. *Want die is een Jood, die het in het verborgen is, wiens lof niet is uit de mensen, maar uit God, Rom. 2: 29.*

Vijfde verkeerde regel

De Godzaligen menen soms dat zij niet groeien, en hieruit besluiten zij droevig tegen henzelf, omdat zij weleer plachten te groeien. Maar hier kan men in grote mate missen, daarom moeten deze dingen goed overwogen worden:

Eerst. De wasdom in enige genaden verhindert voor de zwakke, dikwijls de wasdom in de anderen te zien. Behalve die geestelijke armoede, waarvan ik gesproken heb, zo is de aanwas van het geestelijke licht soms een verhindering, want hoe meerder licht, hoe meer de ziel de zaken der eeuwigheid weegt, en daardoor te jaloers over hun staat is. Ja ook, hoe meer licht, hoe meerder oefeningen zij ontdekt. Een Christen ziet al zijn werk ten eerste niet, God doet hem met trappen al meer zien, en doen, gelijk men een kind van minder tot meer brengt. Nu, de Godzaligen vindende altijd zo een ongelijkheid tussen hun sterkte en hun werk, menen dat zij niet groeien. Evenals iemand de maat van zijn hoogte nam aan een boom, en omdat hij daarna, komende om zijn groei te meten, bevindt dat hij nauwelijks tot zijn merk komt; zo die, zeg ik, besloot dat hij niet gegroeid was, hij zou verkeerd besluiten: want de boom is ook gegroeid. Of als iemand zijn sterkte beproefde aan het schudden van een jonge boom, en hij komende enige jaren daarna, kan de boom niet meer bewegen. Indien hij nu besloot, dat hij in sterkte niet aangewassen was, hij zou verkeerd oordelen, niet lettende, dat de boom sterker en onbeweeglijker was geworden. De tak van een Godzalige groeit, zijn betrekkingen, staat, getemperdheid, beroep, gezelschap, verzoeken en dergelijke dingen maken grote verandering in zijn werk. God overziet genadig dat Zijn kinderen, nog zwak zijnde, zoveel last niet te dragen hebben. Daarbij komt ook, dat de geestelijkheid en nauwheid van de oefeningen meer en meer ontdekt wordt.

Ten tweede. Er is verscheiden wasdom, een naar boven, in hoop, vrede, blijdschap, een naar beneden, in nederigheid, enz., een andere wasdom in dikte, een andere in rijpheid, gelijk een kind, hetwelk een lange tijd werkelijk in grootte groeit. Maar niet in rijpheid, daarna groeit het sterker, verstandiger en wijzer; zo wast een Godzalige in het eerst in de grootte van kennis en genade, maar daarna wordt hij rijper, om de dingen, die hij kent, beter te kennen, meer levendig en tot de praktijk, en om hetgeen hij deed, nu geestelijker en volmaakter te doen; een appel wordt voor een tijd dikker, maar daarna wordt ze beter en zoeter.

Ten derde: De mensen missen in het oordelen van hun wasdom, omdat zij te ras oordelen. Indien een jong mens zich vandaag meet en wederom een week daarna, al wast hij waarlijk, zo kan men het toch niet merken. Vergelijk dan uzelf met uzelf over een jaar, of twee, of drie of zeven, en ziet of u niet beter bent, en uw genaden rijper en geestelijker geoefend worden.

Ten vierde: De wasdom is niet altijd gelijk, zoals in de natuur, een kind schiet soms in een jaar meer op, dan daarna in twee of drie jaren, dikwijls vanwege ziekten, verstoppingen, enz.; zo groeit de genade ook soms zozeer niet als op andere tijden omdat zij door enige ongetemperdheid, val of kwade gesteldheid, verhinderd mag worden in haar geestelijke wasdom. Hieruit mag men dan niet besluiten dat men van God verlaten is.

Hoofdstuk 25

Van de natuur en oorzaken van de troost der ziel, alsmede van de verliesbaarheid van die troost

Nu kom ik tot het andere hoofdstuk van de Geestelijke verlating, *de intrekking van de troost der ziel*.

Eer ik daarvan handel, zal ik enige aanmerkingen vooruit stellen:

1. De aard,
2. de oorzaken,
3. de verliesbaarheid van de troost der ziel.

Eerst: Wat de aard, of gesteldheid van de troost belangt; zij is de blijmoedigheid en de sterkte van de ziel, en ze wordt in de Schrift door **sterkte** uitgedrukt, Psalm 27: 14, Psalm 104: 14, Jesaja 35: 3. En mistroostigheid is de verzwakking van de ziel. Troost is het leven van de ziel. Zo zei Naomi als zij wilde uitdrukken dat Boaz een troost voor Ruth zou zijn: *die zal u zijn tot een verkwikker van uw leven*, Ruth 4: 15. Neem het genoeg van het hart weg, en het sterft. De verdoemden in de hel zijn dood, terwijl zij leven, en menigmaal wordt de vertroosting genoemd *levendmaking*, Psalm 119: 50, 93, Jesaja 57: 15, Gen. 45: 27, Ezra 8: 8, 9. Nu, naar de trappen van de genieting Gods zijn de trappen van troost; die in de hemel zijn, hebbende volle bezitting van God, hebben een volheid van troost; verzadiging der vreugde is bij uw aangezicht, Psalm 16: 11.

Maar in de wereld hebben de heiligen maar een onvolmaakte troost. Deze is niet vast; soms gaat hij weg, zodat men klaagt: *onzes harten vreugd houdt op, onze rei is in treurigheid veranderd*, Klaagl. 5: 15. Ze is niet vol, maar met vrees en droefheid vermengd, vanwege dat de verzekerdheid van dat God onze is, niet volkomen is.

Nu, er zijn drie trappen van troost.

- (1) Vrede, als de ziel bevrijd is van vrees en schrik; dit is een rust in de ziel, als er geen geraas, storm of onweer van binnen is; waarvan Job klaagde, zeggende: *mijn ingewand ziet het en is niet stil*, Job 30: 27. En tot Sion wordt gezegd: *gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste*, Jesaja 54: 11. Als iemand troost heeft in God, zo heeft hij tweeërlei rust.
 - In zijn verstand als het God ziet, zo is het gerust, Psalm 116: 7. *Mijn ziel! keer weer tot uw rust.*
 - In zijn hart, het geroep van zijn hart is gestild, zijn wonden geheeld, zijn pijn houdt op, het hart is gerust, de ziel ziet God.
- (2) De tweede trap van troost is blijdschap; vrede is als het neerliggen van de storm, maar blijdschap is als het doorbreken van de zon. Een vrouw in arbeid, als haar pijn stil is, heeft rust, maar als een kind geboren is, heeft ze blijdschap, Joh. 16: 21. Blijdschap is een verwijding van het hart, Psalm 119: 32, het hart opent zichzelf, en het is vervuld met de zaak, die het lief heeft.
- (3) De derde trap is triomferen en roemen, hetwelk is opgeheven blijdschap, en bevat twee dingen:
 - een overwinning van alles, zodat al de wereld is ten ondergebracht. Zo spreekt Paulus: *wij hebben vrede met God, wij roemen in de hoop, en niet alleen dit, maar wij roemen in de verdrukking*, Rom. 5: 1, 2, 3.

- Een heilig pochen van het hart in God, zodat het hart God ten volle genoeg stelt tegen alles, gelijk Psalm 44: 9. *In God roemen wij de gehele dag, en Uw Naam zullen wij loven in eeuwigheid.* En Psalm 34: 2, 3, *Ik zal de Heere loven te aller tijd; zijn lof zal gedurig in mijn mond zijn; mijn ziel zal haar beroemen in de Heere.*

Ten andere: Wat aangaat de oorzaken en oorsprong van troost; wij zullen ons bepalen aan deze twee, namelijk, de werkende en stoffelijke oorzaak. De principale werkende oorzaak is God, die genoemd wordt: *de God van alle vertroosting*, 2 Kor. 1: 3. Hier staan twee dingen te tonen:

1. dat de troost van God is,
2. hoe de troost van God gewrocht wordt.

1. Dat de troost van God komt, blijkt aldus:

- (1) Neemt iemand is dood in zonden en misdaden, hier wordt dezelfde macht vereist, om troost te geven, als om leven te geven.
- (2) Neemt iemand is ontsteld in Zijn Geest, gekweld met vrezes, hier kan geen mindere kracht troosten, dan Gods macht; want troost in deze gevallen is een daad van opperhoofdigheid. Geen schepsel kan zich losmaken, die God gebonden heeft. Al spraken zij allen wel, indien God nochtans slaat, toornig is, of veroordeelt, dat heeft de overhand, omdat Hij is de Opperste. Niets kan troosten, dan met hetgeen God alleen kan geven, namelijk, vergeving van zonden, bevrijding van de hel, enz., en dat men weet, hetgeen God alleen kan ontdekken, als, of de zonde vergeven en God verzoend zij, enz. Die dingen weet God alleen, en niemand kan ze weten dan die Hij ze ontdekt. Verder, wanneer God verdrukt, Hij doet het om een einde, tot dat hetzelfde verkregen is. Ligt de ziel in de diepten, droefheid en vrees moet het hart tot Christus brengen. Daarom kan niemand het afnemen, dan Hij, die de Geneesmeester is, om de wonden van een verbroken geest te genezen.
- (3) Troost is de sterkte of het genoeg van de geest; datgene dan, hetwelk troost geeft, moet alzo groot of groter zijn, dan hetgeen droefheid veroorzaakt. Indien nu een mens in grote verdrukking zij wegens de wereld, hetgeen troosten kan, moet iets groter zijn dan de wereld; of zo hij verdrukt is door verschrikkingen der consciëntie, zo kan de troost niet zijn dan door een, die groter is dan de consciëntie. Indien dood, zonde, hel, of toorn de ziel ontrust, wat goed in hemel of op aarde kan dat wegnemen, dan God Zélf.

2. De wijze op welke God deze troost werkt, is door drie daden:

1. Hij bereidt of disponeert de ziel tot troost, door te geven gezicht, geloof, en bekwaamheid.
2. Hij geeft de ziel stof van troost.
3. Hij getuigt aan de ziel.

Eerst. God bereidt de ziel tot troost, werkende drie dingen:

(1) Hij verlicht het verstand, om de Fontein en het voorwerp van de ware troost te zien, met de middelen en condities ervan. Hij moet zien de voortreffelijkheid van geestelijke zaken, haar genoegzaamheid en eeuwigheid, en dat ze te verkrijgen zijn. Nu tot ware en sterke troost is nodig, dat een mens heb een klaar, uitgebreid, dadelijk, en ernstig gezicht.

- Een klaar gezicht; want duistere gezichten baren zwakke vertroosting en veel twijfelingen.

- Een uitgebreid gezicht, zodat hij zie, dat het voorwerp van troost zo wijd is, dat het alles heeft, hetwelk vereist is, om ten volle te troosten.
- Een dadelijk gezicht; indien onze kennis niet dadelijk zij, geeft ze geen dadelijke troost. Als God dan wil troost geven, zo brengt Hij hun de zaken in dadelijke gedachtenis.
- Een ernstig gezicht; niet schielijk voorbijgaande, en terloops, maar een blijvend licht en gezicht, anders is de troost maar voorbijgaande, en het hart is niet vergenoegd. Wanneer dan God troost, zo vestigt Hij het zielsoog op Hemzelf, en op de goederen van Zijn genade.

(2) God bereidt de ziel tot troost, door te werken het Geloof, zijnde het voorname instrument van troost; als men niet gelooft het Evangelie, en al de heerlijke beloften en schatten der genade in hetzelfde, zo doet het geen nut. *Het woord der prediking* (zegt Paulus) *deed hun geen nut, omdat het niet geloof niet vermengd was, in degenen die het hoorden*, Hebr. 4: 2. Het geloof wordt dan noodzakelijk vereist en dat:

- Als een conditie, waarop de troost gegeven wordt.
- Als een instrument, waardoor hij ontvangen wordt. Zo werkt dan God het geloof, hetwelk de zielen bekwaam maakt en schikt, om zoetheit uit de borsten der vertroosting te zuigen. Blijdschap en vrede zijn vruchten van het geloof; gelijk blijkt uit Rom. 15: 13. *De God nu der hoop vervulle ulieden met blijdschap en vrede in het geloof.*

(3) God bereidt tot troost door heiligmaking; die absoluut nodig is tot ware troost.

- Als een conditie van het verbond; want zonder heiligmaking zal niemand God zien, Hebr. 12: 14.
- Als schikkende de ziel tot de troost; want deze twee dingen zijn vereist, om een mens vatbaar te maken tot troost, leven en bekwame geschiktheid. Als iemand dood is, zo is alles voor hem dood; en als iemand geen bekwame geschiktheid heeft om troost te ontvangen en te gebruiken, dan is hem de troost onvoeglijk, en hij kan geen welbehagen hebben in geestelijke zaken; daartoe dient dan de heiligmaking.

Het tweede, dat God doet in troost te geven, is, dat Hij stof van troost, verleent, troostrijke dingen, die het voedsel van blijdschap zijn. Hij geeft troostrijke beloften en zoete weldaden, als vergeving, genade, licht, Zijn gunst en tegenwoordigheid. Wie kan al de rijkdommen en schatten opsommen, die God aan Zijn volk geeft, als een deel, om daarop te leven? *O, hoe groot is het goed, dat u weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen, dat u gewrocht hebt voor degenen, die op U vertrouwen!* Psalm 31: 20, Jesaja 64: 4.

Het derde werk Gods in Zijn volk te troosten, is, getuigenis te geven. De ziel is veel twijfelingen onderworpen, bijzonder aangaande twee dingen:

1. Over het Evangelie.
2. Over zichzelf.

De eerste kwestie en twijfeling over het Evangelie, of hetzelfde de waarheid is. Er is veel ongeloof in de ziel en er zijn twee dingen, die het geloof veel verhinderen:

- Een genegenheid in de mens, om van alles te oordelen door het gevoelen en door de rede.

- Die minder klaar blijkbaarheid van het Evangelie. Als wij zeggen, dat het Evangelie, het eigen voorwerp van het geloof, niet klaarblijkkelijk is, moeten wij onderscheid maken tussen een blijkbaarheid van *verhaal*, (wanneer de zaak zo is uitgedrukt, dat ze verstaan kan worden, en zo is de Schrift klaar) en de blijkbaar van de *zaak*, zoals het gevoelen en de rede die bevatten. En zo zijn de dingen van het Evangelie niet klaarblijkkelijk, zij zijn zulke, *die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft*, enz., 1 Kor. 2: 9. Het Evangelie wordt verdeeld in leringen, histories, en voorzeggingen. De leringen zijn ten dele blijkbaar, ook voor een natuurlijk verstand, maar enige zijn van een hogere natuur, bovennatuurlijk, zoals de Drie-enigheid, Christus' menswording, enz. De histories, neemt van het Paradijs, van de zondvloed, van de Ark, enz., zijn niet blijkbaar aan het gevoelen, noch aan de rede; maar zij worden alleen verhaald en geopenbaard. De profetieën omtrent het toekomstige, hangende van Gods wil af, hebben alleen door Gods Woord hun openbaring, dat ze zullen komen. Nu, de natuur zijnde begerig om alles door het gevoel of de rede te bewijzen, wordt moeilijk gebracht om het Evangelie te geloven. Om dat geloof hebben wij Gods bijstand nodig, werkende het geloof, en betuigende aan het geloof, of aan de gelovigen, *de waarheid van het Evangelie*, Hebr. 10: 5, 1 Joh. 5: 6.

De tweede twijfeling is aangaande hun deel aan het Evangelie. Veel dingen maken, dat het ware geloof dikwijls niet ligt te onderkennen is, als namelijk:

- (1) De grote onvolmaaktheid van het geloof.
- (2) De overeenkomst van het valse geloof aan het ware.
- (3) De consciëntie is soms geen bekwame rechter, omdat ze met vrees, en jaloezie bewolkt is.
- (4) De Satan brengt ook dikwijls verwarring in deze. Dus hebben wij dan de hulp van de Geest van node, Wiens ambt het is, onze Trooster te zijn, en te die einde is Hij (gelijk de consciëntie) een Getuige, een Voorspraak en een Rechter. Dat de Geest zulk een getuigenis geeft van de waarheid en oprechtheid der genade, en van het personele deel aan de beloften, blijkt uit Rom. 8: 16. *De Geest Zelf getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn.*

Aangaande dit getuigenis moet men deze dingen weten:

- Dat alle de heiligen het niet hebben, immers niet in zulk een mate, dat hun hart klaar verzekerd zou zijn.
- Dat dit getuigenis kan ophouden, zodat die het hebben, hetzelfde kunnen komen te missen.
- Dat het kan onderkend en onderscheiden worden van alle bedrieglijke ingevingen, namelijk:
 - Het ontdekt zichzelf in degenen, die het hebben, gelijk het licht van de zon zich onderscheidt van alle andere lichten, zodat die een vol getuigenis heeft, weet dat het van God is, Joh. 14: 17. *Gij kent Hem; want Hij blijft in ulieden, en zal in u zijn.*
 - Dit getuigenis accordeert altijd met het Woord; het is enerlei getuigenis; de Geest maakt niemand los, die het Woord bindt.
 - Dit getuigenis is heilig, niet alleen in zijn oorsprong, maar ook in zijn effecten en werkingen; het maakt meer heilig, meer nederig, meer wachthoudende, ijverig, dankbaar, enz.

Zover van de werkende oorzaak van de troost. Nu volgt, dat men iets zeg van de stof van de geestelijken troost. Hetgeen troostrijk is, moet zodanig zijn, dat het enigermate de begeerte van de ziel voldoet en vervuld; want zolang als de begeerte van haar voorwerp gehouden wordt, is er onrust in het hart. Nu de begeerte is niet voldaan, dan of door bezitting van de zaak, of door hoop en verwachting, zodat het eigen voorwerp of stof van geestelijke troost is:

1. Geestelijke dingen, aan ons gegeven, en van ons hier ontvangen, gelijk het licht van Gods aangezicht, de levendmaking van Zijn Geest, de ten onderbrenging der begeerlijkheden, het goede succes van onze gebeden, de voorsmaken van de hemel, enz.
2. De geestelijke dingen beloofd. In het eerste wordt de begeerte veranderd in blijdschap, want *de begeerte die komt, is een boom des levens*, Spreuk. 13: 12. In het andere wordt ze hoop, *en die hoop geeft troost, en is het anker der ziel*; door hoop zijn wij zalig geworden, Rom. 8: 24.

Aangaande deze dingen moet men aanmerken vier bijzondere zaken:

- (1) De belofte geeft alzo sterke troost aan het geloof, als tegenwoordige dingen aan het gevoelen, ja groter; want de toekomstige dingen zijn groter. Ook zijn ze duurzamer, en daarenboven zijn ze zeker, zodat het geloof die als tegenwoordig maakt, Hebr. 11: 1, 12.
- (2) De ziel kan de troost van de hoop hebben, en verliezen de troost van het gevoelen: zij kan de weg droevig vinden, terwijl zij gelooft, dat het einde zoet zal zijn.
- (3) Indien iemand het leven en de troost der hoop verliest, zo verliest hij ook de troost van het gevoelen.
- (4) Naar de kracht van het geloof en hoop wordt de troost meer of minder; wanneer de hoop wankelt, en zij het eeuwige leven maar aanzet als mogelijk en waarschijnlijk, dan is de troost ook onvast en zwak; maar als zij er op ziet, als zeker toekomstige, dan heeft het hart een volle rust.

Nu in de derde plaats, nog een woord van de verliesbaarheid van de troost.

Het is zeker, zij kan verloren worden; troost is niet het wezen, maar het welwezen der Christenen; zij is eer een beloning dan een genade, en zij behoort eer tot de heerlijkmaking dan tot de heiligmaking, blijdschap maakt geen Christen, maar genade. Gelijk het is het licht der zon, niet de warmte, die de dag maakt. Die troost kan dan ophouden:

- God kan Zijn getuigenis inhouden.
- Hij kan de Satan loslaten om te kwellen.
- Hij kan zich verbergen en hen niet ontmoeten, als zij tot Hem naderen, als zij voor Hem strijden.

Hoofdstuk 26

Een opening van de natuur van de verlating in troost, en van de verscheiden trappen van dezelve

Van twee dingen zullen wij in het vervolg spreken:

1. Van de droevige staat van de ziel, die de troost van de heilige Geest mist
2. Van de genezing van die staat.

Aangaande de staat zullen wij vier dingen moeten aanmerken:

1. Welke de natuur zij van de staat van een verlaten en troosteloze ziel.
2. Wat trappen dezelve heeft.
3. Wat effecten zij voortbrengt.
4. Welke de oorzaken van die staat zijn.

Vooreerst: Aangaande de natuur van deze verlating, men kan ze aldus beschrijven, dat *ze is een uitmuntende en blijvende troosteloosheid van het hart omtrent God; of, het is een verlies van die troost, welke de ziel gewoon was in God te hebben.*

Merkt dan op vier dingen in de beschrijving:

1. Het is een verlies van troost in God. Het Voorwerp daarvan moet wezen, dat God tegen de ziel vertoornd is, of daarvan weggegaan is; anders kan men wel in Zijn Geest verdukt en bedroefd zijn op velerlei wijzen, en men houdt evenwel Gods gewone tegenwoordigheid; gelijk wanneer men droevig is, wegens dat de zonde zich in ons roert, of uitgebroken is, Rom. 7. Óf wegens de zonden van anderen, Psalm 119: 136, óf wegens de benauwdheden van de Kerk; óf wegens drukkende ellende, armoede, gebrekkigheid, geestelijk en lichamelijk. Maar de verlating is het verlies van troost in God.

2. Het is een verlies van ordinaire en gewone troost of rust. God geeft de troost soms in zulk een volheid, en zo buitengewoon dat ze niet altijd zo blijven. Zo was Paulus eens in de derde hemel opgenomen, maar hij kwam wederom laag. Er zijn vijf tijden in welke God zich uitlaat:

- (1) In bijzondere naderingen van de ziel tot God.
- (2) In tijden van grote verdrukking, 2 Kor. 1: 4, 5.
- (3) In de ingestelde godsdiensten levendig bediend, Gen. 28: 17.
- (4) In tijden van overvloedige droefheid en hartsmelting, Jer. 31: 18, 19, 20.
- (5) In de tijd van de bekering; zo komt God dikwijls met buitengewone troost; maar een mens is niet verlaten, zo hij niet verliest die troost, die hij ordinair geniet.

3. Het is een uitmuntend verlies; gelijk niet iedere wolk de nacht maakt, maar alleen als de aarde vol duisternis, en de zon onder is.

4. Het is een blijvend verlies; het is geen vlaag, maar een staat van troosteloosheid; een eclips maakt geen nacht, elke koude wind maakt geen winter. Hij is niet arm, die voor tegenwoordig iets gebrek heeft, maar die in gebrek leeft; zo is het hier ook.

Ten andere: Belangende de trappen van de verlating; die zijn de navolgende:

1. trap.

- (1) Wanneer Gods geruststellende tegenwoordigheid veel verminderd is; zodat ze niet zo vol als zij geweest is. God schijnt niet zo vriendelijk, maar ziet wat vreemder, zodat men niet zozeer vindt die levendmakende en verkwikkende gezichten en smaken, de beker der vertroosting is niet vervuld, de hoop is niet zo vol, de kennis van onze zaligheid is meer verduisterd, vrees begint over de ziel te vloeien; het licht van Gods aangezicht schijnt niet klaar.
- (2) Dat deze niet zo dikwijls is. De vertroostende Geest bezoekt nu zeldzamer, God is zo spaarzaam in openbaringen van vriendelijkheid, dat de ziel het heel lang dunkt, zodat ze klaagt, gelijk Psalm 13: 1; Psalm 77: 7, 8, 9; Psalm 119: 81, 82.
- (3) Dat ze niet zo blijvend is. God komt en gaat, meer gelijk een doorreiziger, dan als een inwoner, Jer. 14: 8. De troost is gelijk de wolken, die wat water geven, maar zij gaan ras voorbij; of gelijk de Wonderboom van Jona, hij gaf zoete schaduw, maar verwelkte ras.

2. trap.

Wanneer er geen gerustheid is, maar er is nog veel levendigheid; de vrede sterft, maar de genade leeft nog; de ziel zoekt, dorst, en loopt, maar zij vindt niet, zij drinkt niet, en verkrijgt niet. David was vol heilige genegenheden, terwijl hij leeg was van vertroosting, het hart kan roepen, vragen, wenen, en zuchten naar God, en in die stand nochtans missen alle vertroosting. De levendigste Christen kan als onder de doden liggen, Psalm 88. Genade en vrede zijn niet onfeilbaar aaneen geschakeld. En hoe iemand meer overvloedig is in genade, hoe het missen van Gods troostrijke tegenwoordigheid hem smartelijker is. Maar het is een minder kwaad, wanneer God bij de ziel is, opwekkende dezelve, al troost Hij ze niet, dan wanneer Hij ze in een troosteloze dodigheid laat. Al is het bitterder voor het gevoel, zo is het nog waarlijk erger, wanneer de troost ophoudt, en tegelijk de genade slaapt.

3. trap.

Wanneer er nóch troost, noch levendigheid is, maar een nacht van duisternis en jammerlijke dodigheid bedekt de ziel. Wanneer hoop en liefde beide bedompt zijn, zodat men alzo ver is van een heilige en levendige staat van het hart, als van troost, vervallen zijnde van een levendige en vrolijke omgang met God. Dan is men met de verloren zoon tot een ander leven gebracht, om zich met de zwijnen te voeden met draf, in plaats van brood in zijns Vaders huis. Vele zodanigen zijn er, die weleer een levendige smaak van Jezus Christus hadden, en zich vervrolijkten met te zien de stromen van de Fontein des levens, zoetelijk afvloeiende en overvloeiende, om hen en andere heiligen met troost te vervullen. Maar nu is de Boom des levens in het midden van hun Paradijs, gelijk de verdorde vijgenboom, waarvan de schaduw en vrucht ophoudt. Zij zijn ellendig wegens het verlies van hetgeen de zaligheid dergenen is, die het hebben; en hun ellende is te groter, hoe zij het minder achten.

4. trap.

Wanneer God niet alleen de troost inhoudt, maar ook de ziel verdrukt. Wanneer Hij niet alleen de Staf van het levendig brood wegneemt, maar ook voedt met het brood van droefheid en verdrukking hetwelk Hij tweezins doet.

Eerst. *Door bestraffingen van de Geest.* Wanneer de Geest Gods de ziel komt op een toornige wijze bekijken. Dit bevond David; hetwelk maakte dat hij uitriep en treurde, gelijk een kind, hetwelk van zijn vader bestraft wordt. Dit bestraffen geschiedt op vierderlei wijze:

1. Door een overtuiging van zonde, niet alleen van de daad, maar van de zondigheid. Door een vol gezicht en gevoelen van de zonde komt er op de mens zulk een schrik en verbaasdheid, dat indien hem niet een ondersteunende hand van genade wordt toegestoken, hij er niet onder staan kan. De zonde is zulk een vreemd ding, zulk een monster, dat indien God het masker daarvan aftrok, en de vreselijke natuur deszelfs ten volle ontdekte, zij zou een last zijn, te zwaar om te dragen. Wanneer dan God Zijn liefde verbergt, en onze schuld openbaart, dan moet het bitter zijn.
2. Door de verdienste van zonde open te leggen; wanneer de genade van de belofte is verduisterd, en de rechtvaardigheid van de Wet levendig wordt vertoond, dat moet een mens veel doen vrezen. Wanneer God zegt: *Ik mocht u nu door een besloten verbanning van voor Mijn aangezicht uitsluiten, en u werpen als een steen uit een sling, in de hel voor eeuwig*; zulke woorden zijn zwaarder als bergen. Wanneer de ziel die afgrond der eeuwigheid ziet, vervuld met dood en lijden, en zij ziet de toevlucht in het Evangelie niet, dit is een grote schudding voor de ziel.
3. Door het oog op die droevige dingen te houden, zodat, waar een mens zich keert, zijn zonde is met hem, en de hel voor hem; het geroep der zonde, en de vloek der Wet is gedurig in zijn oren. *Mijn ongerechtigheid is gedurig voor mij*. Psalm 51: 5, Job 13: 26, 27.
4. Door hem uitwendige of inwendige zwaarigheden te dreigen, gelijk God David dreigde na zijn grote zonde van overspel en doodslag, en van het volk te tellen, toen verteerde hij zich van droefheid, Psalm 32, Psalm 51. Tijdelijke plagen, en bijzonder geestelijke, gedreigd, vallen bitter, wanneer God schijnt te zeggen: *gij weerspannige en ondankbare, Ik zal Mijn vrede en troost u onttrekken. U zult Mijn aangezicht niet meer zo zien als tevoren, u zult niet zo drinken en vrolijk zijn, maar treuren, en Mij niet vriendelijk ontmoeten, u zult twijfelachtig leven, en angstig sterven*. Ja wanneer Hij bovendien schijnt hel en eeuwige dood te dreigen, gelijk David en Heman in die diepten waren, en zeer bitter klaagden; dat valt veel zwaarder.

Ten tweede. God verdrukt de ziel, door dezelve over te geven, of in hun hand, of in de hand van de satan.

Vooreerst: God geeft de ziel over in hun eigen handen, en dan is 's mensen hart en consciëntie de grootste tiran en het wreedste monster tegen zichzelf, die aan een beschuldigende consciëntie is overgegeven, heeft een hel binnen zich, de consciëntie roept, slaat, steekt, wondt en doodt; zij zal een wet, getuige, aanklager, rechter en beul zijn. Ze heeft ketenen, pijnbanken en galgen; want merkt op twee dingen:

1. Op de natuur van de ziel; zij kan veel kwaads en ellende ontvangen, en door haar werkzaamheid kan ze zichzelf veel pijnigen; namelijk:

- Door de schuld, die is als buspoeder voor de vlammen, en als winden voor de zee.
- Door de wapenen, die het verontruste hart tegen zich heeft, een eeuwig God en een rechtvaardige Wet.
- Door ongeloof, waardoor de ziel naakt gesteld wordt voor haar slagen; want een schuldige consciëntie slaat de belofte uit 's mensen hand, en drijft het zwaard tot in de ziel, het ongeloof ondermijnt alle sterkten, en werpt alle vertroosting uit de vorige blijken, alsof het maar papieren muren waren. Ze vertoont God onwillig, om naar verzoening te luisteren. Waarbij nog plachten bij te komen
 - De ongetemperdheid des lichaams en melancholie; die veel nare en zwarte gedachten en passies inwerpt.

- De scherpe oordelen van anderen, die het zwaard in de handen van een ongelovige en beschuldigende consciëntie meer scherpen, zodat het gapende wonden geeft, en voller stromen van het bloed aftapt. Hier is een zware strijd, wanneer de ziel gelijk Saul in haar eigen zwaard valt, 1 Sam. 31: 4, dergelijk zwaard is er niet, 1 Sam. 21: 9.

3. Merkt op de kracht Gods. God heeft aan de ziel een commissie gegeven, om te verdrukken. God heeft een hand in alles werkende en ordinerende. Hij kan horzelen in de ziel zenden, namelijk stekende gedachten, en doorstekende vrezes. Hij heerst zeer in der mensen geesten, en verwekt in deze zee stormen naar Zijn welgevallen. Hoewel Hij geen wanhopige gedachten in de Zijnen veroorzaakt, ordineert Hij toch hun ongeloof, dat in hen is. Hij vertoont zo de zonde en toorn, dat de ziel in haar duisternis en ongeloof een wrede vijand tegen zichzelf is, zodat men hier de woorden van de profeet kan gebruiken: *o zwaard des Heeren, hoe lang zult gij niet stil zijn?* enz, Jer. 47: 6, 7.

Ten andere. God geeft de ziel in de handen van de Satan. Zo liet God Job veel aan de wil van de Satan; en die zal uit nijdigheid tegen 's mensen zaligheid, en uit vijandschap tegen God, en uit haat van een vroom mens, al zijn kunst en kracht gebruiken, om de vromen te verdrukken. Zodat men Jobs klacht zal opnemen: *Zijn benden zijn samen aangekomen, en hebben tegen mij haren weg gebaand, en hebben zich gelegerd rondom mijn tent*, Job 19: 17.

5. trap.

Wanneer God tot dit alles een ophoping van andere ellende toevoegt, als:

1. De ongunst der vromen. Deze snijdt diep in een heilig hart, want hij legt hun gunst of ongunst uit als een weerslag van Gods genegenheid of ongenegenheid. En zo zet God soms Zijn kinderen tegen zulken, dat Hij op hen vertoornd is, gelijk een vader zegt, over een stout kind, tot de andere huisgenoten: *toont hem geen gunst, eet niet met hem, houdt je niet in zijn gezelschap*. Zo zegt God hier, *houdt met zulk een geen vriendschap, geen gemeenschap, noch familiariteit*. Zo ondervonden het Job en Heman, Job 19: 13, 20; Psalm 88: 7.
2. Het verlies van wereldse verkwikkingen, als vrede, vrijheid, gezondheid, goederen, enz. Zo was het met Job. Als de ziel dan van allen troost beroofd is van hemel en van Aarde, dat is een bezwaarde staat.
3. Het verlies van de middelen der genade, want God kan de Kandelaar wegnemen en de deuren van Zijn Huis sluiten, of de mensen door ziekte gevangen en gebonden houden. Als zo de wolken van boven, en de Fonteynen van beneden ontbreken, dan is het droevig.

6. trap.

Wanneer dit alles lang duurt, en geen zon of maan in vele dagen hem verschijnen, gelijk aan Paulus, Hand, 27: 20. Het duurt niet alleen dagen, maar maanden en jaren; zodat men klaagt: *Hoe lang Heere! zal de Heere in eeuwigheid verstoten? Ik ben van mijn jeugd aan doodbrakende*; Psalm 13, Psalm 77, Psalm 88: 16; Psalm 119: 84, zodat men bidt en zoekt, maar de Heere hoort niet, men vindt Hem niet, Job 23: 3, 8, 9; Hoogl. 5: 5, Klaagl. 8: 8, 44. Ja God schijnt te toornen tegen het gebed, Psalm 80:4, *men ziet uit naar vrede en naar genezing, maar er is verschrikking*, Jer. 14: 18, 19.

Hoofdstuk 27

**Een aanwijzing van de effecten, vruchten en gevolgen van deze droevige staat
van verlaten in troost**

III. Nu laat ons in de derde plaats zien, welke de vruchten en gevolgen zijn van Gods verlaten van de ziel in deze troosteloze staat. Deze zijn verscheiden naar de verscheidenheid van personen, die verlaten zijn; van welke sommigen zijn slapende of slaperige Christenen, anderen zijn wakkere of ontwaakte.

Vooreerst. Wat aangaat de *slapende Christen*, als die vervalt van een troostrijke genieting van God; gelijk hij in grote mate ongevoelig is, zo is hij dan:

- (1) Zorgeloos, niet werkzaam om zijn verloren Vriend weer bij zich te krijgen. Zo meent men, was het met David totdat Nathan hem kwam uit die sluimerende staat opwekken. Het is wonder aan te merken, hoe ver een levendige kan overvallen worden met vlagen van dodigheid, en beroofd worden gelijk Simson van zijn sterkte, terwijl hij slaapt.
- (2) Hij neemt af in genegenheid, en werkzaamheid van heilig wandelen met God; bezwaarlijk wordt hij tot Hem, en licht van Hem afgetrokken. Onwillig komt hij, en onblijmoedig blijft hij bij Hem; hij komt traag, en gaat ras weg. Als hij zijn eerste liefde verlaten heeft, hangen hem de vleugelen, en hij verslapt in plichten.
- (3) Hij wordt meer bekwaam, om ten kwade getrokken te worden; omdat hij zijn troost en werkzaamheid verloren heeft, zo is hij licht bewogen, om van God af te gaan. God is lager in zijn genegenheid en liefde, en zo is Hij lichter overwonnen. Terwijl de ziel zich in God verlustigde, verachtte zij licht het ijdel vermaak, maar nu wordt zij een prooi voor de satan in zijn verzoeken. Salomo viel op een vreemde wijze, als hij van God verviel. Het hart wil zich ergens op vestigen; indien het zijn genoegen in God niet heeft, het zal het zoeken in de wereld.

Ten andere: Aangaande de *ontwaakte Christenen*, daarop heeft deze treurige staat tweeërlei werkingen, enige kwade en enige goede.

Vooreerst: *de kwade werkingen, vruchten en gevoelens zijn deze:*

1. Er komen harteloze klachten; dit is in sommigen, die wel enigermate gevoelig zijn van hun verlies, maar niet gevoelig genoeg, zodat ze klagen en bedroefd zijn, maar hun droefheid gaat niet diep genoeg.

2. Er ontstaan vruchteloze klachten; sommige vervullen de oren van hun bekende vrienden met droevig verhaal van hun beklaglijke staat; maar zij hebben nauwelijks iets anders dan klachten. Hun ziel verootmoedigt zich niet in God. Zij zijn niet strijdende in gebeden, en door het gebruik der middelen, en door heilige wandel, om te vinden hetgeen zij verloren hebben. Evenals Issaschar bukken zij onder de lasten; zulke zijn stijfhoofdig en hebben reden van zoveel vermenigvuldigde troosteloosheid te wachten, dat ze hen zal dwingen, om met meer ernst en vlijt naar God te zoeken. Gelijk het bleek in David, die niet ten volle streefde naar verzoening met God, voor dat Gods hand dag en nacht zwaar op hem was, zodat zijn sap veranderd werd in zomerdroogte, Psalm 32: 4.

3. Er komt grote ongerustheid, zodat men uit het beseffen van het verlies van gemeenschap met God, en uit gezicht van Zijn toorn, geraakt in een koorts of liever razernij, die zich vertoont:

- (1) In harde gedachten van *God* te hebben, alsof Hij onverzoenlijk vertoornd was, en zo weggegaan, dat Hij nooit wilde terugkeren, maar de deur van genade voor eeuwig gesloten heeft, zodat er geen hoop is, en dat Hij naar geen bidden wil horen, Job 23: 13, 14, 15, 16.
- (2) In harde gedachten van *zichzelf* te hebben, ziende op de verleden tijd, als doorgebracht in geveinsdheid, op de tegenwoordige tijd als een staat des doods, en op de toekomstige tijd, als hopeloos. De zonden zijn zo sterk, zij kunnen niet ten ondergebracht worden, en zij zijn zo veel, zij kunnen niet vergeven worden. *God zal mij niet genadig zijn; ik zal zeker sterven en vergaan*, zegt zulk een ziel, Klaagl. 3: 17, 18.
- (3) In vreselijke passies; zij beven en schudden, Job 4: 14, 15, Job 21: 5, 6, zij brullen en schreeuwen, Psalm 32: 32 Job 3: 24, hun kracht wordt verteerd; Psalm 88: 51 zij worden moe van hun leven; Job 10: 17 Job 3: 20, 21, 22, 23, zij denken, dat ze nooit kunnen genoeg klagen; want zij achten hun ellende boven alle woorden; Job 6: 2, 3, 4, Job 23: 2.

Maar dit alles is geen rechte gedraging der ziel; zulke passies zouden eer voegen degenen, die een God hebben zonder barmhartigheid, en ellende zonder een belofte, en zonder een Verlosser. Wanneer dit geroep gehoord wordt, dan is het geloof opgeschort, en de ziel vergeet de vrijheid en volheid der genade, als zij zo vervoerd wordt buiten haar zelf, en van haar hoop af.

Ten andere: *De goede vruchten van zulke troosteloze eclipsen en intrekkingen van Gods gunsten tegenwoordigheid zijn deze:*

1. Droefheid. Grote droefheid volgt er op. *Gij verbergt Uw aangezicht, en ik word verschrikt*, Psalm 30: 87. Het hart kan niet rusten zonder God; Zijn afwezen is waardig beklaagd, wiens tegenwoordigheid te schatten is.
2. Er ontstaan verlangende begeerten naar Gods genadig terugkeren; het uitstel valt de ziel nu lastig, de uitgestelde hoop krenkt het hart, Spreuk. 23: 12. De ziel is krank van liefde, Hoogl. 5: 8. Want een hart, dat een gevoelen van Gods zoete tegenwoordigheid gehad heeft kan nergens mee verzadigd worden. Het acht alles niet met al, tot dat het Hem terugkrijgt, Die voor hen is als de zon voor de wereld en de ziel voor het lichaam.
3. Er volgt boetvaardigheid en vernedering van de ziel; zij gaat uitzoeken, wat vervloekte zaak deze wolk tussen Christus en haar verwekt heeft, en zij valt neer aan zijn voeten, biddende, wenende, en biddende om Zijn gunst in Christus; gewillig bedroeft en beschaamt zij zich, zij acht dat de droefheid zoetigheid in zich heeft.
4. Er komt dan een onderwerping aan alle de condities van een akkoord; de ziel zegt: *Heere! leg mij op, eis wat u wilt, ik acht niets te duur voor U, ik acht de winst van de gehele wereld schade voor U, en ik wil mij verloochenen voor U; ik offer mijzelf aan U, zo ver als ik kan*. Dus strekt zich de ziel naar God uit, zoekt Hem in alle de middelen, en wil niet afgezet zijn. Haar geloof ondersteunt de hoop, en de hoop houdt de pogingen in het werk, en zij kan zonder God niet gerust zijn. Waarom dit zo is, zullen wij nu gaan zeggen.

Hoofdstuk 28

De redenen en oorzaken, waarom de ziel van een oprechte niet kan gerust wezen in die staat van verlating en gemis aan troost

Er zijn twee voornamelijk oorzaken van de rusteloosheid van een ziel, die God mist.

- De eerste is, de gestalte van het onderwerp, van de ziel.
- De tweede is, de gelegenheid van het Voorwerp, God.

Vooreerst: *let op de staat van de ziel, het onderwerp van die verlating*; want:

1. De ziel is zeer gevoelig; bijzonder van een gelovige en in een levendige staat, dezelve is zeer gevoelig van enig kwaad, inzonderheid van het grootste kwaad. 's menschen droefheid is naar dat zijn gezicht is; als hij dan God ziet in Zijn voortreffelijkheid, dan is het verlies van Hem zeer smartelijk. Alle kwaad op het lichaam is maar als het scheuren van het kleed, maar smart in de ziel is als het scheuren van het vlees. *Een verslagen geest, wie kan die opheffen?* Spreuk. 18: 14. Al het gevoelen van het lichaam is van de ziel, zo moet dan de ziel meest gevoelig zijn.

2. De ziel is geestelijk. Indien het lichaam in ellende is, dan kunnen de uitwendige dingen helpen, maar als de ziel in ellende is, zo is al de wereld maar als een grote nul in het cijfer, die niets doet. Hemel en aarde is maar een schaduw, niets dan God kan gerust stellen, gelijk het lichaam niet verzadigd wordt met geestelijke dingen zo is ook de ziel niet tevreden te stellen met lichamelijke dingen. Een geestelijk mens, wiens ziel verlicht is, kan met duizend werelden niet gerust gesteld worden, zonder een deel aan Christus en aan Gods gunst.

3. De ziel heeft zich door geloof en hoop op God gevestigd, zij heeft zich op Hem gewenteld, en dat voor eeuwig aangaande leven en dood. Nu indien een mens was gaande over een diepe en snel vloeiende rivier, en een brug begon te kraken en te zinken, wanneer hij op die diepten is, dit zou een zee van vrees en verbazing op hem moeten brengen. Hoe kan het dan anders zijn, wanneer iemand de wijde eeuwigheid ziet, en de grootheid der zonde, en de verschrikkelikheden van de toorn Gods, die als vuur brandt, en hij heeft zich in zijn zielstrijd op God in Christus geworpen, en hij twijfelt nu of Christus hem voor de Zijnen wil, erkennen, of zorg voor hem dragen. Hoe kan het, zeg ik, anders zijn, of hij moet in grote ellende zijn! O, wat een droevige tijd is dat, wanneer de ziel haar gevaar ziet, maar niet haar toevlucht; haar wonden, maar niet haar genezing; ja wanneer zij ziet, dat Hij, die haar enig vertrouwen is, niet meer met haar is, maar ook tegen haar! Zij heeft Hem als haar hoogste Schat gekozen, daarom kan ze al zo weinig zonder Hem als zonder zichzelf zijn.

4. De ziel heeft hoop van Gods gunst. De tijd is geweest wanneer zij zich in Christus' armen zag, en wandelde met enige verzekerdheid, dat ze een vriend in de hemel had. Ziende dan nu, dat haar hoop verwelkt, en de gouden dagen als een gemakkelijke droom voorbijgaan, kan ze niet anders, dan zeer benauwd zijn. Dit zal de bitterheid van de angst der onoprechte harten in het laatste zijn, die hun zielen met hoop gevoed hebben, en hun dagen in een paradijs van ingebeeld geluk hebben doorgebracht, en daarna als zij komen te sterven, zullen bevinden, dat al die vreugde en al dat vertrouwen verdwijnen zal als een rook, en dat de magere koeien de vette opeten,

omdat droefheid en eeuwig verderf komt in de plaats van blijdschap en zaligheid die zij verwachtten. O wie kan deze ellende uitdrukken! Hieruit kunnen wij gissen, wat het is voor een verlatene ziel, die lang haar rekening gemaakt heeft op hoge dingen, en nu zulk een verandering ziet, dat ze gedwongen wordt, zich bedrogen te achten, en haar levendige hoop te verwisselen niet dodende vrezen. Terwijl zij dacht een kind te zijn, ... dan als een vreemdeling, ja als een vijand uitgestoten te worden!

5. De ziel heeft veel gemeenschap met God en Christus gehad. Er was een tijd, wanneer zij vriendelijk werd behandeld en God met haar verkeerde, als een Man met Zijn vriend. Als Hij haar dikwijls bezocht, en in liefde onthaalde, en veel van de hemel over haar uitstortte. En nu te zien, dat God zich van haar vervreemdt, ja tegen haar aankomt met stuurs gezicht en scherpe bestraffing, ... dit moet haar diep snijden, gelijk het met David en de Bruid was, Psalm 42: 5, Hoogl. 5: 6.

Ten tweede: *let op het Voorwerp, God, Die haar verlaat.*

U zult zien, dat een mens niet kan gerust zijn, als God zich in deze droevige staat terughoudt. Let hier op drie dingen:

1. Op de hoedanigheden of liever volmaaktheden Gods.
2. Op de betrekking van God op haar.
3. Op de werking Gods op die ziel.

Vooreerst: **merkt op de hoedanigheden van het Voorwerp.** Er zijn drie dingen in God, die de wond van een benauwde geest zeer doen bloeden, namelijk:

- Zijn goedheid,
- Zijn grootheid, en
- Zijn eeuwigheid.

1. Gods goedheid. Omdat God goed is, daarom is het een grote verdrukking voor de ziel, Zijn gunst te missen.

Want eerst, indien zij Zijn goedheid bevatte zijn, Zijn vriendelijkheid en genadige gestalte, om te ontfermen en barmhartigheid te bewijzen, zo redeneert zij aldus met veel bezwaardheden.

"Och ik ongelukkig mens, dat er zo'n zoete Fontein is, en ik er niet van zal drinken, dat er stromen van vloeien tot duizenden, en geen tot mij. Ik benijd eens anders gelukzaligheid niet, maar ik beklaag mijn eigen ellende, dat ik zou komen te sterven in het midden van het leven, en te vergaan in het midden van de zaligheid! God is zo goed en zo gereed om barmhartigheid te bewijzen, dat Hij gewis tegen mij vertoornd moet zijn, die zoekt en roept, en niet geholpen wordt. Indien mijn goddeloosheid niet zeer groot was, indien ik enigszins in zijn hart was, gewis, Hij Die zo goed is in Hemzelf, en aan duizenden, zou mij dus niet verwerpen. Ik wordt nacht en dag op- en neergedreven, en draag gedurig een hel in mijn ziel en indien ik niet als een vijand was in zijn ogen. Als ik een kind was, Zijn ingewanden zouden zich niet inhouden, ik zou zeker aangenomen worden."

Of ten tweede, indien zij Gods goedheid nemen voor Zijn heiligheid en volmaaktheid, dan redeneren zij aldus:

"Gewis ik ben zeer boos die de goedheid verwerp; indien ik een sprankel goeds in mij had, God zou mij niet verstoten, maar Hij ziet mijn overvloedige snoodheid; daarom zet Hij zich tegen mij."

Zo maakt Gods goedheid veelszins dat het verbergen van Zijn aangezicht en de openbaring van Zijn mishagen zeer smartelijk valt.

2. Gods grootheid. Wanneer een mens Gods Majesteit beseft, dan valt de vrees van zijn ongunst zwaar op hem. *Wie kent de sterkte Uws toorns, en Uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?* Psalm 90: 11. De grimmigheid van een Koning is als het brullen van een leeuw, Spreuk. 19: 12. Maar de toorn van de machtige God is zo vreselijk als de donder, en gelijk de beesten verbaasd neervallen op het brullen van een leeuw, zo wordt een ziel overstelpt, wanneer zo'n heerlijke Majesteit vergramd is. Er is tweeërlei macht in God.

- Een macht van Autoriteit waardoor Hij alles uitdeelt, als hebbende alles in Zijn hand, als absolute Heere en Soeverein. En wat is dat een ellende, dat Hij, die het eeuwige leven en dood, hemel en hel in zijn macht heeft, schijnt tegen iemand te zijn! Dit is de volheid van alle kwaad, wanneer Hij, aan wiens wil alles hangt, iemands vijand wordt. Het verlies van een bijzondere troost en genoegten is groot maar hoe veel slimmer is dan het verlies van alles? Een macht waardoor Hij alles oordeelt. God, zijnde de opperste Heere, houdt dit koninklijk voorrecht, dat alle mensen en Engelen Hem in alles moeten rekenschap geven. Nu, als men beseft, dat de Rechter van de gehele wereld geen barmhartigheid wil tonen, maar naar het striktste recht te werk gaan, inzonderheid als men weet, dat men veelszins schuldig is, en dat God al zijn zonden weet, dat moet de ziel zeer schudden. Al komen alle vrienden en predikanten, ja al kwamen alle Engelen in, om te troosten, zo zal het toch niet vergenoegen, omdat ze maar onderdanen zijn. God is de Opperste, en Zijn Woord zal bestaan.
- Er is in God een macht van krachtadigheid, waardoor Hij kan werken wat Hij wil, en zijn eigen voornemens uitvoeren. Indien Hij het vonnis strijkt van de Rechterstoel, zo is er geen weg om het te ontgaan. Indien er kracht is in het woord van een Koning, Spreuk. 18: 9, hoe veel meer in het woord van de Almachtige! Wat maakt iets vreselijk, dan de kracht ervan? En al die kracht in het schepsel is maar van Hem afkomende, en door Hem bepaald. Maar Zijn kracht heeft geen bepaling dan Zijn wil. Wanneer de ziel dan in twijfel is over Zijn goedwilligheid, ja in vrees van Zijn ongenegen wil, hoe kan ze dan enige rust hebben?

3. Gods eeuwigheid. God blijft voor eeuwig, dit maakt Zijn gunst of ongunst te opmerkelijker. Wat is het een groot verlies, God voor eeuwig te verliezen, en niet alleen Hem te verliezen, maar te dragen de toorn van Hem, die eeuwig is? Eeuwigheid, och eeuwigheid!! Hoe verzwelgt dit de ziel in de dag van vrees! Dit maakt dat alle andere verschrikkelijke dingen meteen zwaarder gewicht dan van bergen vallen op de geest des mensen. Zo'n gedachte: Hij die alle macht heeft en voor eeuwig leeft, heeft mij verlaten, ... komt tegen de ziel als een kanonschot tegen een papieren muur.

Ten tweede: ***merkt op de betrekking van God op een gelovige***

Hij is hem in de naaste en duurste betrekking, een Vriend, Vader en Man, dat alles is God volmaakt. Hij is de innigste en werkzaamste Vriend, de vriendelijkste en teerhartigste Vader, de zoetste en meest liefhebbende Man; het verlies dan van zulk een valt zeer zwaar. Wanneer de ziel verlaten is, dan beseft ze, dat ze de beste Vriend, Vader en Man tegelijk verliest; ja haar enige Vriend, Vader en Man; geen wonder dan, dat ze deze droevige klacht van Jeremia opneemt: *Mijn verkwikking is in droefenis, mijn hart is flauw in mij*, Jer. 8: 18. Niets kan genezen, dan hetgeen de wond maakte.

Ten derde: **let op Gods werking.**

Hij stelt niet alleen in het hart, (hetwelk Hij vernieuwt) een verlangende en rusteloze begeerte naar Hem, maar Hij verlevendigt ook deze begeerte door gevoel van ellende, en door openbaring van Zijn grootheid en goedheid, opdat de ziel alzo gestadig naar Hem uit zou gaan. Hij trekt dan de ziel tot zich, wanneer Hij schijnt weg te gaan. Hoe kan die mens rusten, die de hemel trekt? Gods doel in de ziel te verdrukken, is niet de pijn en vertering in zuchten en kermen, maar omdat ze Hem vuriger najaagt. Zodat Hij heimelijk en krachtig in de duistere nacht van geestelijke droefheid werkt, tot een voller en troostrijker vereniging en gemeenschap met Zijn kinderen. daarom is het dat ze Hem zoeken, en op en neerlopen, om Hem te vinden, omdat God hen door Zijn kracht trekt. wanneer David in de Woestijn was, kleefde zijn ziel God achteraan; maar wat bracht zijn ziel in die gestadige beweging? *Uw rechterhand ondersteunt mij.*

En dit is nu genoeg van de vruchten en gevolgen van Gods verbergen van Zijn aangezicht en van het wegnemen van de vertroosting, die de ziel gewoon was in Hem te genieten.

Hoofdstuk 29

De oorzaken, waarom God alzo met Zijn volk handelt, hen onttrekkende de vertroosting

Hebbende nu gezien, in wat een droevige staat een mens is, als God Zich onttrekt, laat ons gaan overwegen de oorzaken, waarom God zo met de Zijnen handelt

De oorzaken zijn deze volgende:

1. Oorzaak.

De Heere wil zo doende een onderscheid stellen tussen hemel en aarde. God is gewoon, Zijn daden te schikken naar de tijden en gelegenheden. Israël was een kind zowel als wij, ja de eerstgeborene, nochtans had die Kerk zo veel van Hem niet, als de Kerk der Christenen. God handelde met hen als met kinderen in minderjarigheid. Hij gaf hun veel van de wereld, en minder van de hemel. De *Geest der aanneming tot kinderen* is voller uitgestort, wanneer de Kerk meer opgegroeid was. Zo houdt God de rijken overvloed van blijvende vertroosting tot de grote dag, opdat Hij dan, wanneer het gehele huisgezin samen zal komen zijn, de volheid van Zijn verborgen schatten over hen uitstort. Wij zijn nu maar op de weg, en het past wel, dat het beste laatst komt. Nu is een smaakje of een ontbijt genoeg, totdat de tijd komt, dat de Koning der heiligen met al Zijn vrienden neerzit aan het Koninklijke Feest. Dit leven heeft zo veel tegenwoordigheid Gods, dat het tegelijk heeft een soort van afwezen van God. *Wij weten dit, dat terwijl wij in het lichaam inwonen, wij uitwonen van de Heere, 2 Kor. 5: 6.* Dit leven is maar onze zaaitijd van troost, Psalm 97: 11. En het zaad moet een tijd languit onze hand, gebruik, en gezicht zijn, voor dat de oogst komt. Het is nu werkens- en strijdenstijd. Wel, dienstboden en soldaten moeten geen gezette rust verwachten voor dat hun strijd teneinde is. *Er blijft een rust over voor het volk Gods, Hebr. 4: 9.* Al de heiligen, die voor ons gegaan zijn, hebben kwade dagen en harde tijden bevonden. Ja Jezus Christus Zelf, voordat het uur kwam, dat Hij zou verheerlijkt worden, had benauwdheid en verdrukking in de wereld, en Hij dronk van

deze drinkbeker, die wij in handen krijgen. Dit maakt de hemel zoeter, en stelt onze ziel aan meer verlangen daarnaar, omdat ze weet, dat ze daar niet meer zal vrezen noch bedroefd zijn.

2. Oorzaak.

De Heere doet zo met Zijn kinderen tot een oordeel voor de wereld. *Alles is voor de wereld in een verborgenheid.* De genaden der heiligen zijn verborgen onder veel zwakheden, en de vertroosting der heiligen onder veel droefheden. Christus kwam in een armelijke staat, en zijn heerlijkheid en Majesteit was met een wolk en mantel van een geringe uitwendigheid bedekt. Waarom dat? Het is waar, het was wel tot voldoening van de ongerechtigheid voor de zonde van Zijn volk, maar het was ook tot een oordeel voor de wereld. Hoe kostelijk Hij ook was, nochtans omdat Hij in geen uiterlijke glans en statie kwam, was Hij een steen van de bouwlieden verworpen; *en zo een steen des aanstoets, en een rots der ergernis*, 1 Petrus 2: 7; 8. Het Evangelie kwam niet met menselijk en uitwendig sieraad. En daarom is de Prediking van het kruis *dwaasheid voor degenen, die verloren gaan*, 1 Kor. 1: 18. God schikt alles zo, dat zelfs Zijn volk wandelt door geloof en niet door aanschouwen. Hij wil aan de wereld de gevoeligste bewijzen niet geven, opdat ze rechtvaardig in hun boosheid verloren gaan, indien zij Mozes en de Profeten, en het Evangelie niet willen geloven. De wereld wordt door het gevoel geleid, hoewel de Schrift van de voortreffelijkheid van verlossing, kinderaanneming en gelukzaligheid der heiligen getuigt, werpen zij toch dwaas het geloof en het woord weg, en lopen naar het gevoel. En bevindende dat *de erfgenamen der heerlijkheid* menigmaal bedroefd zijn, en niet ziende hun vertroosting maar hun droefenis, besluiten zij, dat de weg niets waard is, en dat godsdienstigheid een zure druif en als bitter water is.

3. Oorzaak.

God doet het, om de Zijnen in volkomen vertroosting te bevestigen. Er was duisternis voor het licht in de wereld, na de sterke wind, die de bergen deed scheuren, en de rotsen verbrak, kwam de stille wind, waarin God was, 1 Kon. 19: 11; 12. En gelijk God grote vertroosting soms zendt vóór grote verdrukkingen in de wereld, zo zendt Hij wel verdrukking der ziel voor grote vertroosting. De ziel is daarna meer gevestigd, gelijk de boom door het schudden meer geworteld wordt. Gods order is, eerst naar Egypte, en door de zee en woestijn te brengen, en dan naar Kanaän. De Apostel bad, 1 Petrus 5: 10, *dat ze mochten versterkt en bevestigd worden.* Maar wanneer? *Nadat gij een weinig tijd geleden hebt.*

Wanneer de ziel door engten is gepasseerd, en gezien heeft de wonderen des Heeren in de diepten, zo geraakt zij daardoor tot meerder bevestiging. En dat:

1. Omdat die troost en blijc sterkst is, die van God onmiddellijk komt, en in de woestijn, als hij van alle eigen gronden afgelicht is. Dat is een sterk bewijs van Zijn liefde, en het wint het hart in tot veel liefde en sterk vertrouwen.
2. Omdat God veel blijken van de waarheid der genade, die Hij in de gelovigen gewrocht heeft, geeft, als Hij hun doet zien, dat ze harten hadden, die Hem konden liefhebben, zelfs als het hun twijfelachtig was, of Hij hun lief had, ja als Hij hun scheen te haten en vijandig te zijn. Dit grote blijc van een oprecht hart brengt veel troost.
3. Omdat de gelovigen nu hun hoop hebben bevestigd gekregen, dat indien weer donkere wolken opkomen, zij weer verdreven zullen worden. Het gevoel van vorige benauwdheden kan helpen besluiten, dat er door zulke diepten door te

komen is. Dan zal de ziel zeggen: *er is hoop deze aangaande*. Ervaring van barmhartigheid is een groot behulp voor het geloof, en zij houdt de ziel op, om zo lang niet weer onder kleinmoedigheden te liggen. Zij zal het hart helpen, veel te bidden, omdat God op zulke tijden tevoren ook was te verbidden; en te zeggen als de Apostel, 2 Kor. 1: 10: *Die ons uit zo groten dood verlost heeft, op welke wij hopen, dat Hij ons ook verlossen zal*.

4. Omdat de gelovigen nu Christus meer omhelzen en vasthouden zullen. Hij zal nu Christus meer begeren, en geduriger van Hem afhangen. Daarom schudt God de ziel door aardbevingen, opdat ze te vaster staat op haar rechte fundament. Het is Christus' waardigheid en onze nood, die onze ziel eerst tot Christus brengt. Hoe meer wij onszelf nooddruftig zien, hoe meer onze harten naar Christus lopen. Daarom geeft God aan de Zijnen droevige gezichten van zonde en toorn, opdat ze geschud zijnde, meer in Christus mochten wortel schieten. Dit voordeel heeft de ziel door deze verlatingen, dat ze door de stormen, die zij ontmoet heeft, zo verschrikt is gemaakt, dat ze vreest meer te zijn buiten de haven. Maar zij zoekt onder Christus vleugelen te wonen, en zich nader bij Hem te houden, dan voor deze. *En zo brengt onze verdrukking een vreedzame vrucht der gerechtigheid voort in degenen, die er door geoefend worden*, Hebr. 12: 11.

4 Oorzaak.

God wil door die verlating enig kwaad in de Zijnen genezen en verbeteren. *Hij doet het tot hun nut, opdat ze zijner heiligheid zouden deelachtig worden*, Hebr. 12: 10. God bezoekt de Zijnen met deze en andere roeden, wegens de volgende kwaden, die Hij in hen niet wil verdragen:

Eerst. Dodigheid en vadsigheid van het hart. Soms schijnen de gelovigen te liggen onder de doden, de werkzaamheid van hun genaden is zo weg, en zij zijn zo onvruchtbaar geworden. Nu, gelijk de doctoren in een Apoplexie, - in een doodsslaap, - plegen sterke en scherpe remedies te gebruiken, zo werpt God de ziel in een koorts, en hangt ze over de mond der hel, en doet hen drinken van de beker van rode wijn, *van welke alle de goddelozen der aarde de droesem uitzuigende zullen drinken*, Psalm 75: 9, opdat Hij hun door de sterken drank de slaperige geesten verwakkert. Dodigheid is een staat, waarin men noch goed kan ontvangen noch doen. Dat is niet verdraaglijk; want in deze wordt Gods doel gehinderd. Want Hij roept de Zijnen, om genade te ontvangen, en Zijn Naam voor de wereld te dragen. David lag een lange tijd in een sluimerige vadsigheid; maar eindelijk, - wanneer hij gelijk Jona was slapende aan de zijde van het schip, - zond God een storm in zijn ziel, om hem op te wekken; toen werd hij levendig.

Ten tweede. Weinig vrees voor God. Tot die ongetemperdheid komen Gods kinderen soms. Maar God wil niet achteloos gediend zijn. Hoewel Hij ons vergund vertrouwen en heilige vrijmoedigheid, in tot Hem te naderen en met Hem te verkeren zo verwacht Hij toch, dat wij een behoorlijke indruk zullen vertonen van zijn Majesteit en grootheid. *Laat ons*, zegt de Apostel, *de genade vasthouden, door die wij welbehaaglijk God mogen dienen met eerbiedigheid en Godvruchtigheid, want onze God is een verterend vuur*, Hebr. 12: 28; 29. Hoewel Hij een Vader is, zo is Hij toch een verschrikkelijk, heilig, en Almachtig God. Om dan de zondige vrijmoedigheid van Zijn volk te verbeteren, en om hen te doen eerbiedig zijn omtrent Hem, trekt Hij soms Zijn gunst in, en laat zich niet zien. De vrees Gods is een van de voornamste pilaren van zijn troon, en voor zoverre als Hij onze vrees niet is, zo is Hij onze God niet. Daarom heeft Zich God altijd in Zijn macht en grootheid getoond, Hebr. 12: 18; 19, Joël 2: 31,

Hand. 2: 19, 20, 21, en Hij wil dat wij Hem op een kinderlijke wijze zullen vrezen, en wandelen in de vrees Gods, *en in de vertroosting des Heiligen Geestes*, Hand. 9: 31, *vezende de Heere en Zijn goedheid*, Hos. 3: 5.

Ten derde. Gebrek van ernst, en vlijtige zorgvuldigheid. God verdraagt niet, dat Zijn kinderen achteloos, sleurachtig, los en traag zijn in hun plichten; maar Hij bezoekt hen daarover. Nu die fout wordt van hen driezins begaan.

1. Wanneer zij met de zonde als spelen, en niet ernstig trachten dezelve te doden, maar aan dezelve een heimelijke vrijheid in het hart geven, en die oogluiken in enige werkingen. Al zijn ze overtuigd, het is zonde, zo zetten zij er zich niet tegen met al hun macht maar doen dat werk onachtzaam. Maar de Heere heeft gezegd: *vervloekt zij, die het werk van de Heere bedrieglijk doet, ja vervloekt zij, die zijn zwaard van het bloed onthoudt*, Jer. 48: 10. Om die oorzaak brengt God hen in grote benauwdheden.
2. Wanneer zij als spelen met de plichten, doende die alsof zij die niet deden, zonder hart, traag, sleurachtig, zonder ernst en leven. Dan komt God in toorn en geselt de luie en ontrouwen geest, en werpt de mens als uit zijn gezicht. Plichten van Godzaligheid zijn niet alleen schuld aan God, maar een loon voor ons. Als wij dan de plichten achteloos doen, zo is het niet alleen ontrouwheid, maar ook ondankbaarheid. Beide Gods Majesteit en goedertierenheid wordt versmaad. Over deze wil de Heere dan kastijden; want dit is zijn gebod: *Al wat uw hand vindt om te doen, doet dat met al uw macht*, Pred. 9: 10.
3. Wanneer zij onachtzaam en zorgeloos te werk gaan onder het gebruik van de ingestelde middelen der Godsdienst. God buigt Zich neer tot ons, komende ons, die maar arm stof zijn, Zijn genade aanbieden. Hij komt Zijn Zoon Christus met de kostelijkste schatten van hemel en aarde, en de dierbaarste beloften voorstellen, en tot nauwe vereniging en gemeenschap met Hem nodigen. Wanneer nu de ziel zich daaromtrent niet betamelijk gedraagt, niet daarmee opgenomen is, maar slap is in die te begeren, als zaken van geen groot gewicht, en niet ernstig daarmee werkt, om zo in vrees en beven haar zaligheid uit te werken, dan laat God de Heere een donkerheid en benauwdheid komen over de ziel, opdat ze de middelen der genade betrachte, en de aangeboden zegeningen hoger acht en meer zoekt.

Ten vierde. Te veel leven op het schepsel, hetwelk driezins zich vertoont:

- (1) Wanneer de schepselen des mensen tijd, kracht, gedachten en genegenheden te veel innemen, zodat hij minder bekwaam is door Gods werk. Als de ziel ziek is, van te veel omtrent de wereld haar zorg, vrees, en vermaak uit te laten, zodat het hart Gode ontstolen wordt, en in groter ongestalte is tot zijn dienst. Dit was Salomo's staat, tot de Heere hem terughaalde, makende hem zijn wegen bitter.
- (2) Wanneer een mens niet kan zijn zonder de wereld. Als dezelve zoveel op onze achting en genegenheid wint, dat wij denken dat er noch leven noch bestaan is zonder dezelve. Dit is hetgeen, waarom God de ziel met een storm komt aftrekken, verlossende de gevangene met geweld uit de ketenen, en zo doet Hij hem zien, hoe weinig nut deze dingen kunnen toebrengen in een kwade dag.
- (3) Wanneer een mens kan leven zonder Christus. Wanneer het vermaak en de overvloed van aards genoeg hem zo heeft betoverd, dat hij wordt gelijk een vorst, die zulk een volheid heeft, dat hij heersen kan zonder Christus, en zeggen in zijn hart: *wij zijn Heeren, wij willen niet meer tot U komen*, Jer. 2: 31. Dit is een onwaardige gedrag, als u Christus uitsluit, opdat de wereld heerst. Wacht dan, dat God zal zeggen en doen tegen u, gelijk tegen haar: *Vergeet ook een Jonkvrouw*

haar versiersels, of een Bruid haar bindsels? Nochtans heeft Mijn volk Mijner vergeten, dagen zonder getal. Gij zult ook van hier uitgaan met uw handen op uw hoofd; want de Heere heeft al uw vertrouwen verworpen, zodat gij daarmee niet zult gedijen, Jer. 2: 32, 37. God zal u leren, dat uw leven is in Christus. In een dag van vrees en verschrikking zult u zeggen: Niemand dan Christus! Niemand dan Christus! God zal alle de vijanden van Christus onder Zijn voeten brengen.

Ten vijfde. Koppigheid en onbuigzaamheid. Dit is ook een reden, waarom God onze troost bewolkt. God handelt met het hart door koorden van weldaden, en door banden van verdrukking, maar als de weldaden niet bewegen, en verdrukkingen niet overwinnen, dan neemt God een andere richting, gelijk doctoren, wanneer zachte middelen niet helpen, scherper remedies toepassen. God wil niet verliezen die Hij geroepen heeft; indien zij dan hardnekkig, onhandelbaar en stout zijn, dan komt Hij op een scherpe weg, met stormen en wolken, met bittere bestraffingen en wonden; en dan komt de ziel zich onderwerpen, en wordt buigzaam, gelijk was, Jesaja 57: 16, 17, Jer. 31: 19.

Ten zesde. Hardheid en onbarmhartigheid omtrent de geestelijke staat van anderen. Soms hebben de vromen geen behoorlijke barmhartigheid en teerheid, maar zijn gereed tot scherpe berispingen, kleinachting, verachting van andere vromen, en zij handelen zó ruw dat ze de gekrookte rieten bijna breken. Zij hebben weinig ontferming, omdat ze weinig droefheid en ellende beproefd en gevoeld hebben. Christus was een Man van smarten, opdat wij te meer verzekerd zouden zijn van Zijn ontferming, Hebr. 2: 17, 18. En God kiest gebroken vaten, om de troost daarin te storten, opdat men die weer op anderen uitlaat. *Hetzij wij verdrukt worden, het is tot uw vertroosting*, zegt Paulus, 2 Kor. 1: 6. Het gevoel van de pijn van een gewonde geest, maakt het hart teer, en God bemint zulk een geest. Hij heeft een afkeer van onbarmhartigheid in allen, maar meest in Zijn kinderen. Het is zeer onnatuurlijk voor medeleden, geen medelijden te hebben met elkaar. Al heeft een andere broeder weinig gaven en genaden, al heeft hij merkelijke feilen, men moest hem niet verachten, maar teerhartig in liefde en compassie met hem handelen, of de Heere zal het straffen met onttrekkingen van vrede en troost, Gal. 6: 12, 2, Obadja 12, 15, Jak. 2: 1, 4, 5, 7, 8, 13.

Ten zevende. Enige grote overtreding. Er zijn dagelijkse zwakheden, die ordinair vergeving krijgen. Maar al is God barmhartig omtrent de zwakheid van Zijn knechten, indien zij nochtans moedwillig zondigen, en het licht van Gods raad uitblussen, dan zal God het licht van troost uitdoven. Indien zij de banden van Zijn regering breken, zal Hij hen in banden van zware ellende werpen. David is daarvan een zichtbaar en bekend voorbeeld.

5. Oorzaak.

God doet het om te tonen, *dat Hij is de God van alle vertroosting*, 2 Kor. 1: 4. Hij houdt de bak leeg, opdat wij naar de wolken boven mogen zien, dat de gemakkelijke vrucht der vrede haar wortel in de hemel heeft. Onze eigen harten, hoewel met gemakkelijke bomen beplant, brengen toch van zichzelf niets voort dan distelen. En God toont zich graag de Heere van die schatten van troost, opdat het hart alleen van Hem afhangt, en altijd vreest, omdat Hij ras de klaarste dag verandert in de donkerste nacht. De troost wordt ons niet gegeven in absolute bezitting, maar wij genieten ze altijd zo lang het Hem gelieft. Indien God wil, Hij kan onze hoop en vreugde ineen oogenblik in stof leggen. God behoeft een roede niet ver te zoeken, om ons daarmee te

geselen, indien Hij maar Zijn vertroostende Geest onttrekt, zo zal onze geest ras een verdrukte geest worden. De vrede der ziel is door Gods kracht en tegenwoordigheid; maar indien Hij weggaat, dan is alles in oproer. Onze eigen gedachten zullen als gesels zijn. God toont zich de God der vertroosting, door te gebieden dat het licht uit de duisternis schijnt, en door te stillen de woedende stormen.

6. Oorzaak.

God doet het om hun hoogachting van Gods genade levendig te maken. Wanneer iemand eerst uit Babel gebracht wordt, dan is hij gelijk degenen die dromen, het hart is vol vrolijkheid, en de mond vol van lof. Hij spreekt gelijk David, Psalm 116: 11. Maar als de dagen van barmhartigheid duren, zo vergaat allengs de gedachtenis van de dagen der droefheid, en de eerste liefde neemt af, en Christus wordt niet zo hoog geacht, hoewel Hij in het eerst was de voornaamste van tienduizenden, en de vreugde van het hart. Maar nu veroudert Zijn liefde. Daarom leidt God de ziel terug naar haar oud gevangenhuis, om het gewicht van haar oude ketenen te voelen; en dan krijgt de genade haar vorige waardij, en Christus wordt verhoogd.

7. Oorzaak.

De Heere doet het, opdat anderen mochten onderricht worden. Soms kiest God hen van wie we het minste zouden verwachten, om die voor te stellen tot een bewijs, dat de verzekerdheid niet wezenlijk is aan de heiligheid. De zwakken mochten hun gelegenheid erger gedacht hebben, indien zij hadden gezien, dat veel genade altijd met overvloedige blijdschap vergezelschapt ging; maar nu toont God, dat troost en blijdschap niet altijd is het deel der heiligsten, opdat ze zo in hun duistere nachten, als zij geen dag zien, in hoop mogen leven, van dat de zon zal opgaan. Hoewel hun weg duister is, dat het evenwel een zekere weg kan zijn.

8. Oorzaak.

God doet dit, om de Zijnen tot zonderlinge plichten bekwaam te maken. Die in de diepten neergaan, zien vele wonderen, die anderen niet kennen. Ervarenheid geeft wijsheid. Velen worden op een lage weg gehouden, en hebben noch sterke vrezen, noch sterke vreugden; deze zijn niet van Davids helden, maar het zijn Christenen van een lagere rang, gewone soldaten. Velen worden hoog opgevoerd in grote hoop en vreugdevlagen, maar zij overzien veel van hun zwakheden en feilen. Maar God brengt de ziel omlaag, en doet ze in het diepe graven. Deze ware wijsheid en heiligheid wordt meer verwijld, en hij voert een voller kennis van zonde, Christus, hel en hemel, dan anderen, en zo wordt hij een sterker en volkomener man. God wil met velen niet veel doen, maar Hij laat hen voornamelijk aan dat werk van hun zielen te behouden. Maar sommigen wil Hij gebruiken als zijn agenten en factoren, in Zijn grote ontwerp en werken van barmhartigheid. Daarom brengt Hij ze tot de kennis van hoogten en diepten. Sommigen zijn maar ordinaire passagiers, en het is hun genoeg, dat ze toezien voor zichzelf, kunnende maar weinig voor anderen doen. Maar sommigen moeten stuurlieden zijn, en moeten daarom kennis hebben van de wind, de zee, rotsen en zandbanken, opdat ze niet alleen zichzelf, maar ook anderen in het oog kunnen houden. Veel dingen kan men uit boeken niet recht leren. De zeilkunst kan iemand lezen. Maar dat zal hem geen goed zeeman maken. De krijgskunde te bestuderen maakt geen soldaat, maar de ervarenheid maakt die beide. Zo is het hier. God hebbende de mensen naar Zijn vrij welbehagen tot verscheiden doeleinden geordineerd, leidt hen daartoe en bewerkt ze verscheiden tot dezelve.

Hoofdstuk 30

Bevattende de genezing van de staat der verlating in vertroosting

Nu kom ik tot genezing van deze staat der verlating in troost. Ik behoef daarin niet breed te zijn, omdat ik zo overvloedig ben geweest in het genezen van de eerste soort van verlating.

Er zijn tweeërlei soorten van mensen, die veel wandelen zonder vertroosting. In de eerste is de oorzaak *natuurlijk*, in de tweede *geestelijk*.

Wat belangt de eerste, die onderdrukt zijn met Melancholie, dat donkere en wolkig humeur hetwelk ziel en lichaam ontstelt, hun genezing behoort eerder tot de dokter dan tot de Theologant; en Galenus (iemand van de geneeskunst) is beter voor hen, dan een dienaar van het evangelie. Het is een pestig humeur, waar het overvloedig is. Iemand noemt het: *des duivels bad*. Deze mensen kunnen niet klaar wandelen, maar gelijk een licht in een donkere lantaarn duister schijnt, zo is de ziel in zulk een lichaam. De ongetemperdheid van het lichaam baart ongetemperdheid der ziel. Deze ziekte werkt vreemde passieën en verbeeldingen, en nare besluiten. Het is niet mogelijk dat zulk een mens zou gerust zijn, voor dat hij genezen is. Soms is hij als in de derde hemel opgetrokken, en kort daarna zal hij, als het ware, tot in de diepste hel gebracht zijn. Maar ik verlate zulken met deze raad, ***dat ze alle zulke middelen gebruiken, die God in de natuur bereid heeft. Want gelijk de ziel door geen natuurlijke oorzaken genezen wordt, zo ook het lichaam niet door geestelijke remedies.***

Maar ik zal mij richten tot degenen, welker zwaarmoedigheid komt van geestelijke oorzaken, en die personen zijn van tweeërlei slag.

1. Slapende
2. Ontwaakte christenen.

Eerst: sommigen zijn sluimerig en vadsig van geest, die van hun eerste vertroosting vervalpen zijn, en zij weten het, maar zij zoeken het gebrek vervuld te krijgen in het schepsel, waarin zij vermaak nemen, levende ondertussen zonder God. Indien ge u in zulk een staat bevindt, merkt, wat een verachting van God dit is, gewillig te zijn, zonder God te leven en uw hart tot het schepsel uit te laten. U moet een bittere gesel verwachten, tenzij gij u bekeert, of anders zal God u tot uw graf toe laten wandelen op een ongevoelige lage wijze. Het is een jammerlijke verandering, van de gemeenschap met God en Christus, weer te gaan tot deze arme dingen hier beneden! Hoe weinig waardering moet u hebben van alle de kostelijke beloften, van de grote en eeuwige God, en van Christus bloed, liefde en tegenwoordigheid, die kunt tevreden zijn, te leven in zo'n staat! Zie op anderen hoe hun ziel gesmolten werd, als God van hen vervreemd was. Waar is uw liefde, geloof, vrees, hoop en leven, dat u kunt verdragen, zó te zijn? Indien al deze eigenschappen niet in slaap waren, u zou een geroep maken om uw vorige gelukzaligheid, en neerzitten, en wenen over uw tegenwoordige ellende. Is het verlies van een vriend op aarde zo smartelijk en acht u een Vriend in de hemel niet meer? U leeft in een geestelijk overspel, omdat uw man verzuimd wordt terwijl andere dingen onthaald worden. Waakt op, en zoekt uw vorige vrede en blijdschap in God weer te krijgen!

Ten andere: sommigen zijn ontwaakt, en zien hun verlies, en zijn er mee aangedaan. Deze hoewel zij meer droefheid hebben, zijn op een betere weg dan de vorigen.

Ik zal aan beide enige beweegredenen en enige besturingen of middelen voorstellen. Tot beweging merkt op het volgende:

1. Beweegreden.

Troost is uw sterkte; hoe men Gods liefde meer ziet en voelt, hoe het hart meer bevestigd is. Een mens is drie grote aanvallen en beproevingen onderworpen.

1. Verzoeken tot zonde. Die op de weg Gods wil wandelen, zal niet altijd in een stille kalmte zijn, de grote Leviathan zal zich vertonen. Nu indien uw hart met troost vervuld is, hebt u een groter sterkte dan de wereld. Want de openbaring van Gods liefde ontsteekt liefde, die sterker is dan de dood. Zolang de liefde tot Christus staande gehouden wordt, is het hart veilig. De liefde is een sterk garnizoen, en maakt de ziel onoverwinnelijk. Doet erbij, dat troostrijke genieting van God het hart omhoog voert, en maakt, dat de wandel in de hemel is. En terwijl iemands weg Boven is, is hij veilig voor de strikken beneden. Maar dan is het hart in gevaar van verstrikt te worden, wanneer het in het schepsel zwerft.
2. Inwendige beschuldiging. De wereld mag beschuldigen, maar dat schudt ons zo niet, als wanneer de satan tegenwerpingen inwerpt. Hij is een listig disputant, en als u niet bevestigd bent, hij zal u van uw grond drijven. Als God de staat van uw ziel niet opklaart, en uw genaden doet blijken, zult u het tegen de satan niet kunnen uithouden. Dit zeg ik tegen degenen, die op lage vertroosting leven, en zich vergenoegen met duistere bewijzen van genade.
3. Uitwendige benauwdheden. Neemt, er komt een dag van zwaarigheid, wat zal u dan ondersteunen? Hoe zwaar zal het u vallen, verdrukking in de wereld te hebben, en geen vrede in de hemel? Geestelijke troost zou u moedig en onverschrokken maken. Wat behoeft hij bekommerd te zijn, waar hij gaat, die Jezus Christus met zich ziet? U hebt de lijdzaamheid en kloekmoedigheid der Martelaren gehoord; wat gaf hun de sterkte, om alles door te staan? Het was het gezicht van Hem, Die onzienlijk is, en het gevoelen van Zijn gunst en tegenwoordigheid; de Geest der heerlijkheid rustte op hen. De Apostel erkent de kracht van de vrede met God, en van de troostrijke toegang tot Hem, zeggende: *wij verblijden ons in de hoop der heerlijkheid Gods; en dat niet alleen, maar wij roemen ook in de verdrukkingen*, Rom. 5: 2, 3. *Daarom vertragen wij niet, maar hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, zo wordt toch onze inwendige mens vernieuwd van dag tot dag*, 2 Kor. 4: 16. Hij is wel beschermd, die met heil omringd is, en Christus met zich heeft. Hij acht de wereld niet veel, als hij van de hemel zeker is. Zoek dan veel troost; tracht uw verlies hersteld te krijgen. U zult alles nodig hebben. Wat zult u doen, als u komt te sterven? Hoe droevig zal de dood zijn, als u gaat, en u weet niet waar? Maar de dood is maar een schaduw voor hem, die dezelve ontmoet met zekerheid van het eeuwig leven.

2. Beweegreden.

Uw droefheid beschadigt u en anderen, u verteert uw kracht, en u maakt anderen moedeloos.

3. Beweegreden.

Uw herstel is mogelijk. U kunt tot uw vorige vertroosting komen; want:

1. Dezelfde weg is nog open. Er is dezelfde barmhartigheid in God, dezelfde Middelaar is er, en dezelfde beloften.
2. Nu bent u niet verder af van vrede met God, dan in vorige tijden. Bent u er niet al zo vatbaar voor dan toen, wanneer God u vond in uw bloed, in vijandschap tegen Hem, in duisternis, in dienstbaarheid aan iedere begeerlijkheid, en geheel zonder Hem? Verscheen God u, wanneer u Hem niet zocht, en zal Hij niet gevonden worden, als u naar Hem zoekt? Is het niet Zijn belofte, *dat Hij zal levendig maken de geest der verbrijzelden?* Jesaja 57.
3. Anderen zijn hersteld. David was in de diepten, nochtans werd hij hersteld. God heeft dit getuigenis, dat Hij is de God, die de neergeslagenen vertroost, 2 Kor. 7: 6, leeft dan in hoop.
4. Hij verbergt Zijn aangezicht, opdat u naar Hem zoeken zou. Hij gaat van u, opdat u Hem zoudt opzoeken en de belofte is, *dat degenen, die zoeken, zullen vinden. Hij zal opendoen voor degenen, die kloppen.*
5. U hebt een recht van vrede en troost; want het is datgene, waar Christus voor gestorven is, en hetgeen Hij Zijn volk als een legaat heeft nagelaten: *vrede laat Ik u, mijn vrede geef Ik u*, Joh. 14: 27. Zit dan niet neer onder moedeloosheid. Zeg niet: *er is geen hoop*. Neem geen harde gedachten van God op, Die een Vader is der barmhartigheden, maar versterk u in uw God. Vrezen en treuren zijn goede vruchten van liefde, maar u moet er niet stilstaan, maar u uitstrekken tot hetgeen voor u is.

Tot besturingen zal ik deze raad voorstellen:

1. *Zoekt de Vader in de Zoon. Misschien hebt u Christus in uw hart niet recht opgehouden, en wegens uw vervreemding van de Zoon, heeft de Vader Zich van u vervreemd. Ga en draagt Christus in uw armen, want Hij is Hem lief, en de Vader heeft besloten, al Zijn liefde door de Zoon uit te storten. Christus wordt u voorgesteld, wekt u op om Hem aan te grijpen. Indien u tot Hem komt, hebt u des Vaders hart. U maakt uw moeilijk geval Christus' geval, als u tot Hem komt, en Hem kan niets geweigerd worden. U mag bidden en wenen, en uw stem verheffen, maar als u tot Christus niet komt alles zal onnut zijn. Dán komt een mens tot Christus, als hij dankbaar de aanbidding van Christus aanneemt, en hij zijn zorgen op Hem werpt, begerende in zijn hart, dat Christus voor hem Borg zij, en dan gelooft, dat hij zal aangenomen worden. Als een van deze dingen ontbreekt, dan komt u niet tot Christus.*

- (1) U moet de aanbidding van Christus omhelzen, achtende Hem aller aanneming waardig.
- (2) U moet uzelf op Christus werpen, anders zal Hij voor u geen Borg zijn. Heilige aanhankelijkheid verbindt Hem, en maakt Hem uw Vriend.
- (3) Dan moet u geloven dat u God een Vriend zult bevinden. Want als u de belofte niet gelooft, zal Christus voor u niet werken. Maar als u aldus tot Hem gekomen bent, dan zult u niet missen. De Zoon zal dat woord goedmaken: *die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen*, Joh. 6: 37. Dat is een kostelijk woord. Christus zal de deur voor u niet sluiten, als u komt. Als u uzelf in Zijn armen werpt, zal Hij u niet uitwerpen. *Als u in Zijn armen valt, dan valt u in Zijn hart!* In Zijn hart levende, dan bent u zeker, dat indien Hij iets bij de Vader vermag, Hij uw vrede zal geven.

Waarom kwelt u uzelf? Indien u gelooft, zult u bevestigd worden! Christus zal u tot de Vader dragen, en Zijn vriendelijkheid tot u uithalen. U zit gedurig te onderzoeken naar het fundament van hoop *binnen* u, en u doet veel moeite, om uw vrees te

beantwoorden. Maar de beste weg, om het werk klaar te maken, is, door te gaan tot Christus. Sta niet zozeer op die vraag, *of u in waarheid geloof hebt of niet*, maar stelt alles buiten twijfel door het tegenwoordig werkzaam geloof. De deur is open, ga in, en leef! U kunt makkelijker een nieuw huis en gebouw van troost bouwen, door Christus aan te nemen, dan uw oude woning vernieuwen, en al wat tegen uw eigen werkzaamheden ingebracht wordt, opklaren. Hoort, Christus roept u toe: *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast bent, en Ik zal u rust geven*, Matth. 11: 28. En: *o alle gij dorstigen, komt tot de wateren!* enz., Jesaja 55: 1. *Die dorst heeft kome, en die wil, neme het water des levens om niet*, Openb. 22: 17.

Nu dan, wilt u niet gaan? Och dat u wilde gaan! Hoe spoedig zou uw treuren in blijdschap veranderen, en uw droefheid in vrolijkheid, en hoe zouden die eeuwige armen van barmhartigheid u omhelzen? En u zou de toekomstige gelukzaligheid als tegenwoordig hebben.

2. Zoekt de vrede met grote ernst. Wordt niet moe, maar sterkt u in de belofte. Laat deze pilaar uw bevende handen ophouden, *want Hij, die te komen staat, zal komen, en niet vertoeven. Ziet Hem, Hij komt, en Zijn loon is met Hem!*

O, mij dunkt, ik zie de Fontein, Zich openende voor de dorstigen! Ik zie de wolken breken; bereid uw vaten; sta wat stil, want ik hoor het geluid van vele wateren!

U bent aan de rechte deur, klopt en klopt hard, de Heere is daar! Er woont eeuwige barmhartigheid. Hoor, hoe de heiligen van vreugde zingen;! Ziet in, en beschouwt hen in het Paradijs: beken van vreugde voeden haar! Hoe kwamen zij binnen, dan door aan de poort te liggen? Houdt aan, want te zijner tijd zult gij maaien, indien u niet verflauwt, Gal. 6.

Mijn vrienden, dit zijn geen dromen, maar dadelijke waarheden, die Jehovah zal goed maken aan degenen, die geloven. Misschien komt gij, maar u komt niet in geloof; en u wacht niet met lijdzaamheid. Is er een weg tot God of niet? Indien ja, welke is die weg? Indien God u zegt, *dit is de weg!* Wandelt er dan in; wacht in dezelve.

En hoewel u uw troostrijke genieting van Christus verloren hebt, zeg ik nogmaals tot u, gelijk de Engelen tegen hen: *Dezelfde Jezus, die van u genomen is, zal also komen, gelijk gij Hem gezien hebt*, Hand. 1: 11. Houdt dan uw ogen naar Boven. Bidt veel, en de hemelen zullen opengaan. Wanneer u gelooft en bidt, dan hebt u de sleutel van de hemel in uw hand. Die eeuwige deuren zullen voor u opengaan. Houdt dan aan in het zoeken, ... en eindelijk zal de zachte stem komen!

3. Komt tot God in veel liefde, komt als een vriend, en wees dan welkom. Velen begeren van toorn en hel verlost te worden, maar komt in liefde, en begeert, dat God uw Vriend worde. Wees gewillig Zijn vriend te zijn. Laat uw liefde zich in twee dingen vertonen:

- (1) Beklaag uw zonde, die een vervreemding tussen God en u veroorzaakt heeft. Komt wenende wegens zonde, en verootmoedigt u over uw ondankbaarheid, en alles is vergeven. U denkt te laag van God, als u meent, dat Hij er veel moeite mee heeft om u te vergeven. Hij staat gereed te vergeven, en Hij is overvloedig in vergevende barmhartigheid. Hij wacht, dat u uw zonden erkent, en u daarvan bekeert, en dan bent gijlieden vrienden.
- (2) Komt met nieuwe sterkte en verbintenissen van het hart. Brengt uzelf als een offer tot Hem, en offert u op het gouden Altaar, Jezus Christus. Zegt: *"Heere, indien U mij wilt lief hebben, ik wil U liefhebben; bent U de mijne, ik ben de Uwe, en ik wil de Uwe eeuwig zijn."*

Zó zullen twee oude vrienden hun vriendschap vernieuwen, en elkaar in liefde ontmoeten! Hij, Die wegging, zal terugkeren met goedertierenheid; en die verlaten was, zal met barmhartigheid aangenomen worden. De oude blijdschap, die over zijn eerste bekering was in de hemel, zal op zijn herstel vernieuwd worden.

Nu, klapt uw handen, o hemel en aarde! Want de zoon, die verloren was, is gevonden, en hij, die dood was, is levend! De verbannene is weer aangenomen. Het verbond des vredes is weer vernieuwd tussen een bedroefd mens en de God des vredes, door de Vorst des vredes! *Hem zij loft tot in eeuwigheid!* Amen.